

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

Victor NICOLĂESCU, Sorin CACE,
Eleftheria KOUMALATSOU, Simona STĂNESCU
- coordonatori -

ECONOMIA SOCIALĂ

Analiză comparativă în opt state membre ale Uniunii Europene

*Proiectul "INTEGRAT - Resurse pentru femeile
și grupurile Roma excluse social",
proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Sectorial
Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013 "Investește în oameni!"*

București, România
CNCSIS: cod 045/2006
Editor: Valeriu IOAN-FRANC

Redactor: Paula NEACȘU
Concepție grafică, machetare și tehnoredactare: Luminița LOGIN
Coperta: Nicolae LOGIN

Toate drepturile asupra acestei ediții aparțin Asociației pentru Dezvoltare și Promovare socio-economică CATALACTICA – București. Reproducerea, fie și parțială și pe orice suport, este interzisă fără acordul prealabil al editurii, fiind supusă prevederilor legii drepturilor de autor.

ISBN 978-973-618-274-7

Anul apariției 2011

Victor NICOLĂESCU • Sorin CACE
Eleftheria KOUMALATSOU • Simona STĂNESCU
- coordonatori -

ECONOMIA SOCIALĂ

**Analiză comparativă
în opt state membre
ale Uniunii Europene**

EDITURA
Expert

CUPRINS

INTRODUCERE	7
Capitolul 1 - CONTEXTUL ECONOMIEI SOCIALE	
ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ.....	9
1.1. Evoluția economiei sociale la nivel european.....	9
1.2. Recunoașterea economiei sociale.....	13
1.3. Stadiul dezvoltării formelor de economie socială	24
1.4. Propulsarea întreprinderii sociale în cadrul economiei europene	31
Capitolul 2 - COORDONATE NAȚIONALE ALE ECONOMIEI SOCIALE (OPT STATE MEMBRE ALE UNIUNII EUROPENE).....	54
2.1. Modele ale economiei sociale la nivel european	54
2.2. Cadrele naționale ale economiei sociale în opt state membre	63
2.2.1. Marea Britanie: Întreprinderi sociale și firme sociale	63
2.2.2. Portugalia: Companii de integrare	66
2.2.3. Spania: Întreprinderi de integrare	67
2.2.4. Italia: Cooperativele sociale.....	68
2.2.5. Polonia: „Vechile” și „noile” forme ale organizațiilor economiei sociale	70
2.2.6. Grecia: Cooperativele sociale cu răspundere limitată	71
2.2.7. Belgia: Caracteristici-cheie ale economiei sociale	72
2.2.8. România	74
2.3. Măsuri de sprijin și caracteristici operaționale	83
Capitolul 3 - ECONOMIA SOCIALĂ - ANALIZA COMPARATIVĂ A PROIECTELOR ȘI ORGANIZAȚIILOR ÎN OPT STATE MEMBRE ALE UNIUNII EUROPENE	97
3.1. Cadrul metodologic al analizei comparative	97

3.2. Proiecte și organizații în domeniul economiei sociale.....	113
3.2.1. Polonia.....	113
3.2.2. Spania	124
3.2.3. Italia	141
3.2.4. Portugalia.....	157
3.2.5. Regatul Unit al Marii Britanii.....	171
3.2.6. Grecia.....	186
3.2.7. Belgia	204
3.2.8. România	221
3.3. Rezultatele analizei proiectelor și organizațiilor	254
Capitolul 4 - ECONOMIA SOCIALĂ – DE LA NIVEL EUROPEAN LA NIVEL REGIONAL	260
ANEXA 1: MATRICEA-CADRU A ANALIZEI COMPARATIVE.....	271
BIBLIOGRAFIE.....	284

INTRODUCERE

Analiza comparativă privind economia socială în opt state membre ale Uniunii Europene a fost realizată în cadrul proiectului „INTEGRAT – Resurse pentru femeile și grupurile roma excluse social”, care este cofinanțat din Fondul Social European prin Programul operațional sectorial Dezvoltarea resurselor umane 2007-2013 și este implementat de către Asociația pentru Dezvoltare și Promovare socio-economică CATALACTICA, filiala București, în parteneriat cu Institutul de Cercetare a Calității Vieții (ICCV) și Bolt International Consulting – L. Katsikaris – I. Parcharidis O.E. (Grecia). Regiunile vizate sunt București-Ilfov și Sud-Est (București, Ilfov, Buzău, Brăila, Galați, Constanța, Vrancea, Tulcea), iar durata de implementare este de 36 de luni.

Obiectivul general al proiectului este promovarea activă a incluziunii sociale pe piața muncii, prin activarea economiei sociale, a femeilor și grupurilor roma, prin dezvoltarea de parteneriate și prin stimularea implicării în viața comunității a persoanelor excluse social din Regiunile de dezvoltare București-Ilfov și Sud-Est.

Obiectivele specifice ale proiectului sunt:

- creșterea nivelului de informare privind economia socială;
- formarea în scopul dezvoltării profesionale a femeilor și a reprezentanților minorităților roma din ONG-uri care își desfășoară activitatea în domeniul economiei sociale;
- creșterea nivelului de cooperare prin inițierea unei rețele interprofesionale, concretizate în crearea unui centru de resurse pentru structurile economiei sociale;
- contribuirea la depășirea stereotipului cultural cu privire la rolul social și statutul profesional al femeilor și minorităților roma pe piața muncii.

Beneficiari pe termen scurt și lung ai proiectului sunt:

- femei;
- persoane de etnie roma;
- formatori implicați în economia socială;
- lucrători sociali;
- manageri ai întreprinderilor sociale;

- experți mass-media;
- specialiști implicați în economia socială.

Activitățile principale ale proiectului sunt: realizarea unui studiu privind stadiul dezvoltării economiei sociale în Regiunile București-Ilfov și Sud-Est; elaborarea unor manuale de intervenție pe baza principiilor economiei sociale, precum și organizarea de întâlniri și seminarii pentru promovarea și diseminarea manualelor la nivelul rețelelor sociale din cele două regiuni; organizarea unor cursuri de formare și actualizare profesională privind economia socială în cadrul organizațiilor neguvernamentale; constituirea unui centru de resurse pentru economia socială; transferul de bune practici și desfășurarea unei campanii de informare și creștere a conștientizării rolului economiei sociale în rândul grupului-țintă și al opiniei publice, prin organizarea evenimentelor de sensibilizare a reprezentanților mass-media privind economia socială, prin crearea unui brand al proiectului cu logo și imagine coordonată, prin realizarea publicației tematice a proiectului și prin organizarea anuală a unei caravane a ocupării femeilor și grupurilor roma în fiecare județ din cele două regiuni.

Volumul „Economia socială – Analiză comparativă în opt state membre ale Uniunii Europene” descrie o imagine a configurațiilor naționale privind sectorul economiei sociale, axându-se pe opt state membre ale Uniunii Europene (**Italia, Portugalia, Spania, Belgia, Grecia, Polonia, Anglia și România**), cu intenția de a oferi o privire de ansamblu asupra caracteristicilor definitorii ale abordării politicilor în domeniu și asupra altor informații înrudite privind contribuția economiei sociale la incluziunea socială în fiecare dintre țările studiate. Demersul analitic de identificare a elementelor comune, dar și a diferențelor existente în cadrul setului de 40 de proiecte și organizații ale sectorului economiei sociale are o valoare dublă: din perspectiva profesioniștilor implicați în promovarea acestui sector, se identifică relații de cauzalitate contextuale ce pot fi valorificate în planul dinamicii activităților specifice în țara noastră; din perspectiva cititorului ce dorește să cunoască elementele aplicate ale acestui sector și să identifice aspectele apropiate propriei experiențe în procesul de a fi deschis și de a asimila noi inițiative din comunitățile în care trăiește și își desfășoară activitatea.

Victor NICOLĂESCU

Manager de proiect

*Asociația pentru Dezvoltare și Promovare
socio-economică CATALACTICA*

Capitolul 1

CONTEXTUL ECONOMIEI SOCIALE ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ

Prezentarea contextului sectorului economiei sociale constituie un demers analitic și structurat ale experiențelor, relatărilor și referințelor bibliografice existente, care ar putea să ofere posibilitatea plasării într-o dinamică istorică, socială și economică a acțiunilor din cadrul proiectului “Integrat – Resurse pentru femeile și grupurile roma excluse social”. Din această perspectivă, reluarea unor teme intens vehiculate la nivel european este de ajutor în asigurarea confortului discursului, iar aducerea unor noi interpretări ale reperelor existente conduce la furnizarea unei abordări aplicate proiectului aflat în implementare.

1.1. Evoluția economiei sociale la nivel european

Utilizarea termenului de *conomie socială* în literatura economică se identifică în 1830, odată cu publicarea lucrării *Tratat despre economia socială*, în care economistul liberal francez Charles Dunoyer pleda pentru o abordare morală a economicului¹.

Din punct de vedere istoric, economia socială este legată de asociațiile și cooperativele populare² ce se bazează pe sistemul de valori și principiile

¹ CIRIEC, 2007, p. 14.

² CIRIEC (International Centre of Research and Information on the Public, Social and Co-operative Economy), *The Social Economy in the European Union*, p. 11, 2007. (Raport elaborat pentru European Economic and Social Committee (EESC), care acoperea 25 de țări ale Uniunii Europene, în anul 2006, astfel încât România și Bulgaria nu au fost incluse).

asociaționismului și democrației asociative¹. De altfel, cooperativismul și mutualismul sunt elementele fundamentale ale cooperativelor, societăților mutuală, asociațiilor nonprofit (asociații, fundații, federații) și întreprinderilor sociale. Încă din etapele inițiale de dezvoltare, aceste categorii principale ale economiei sociale - cooperativele, societățile de asistență mutuală și asociațiile - se adresau, în baza unui impuls asociativ singular, celor mai vulnerabile și lipsite de apărare grupuri sociale, în calitate de organizații cu autoajutorare, în noile condiții de viață create de dezvoltarea revoluției industriale și a capitalismului în secolele al 18^{lea} și al 19^{lea}.² Astfel, un grad ridicat de popularitate al societăților mutuală de tip provident, al societăților de asistență reciprocă și al cooperativelor a fost semnalat în secolul al 19^{lea} în diferite țări din Europa, cele mai semnificative fiind în Marea Britanie, Spania, Germania, Italia și Franța (după cum se prezintă în caseta următoare)³.

Economia socială în secolul al 19^{lea} - Marea Britanie, Spania, Germania, Italia, Franța

- În Marea Britanie, sub influența curentului socialist promovat de către William Thompson, George Mudie, William King, Thomas Hodgskin, John Gray, John Bray, se evidențiază perioade distincte de cristalizare a inițiativelor de economie socială (1824-1835 - racordarea sindicatelor asociate cu mișcarea socialistă în contextul emancipării claselor muncitoare; 1831-1835 - opt congrese cooperative au coordonat atât cooperativele, cât și mișcarea sindicatelor; înființarea Grand National Consolidated Trade Union, cu ocazia unuia dintre congrese, unificându-se astfel toate sindicatele britanice; 1844 - William King a fondat cooperativa Rochdale ce avea un număr de 28 de lucrători; principiile cooperativei Rochdale au fost adoptate de către toate tipurile de cooperative; 1895 - înființarea International Co-operative Alliance (ICA) la Londra).
- Spania - în anul 1840, țesătorii din Barcelona au înființat primul sindicat, Asociación de Tejedores, concomitent cu societatea mutuală de tip provident, Asociación Mutua de Tejedores, ce a devenit în 1842 Compañía Fabril de Tejedores.

¹ Smith, G., *Social Economy, Social Enterprise and the Theory of Associative Democracy*, 2005.

² CIRIEC, 2007, p. 11.

³ CIRIEC, 2007, p. 11-13.

- *Germania – mișcarea de asociere a muncitorilor industriali i-a avut ca promotori pe Ludwing Gall, Friedrich Harkort, Stephan Born, iar primii reprezentanți ai cooperativismului s-au evidențiat atât în mediul urban (Victor Aimé Huber și Schulze-Delitzsch), cât și în mediul rural (Friedrich Wilhelm Raiffeisen, care a înființat în 1862 prima uniune de credit în Anhausen și în 1877 a fondat Federația Germană a Cooperativelor Rurale de tip Raiffeisen). Specifică pentru această țară este adoptarea relativ timpurie a unei legislații speciale privind mutualismul rural și societățile de asistență mutuală a muncitorilor (în 1876).*
- *Italia – concretizarea primelor forme de economie socială a parcurs o etapă premergătoare în prima treime a secolului 19 prin existența a numeroase societăți mutuale de asistență ce au precedat primele cooperative, iar în 1853, societatea mutuală de asistență Società operaia di Torino a condus la înființarea primei cooperative a consumatorilor – Magazzino di Provvidenza di Torino - pentru apărarea puterii de cumpărare a membrilor salariați.*
- *Franța – reprezentanții curentului socialist (Claude-Henri de Saint Simon, Charles Fourier, Louis Blanc) au impulsionează înființarea în 1834 a primei cooperative a muncitorilor la Paris (Association Chrétienne des Bijoutiers en Doré) de către Jean-Phillippe Buchez, un discipol al lui Saint-Simon, iar în 1847, deja se consemna faptul că asociațiile muncitorești erau conectate cu 2500 de societăți de asistență mutuală ce aveau 400.000 de membri și 1,6 milioane de beneficiari.*

Sursa: CIRIEC, 2007, p. 11-13 (adaptare).

Analizarea dezvoltării economiei sociale în Europa în secolul 20 reliefează faptul că există o abordare relativ unitară, dar cu semnalări inconsistente până la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial, iar după 1945, s-au diferențiat semnificativ formele acestui tip de economie în funcție de regimurile politice existente în Europa Occidentală și Europa de Est. Totuși, reperele istorice postbelice în cele două spații conduc la alimentarea dezbatelor cu privire la perioadele 1945-1975 și 1975-prezent:

- în perioada 1945-1975, creșterea economică din țările occidentale dezvoltate a consolidat rolurile socioeconomice ale sectoarelor privat și public, punându-se bazele statului bunăstării, care compensa și/sau corecta slăbiciunea inherentă a economiei capitaliste (redistribuirea veniturilor, alocarea resurselor și politicile anticiclice). Cu toate că se reliefează un context economic favorabil și economia socială a continuat să se dezvolte, rolul jucat de acest tip de economie între piață și stat era redus, pe fondul poziției puternice a statului bunăstării. În același timp, în țările Europei Centrale și de Est, caracterizate de economii comuniste planificate centralizat, se înregistra numai activitatea economică coordonată de stat, iar funcționarea cooperativelor era lipsită de apartenență și organizarea lor tradițională pe bază de voluntariat și participare democratică.
- În perioada 1975-prezent, se semnalează importanța mai mare a sectorului economiei sociale în termeni de activitate economică și de planificare a politicilor sociale, atât în țările Uniunii Europene, cât și la nivel internațional, din cauza creșterii șomajului în ultima parte a anilor '70 și din cauza reducerii ajutorului din partea statului bunăstării (de ex., sănătate, educație și alte servicii din această categorie). Astfel, nevoia de locuri de muncă și surse de venit alternative pentru grupurile de persoane cele mai afectate de șomaj, reducerea competențelor și amplificarea riscului de excluziune socială, necesitatea asigurării de bunuri și servicii cu costuri adecvate celor mai multe grupuri sociale vulnerabile au accelerat procesul de intensificare și diversificare a inițiativelor și structurilor de autoajutorare, atât printr-o reacție spontană a societății civile, cât și prin elaborarea și aplicarea de politici în acest domeniu, la nivelul statelor membre ale Uniunii Europene. În consecință, în societățile vestice, s-a revitalizat sectorul economiei sociale, ca direcție importantă pentru ocupare, creștere economică, solidaritate socială, asociaționism și servicii sociale comunitare. În țările din Europa Centrală și de Est, perioada este definită de intervenții sinusoidale, de la intervenția controlată a statului la dizolvarea organică de la începutul anilor '90. Ultimul deceniu a repositionat importanța formelor economiei sociale în aceste țări, ele devenind parte a construcției europene datorită

stimulării sectorului prin finanțările primite în perioadele de preaderare și postaderare, dar se remarcă nevoia de a se menține alocările substanțiale pentru a se genera rezultate sustenabile.

1.2. Recunoașterea economiei sociale

Economia socială încă se află pe calea recunoașterii importanței sale în cadrul economiilor statelor lumii, reliefându-se faptul că există paliere disticte în care se regăsesc puncte de sprijin în consolidarea acestui domeniu. Astfel, se poate proceda la analiza recunoașterii sectorului din perspectiva a patru componente:

- A) **componenta conceptuală** – elaborarea de definiții și tipologii;
- B) **componenta normativă** – adoptarea de noi inițiative legislative la nivel european și la nivel național;
- C) **componenta instituțională** – apariția și proliferarea structurilor reprezentative ce promovează, elaborează și monitorizează politicile specifice;
- D) **componenta academică** – constituirea resurselor științifice agregate, bazate pe evidențe.

A. Componenta conceptuală – elaborarea de definiții și tipologii

Definirea economiei sociale se apreciază că este furnizată de către propriile organizații în *Carta principiilor economiei sociale* promovată de Social Economy Europe, instituția reprezentativă la nivelul Uniunii Europene pentru organizațiile economiei sociale¹, prin prezentarea *principiilor economiei sociale*:

- primatul obiectivului individual și social asupra capitalului;
- afiliere voluntară și deschisă;
- control democratic prin statutul de membru (nu se aplică fundațiilor întrucât acestea nu au membri);
- combinațiile de interese ale membrilor/utilizatorilor și/sau interesul general;

¹ http://www.cedag-eu.org/index.php?page=social-economy&hl=en_US.

- apărarea și aplicarea principiului solidarității și responsabilității;
- administrare autonomă și independență față de autoritățile publice;
- cea mai mare parte a surplusului este folosită pentru asigurarea obiectivelor de dezvoltare durabilă, a serviciilor de interes pentru membri sau pentru interesul general.

O altă definiție a economiei sociale este furnizată de CIRIEC¹: *Setul de întreprinderi particulare organizate pe baze oficiale, cu autonomie de decizie și libertate de apartenență, create pentru a satisface cerințele membrilor lor pe piață prin producerea de bunuri și furnizarea de servicii, asigurare și suport financiar, în care luarea deciziilor și orice distribuire a profitului sau a surplusului între membri nu este legată în mod direct de capital sau de sumele cu care a contribuit fiecare membru, fiecare dintre aceștia având un vot. Economia socială mai include și organizațiile particulare înființate pe baze oficiale, cu autonomie de decizie și libertate de apartenență, care produc servicii nonpiață pentru gospodării și ale căror surplusuri, dacă acestea există, nu pot fi însușite de agenții economici care le creează, controlează sau finanțează². În cadrul raportului elaborat, se arată că, din punct de vedere socioeconomic, există în mod evident o permeabilitate între cele două subsectoare, precum și legături strânse între piață și nonpiață în cadrul economiei sociale, ca rezultat al unei caracteristici pe care o împărtășesc toate organizațiile economiei sociale: *acestea sunt organizații de oameni care întreprind/desfășoară o activitate al cărei principal scop este satisfacerea nevoilor oamenilor, și nu remunerarea investitorilor capitaliști*.*

În afară de economia socială, principala abordare teoretică se referă la al treilea sector, cunoscut ca sectorul nonprofit sau organizații nonprofit³, și a apărut pentru prima dată acum 30 de ani în SUA, fiind definită și diseminată intens în întreaga lume de un proiect internațional de cercetare demarat în prima parte a anilor '90 și condus de Johns Hopkins University (Baltimore, SUA). În esență, această abordare acoperă numai organizațiile private (*organizațiile de caritate și fundațiile filantropice din SUA*), care au prevederi specifice de asociere, conform cărora se interzice distribuirea

¹ CIRIEC, p. 20.

² CIRIEC, p. 20-21.

³ CIRIEC, p. 28-34.

surplusului către membrii fondatori sau către cei care le controlează sau finanțează. Aceste structuri îndeplineau cinci criterii-cheie din „definiția structural-operațională” a organizațiilor nonprofit:

- a) *organizații* - au structură și prezență instituțională (de obicei sunt persoane juridice);
- b) *private* - sunt separate în mod instituțional de guvern, deși pot primi finanțare publică și pot avea funcționari publici în organele de conducere;
- c) *autoconducere* - pot controla propriile activități și sunt libere să aleagă și să concedieze organele lor de conducere;
- d) *distribuție nonprofit* – pot avea profit, dar acesta trebuie reintrodus în principala misiune a organizației, și nu distribuit proprietarilor, membrilor, fondatorilor sau organelor de conducere ale organizației;
- e) *voluntar* - calitatea de membru nu este obligatorie sau impusă legal și trebuie să aibă voluntari care să participe la activitatea sau administrarea lor.

Abordarea economiei sociale are patru din cele cinci criterii ale organizațiilor nonprofit: organizații *private*, organizate în mod formal, cu autonomie de decizie (autoguvernare) și libertate a afiliației (participare voluntară). În lucrarea Națiunilor Unite *Handbook on Non-Profit Institutions in the System of National Accounts*¹ (NPI Handbook) se încearcă a se clarifica conceptual diferențele și asemănările dintre abordările economiei sociale și ale organizațiilor de tip nonprofit. Astfel, există trei criterii prin care organizațiile nonprofit diferă în mod clar de economia socială:

- a) *Criteriul nonprofit*. În modelul organizației nonprofit, acestea trebuie să aplice principiul nedistribuirii profiturilor sau surplusului (constrângerea de nedistribuire). Totuși, cooperativele și societățile mutuale care formează nucleul de decizie al economiei sociale sunt excluse din al treilea sector de abordarea

¹ *Handbook on Non-Profit Institutions in the System of National Accounts*, United Nations, New York, 2003.

organizației nonprofit, întrucât majoritatea acestora distribuie surplusul între membri.

- b) *Criteriul democrației.* În modelul organizației nonprofit, conceptul de organizare democratică a unei entități din al treilea sector nu este un criteriu¹. Abordarea economiei sociale exclude în general din al treilea sector orice entitate nonprofit care nu operează în mod democratic, deși este acceptat faptul că organizațiile voluntare nonprofit care furnizează persoanelor sau familiilor servicii nonpiață, gratis sau la prețuri nesemnificative din punct de vedere economic, pot fi incluse în cadrul economiei sociale. Aceste instituții nonprofit își dovedesc *utilitatea lor socială* prin furnizarea de bunuri sau servicii meritate pe gratis indivizilor sau familiilor.
- c) *Criteriul de servire a oamenilor.* În modelul organizației nonprofit, nu există niciun criteriu de considerare a serviciilor pentru oameni ca obiectiv prioritar. Organizațiile nonprofit pot fi create pentru a furniza servicii atât persoanelor, cât și corporațiilor care le controlează sau finanțează. În abordarea economiei sociale, principalul scop al tuturor organizațiilor este de a servi oamenii sau alte organizații ale economiei sociale. În organizațiile de prim rang, majoritatea beneficiarilor activităților lor sunt persoane individuale, gospodării sau familii, fie ei întreprinzători particulari, producători sau consumatori. Multe dintre aceste organizații acceptă numai persoane individuale ca membri.

În sfârșit, spre deosebire de abordarea organizației nonprofit, care vede în al treilea sector numai o funcție filantropică sau caritabilă care dezvoltă inițiative de solidaritate unidirecționale, economia socială promovează inițiative de afaceri cu solidaritate reciprocă între inițiatori, pe baza unui sistem de valori în care prevalează luarea democratică a deciziilor și prioritatea persoanelor în fața distribuției de capital. *Economia socială nu vede doar oamenii nevoiași ca beneficiari pasivi ai filantropiei sociale, ci, de asemenea, ridică cetățenii la statutul de protagoniști activi ai propriilor destine.*

¹ Defourny, J.; Borzaga, C., *The Emergence of Social Enterprise in Europe*, Routledge, London, 2001.

NPI Handbook al Națiunilor Unite identifică un sector mare și eterogen de organizații nonprofit care pot aparține oricăruia dintre cele cinci sectoare instituționale ce alcătuiesc sistemul conturilor naționale, inclusiv „guvernarea generală”. Aceste organizații au o mare varietate de forme legale, deși majoritatea sunt asociații și fundații, și sunt create pentru diferite scopuri: pentru a furniza servicii persoanelor sau companiilor care le controlează sau finanțează; pentru a efectua activități caritabile sau filantropice în beneficiul celor nevoiași; pentru a furniza servicii nonprofit de piață, cum sunt activități de menținere a sănătății, educație, recreație etc.; pentru a apăra interesele grupurilor de presiune sau programele politice ale persoanelor care împărtășesc aceleași opinii etc. *NPI Handbook* consideră că unele grupuri importante, cum sunt cooperativele, societățile mutuale, întreprinderile sociale și altele, nu aparțin sectorului nonprofit.

CIRIEC a identificat o diversitate semnificativă în ceea ce privește utilizarea conceptului și nivelurile de recunoaștere a economiei sociale în țările UE-25, principalele concluzii fiind:

1. Există concepte divergente asupra situației economiei sociale chiar și în fiecare țară (numai în Franța și Spania există o recunoaștere oficială a economiei sociale).
2. Cooperativele, societățile mutuale, asociațiile și fundațiile sunt mai răspândite în grupul de țări unde exact conceptul de economie socială este cel mai acceptat, cu excepția Irlandei și Finlandei din cadrul vechii UE-15.
3. Cooperativele, societățile mutuale, asociațiile și fundațiile pot fi considerate ca fiind elementele „centrale” ale economiei sociale;
4. Există diferențe semnificative referitoare la răspândirea componentelor economiei sociale între vechile țări UE-15 și noile state membre UE (foste comuniste). Diferența fundamentală se referă la numărul foarte scăzut de societăți mutuale (cum sunt societățile prietenești) din sfera economiei sociale, explicat prin nivelul foarte scăzut de recunoaștere chiar a conceptului de economie socială, lipsind un cadru legal pentru înființarea societăților mutuale în aceste țări. În aproape jumătate dintre noile state membre se întâlnesc componentele de asociații și fundații.

Conceptul de economie socială este înțeles în mod diferit de țările UE. De exemplu, țările în care conceptul de economie socială se bucură de un nivel mediu de acceptare sunt: Cipru, Danemarca, Finlanda, Grecia, Luxemburg, Letonia, Malta, Polonia și Marea Britanie. În aceste țări, conceptul de economie socială coexistă alături de alte concepte, cum ar fi sectorul nonprofit, sectorul voluntar și întreprinderile sociale sau firmele sociale. În Marea Britanie, nivelul scăzut de conștientizare asupra economiei sociale este în contrast cu politica guvernului de sprijin pentru întreprinderile sociale.¹

Țările în care conceptul de economie socială este mai puțin cunoscut, se regăsește în stadiu incipient sau este chiar necunoscut formează un grup alcătuit din Austria, Estonia, Germania, Lituania, Olanda, Republica Cehă, Slovenia și Ungaria, grup care conține în principal țări germanice și pe cele care s-au alăturat Uniunii Europene în cadrul extinderii din 2004. Termenii înrudiți de sector nonprofit, sector voluntar și organizații nonguvernamentale se bucură de o recunoaștere relativă.

B. Componenta normativă – adoptarea de noi inițiative legislative la nivel european și la nivel național

La nivel european, în 1992, Comisia a supus trei propuneri legislative către Consiliul Europei:²

1. Proposal for a Council Regulation on the Statute for a European Cooperative Society (*Propunere pentru o Reglementare a Consiliului asupra Statutului Societății Europene a Cooperativelor*);
2. Proposal for a Council Regulation on the Statute for a European Mutual Insurance Society (*Propunere pentru o Reglementare a Consiliului asupra Statutului unei Societăți Mutuale Europene a Asigurărilor*);

¹ CIRIEC, p. 36. În anul 2001, guvernul britanic a creat Serviciul pentru Întreprinderi Sociale (Social Enterprise Unit) în cadrul Departamentului Comerțului și Industriei (Department of Trade and Industry).

² http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/social-economy/index_en.htm.

3. Proposal for a Council Regulation on the Statute for a European Association (*Propunere pentru o Reglementare a Consiliului asupra Statutului unei Asociații Europene*).

Aceste trei regulamente au fost însoțite de trei directive similare care impuneau implicarea angajaților în procesul de luare a deciziilor în afacerile lor europene, cum este *Directive on Employee Involvement – Directiva asupra implicării angajaților (Council Directive 2001/86/EC of 8 October 2001)*¹. A fost nevoie de 11 ani pentru ca *Statutul Societății Europene a Cooperativelor* să fie adoptat pe 22 iulie 2003 (OJ of 18th August 2003 (L207)).² Celelalte două propuneri de reglementare au fost retrase de Comisie în 2006, din cauza lipsei de progrese în procesul legislativ.

Summit-ul de la Luxemburg din anul 1997 a aprobat noile linii directoare pentru ocuparea forței de muncă, recunoscând importanța economiei sociale pentru dezvoltarea locală (economia socială și mai ales întreprinderile sociale reprezintă un actor major pentru politicile de ocupare și incluziune socială; în acest domeniu, este implicat în mod direct Directoratul General pentru Ocupare și Afaceri Sociale). De asemenea, în același an a fost adoptat **Comunicatul Comisiei referitor la promovarea rolului organizațiilor voluntare și fundațiilor în Europa (COM (1997) 241 final - 06.06.1997)**. Scopul acestuia a fost de a iniția un dialog între Comisie

¹ http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/social-economy/co-operatives/index_en.htm.

² Obiectivul său era de a asigura cooperativelor un set potrivit de instrumente juridice care să ușureze activitățile transfrontaliere și transnaționale. Statutul Societății Europene a Cooperativelor este asemănător Statutului companiilor europene (SE) adoptat în 2001, dar a fost adaptat pentru caracteristicile specifice ale societăților cooperative. Statutul nu este de interes numai pentru cooperative. El furnizează, de asemenea, un instrument juridic ideal pentru companiile de tot felul care doresc să se asocieze în beneficiul comun, de exemplu, pentru a intra pe piețe, pentru a ajunge să fie economii de scală sau pentru a efectua activități de cercetare sau dezvoltare. Statutul permite ca 5 sau mai mulți cetățeni europeni (persoane fizice) din mai mult de un stat membru să creeze o societate europeană cooperativă. Astfel, este prima și singura formă de companie europeană care poate fi înființată pornind de la zero și cu răspundere limitată. http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/social-economy/co-operatives/index_en.htm.

și actorii-cheie din sector, inclusiv organizațiile umbrelă, practicienii, sfera academică și autoritățile naționale și locale.

Un pas important s-a înregistrat în anul 2006, prin adoptarea Directivei Consiliului 2006/112/EC din 28 noiembrie 2006 privind taxa pe valoarea adăugată (VAT), prin care se permite statelor membre să autorizeze întreprinderile sociale să nu perceapă TVA pentru bunurile și serviciile efectuate pentru interesul general.

În anul 2008, se adoptă Decizia Consiliului European asupra politicilor de ocupare în statele membre (30/06/2008), Reglementarea Comisiei (EC) nr. 800/2008 din 6 august 2008, care declară anumite categorii de ajutor compatibile cu piața comună în aplicarea art. 87 și 88 din Tratat (reglementarea de exceptare în bloc), precum și Comunicatul interpretativ al Comisiei referitor la aplicarea legii comunitare asupra procurării și concesiunilor publice pentru partenerii publici/privati instituționalizați (Institutionalised Public-Private Partnerships - IPPP¹ - IPPPs sunt înțeleși de CE ca o cooperare între părți publice și particulare care implică înființarea unei entități cu capital mixt care face contracte sau concesiuni publice).

Directoratul general pentru piața internă și servicii a lansat în anul 2009 o consultare publică asupra dificultăților pe care fundațiile le întâmpină atunci când lucrează transfrontalier, asupra conținutului unui posibil statut al fundațiilor europene și asupra modului în care statutul poate afecta atitudinea donatorilor și fondatorilor. Tot în același an (2009), a fost adoptată **Rezoluția Parlamentului European din 19 februarie 2009 despre economia socială (2008/2250(INI))².**

¹ În ultimii ani, un mare număr de întreprinderi sociale s-au dezvoltat ca parteneriate public-private (PPP). Această formă de cooperare este caracterizată de rolul partenerului privat, care este implicat în diferitele faze ale proiectului, trebuind să preia riscurile ce în mod tradițional reveneau sectorului public și adesea contribuie la finanțarea proiectului.

² <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2009-0062+0+DOC+XML+V0//EN>.

În funcție de reglementările normative privind economia socială din statele membre ale Uniunii Europene, se realizează o delimitare între trei categorii de țări:

1. state ce au o legislație specifică pentru formele economiei sociale;
2. state ce au anumite prevederi statutare ce se referă la organizațiile economiei sociale prin includerea în diferite legi;
3. state în care nu se identifică aspecte legislative specifice economiei sociale.

Recunoașterea legală a anumitor forme ale „economiei sociale”

Țara	Cooperative	Societăți mutuale	Asociații	Fundații
Belgia	Da	Da	Da	Da
Franța	Da	Da	Da	Da
Irlanda	Da	Da	Nu	Nu
Italia	Da	Da	Da	Da
Portugalia	Da	Da	Da	Da
Spania	Da	Da	Da	Da
Suedia	Da	Da	Nu	Da
Austria	Da	Nu	Da	Da
Danemarca	Nu	Da	Da	Da
Finlanda	Da	Da	Da	Da
Germania	Da	Da	Da	Da
Grecia	Da	n/a	Da	Da
Luxemburg	Da	Da	Da	Da
Olanda	Da	Da	Da	Da
Marea Britanie	I	I	Da	Da
<i>Noile state membre</i>				
Cipru	Da	n/a	n/a	n/a
Cehia	I	Nu	Da	Da
Estonia	Nu	Nu	Da	Da
Ungaria	Da	n/a	Da	Da
Letonia	Da	Nu	Da	Da
Lituania	Da	Nu	Da	Da
Malta	Da	n/a	Nu	Nu
Polonia	Da	Da	Da	Da
Slovenia	Da	Nu	Da	Da

Sursa: CIRIEC, 2007, p. 69.

Cadrul normativ, atât la nivel național, cât și la nivel european, se află într-o dinamică intensă de schimbare sub impulsul noilor condiții ale crizei economice și al deciziilor de eficientizare a activităților economice, pe fondul unor parametri severi de austeritate, dar și de apel la solidaritate.

C. Componenta instituțională – apariția și proliferarea structurilor reprezentative ce promovează, elaborează și monitorizează politicile specifice

Din perspectivă cronologică, se apreciază că, în anul **1978**, **Comitetul Economic și Social European (EESC – European Economic and Social Committee)** a fost una dintre primele instituții europene care au recunoscut rolul economiei sociale, prin publicarea unui studiu asupra importanței sociale a activităților promovate de cooperative, societăți mutuale și asociații în Europa¹. Aceeași instituție a promovat în anul **1986** prima conferință asupra „Economiei cooperativelor, societăților mutuale și asociațiilor”, organizată în colaborare cu Comitetul Consultativ ale Asociațiilor Cooperatiste (Consultative Committee of Cooperative Associations - CCACC) (în următorii ani, EESC a emis mai multe opinii referitoare la economia socială și componentele sale).

La **nivelul Comisiei Europene**, în anul 1989, s-a publicat primul său comunicat referitor la „afacerile în sectorul economiei sociale”, care recunoștea specificitatea întreprinderilor economiei sociale și rolul acestora pe piața internă. În același an, un birou pentru economia socială a fost creat în cadrul Directoratului general pentru întreprinderi mici și mijlocii. Conferințe pe tema economiei sociale au fost organizate periodic sub egida CE, furnizând prilejuri importante pentru întâlniri și creșterea conștientizării despre acest sector². De asemenea, în anul **1995**, cele patru “familii” ale

¹ *Map of European and National Social Economy Institutions and Organisations*, p. 15.

² Primul obiectiv al CE a fost acela de a ajuta economia socială să satisfacă provocările pieței interne, ceea ce a reflectat preocuparea Comisiei pentru competitivitate, crearea de slujbe și pentru cerințele următoarei extinderi a Uniunii. Aceste obiective au fost traduse în Programul multianual (1994-96), dar, cu toate că majoritatea statelor membre au fost în favoare, Programul nu a fost adoptat de Consiliu, fiind retras de Comisie în 1997.

economiei sociale (cooperativele, societățile mutuale, asociațiile și fundațiile) au creat un Comitet consultativ temporar care a fost recunoscut de Comisie în 1998 și anulat în anul următor. După reforma Comisiei, Directoratul general pentru întreprinderi mici și mijlocii a devenit parte din mai marele Directorat general pentru întreprinderi și economie socială, concentrându-se pe „aspecte de întreprindere” ale cooperativelor, societăților mutuale, asociațiilor și fundațiilor¹.

Importanța economiei sociale la nivel european a fost recunoscută de **Parlamentul European în 1990**, prin crearea **Intergrupului pentru Economia Socială** în 1990². Intergrupul pentru Economie Socială este o platformă pentru schimburile dintre membrii Parlamentului European (MPE) și membrii societății civile. Principalele recomandări ale intergrupului în cadrul ședinței plenare din 19 februarie 2009 au fost: să aprobe statutele europene ale asociațiilor, societăților mutuale și fundațiilor; să introducă serviciile sociale de interes general în dezbaterile europene și să recunoască specificitatea interesului general al acelor servicii în noul tratat; să recunoască contribuția economiei sociale la modelul social european.

La nivelul structurilor asociative europene tip rețea sau tip umbrelă au fost înființate o serie de entități reprezentative, printre care **Comitetul Permanent European al Cooperativelor, Societăților Mutuale, Asociațiilor și Fundațiilor (European Standing Conference (Conférence Européenne Permanente - CEP) of Co-operatives, Mutual Societies, Associations and Foundations (CEP-CMAF)**, care, din 2008, și-a schimbat denumirea în **Social Economy Europe**.

¹ Întrucât, în domeniul promovării competitivității IMM-urilor și a întreprinderilor economiei sociale, nicio stipulare din Tratat nu conține o politică europeană specifică, cu propriile sale instrumente juridice, rolul Comisiei este limitat la o acțiune orizontală care urmărește încurajarea creării unui mediu favorabil pentru IMM-uri și întreprinderile sociale prin intermediul tuturor celorlalte politici existente ale comunității. În acest cadru, promovează cunoașterea și vizibilitatea sectorului și dezvoltă legături cu oficialii publici responsabili pentru reglementare și dezvoltare în economia socială din statele membre. Acționează prin consultare cu organizațiile reprezentative ale cooperativelor, societăților mutuale, asociațiilor și fundațiilor. *Map of European and National Social Economy Institutions and Organisations*, p. 10.

² <http://www.socialeconomy.eu.org/spip.php?rubrique60&lang=en>.

D. Componenta academică – constituirea resurselor științifice agregate, bazate pe evidențe

Nevoia de a îmbunătăți relațiile cu sectorul organizațiilor voluntare a fost recunoscută de către Comisie în anul 2000, prin adoptarea lucrării "The Commission and Non-Governmental Organisations: Building a Stronger Partnership" (*Comisia și organizațiile neguvernamentale: construind un parteneriat mai puternic*). Alte resurse au fost asigurate prin publicarea a numeroase politici ale comunității și a măsurilor specifice de sprijin pentru dezvoltarea întreprinderilor sociale (Agenda Europeană a Antreprenorilor (COM(2004) 70 final, 11.02.2004).

Prin documentul Integrated Lisbon Guidelines for Growth and Jobs (2005-2008) (*Liniile directoare integrate de la Lisabona pentru creștere economică și locuri de muncă 2005*), promovează extinderea serviciilor sociale și a economiei sociale în contextul Strategiei de la Lisabona, cu un obiectiv de creștere a cotei de participare a forței de muncă în Europa la 70%, parțial prin implicarea persoanelor dezavantajate pe piața muncii. De asemenea, în contextul metodei deschise de coordonare pentru protecția socială și incluziune socială, este recunoscut rolul economiei sociale privind incluziunea în societate și pe piața muncii a persoanelor celor mai dezavantajate. O lucrare importantă este *Manual pentru întocmirea conturilor satelit ale companiilor din economia socială: cooperative și societăți mutuale* (2007).

1.3. Stadiul dezvoltării formelor de economie socială

Întreprinderile economiei sociale totalizează 2 milioane unități (adică 10% din totalul afacerilor în Europa) și folosesc peste 11 milioane de angajați plătiți (echivalentul a 6% din populația muncitoare a UE). Dintre aceștia, 70% lucrează în asociații nonprofit, 26% în cooperative și 3% în societăți mutuale. Entitățile economiei sociale sunt întreprinderi, în majoritatea lor întreprinderi de dimensiune micro, mică și mijlocie (IMM).¹

¹ http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/social-economy/index_en.htm.

În contrast, economia socială este invizibilă în contabilitatea națională, un obstacol care este o altă provocare majoră.¹ Regulile contabile naționale actuale nu recunosc economia socială ca un sector instituțional diferit, ceea ce face dificilă realizarea de statistici economice în mod regulat și care să fie precise și de încredere, referitoare la agenții care alcătuiesc economia socială.

Societățile cooperative

O cooperativă poate fi identificată ca fiind o întreprindere înființată în mod liber, deținută și controlată de un grup de persoane juridice, cu scopul de a obține în mod echitabil beneficii reciproce, care reies din activitățile întreprinderii, și nu în primul rând din investiția făcută în aceasta.² O altă definiție, mai descriptivă în ceea ce privește principiile și modul de operare, este cea oferită de *Cooperatives Europe*, unde întreprinderile cooperative sunt definite ca fiind: *Înființate cu dublul scop de a obține succes economic și de a răspunde obiectivelor sociale.*³ *Acestea se bazează pe următoarele principii: apartenență voluntară și liberă; control democratic al membrilor; participare economică a membrilor; autonomie și independență; cooperare între cooperative; grijă pentru comunitate.*

În 2004, noile opt state membre ale UE, foste țări comuniste, mai ales Polonia și Republica Cehă, au înregistrat cele mai multe tipuri de cooperative care se regăsesc și în vechiul grup UE-15 de state membre: cooperative agricole, de consum, bănci, construcții de locuințe, muncitorești și sociale.

Importanța socială și economică a cooperativelor este dată de numărul și gradul de răspândire al acestora, dacă avem în vedere chiar și numai cooperativele membre ale organizației reprezentative, *Cooperatives Europe*:⁴ 171 de organizații de cooperative individuale din 37 de țări din cele 42 de state ale regiunii europene, precum și 6 din cele 7 organizații sectoriale europene, reprezentând 250.000 de întreprinderi cooperative cu

¹ CIRIEC, p. 114.

² Parnell, Edgar, *A New Look at Co-operatives and Their Role in Developing Countries*, în *Small Enterprise Development*, Volume 13, No. 1, March 1992.

³ <http://www.co-opseurope.co-op/spip.php?rubrique19>.

⁴ <http://www.coopseurope.coop/spip.php?rubrique18>.

160 milioane de membri și care asigură 5,4 milioane de posturi/locuri de muncă.

Societățile mutuale

Conceptul de societate mutuală folosit de manualul Comisiei Europene (*Manual for drawing up Satellite Accounts of Companies in the Social Economy: co-operative and mutuals* (decembrie 2006)) este următorul: o asociație autonomă de persoane (entități juridice sau persoane fizice) unite în mod voluntar pentru scopul principal de a satisface nevoile lor comune de asigurare (viață și nonviață), grijă și îngrijire, sănătate și bănci, care au activități supuse competiției. Aceasta operează în conformitate cu principiul solidarității între membri, care participă la conducerea afacerii, și răspunde principiilor absenței acțiunilor, libertății de afiliere, existenței unor obiective care nu sunt exclusiv de obținere de profit, solidarității, democrației și independenței.¹ O autodefiniție a societăților mutuale, așa cum a fost dată de Association Internationale de la Mutualité (AIM)², suplimentează definiția menționată mai sus: *Societățile mutuale grupate în cadrul AIM sunt grupări de persoane cu obiective de bunăstare socială și fără motiv de profit, al căror scop este de a asigura protecție împotriva consecințelor diferitelor riscuri sociale pentru membrii lor și familiile acestora. Acestea furnizează în general acoperire pentru bunăstarea socială și acces la servicii sociale finanțate pe baza solidarității, al căror scop este definit în mod democratic de către membri. Societatea mutuală funcționează în mod esențial în conformitate cu principiul administrării autonome, absenței acționarilor și independenței de autoritățile publice. Deși societățile mutuale trebuie să se conformeze legislației naționale, fiind deci subiect al supravegherii de către aceste autorități, controlul democratic al funcționării lor este exercitat în primul rând prin organele lor statutare. Autonomia și structura lor democratică sunt garanția dinamismului și a adaptării constante a serviciilor lor pentru a răspunde nevoilor efective.*³

În funcție de activitatea lor principală și de tipul de risc asigurat, societățile mutuale se împart în două mari categorii. Primul grup include

¹ CIRIEC, p. 24-25.

² Grup de organizații autonome de asigurări de sănătate și protecție socială care operează conform principiilor de solidaritate și nonprofit.

³ <http://www.aim-mutual.org/index.php?page=13>.

societățile mutuale de tip provident, a căror activitate constă în principal în acoperirea riscurilor de sănătate și bunăstare socială a persoanelor individuale/fizice. Al doilea grup este format de companiile mutuale de asigurări.¹

- În Uniunea Europeană (UE-25, 2004) existau 7.180 de asigurători autorizați, dintre care 70% erau asigurători mutuali și cooperative.
- Dintre acești 7.180 de asigurători, marea majoritate (68%) este reprezentată de societăți mutuale, cu prezență atât în sectorul viață, cât și în sectorul nonviață.
- În termeni de prime brute directe totale (viață și nonviață) pentru casă și familie, sectorul societăților de asigurare mutuale și cooperative, în cea mai largă definiție a sa, reprezintă 247 miliarde euro sau 27% din piața europeană totală.
- Aceste 247 miliarde € sau 27% din piața europeană totală se apropie de dimensiunea celei mai mari piețe naționale a asigurărilor, Marea Britanie, care reprezenta în 2004 (casă și familie) 269 miliarde €. Măsurat în acest fel, am putea spune că sectorul mutual al asigurărilor este a doua mare piață europeană a asigurărilor.
- Sectorul mutual al asigurărilor nonviață este chiar cea mai mare "țară", cu o piață de 106 miliarde € (aproape cât Marea Britanie și Franța luate împreună), în timp ce asigurătorii mutuali pentru asigurările de viață acoperă a treia mare piață sau o piață echivalentă cu cea din Germania².
- Societățile mutuale pentru sănătate și bunăstare socială asigură asistență pentru mai mult de 120 milioane de persoane.
- Societățile mutuale de asigurări au o cotă de piață de 23,7%.³

¹ CIRIEC, p. 24.

² http://www.amice-eu.org/Facts_and_figures.aspx.

³ CIRIEC, p. 7.

Asociațiile

Asociațiile sunt actori social-economici. Asociațiile împărtășesc valorile democrației, primatul individului și al obiectivelor sociale față de capital și sunt dedicate membrilor lor și interesului general. De aceea, se disting de întreprinderile comerciale, prin faptul că nu activează pentru profit, scopul lor fiind acela de a contribui la interesul general. Asociațiile sunt un loc pentru exprimare și informare. Ele joacă diferite roluri în societate, cum sunt furnizarea de servicii, activități militante, asistență, integrare și pregătire. Ele răspund nevoii exprimate la toate nivelurile mulțumită rolului lor de: actori sociali; parteneri în definirea, implementarea și urmărirea politicilor publice; parteneri ai autorităților publice în misiunea lor de servicii de interes general. Astfel, asociațiile își asumă un rol social și sunt implicate în dezvoltarea de acțiuni colective, de dezvoltare locală, de dezvoltare durabilă pentru oameni, asigurând o adevărată productivitate socială. Asociațiile sunt jucători importanți în dezvoltarea Uniunii Europene și niciun progres nu poate fi înregistrat în construirea unui proiect social și politic pentru Europa fără participarea cetățenilor ei și a actorilor sociali.¹

În UE-15, în 1997, asociațiile foloseau 6,3 milioane de angajați, iar în UE-25, ele reprezentau peste 4% din PIB și 50% dintre cetățenii Uniunii Europene.

Fundațiile

În Europa, fundațiile pentru beneficiul public, bazate pe active și conduse de un scop, nu au membri sau acționari și sunt organizații nonprofit constituite separat. Fundațiile se concentrează pe domenii care merg de la mediu, servicii sociale, sănătate și educație până la știință, cercetare, artă și cultură. Fiecare are o sursă de venit sigură și de încredere, care le permite să planifice și să execute activități pe un termen mai lung decât multe alte instituții cum sunt guvernele sau companiile.² O autodefiniție a fundațiilor, ca cea dată de EFC - European Foundation Centre³, suplimentează definiția de mai sus:

¹ Social Economy Europe, <http://www.socialeconomy.eu.org/spip.php?rubrique201&lang=en>.

² <http://www.socialeconomy.eu.org/spip.php?rubrique202&lang=en>.

³ http://www.efc.be/Legal/Documents/Facts_Figs_publication.pdf.

- Sunt organisme nonprofit constituite separat, care au propria sursă de încredere de venit, de obicei, dar nu exclusiv, de la înzestrare sau capital.
- Au propriul comitet de conducere.
- Folosesc resursele lor financiare pentru scopuri educaționale, de sănătate, sociale, orientate spre cercetare, culturale sau de altă natură, spre beneficiul public, fie prin acordarea de ajutor financiar unor terțe părți, fie prin derularea propriilor programe și proiecte.¹

În 24 de state membre UE (nu avem informații din Lituania, Malta și România), există circa 273.000 de organizații denumite "fundații", din care circa o treime (peste 95.000) sunt fundații în beneficiul public. Aceasta dă o medie de peste 27 de fundații la 100.000 de locuitori și corespunde unei creșteri de peste 54% a fundațiilor în beneficiul public pe parcursul a patru ani (2001-2005): 39% se datorează extinderii UE (sunt incluse date de la 9 din 12 noi state membre). În aceeași perioadă, în vechile state membre ale UE-15, exista o creștere efectivă de 15% a fundațiilor în beneficiul public.

În 10 țări UE (Belgia, Republica Cehă, Estonia, Finlanda, Franța, Germania, Ungaria, Italia, Olanda și Spania), circa 34.000 de fundații au un personal de 311.600 de angajați, ceea ce înseamnă o medie de 9 angajați pe fundație. Fundațiile din Italia au cel mai mare număr de angajați, 106.137 de salariați în 4053 de fundații. Atât în Franța, cât și în Spania, numărul mediu de angajați pe fundație este considerabil mai mare (45 și 41 de angajați per fundație). Deși numărul mediu de angajați per fundație în vechile șapte state UE este de 28 de persoane, noile state membre au un puternic impact statistic. În Ungaria, de exemplu, există o medie de un angajat și patru voluntari per fundație. Cele 31.800 de fundații cercetate în șapte țări UE (Belgia, Finlanda, Franța, Germania, Ungaria, Italia și Spania) au 231.600 de voluntari, cu o medie de șapte voluntari per fundație. Spania are cel mai mare număr mediu de voluntari, urmată îndeaproape de Belgia, cu 46, respectiv 45 de voluntari per fundație. În contrast, Ungaria și Germania au o medie de patru voluntari per fundație, iar media în Finlanda este de șapte voluntari.

¹ EFC, p. 1. http://www.efc.be/Legal/Documents/Facts_Figs_publication.pdf.

Întreprinderile sociale

Carlos Borzaga și Jacques Defourny (ambii bine cunoscuți pentru munca lor în domeniul economiei sociale, de ex., *The Emergence of Social Enterprises* (2001)) consideră că întreprinderile sociale promovează un comportament mai inovativ în crearea de noi forme de organizare și de noi servicii, bazându-se pe un amestec mai variat de resurse, și anume mai degrabă pe venituri generate prin activități comerciale decât pe donații/subsidii de la autoritățile publice. Ele sunt mai antreprenoriale – au o mai mare înclinare spre caracteristicile de asumare a riscului. Conceptul de antreprenoriat social este legat de apariția întreprinderilor sociale. Pentru Defourny, „o natură participatorie, care implică persoanele afectate de activitate”, este unul dintre criteriile sociale implicite fiecărei definiții a întreprinderilor sociale: „Reprezentarea și participarea clienților, orientarea către părțile interesate și un stil democratic de conducere sunt caracteristici importante ale întreprinderilor sociale.”¹

Exemple de potențiale subsectoare ale întreprinderilor sociale

- *Întreprinderi sociale de integrare în muncă (WISE)*
- *Afaceri comunitare*
- *Firmă socială*
- *Cooperative ale muncitorilor*
- *Cooperative sociale cu răspundere limitată*

¹ Smith, Graham, p. 9.

Entități hibride ale economiei sociale

Una dintre tendințele principale care au apărut în ultimii circa 20 de ani în sectorul economiei sociale din Marea Britanie și la nivel global este apariția unui număr mare de entități hibride ale economiei sociale (denumite uneori organizații cu valoare combinată), un hibrid între piață și nonpiață, cu o mare diversitate de resurse și de agenți în cadrul organizației.¹ Entitățile hibride (care pot fi întreprinderi sociale sau care aparțin oricăreia dintre celelalte patru familii ale economiei sociale) care operează în sfera economiei sociale încearcă să genereze atât profit, cât și valoare socială; *ele sunt ceva în genul organizațiilor cu profit/fără profit*, estompând și mai mult granița odată clară dintre sectorul economiei sociale și sectoarele particular și public al economiei ca un întreg.

1.4. Propulsarea întreprinderii sociale în cadrul economiei europene

În decursul ultimelor trei decade, conceptul de întreprindere socială a cunoscut o dinamică accentuată în mai multe regiuni ale lumii. Cuprinzător definită de abordările sale nonguvernamentale, dar bazată pe piață pentru a rezolva problemele sociale, întreprinderea socială asigură deseori „o afacere” - sursă de venit pentru multe tipuri de activități și organizații orientate social. În cele mai multe cazuri, aceste venituri contribuie la sustenabilitatea pe termen lung a organizațiilor implicate în activități de caritate. Oricum, în limita acestor parametri, în diferite regiuni ale lumii se încearcă să se identifice diferitele concepte și contexte în ceea ce privește mișcarea întreprinderilor sociale în zonele lor (Kerlin, 2006)². Lipsa literaturii în ceea ce privește întreprinderile sociale și modul în care se manifestă aceste diferențe regionale și contexte socioeconomice joacă un rol important în înregistrarea unor date comparative relevante.

Pentru cele mai multe regiuni ale lumii, ideea de venit generat din activitățile caritabile nu este un concept nou, dar acest „nou” concept s-a

¹ CIRIEC, p. 27.

² Kerlin, J. (2006), *Social enterprise in the United States and Europe: Understanding and learning from the differences*, Voluntas, 17(3), p. 247-263.

răspândit, discursul despre el pare să fie asociat cu anumite organizații și activități, noi și vechi, care sunt legate de contextul regional și de beneficiile sociale; într-adevăr, pe măsură ce conceptul a crescut în popularitate, actorii și instituțiile implicate în promovarea și dezvoltarea întreprinderilor sociale par să oglindească mediul regional și socioeconomic în termenii accentuării structurii și resurselor întreprinderii sociale. În plus, anumite tipuri de activități sau organizații incluse în specificul întreprinderilor sociale din anumite țări pot să nu fie incluse în contextul altor țări, chiar dacă aceleași activități sau organizații pot exista și acolo. Astfel, diferențele existente în cadrul întreprinderilor sociale din diverse regiuni ale lumii sunt, în parte, reflecții ale contextului socioeconomic regional. Pentru a testa această afirmație, baza de date sociale internațională și economică prezentată în *Social Enterprise: A Global Comparison* (Kelin 2009), un volum editat cu anumite contribuții de la bursierii din întreprinderi din șapte regiuni ale lumii, arată cum factorii specifici regionali pot forma diferit conceptul întreprinderilor sociale, incluzând utilizatorii ei, forme organizaționale, structura legală și mediul de suport.

Întreprinderile sociale pot fi tratate ca un fenomen global în perspectivă comparativă, chiar dacă, în majoritatea lucrărilor despre întreprinderile sociale, centrul atenției se plasează asupra unei singure țări sau asupra unei singure analize regionale și/sau asupra studiilor de caz (Nyssens, 2006)¹. Discursul asupra antreprenoriatului social, care în general se focalizează pe realizările individuale ale activiștilor inovativi social din diferite regiuni ale lumii, este posibil să aibă un scop internațional (Nicholls, 2006)² și, de obicei, se concentrează asupra inovației, indiferent dacă acest lucru implică sau nu activitatea de piață. Oricum, puțină atenție a fost acordată contextului imediat al activității întreprinzătorilor sociali, precum și contextului care a format nevoia, scopul, forma de activitate organizațională, structura legală și procesul implicat în crearea și realizarea sa. Prin identificarea acestor goluri de cunoștințe și prin examinarea

¹ Nyssens, M. (Ed.) (2006), *Social enterprise—at the crossroads of market, public policies and civil society*, London/New York, Routledge.

² Nicholls, A. (Ed.) (2006), *Social entrepreneurship. New models of sustainable social change*, Oxford, Oxford University Press.

diferitelor contexte regionale, se poate ajunge la identificarea diferitelor concepte de întreprindere socială pe plan mondial.

Originile teoriei sociale asigură un punct de început pentru înțelegerea formării noilor instituții în diferite contexte naționale. La nivelul de bază, teoria explică cum existența instituțiilor și modelelor sociale constrâng opțiunile valabile pentru dezvoltarea noilor instituții – în acest caz, dezvoltarea sectoarelor nonprofit în diferite țări (Salamon et al., 2000)¹. Din această perspectivă se asigură o explicație pentru variațiile internaționale existente în dezvoltarea sectoarelor nonprofit. Această abordare, dezvoltată de Salamon et al. (2004), este bazată pe cercetarea lui Johns Hopkins, Comparative Nonprofit Sector Project, condus în 22 de țări în timpul anilor 1990. Premisa sa principală este că variațiile în compoziția și baza financiară din sectorul nonprofit în diferitele țări pot fi explicate pe larg de contextul social, economic și politic diferit. Majoritatea întreprinderilor sociale au la bază organizații sociale, sens în care originile teoriei sociale sunt folosite ca o expresie a unei abordări de a înțelege formarea și diversificarea întreprinderilor sociale.

Salamon et al. (2004) pun în centrul atenției dezbaterii asupra mărimii celor două variabile: mărimea mai mare sau mai mică a sectorului nonprofit și cheltuiala (mică sau mare) pentru asistența socială a guvernului. Folosind diferite combinații ale acestor caracteristici, au testat diferite modele, folosind informațiile existente cu privire la sectorul nonprofit și cheltuiala cu asistența socială pentru 22 de țări și au concluzionat că acestea promovează diverse regimuri.

Salamon et al. (2004) au analizat formarea celor trei regimuri ale bunăstării în termeni istorici ai sectorului nonprofit și ai cheltuielilor cu asistența socială. Modalitățile prin care originile sociale ale diferitelor regimuri guvernamentale și interrelațiile dintre diferite clase sociale creează condițiile necesare rezultă mai mult sau mai puțin din structurarea societății civile. De asemenea, s-au întors către Esping-Anderson (1999)² și

¹ Salamon, L. M.; Sokolowski, S. W. & Associates (Eds.) (2004), *Global Civil Society: Dimensions of the Nonprofit Sector*, Volume 2, Bloomfield Conn., Kumarian Press.

² Esping-Andersen, G. (1999), *Social foundation of postindustrial economies*, New York, Oxford University Press.

studiul lui asupra originilor bunăstării moderne, pentru a examina forțele care creează diferite niveluri de guvernare în asistența socială. Astfel, autorii consideră că „anumite circumstanțe sunt mai apropiate pentru înflorirea instituțiilor nonprofit decât altele, iar forma și caracterul sectorului nonprofit care a rezultat sunt afectate de constelația particulară a forțelor sociale care o largesc” (Salamon et al., 2000, p. 21)¹.

**Modele al regimului
celui de-al treilea sector**

Cheltuieli guvernamentale pentru bunăstare	Scala nonprofit	
	Mic	Mare
Reduse	Statal (Argentina, Japonia)	Liberal (SUA, Australia)
Extinse	Social-democrat (Ungaria, Slovacia)	Corporatist (Olanda, Belgia)

Societatea civilă și reglementările legale care caracterizează sectorul nonprofit, i-au determinat pe cercetătorii întreprinderilor sociale să analizeze doi factori adiționali ca fiind esențiali în caracterizarea întreprinderii sociale: ajutorul pieței și cel internațional. Astfel, conceptul de piață încorporează aspecte privind modul în care întreprinderea socială/antreprenoriatul pare a se fi poziționat în diverse societăți, guverne și piață. De asemenea, cercetarea elaborată de Kerlin (2009)² identifică ajutorul internațional ca un al patrulea factor de influență, plecând de la presupunerea că întreprinderile sociale într-o societate depind de condițiile mediului înconjurător.

Deși există câteva statistici relevante asupra întreprinderilor sociale și conexiunii lor cu contextul din diferite regiuni ale lumii, Salamon et al.,

¹ Salamon, L.M.; Sokolowski, S.W. & Associates (Eds.) (2004), *Global Civil Society: Dimensions of the Nonprofit Sector*, Volume 2, Bloomfield Conn., Kumarian Press.

² Kerlin, J. (2009), *Social enterprise: A global perspective*, Lebanon, University Press of New England.

2004, au realizat și alte analize asupra întreprinderilor sociale din cadrul societății civile. În studiul privind 34 de țări ale lumii, s-a constatat că în medie peste 53% din veniturile nonprofit vin „din taxe și datoriile pentru serviciile pe care aceste organizații le asigură, iar veniturile comerciale provin din investiții, impozite și alte surse”. În 24 din 34 de țări, taxele reprezintă sursa dominantă a veniturilor pentru aceste organizații. În particular, este notabil faptul că predomină veniturile comerciale în țările în curs de dezvoltare, unde sectoarele civile ale societății sunt mici. Pentru aceste țări, taxele reprezintă în medie 61% din veniturile organizațiilor în comparație cu media de 45% pentru țările dezvoltate (Salamon et al., 2004)¹.

Data fiind lipsa informațiilor din cadrul întreprinderilor sociale, este relevantă și o analiză calitativă asupra fondurilor întreprinderilor sociale (Kerlin, 2009)². Astfel evidențele privind circumstanțele regionale specifice din stadiul inițial al dezvoltării întreprinderii sociale prezintă contextul istoric care a determinat formarea condițiilor socioeconomice care influențează apariția și dezvoltarea caracteristicilor întreprinderii sociale în cele șapte regiuni și țări luate în considerare în funcție de cele patru elemente: societatea civilă, statul, piața și ajutorul internațional.

Caracteristica generală privind întreprinderea socială în toate cele șapte regiuni și țări o constituie programele deficitare, din cauza retragerii sau a funcționalității reduse a statului. Astfel, în Statele Unite, Europa de Vest și Europa Centrală, precum și în America de Sud, au fost experimentate replieri ale suportului statal în anii 1980 și/sau 1990. În Statele Unite, începutul mișcării întreprinderilor sociale contemporane s-a datorat tăierii fondurilor guvernamentale pentru sprijinirea organizațiilor nonprofit. O încetinire a economiei Statelor Unite la sfârșitul anilor 1970 a condus la deficitele guvernamentale din anii 1980, efecte care au condus la diminuarea fondurilor pentru sectorul nonprofit de către administrația Regan (s-a estimat că au fost afectate o varietate de societăți nonprofit, nu doar structurile implicate în serviciile sociale). În Europa de Vest, economia fluctuantă a fost la originea apariției întreprinderilor sociale contem-

¹ Salamon, L.M.; Sokolowski, S.W. & Associates (Eds.) (2004), *Global Civil Society: Dimensions of the Nonprofit Sector*, Volume 2, Bloomfield Conn., Kumarian Press.

² Kerlin, J. (2009), *Social enterprise: A global perspective*, Lebanon, University Press of New England.

porane în regiune, iar consecințele s-au manifestat în diferite forme. Pe măsură ce șomajul creștea și veniturile guvernamentale scădeau, programele de șomaj guvernamentale din Europa de Vest au fost ineficiente, iar din cauza resurselor limitate, multe guverne din Europa de Vest ce ofereau servicii de asistență socială diversificată au fost în situația de a restrânge sau/și de a le înlocui de-a lungul timpului. Reformele s-au caracterizat prin descentralizare, privatizare și o reducere a serviciilor, iar mișcarea întreprinderilor sociale a fost în parte un răspuns la problema șomajului. Într-adevăr, una dintre principalele inițiative a fost integrarea șomerilor pe piața muncii prin cooperativele sociale, iar întreprinderile sociale au asigurat serviciile de care asistența socială nu mai era în mod direct responsabilă. De-a lungul timpului, guvernele din vestul Europei au fost implicate în finanțarea acestor inițiative ale întreprinderilor sociale, în special în zona integrării pe piața muncii.

În Europa Centrală și de Est, întreprinderile sociale au fost stimulate de o repliere strategică a statului, după căderea comunismului. Aici, replierea strategică a statului a fost mai dramatică și nu a fost susținută de societatea civilă deja slăbită de perioada comunismului. În plus, tranziția către o economie de piață a adus mari creșteri ale șomajului. Comunitatea internațională a răspuns acestei crize cu o alocare mărită de ajutoare străine, precum și cu diferite seturi de recomandări politice. Un număr mic, dar în creștere de europeni din centru și est, reformatori sociali, s-au grupat în întreprinderi sociale ca o soluție viabilă și au primit suport din surse internaționale pentru dezvoltările lor. Cu toate că a fost considerat ca un serviciu alternativ pentru șomaj și servicii umane, conceptul de întreprindere socială în Europa Centrală și de Est începe să reflecte realitățile deja înregistrate în regiune.

În alt context, Argentina a experimentat o repliere strategică a statului datorită „Consensului Washington”, prin instituirea programelor de ajustare structurală aplicate ca o parte a reformei de piață. Nu numai că reformele au micșorat programele de beneficii sociale, dar s-au înregistrat răsturnări dramatice de situație în economie în ceea ce privește șomajul. Întreprinderile sociale din Argentina „evidențiază problemele care au legătură cu sărăcia, inegalitățile de venituri și condițiile producției și care nu mai erau adresate sferei economice și sectorului public”. Într-adevăr, întreprinderile sociale în Argentina au devenit asociații de societăți civile și

includ în mare măsură cooperativele și societățile mutuale ce se adresează șomajului și excluziunii sociale.

În Zimbabwe și Zambia, țări marcate de o lipsă persistentă a suportului de stat în contextul unei economii sărace, crearea locurilor de muncă de către întreprinderile sociale a apărut după ajustarea programelor structurale care a generat ratele ridicate ale șomajului. Ajutoarele internaționale au fost direcționate către actorii tradiționali nonstatali, având în vedere și capacitatea lor de a administra economia aflată în impas. Această concentrare a ajutorului internațional asupra actorilor din afara statului a fost singurul factor important care a condus la dezvoltarea întreprinderilor sociale, în special prin ONG-urile internaționale. Mai degrabă decât cooperativele, ajutorul internațional se axează pe micro-credit pentru micile afaceri, dar lipsa reformelor statului din aceste zone a continuat să constrângă sustenabilitatea succesului lor.

Asia de Sud a fost mult timp asociată cu rate mari de sărăcie și șomaj ridicat, probleme tratate inadecvat prin programele de asistență socială ale guvernului și exacerbate de criza financiară de la sfârșitul anilor 1990. Recent, anumite economii din regiune au început să indice semne de creștere alături de generarea interesului pentru întreprinderile sociale. Termenul de „întreprindere socială” abia acum începe să fie asociat cu activitățile generatoare de venituri pentru dezvoltarea socială sustenabilă. În Asia de Sud, întreprinderile sociale, fie că sunt pentru profit sau nonprofit, iau forma investițiilor mici care se adresează șomajului, asigură serviciile necesare și protejează mediul.

În Japonia, interesul asupra întreprinderilor sociale a fost încurajat de o serie de evenimente și schimbări legislative care au evidențiat limitările intervențiilor guvernului. Eforturile voluntare după cutremurul din Hanshin-Awaji din 1995 și reacția întârziată a guvernului au trezit un nou interes asupra organizațiilor nonprofit care a condus către adoptarea legii înființării organizațiilor nonprofit, în 1997. Antreprenorii cu obiective sociale au apreciat pozitiv noua lege pentru a dezvolta întreprinderi sociale. De asemenea, în 2003, revizuirea legislației administrării locale, ce a condus la decăderea comunităților, a determinat factorii de decizie politică să se orienteze către întreprinderile sociale pentru a ajuta revitalizarea și integrarea socială. Interesul recent pentru afacerile comunității în

constituirea responsabilității sociale a generat creșterea implicării în activitățile întreprinderii sociale.

Analizele regionale și naționale (Kerlin, 2009) nu numai că subliniază circumstanțele care au stimulat întreprinderile sociale, dar, de asemenea, scot la iveală detalii importante despre caracteristicile întreprinderilor sociale din diferite zone. Analiza din acest sector se folosește de informația calitativă pentru a formula modele de întreprinderi sociale pentru fiecare din cele șapte regiuni. Aceste modele au fost create prin compararea descrierilor celor șapte întreprinderi sociale referitoare la șase variabile care ajută la caracterizarea diferențelor privind întreprinderea socială: acumularea veniturilor, concentrarea în zona programelor, tipuri comune de organizații, cadrul legislației de lucru, sectorul societal și baza dezvoltării strategice. Astfel, analiza prezentă este o comparație pe regiuni/țări care au folosit caracteristicile regionale asociate cu cele patru elemente ale întreprinderilor sociale: piața, ajutorul internațional, statul și societatea civilă.

Prima variabilă, acumularea veniturilor, se concentrează pe scopul global imediat în implementarea unei activități specifice întreprinderii sociale față de activitățile similare din alte regiuni. Astfel, Zimbabwe și Zambia se concentrează pe propria sustenabilitate ca un venit imediat, din cauza lipsei altor forme de finanțare și nevoii de dezvoltare economică. În Europa de Vest, pe de altă parte, concentrarea pe veniturile imediate este un beneficiu social dat de accentuarea șomajului și de reducerea excluziunii sociale, adesea suportate prin finanțare din partea statului. Variabila concentrării programelor este legată de tipul de activitate care este în general suportată de întreprinderile sociale din regiune. În Statele Unite, toate tipurile de activități sociale pot fi suportate de întreprinderile sociale. Totuși în Europa Centrală și de Est, dar și în multe alte regiuni, cele mai multe dintre programele asociate cu întreprinderile sociale sunt orientate către reducerea șomajului sau către servicii sociale.

În multe regiuni/țări, există un număr de tipuri organizaționale sau de mecanisme legislative prin care întreprinderea socială este condusă. Astfel, cea de-a treia variabilă, de tipul organizațional, se referă la cea mai comună formă juridică pentru întreprinderea socială. De exemplu, în Japonia, cele mai comune forme juridice pentru întreprinderea socială sunt organizațiile nonprofit și companiile. În Argentina, cooperativele și

societățile mutuale sunt cel mai des folosite pentru a reprezenta întreprinderile sociale.

Cadrul juridic este cea de-a patra variabilă, Europa de Vest fiind liderul incontestabil în această arie, cu denumire legală pentru întreprinderile sociale stabilite în mai multe țări europene (cel mai recent Marea Britanie), în timp ce, în Asia de Sud, nu s-au înregistrat progrese în această direcție.

Cea de-a cincea variabilă, sectorul societal, arată sectorul în care întreprinderile sociale sunt cel mai adesea asociate cu o regiune sau o țară, cu alte cuvinte indică mediul imediat în care activitățile întreprinderilor sociale operează sau le este permis să opereze. În Japonia, unde companiile sunt implicate în acest concept al întreprinderii sociale, beneficiile economice și sociale, economia de piață au cea mai relevantă sferă. În Argentina, unde întreprinderile sociale au funcționat pentru a îndeplini nevoile cetățenilor, societatea civilă face referire adesea la economia socială.

La final, cea de-a șasea variabilă se referă la baza de dezvoltare strategică, care se concentrează pe sursa finanțării și dezvoltarea inițiativelor pentru întreprinderile sociale dintr-o regiune dată. În Statele Unite, această bază este categoric fundația privată și lumea de afaceri, cu implicarea limitată a guvernului, iar în Zimbabwe și Zambia, prin contrast, această bază constă în programe de ajutor internațional implementate de organizații străine și structuri guvernamentale.

Următorul pas în analiza întreprinderilor regionale/naționale-model este de a reflecta cele patru elemente asociate cu funcția întreprinderii sociale: piața, societatea civilă, ajutorul internațional și statul.

În cadrul unor abordări teoretice se identifică încercări de a explica diferențele de dimensiune, prezență, conținut sau de finanțare ale organizațiilor nonprofit la nivelul fiecărui stat (Salamon și Anheier, 1998, p. 220)¹. Cele mai multe dintre acestea sunt inspirate din modelul clasic al

¹ Salamon, L.M. & Anheier, H.K. (1998), *Social origins of civil society: Explaining the nonprofit sector crossnationally*, *Voluntas, International Journal of Voluntary and Non-Profit Organizations*, 9(3), p. 213–248.

eșecului de piață¹, iar altele se centrează pe cererea înregistrată la nivelul organizațiilor nonprofit.

*Teoria eșecului sectorului public/eșecului
pieței libere și teoria de interdependență*

Fondată pe baza modelului economic clasic, teoria eșecului sectorului public/sectorului privat explică existența organizațiilor nonprofit ca rezultat al persistenței eșecurilor pieței, în corelație directă cu cele ale statului sau ale instituțiilor publice.

În statul democratic, activitatea publică și aprovizionarea cu bunuri publice tind să satisfacă numai nevoile alegătorilor ce aparțin clasei de mijloc și, prin urmare, unele dintre cererile minorităților pentru bunuri publice vor rămâne nesatisfăcute (Weisbrod, 1988)². Din această perspectivă, eșecul sectorului public³ este mai mare, dată fiind o mai mare eterogenitate a populației, dar devine și mai mare atunci când scala proviziilor de bunuri publice este mai redusă. În aceste circumstanțe, oamenii se vor orienta către organizațiile nonprofit pentru bunurile și serviciile de utilitate publică care nu au fost furnizate de către instituțiile publice. Comportamentul organizațiilor nonprofit derivă deseori (în mod formal) dintr-un amestec de preocupări de natura distribuției paternaliste, concentrându-se asupra modului în care pot furniza bunuri către anumite arii geografice și grupuri-țintă. În contrast cu organizațiile pentru profit, cele nonprofit sunt mai puțin stimulate de către grupurile de consumatori sau activitățile ce pot aduce profit. Aceste argumente pot fi și ele un motiv pentru intervenția sectorului public (ex., facilitățile fiscale generale),

¹ Koning et al. (2007, p. 225-256) afirmă că eșecurile de piață sunt de cele mai multe ori explicate de următorii factori: asimetria informației, activitățile externalizate, poziția de piață și de distribuție sau preocupările cu privire la alocarea bunurilor.

² Weisbrod, B. (1988), *The nonprofit economy*, Cambridge, MA, Harvard University Press.

³ Acest eșec al sectorului public este, de asemenea, un eșec al sectorului privat: organizațiile ce urmăresc maximizarea profitului nu furnizează bunuri publice datorită comportamentului de jucător de piață liber.

reducându-se astfel din obiectul de activitate al organizațiilor nonprofit (Koning et al., 2007, p. 255-256)¹.

Cu privire la aria de aprovizionare cu bunuri publice, s-a considerat în mod tradițional că rolul statului în calitate de furnizor de servicii sociale, de educație și sănătate conduce la diferențe ale dimensiunii activității la nivelul organizațiilor nonprofit, determinând o relație de substituție (Rose-Ackerman, 1996, p. 706)². Din perspectiva acestei teorii, este dificil de demonstrat care ipoteză este validă și mai ales în ce context național sau regional, având în vedere evoluția istorică a acestor organizații.

Ipoteze complementare:

Cu cât este mai mare cheltuiala publică privind de bunăstarea populației, cu atât mai redusă este activitatea organizațiilor nonprofit.

Cu cât este mai mare cheltuiala publică privind de bunăstarea populației, cu atât mai extinsă este activitatea organizațiilor nonprofit.

Teoriile încrederii

O altă formă a eșecului economiei de piață vine din asimetria informațională, prin prisma faptului că furnizarea de bunuri de multe ori implică un hazard moral (Koning et al., 2007, p. 255-256)³. Atunci când consumatorii trebuie să aprecieze calitatea bunurilor sau a serviciilor achiziționate și se confruntă cu un deficit de informație (mai ales dacă este vorba de servicii personalizate complexe), aceștia pot alege sectorul nonprofit unde nu există o constrângere de natura nondistribuției. Această constrângere este percepută ca un indicator de încredere (Hansmann,

¹ Koning, P.; Noailly, J.; Visser, S. (2007), *Do not-for-profits make a difference in social services? A survey study*, The Economist, 155(3), p. 251–270.

² Rose-Ackerman, S. (1996), *Altruism, nonprofits and economic theory*, Journal of Economic Literature, XXXIV, 701–728.

³ Cu toate acestea, Koning et al. (2007) nu au identificat nicio evidență empirică pentru a confirma calitatea serviciilor (în ceea ce privește sănătatea și îngrijirea copiilor) oferite de organizațiile nonprofit ca fiind mai bună decât ce oferă organizațiile pentru profit.

1987)¹, presupunând că producătorii ce urmăresc maximizarea profiturilor pot să nu fie stimulați să furnizeze consumatorilor bunuri și servicii la calitate promisă. Constrângerea nondistribuției va determina ca producătorii să fie stimulați să adopte un comportament de oportunitate, dar organizațiile nonprofit pot interveni pentru a suplimenta o nișă de piață atunci când asimetria informațională și încrederea sunt importante. Pentru mai multă precizie, Salamon și Aheier (1998) afirmă că este de așteptat ca sectorul nonprofit să se extindă în cadrul acelor economii în care încrederea în afaceri este redusă². Urmărirea acestei logici conduce la emiterea a alte două ipoteze distincte, dar care se pot dovedi validate în contexte diferite.

Ipoteze complementare:

Cu cât este mai ridicat nivelul capitalului social (încrederii), cu atât este mai mic sectorul nonprofit.

Cu cât este mai ridicat nivelul capitalului social (încrederii), cu atât este mai extins sectorul nonprofit.

Teoria statului bunăstării

Teoria eșecului economiei de piață/sectorului public vizează și crearea unei relații negative între dimensiunea serviciilor de bunăstare publică și existența organizațiilor nonprofit. Din acest punct de vedere, sectorul nonprofit este unul rezidual și relațiile dintre sectoarele public și nonprofit sunt unele conflictuale (Salamon, 1995)³. Considerând că dezvoltarea economică și niveluri mai înalte ale bunăstării favorizează expansiunea statului, se poate înregistra și o reducere a cererii organizațiilor nonprofit.

¹ Hansmann, H. (1987), *Economic theories of nonprofit organizations*, în W.W. Powell (Ed.), *The nonprofit sector: A research handbook*, New Haven, CT, Yale University Press.

² Dar nu găsesc nicio dovadă empirică nici pentru ipoteza de bază, nici pentru cea alternativă.

³ Salamon, L.M. (1995), *Partners in public service: Government-nonprofit relations in the modern welfare state*, Baltimore, The Johns Hopkins University Press.

Pe de altă parte, teoriile postmaterialiste explică schimbarea de valori prin creșterea economică (Inglehart, 2000)¹. Astfel, dezvoltarea economică și socială permit niveluri de securitate fizică și economică ale individului mai înalte, sens în care valorile morale ale acestuia sunt relaționate cu emoția, identificarea personală, stimă, exprimarea personală, încredere în sine și în grup, estetică, bunăstarea subiectivă și calitatea vieții. Astfel, se consideră ca voluntariatul și asocierea în cadrul organizațiilor vor depinde de gradul de dezvoltare a valorilor postmaterialiste, ceea ce se poate încadra în cele două ipoteze de mai jos:

Ipoteze complementare

Cu cât este mai mare nivelul de venit/PIB pe locuitor (creșterea economică), cu atât este mai redusă activitatea organizațiilor nonprofit.

Cu cât este mai mare nivelul de venit/PIB pe locuitor (creșterea economică), cu atât este mai extinsă activitatea nonprofit.

Teoria ofertei

Chiar dacă există cerere pentru bunurile furnizate de organizațiile nonprofit datorată unui eșec al statului sau al economiei de piață, o a doua condiție este necesară: prezența antreprenorilor nonprofit, persoanele care creează organizații nonprofit pentru a satisface anumite nevoi (James, 1987)². Procesul antreprenoriatului nonprofit are loc atunci când oameni cu caracter de întreprinzător au viziunea, capacitatea de a înființa o organizație autonomă și oportunitatea de acțiune (Galindo și Mendez, 2008)³.

Grupul de teorii privind apariția antreprenorilor de acest tip în anumite circumstanțe specifice se referă la motivația acelor antreprenori

¹ Inglehart, R. (2000), *Globalization and postmodern values*, *Washington Quarterly*, 23(1), p. 215–228.

² James, E. (1987), *The nonprofit sector in comparative perspective*, în W.W. Powell, (Ed.), *The nonprofit sector: A research handbook*, New Haven, Yale U. Press.

³ Galindo, M.A.; Mendez, M.T. (2008), *Entrepreneurship and economic policy objectives*, în M.V. Bradshaw, P.T. Carrington (Eds.), *Entrepreneurship and its economic significance, behavior and effects*, p. 193–204, Nueva York, Nova Press.

care au preferat să înființeze o organizație nonprofit. Rose-Ackerman (1996, p. 701)¹ afirmă că performanțele și rata de supraviețuire a organizațiilor nonprofit și a celor pentru profit depind nu numai de structura instituțională, ci și de caracteristicile mediului de afaceri și de motivația antreprenorului. Este evident că antreprenorii nonprofit trebuie să obțină un rezultat privat relativ înalt pentru faptul că au fondat o organizație nonprofit. Dorința de prestigiu, respect, prietenie, a fi dezirabil social, creștere a carierei, așteptările cu privire la respect și recunoaștere, identificarea cu anumite grupuri, atitudini pozitive cu privire la comunitate și altruism, dorința de a evita disprețul altora sau de a fi acceptat din punct de vedere social pot constitui motive pentru a fonda o afacere. Aceste motive sunt enumerate de Schumpeter (1934)², acesta explicând că principala motivație a antreprenorilor este mai mult plăcerea de a crea și posibilitatea de creștere socială decât obținerea profitului. În această ordine de idei, Bilodeau și Slivinski (1998, p. 553-557)³ afirmă că motivațiile antreprenorului nonprofit pot fi "dorința de a avea statut și recunoaștere" sau sentimente de "strălucire bună", pe care nu le-ar primi dacă ar înființa o organizație pentru profit. Ei apără percepția potrivit căreia este rațional pentru interesele proprii ale antreprenorului să înființeze o organizație nonprofit pentru a furniza bunuri publice. Cu toate acestea, motivația antreprenorului nonprofit este mai vastă decât felul în care acesta acționează rațional pentru maximizarea utilității (în termeni economici), alegând să fie implicat într-un act creativ prin identificarea unor motive ce țin de profit, dar deciziile antreprenoriale sunt disciplinate și echilibrate. În cadrul acestei teorii se pot identifica două ipoteze complementare, redate mai jos:

¹ Rose-Ackerman, S. (1996), *Altruism, nonprofits and economic theory*, *Journal of Economic Literature*, XXXIV, p. 701-728.

² Schumpeter, J. A. (1934), *The theory of economic development*, Cambridge, Harvard University Press, New York, Oxford University Press, 1961.

³ Bilodeau, M.; Slivinski, A. (1998), *Rational nonprofit entrepreneurship*, *Journal of Economics and Management*, 7(4), 551-571.

Ipoteze complementare:

Cu cât este mai mare activitatea antreprenorială, cu atât mai mare este activitatea nonprofit.

Cu cât este mai mare activitatea antreprenorială, cu atât mai mică este activitatea nonprofit.

În ultimii ani, termenul „întreprindere socială” a devenit familiar mediului academic și politic și este în creștere pentru publicul general ca un model de afacere inovativ care combină atât obiective sociale, cât și economice și care contribuie la integrarea pe piața muncii, la creșterea incluziunii sociale și la dezvoltarea economică. Interesul asupra întreprinderilor sociale reliefează recent o tendință de recunoaștere în creștere de către guvernele naționale și locale și de către organizațiile internaționale cu rol în economia socială, sectorul nonprofit, economia de coeziune din al treilea sector (Borzaga și Defourny, 2001)¹. Ultima decadă poate fi caracterizată printr-un amalgam de termeni, fraze și concepte care până de curând au însemnat diferite lucruri pentru mulți oameni, cauzând astfel multă confuzie și neînțelegere.

Dintr-o perspectivă politică, cele mai multe țări au de-a face cu un impas comun datorat eșecului neoliberalismului în rezolvarea problemelor structurale care privesc sărăcia și excluziunea socială, ceea ce a determinat multe guverne să ia în serios inițiativele societății civile ca soluții pentru aceste dificultăți. În cele mai multe cazuri, aceste inițiative sunt bine înrădăcinate în societatea lor, putându-se furniza multe exemple, precum cooperativele sociale din Italia, inițiativele de dezvoltare ale comunității economice din Statele Unite, inițiative bazate pe solidaritate în comunitate din Franța, economia socială din Quebec și, desigur, numeroasele organizații de microcredit care au apărut în lume. Aceste inițiative izvorăsc din originile societății civile, iar natura și gradul instituționalizării sunt foarte specifice pentru fiecare cultură.

În prezent, referința la „întreprindere socială” este folosită pentru a cuprinde activitatea variată, deseori pentru a interpreta specificitățile, prin

¹ Borzaga, C.; Defourny, J. (Eds.) (2001), *The emergence of social enterprise*, London/New York, Routledge (paperback edition: 2004).

ignorarea rolului punerii în funcțiune a acestor întreprinderi ca modele omogene autonome de afaceri cu scopuri multiple și realizabile, indiferent dacă ele iau forma „noilor organizații” sau au „o dinamică nouă din cadrul celui de-al treilea sector” sau că implantarea unui model de dezvoltare economică alternativă necesită o nouă combinație de resurse – private și publice, monetare și nonmonetare (Borzaga și Defourny, 2001)¹. Întreprinderile sociale sunt analizate frecvent dintr-o perspectivă microeconomică, ca un răspuns pentru eșecul statului sau al pieței sau chiar al amândurora. Termenul a depășit limitele culturale și lingvistice fără probleme majore. Cu toate acestea, atenția acordată antreprenoriatului, activitățile economice legate de misiune sau întrebările legate de proprietate variază considerabil în diferite contexte culturale și instituționale. În timp ce potențialul întreprinderilor sociale pentru a ajunge la obiective este recunoscut în toată lumea, greutatea dată obiectivelor economice față de cele sociale în cadrul acestui tip de organizație privată rămâne o diferență în abordările conceptuale.

Interesul asupra întreprinderilor sociale a fost acompaniat, în ultimii ani, de celebrarea „antreprenorului social” în cadrul poveștilor personale care vorbesc despre inspirație și mintea de afacerist a indivizilor care țin să schimbe lumea. Astfel, concentrarea asupra inițiativelor „antreprenoriatului social” a captat atenția administrațiilor publice, societăților civile organizate și donatorilor asemenea potențialului acestor indivizi inovativi pentru a răspunde la problemele sociale universale până acum nerezolvate de politicile guvernamentale și de către actorii socioeconomi tradiționali. Deși obiectivul acestui capitol nu este acela de a defini acești termeni („întreprindere socială”, „antreprenor social”, „antreprenoriat social”) sau limitele care îi separă, ei trebuie diferențiați. Faptul că acești termeni sunt folosiți comutabil în contextul anglo-saxon a contribuit la confuzie în ceea ce privește puterea, influența și potențialul actorilor implicați, precum și așteptările care urmează.

Întreprinderile sociale nu sunt văzute numai ca o instituționalizare a inițiativei antreprenoriatului social, din moment ce ultimul continuă să se

¹ Borzaga, C.; Defourny, J. (Eds.) (2001), *The emergence of social enterprise*, London/New York, Routledge (paperback edition: 2004).

extindă. Structura de rezistență conceptuală selectată pentru acest capitol conturează munca din Chantier de l'économie sociale și ARUC-ES din Quebec și EMES - Rețeaua Europeană de Cercetare din Europa. Conform celei din urmă, întreprinderea socială este o organizație privată și autonomă care asigură proprietăți sau servicii cu un scop explicit de a aduce beneficii în comunitate, gestionate sau conduse de un grup de cetățeni în care interesul material al investitorilor este subiectul limitelor. De asemenea, este importantă atenția către o structură transparentă și democratică ce asigură și participarea celor direcți implicați. În Quebec, unde întreprinderile colective sunt sinonimul economiei sociale și se referă frecvent la întreprinderea socială, definiția și accentuarea se mută de la „dimensiunea juridico-administrativă” care are legătură cu forma organizațională pe care o adoptă aceste întreprinderi, pentru a insista asupra „dimensiunii valorii adăugate” adoptate de întreprinderea socială în construirea de alternative democratice. La modul general, întreprinderile sociale, ca sector specific al economiei sociale, trebuie să fie analizate atât din perspectivă micro și macroeconomică, cât și din perspectiva organizațională și normativă.

Clasificarea formelor legale și organizaționale ale întreprinderilor sociale indică o mare varietate, prin includerea cooperativelor și organizațiilor nonprofit din comunitate care sunt integrate în economia socială în baza strategiei de dezvoltare comunitară. Aceste organizații antreprenoriale orientate de obiectivele socioeconomice caută să realizeze activități în beneficiul comunității prin care se combină scopurile sociale și economice într-un mod original (Nyssens, 2006)¹. Modul în care combină resursele financiare și nonfinanciare disponibile ale întreprinderilor sociale constituie esența activităților derulate.

Nevoia pentru strategii economice alternative este clară în numeroase țări ce încearcă să rezolve problemele legate de sărăcie și de inegalitate socială, iar întreprinderile sociale au captat atenția politicilor din întreaga lume prin corespondența acestui model atât cu un angajament predominant de a replia statul în asigurarea serviciilor publice, cât și cu o tendință de creștere din cadrul țărilor care adoptă abordări mai pragmatice

¹ Nyssens, M. (Ed.) (2006), *Social enterprise - at the crossroads of market, public policies and civil society*, London/New York, Routledge.

pentru dezvoltarea socioeconomică. Astfel, „modelul” întreprinderii sociale răspunde acestor impulsuri și, în ciuda distanței dintre țările din nord și țările din sud, suportul pentru această nouă formă de afaceri care întâlnește atât obiective publice, cât și private este universal. Pe măsură ce acest model evoluează, natura participării guvernului va reflecta cel mai probabil rolul istoric jucat de stat în diferite contexte naționale, în special atunci când se face referire la importanța rolului determinant în generarea de diferite forme organizaționale ale întreprinderilor sociale situate sub diferite regimuri politice (Crouch, 2001)¹. De la o perspectivă combinată socioeconomică, valoarea adăugată a întreprinderilor sociale se referă la angajamentul pentru producția de bunuri și de servicii, incluziunea socială și pe piața muncii a grupurilor dezavantajate, inițiative regionale etc. Prin aceste activități, întreprinderile sociale contribuie la un cadru de lucru sustenabil definit de bunăstare, fapt demonstrat de numeroase experiențe în diferite țări. Ca rezultat, întreprinderile sociale contribuie la coeziunea socială, la acumularea capitalului social și la dezvoltarea sustenabilă la nivel local și național, mai ales pentru reducerea gradului de sărăcie.

Într-un articol recent asupra plasării pe piață a întreprinderilor sociale, Alex Nicholls prezintă o clasificare folositoare a întreprinderilor sociale, ca fiind instituționale, normative și transformative, pentru a le distinge principalele caracteristici și obiective (Nicholls, 2006)². Totuși, clasificarea lui Nicholls tinde să rigidizeze microexperiența, în timp ce întreprinderile necesită prezența modelului dominant la toate nivelurile: micro, meso și macro. Recunoașterea pe deplin a caracteristicilor și specificităților întreprinderilor individuale devine un instrument atât pentru a descrie activitățile/obiectivele întreprinderilor sociale individuale, cât și pentru a le putea situa într-un cadru de lucru social. Prin crearea unei piețe etice pentru investitori, întreprinderile sociale își demonstrează capacitatea de a produce bunuri și servicii disponibile consumatorilor.

¹ Crouch, C. (2001), *Welfare state regimes and industrial relations systems: the questionable role of path dependency theory*, în Bernard Ebbinghaus, Philippe Manow (eds.), *Comparing Welfare Capitalism: Social policy and political economy in Europe, Japan and the USA*, London, Routledge, p. 105-24.

² Nicholls, A. (Ed.) (2006), *Social entrepreneurship. New models of sustainable social change*, Oxford, Oxford University Press.

Fascinația în creștere cu privire la întreprinderile sociale, exprimată de numeroși donatori, legiuitori și actori sociali, poate reduce în mod paradoxal impactul acestora asupra sustenabilității pe termen lung, dacă nu se ia în calcul contextul de funcționare. Ceea ce a fost identificat înainte ca avantaj – portabilitatea și transferabilitatea acestei forme organizaționale microeconomice – devine un obstacol atunci când atenția se concentrează numai pe aspectul formal privind conducerea întreprinderii sociale ce necesită inovația instituțională. De asemenea, atenția pe care întreprinderea socială o primește ar trebui să țină cont de problema complexă a viabilității activității economice și de nevoia de structuri de suport. Viabilitatea potențială a acestor întreprinderi este de obicei infirmată prin subaprecierea dificultăților cu care multe întreprinderi sociale au de-a face și prin rolul exacerbat al guvernului în piață. Și, așa cum am notat, întreprinderile sociale sunt sensibile la modificări ale politicii publice, în mod special în ceea ce privește eligibilitatea pentru substraturile publice. Se apreciază că întreprinderile sociale sunt parte dintr-un nou „mix al bunăstării” în care ambele părți, atât guvernele, cât și cetățenii, cooperează în coproiectarea noilor forme ale serviciilor publice. Această situație a generat un set de noi practici, o nouă clasificare instituțională și prezența unor noi actori. Sustenabilitatea întreprinderilor sociale de a împuternici cetățenii d.p.d.v. economic, social și cultural este complexă, fiind nevoie de resurse umane și financiare, dar și de activarea unui mediu de politici publice care solicită această inovare. În unele țări din vestul Europei, micșorarea resurselor disponibile pentru întreprinderile sociale cuplată cu procesul de instituționalizare în contextul unei piețe libere a condus la o situație aproape paradoxală: ori întreprinderile sociale sunt „compartimentate” cu câmpuri de activitate închise pentru a continua să primească fonduri publice, ori sunt lăsate să-și dezvolte propriul mecanism în economia de piață pentru a mobiliza resursele de care au nevoie. Întreprinderile sociale sunt, în multe moduri, prinse în capcana contextului care deseori le limitează accesul către resursele publice și private. În timp ce sunt prezentate intens de media, au obținut o mare vizibilitate publică și sunt considerate întreprinderi noi mici și mijlocii, natura misiunii, activitatea și chiar forma legală a întreprinderilor sociale le limitează totuși capacitatea de a accesa resursele.

În complementaritate, investițiile sociale sunt contribuții private pentru beneficiul public din două perspective: a) reprezintă cheltuieli ale unui investitor făcute cu un scop sau furnizarea de către un donator a unui produs financiar sau furnizarea unei valori cu așteptarea unor beneficii viitoare favorabile; b) sunt acțiuni private în beneficiul unei comunități definite, la care investitorul poate sau nu să ia parte, incluzând munca voluntară, angajamentul civic și generarea de capital social. Astfel, diferența principală dintre investiția socială și investiția convențional economică este aceea că investițiile sociale aduc beneficii suplimentare mai mult decât tranzacțiile monetare și transferurile financiare în general.

În ultimii ani, termenul de investiție socială a câștigat răspândire asupra alternativelor pentru mai multe motive (Anheier et al., 2006)¹:

1. Dorința de a avea mai degrabă o percepție pozitivă decât una negativă în rândul instituțiilor private, organizațiilor și acțiunilor care oferă beneficii publice; în ciuda folosirii extinse și a utilității termenilor precum organizații nonprofit sau nonguvernamentale, se sugerează motivul existenței, acela de a semnaliza sensul autonom din al treilea sector.
2. Nevoia de un termen care include nivelul individual, nivelul organizației și nivelul instituțional.
3. Nevoia de a avea un termen modern pentru activitățile care caută să producă atât valoare socială, cât și financiară (atunci când concepte precum caritatea sau filantropia pot fi prea limitate).
4. Nevoia unui termen neutru pentru a îmbunătăți comparația dintre țări și domenii, precum scutirea de taxe, caritatea și sectorul de voluntariat, sectorul beneficiilor publice, economia socială.
5. Motivația de a conecta cercetarea curentă, agenda de învățare și politici ale organizațiilor nonprofit sau filantropice și angajamentul civic de a menține raporturi academice în științele sociale, în studii juridice și de management.

¹ Anheier, H.K.; Then, V.; Schroer, A.; von Hippel, T. (2006), *Social Investment. A programmatic statement*, Heidelberg, Germany, University of Heilderberg, Centre for Social Investment and Innovation.

6. Aspirația de a comuta dezbaterile politice în legătură cu beneficiul public și responsabilitățile comunităților de la cheltuielile fiscale la veniturile specifice investițiilor sociale, crearea de bunuri, capacitatea de rezolvare a problemelor sociale și sustenabilitate. De exemplu, în politica publică, cheltuielile educaționale sunt clasificate drept costuri curente sau cheltuieli din bugetul anual, dar nu sunt investiții. Înțelegerea limitată a investițiilor sociale corespunde managementului bunurilor capitale ale întreprinderilor sociale, precum cooperativele, societățile mutuale și anumite afaceri care caută să combine veniturile economice și sociale. În timp ce activitățile întreprinderilor sociale sunt orientate către profit, se pot produce externalități pozitive semnificative asociate unei prevederi de distribuire către membrii asociației. În anumite țări europene, noțiunea de investiție socială este apropiată de noțiunea de economie socială ce este legată istoric de mișcarea cooperativelor și societățile mutuale, accentuându-se comportamentul producătorilor și consumatorilor care își îmbină acțiunea colectivă pentru a îmbunătăți poziția pe piață. Termenul de investiție socială se referă la activitățile fundațiilor care fac donații și la organizațiile nonprofit. De exemplu, Comisia de Caritate din Marea Britanie oferă o definiție care așază investițiile sociale aproape de activitățile financiare care sunt parte dintr-un program de caritate. Conform acestora, investițiile sociale „pot genera un profit financiar, dar obiectivul general al carității este să-și ajute beneficiarii... Investițiile sociale nu înseamnă «investiții» în sensul convențional al investițiilor financiare. Investițiile convenționale înseamnă achiziționarea unui bun cu singurul scop de profit financiar care va fi aplicat obiectivelor de caritate. Investițiile sociale, prin contrast, sunt realizate direct în interesul scopurilor caritabile ale organizației. Deși pot genera anumite profituri financiare, motivația primară pentru a le face nu este de tip financiar, ci de promovare actuală a obiectivelor caritabile”¹.

¹ <http://www.charity-commission.gov.uk/supportingcharities/casi.asp>.

Investițiile sociale se referă la o relație de piață în schimbare, prin care beneficiile publice ale contribuțiilor se bazează pe reducerea ratelor de creditare sub ratele pieței. Prin înlocuirea categoriilor „investițiilor” în situații de piață și „cadourilor” în contextul beneficiului public, această nouă gândire sugerează o transformare graduală, ca în cazul domeniului microfinanțelor și microasigurărilor. Ambele au început inițial ca eforturi filantropice, un răspuns la eșecul pieței, dar acum au început să deseneze capitalul de piață.

Scopul fundațiilor nu este doar de a se lega de donații, ci mai degrabă de a investi în crearea unei valori sociale (altă valoare decât câștigurile monetare). Astfel, o investiție filantropică devine o alocare investită într-o organizație nonprofit, fără așteptări financiare în general, dar cu așteptări ale reîntoarcerii sociale a investiției. Aceste investiții sunt de obicei sub rata pieței și sunt făcute pe o bază concesiionară, iar bunurile fundației sunt alocate procesului de creare a valorii sociale și totalizează strategiile de investiție globală către crearea valorii sociale.

O gamă largă de opțiuni în investiții financiare este disponibilă pentru organizațiile nonprofit, iar aplicabilitatea și potențialul lor depind de legislația națională privind taxele și regulile financiare. Fundația Esmee Fairbairn (2005)¹ sugerează o schemă de clasificare pentru opțiunile de investiții, distigând ca formă principală donațiile recuperabile care implică profituri financiare sub rata pieței; un exemplu poate fi o donație a unei organizații nonprofit ce oferă servicii tip adăpost, care a avut 20% din investiția inițială.

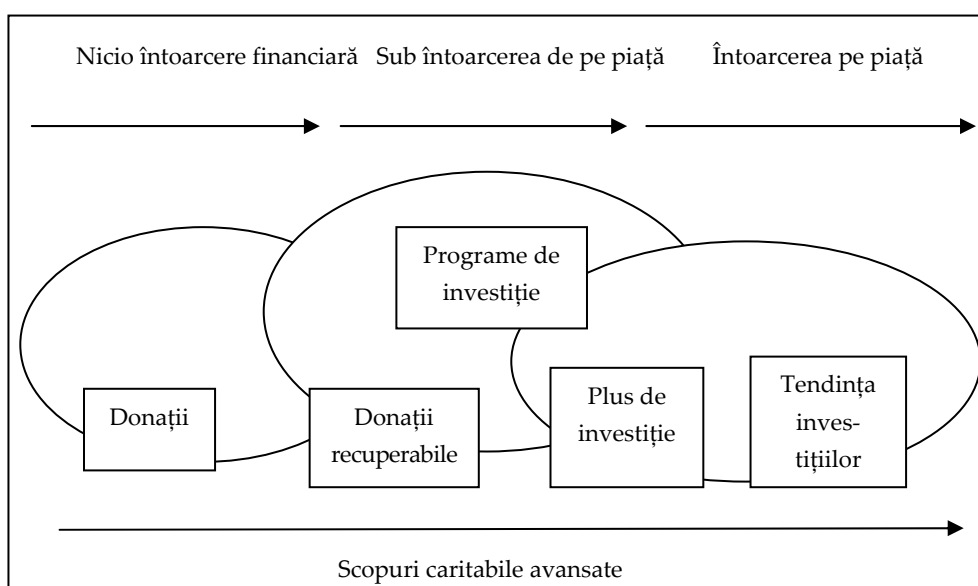
Investiții sociale

„Plusul de investiție” se referă la investițiile localizate între programele de investiție și investițiile convenționale; investiția se întoarce și scopul caritabil al organizației avansează. Un exemplu al acestui tip de investiție ar fi capitalul avansat la rata pieței către o organizație nonprofit ce administrează o pădure pe o bază sustenabilă și vinde lemnul recoltat la

¹ Esmée Fairbairn Foundation (2005), *Foundations and social investment. Making money work harder in order to achieve more*, London, Esmée Fairbairn Foundation.

prețul pieței, iar împrumuturile vor fi înapoiate din surplusul câștigat din vânzarea lemnului.

Figura 1: Tipologia investițiilor sociale

Capitolul 2

COORDONATE NAȚIONALE ALE ECONOMIEI SOCIALE (OPT STATE MEMBRE ALE UNIUNII EUROPENE)

Secțiunea următoare prezintă o imagine a configurațiilor naționale, axându-se pe fiecare cadru național, cu intenția de a oferi o privire de ansamblu asupra caracteristicilor definitorii ale abordării politice în economia socială și asupra altor informații înrudite privind contribuția economiei sociale la incluziunea socială în fiecare dintre țările studiate.

Țările au fost selectate pe baza gradului de recunoaștere a conceptului de economie socială și conform metodologiei utilizate în studiul *Întreprinderile și organizațiile celui de-al treilea sistem. O provocare strategică pentru angajare* (CIRIEC 2000), respectiv:

- țări cu cea mai mare acceptare a conceptului de economie socială: Franța, **Italia**, **Portugalia**, **Spania**, **Belgia**, Irlanda și Suedia.
- țări cu un nivel (relativ) mediu de acceptare a conceptului de economie socială: Cipru, Danemarca, Finlanda, **Grecia**, Luxemburg, Letonia, Malta, **Polonia** și **Anglia**.
- țări cu o recunoaștere slabă sau inexistentă a conceptului de economie socială: Austria, Republica Cehă, Estonia, Germania, Ungaria, Lituania, Olanda și Slovenia.

2.1. Modele ale economiei sociale la nivel european

În Europa, conceptul de întreprindere socială și-a făcut prima apariție în jurul anilor 1990, împreună cu identificarea dinamicității antreprenoriale în miezul celui de-al treilea sector, constituit pentru a răspunde nevoilor sociale care au fost rezolvate inadecvat sau deloc de către serviciile publice sau de întreprinderile cu profit. Este important de subliniat că, în contrast cu tradiția SUA, în tradiția europeană se considera că al treilea sector

aduce împreună cooperativele, asociațiile, societățile mutuale și fundațiile în creștere sau, cu alte cuvinte, toate organizațiile care nu caută profit ce sunt etichetate cu termenul de „economie socială” în anumite țări europene (Evers & Laville, 2004)¹.

Perspectiva întreprinderii sociale în dinamică sugerează că noțiunile de întreprindere socială și antreprenoriat social ar trebui să fie folosite ca un cadru de lucru conceptual și analitic care adăpostește noi perspective asupra evoluției în cel de-al treilea sector: înființarea noilor organizații ori reprofilarea organizațiilor deja existente către activitatea antreprenorială. O asemenea abordare nu acceptă trasarea unor limite clare și, în consecință, se încearcă identificarea unor „subsectoare ale întreprinderilor sociale”. Alte abordări încearcă să cuprindă un întreg set de organizații care pot fi descrise ca întreprinderi sociale ce implementează anumite programe ale politicilor publice. Oricum, când se analizează în mod detaliat contextul, se pare că cele mai multe inițiative care nu sunt acoperite de definiții pot fi, de asemenea, analizate ca întreprinderi sociale. Deci se constată că este mai facilă o abordare bazată pe poziții dinamice decât o perspectivă constructivă și complementară bazată pe statistici ale întreprinderii sociale.

Formele organizaționale, obiectivele sociale și domeniile de activitate ale întreprinderilor sociale pot varia de la o țară la alta, având în vedere că acestea pot lucra pentru a facilita dezvoltarea locală, promovarea activităților de mediu, asigurarea serviciilor, administrarea finanțelor, aplicarea unor reguli comerciale, creația culturală și dezvoltarea internațională.

În spatele acestei diversități de obiective și domenii socioeconomice, anumite forțe dinamice joacă un rol important în contextul socioeconomic european. Mai exact, persistența șomajului structural în multe țări europene, nevoia de a reduce deficitele bugetului de stat, nevoia de politici de integrare mai active ridică întrebarea asupra măsurii în care poate ajuta al treilea sector pentru a înfrunta aceste provocări. Actorii sociali, precum asistenții sociali și militanții asociațivi, au de-a face cu o lipsă de cadre

¹ Evers, A. (2010), *Civicness and personal social services—mapping a territory of discourses*, în A. Evers, T. Brandsen, P. Dekker (Eds.), *Civicness in the governance and provision of social services*, NOMOS Publishing House.

eficiente în domeniul politicilor publice pentru a aborda excluziunea în creștere a anumitor grupuri de pe piața muncii sau în general din societate.

În anii 1980 și 1990, acest context global era comun în toate țările și a făcut ca dinamica antreprenorială să se afirme în cel de-al treilea sector ca răspuns la aceste provocări. Oricum, formele acestor inițiative variază conform specificității diferitelor modele europene ale statului bunăstării. Definirea „statului bunăstării” este apreciată ca fiind extrem de dificilă, pentru unii autori fiind o „abstracție nedefinită” (R. Titmuss, 1968, p. 124)¹. Alți autori consideră că acest termen, „stat al bunăstării”, se referă la patru dintre principalele activități ale statului, care sunt: beneficiile în bani, asistența medicală, educația și alimentația, locuirea și alte activități ale bunăstării (beneficii în natură) (N. Barr, 1992, p. 742)². De asemenea, conform lui A. Briggs (1961), statul bunăstării este caracterizat ca un stat care există pentru trei scopuri principale: să garanteze pentru o familie un anumit nivel minim de venit, să ofere anumite mecanisme de siguranță împotriva riscurilor sociale (incapacitatea de a obține un venit în caz de boală sau din cauza vârstei înaintate) și să păstreze o anumită egalitate în ceea ce privește serviciul social. Așadar, statul bunăstării înseamnă: „un stat în cadrul căruia puterea organizată este utilizată în mod deliberat (prin intermediul politicii și administrării) într-un efort de a modifica jocul forțelor pieței în cel puțin trei direcții - mai întâi, prin garantarea unui venit minim familiilor individuale, independent de valoarea muncii lor sau sărăcia în care se află; în al doilea rând, prin diminuarea nesiguranței sociale a persoanelor și familiilor și, în al treilea rând, asigurând ca tuturor cetățenilor, fără diferențieri din punctul de vedere al statutului sau clasei din care provin, să li se ofere cele mai bune standarde disponibile, cu referire la un anumit tip de servicii sociale” (A. Briggs, 1961, p. 222)³.

Tipologia clasică a lui Esping-Andersen identifică diferitele configurații ale regimurilor bunăstării.

¹ Titmuss, R. (1974), *Social policy: An introduction*, London, Allen and Unwin.

² Barr, N. (1992), *Economic Theory and the Welfare State*, în *The Journal of Economic Literature*, Vol. XXX, No. 2, June 1992, p. 741.

³ Briggs, A. (1961), *The welfare state in historical perspective*, în *Archives européennes de sociologie*, Vol. 2, No. 2, p. 221-58.

**Tipologia lui Esping-Andersen (1990)
pentru țările europene**

Regimul liberal	Regimul conservator-corporatist	Regimul social-democrat
Irlanda Marea Britanie	Austria, Belgia, Franța, Germania, Grecia, Italia, Luxemburg, Olanda, Spania	Danemarca, Finlanda, Suedia

Sursa: Esping-Andersen, G., *Cele trei lumi ale capitalismului bunăstării*, 1990.

Chiar dacă această tipologie nu este suficientă pentru a caracteriza evoluțiile bunăstării în cadrul european (Evers, 2010)¹, rămâne un bun punct de plecare pentru a înțelege rolul celui de-al treilea sector într-o varietate de țări europene (Salamon et al., 2004) și diferitele medii sociale în care întreprinderile sociale au prins rădăcină.

Esping-Andersen distinge trei tipuri majore de state ale bunăstării, conectându-le cu variațiile din dezvoltarea istorică ale diferitelor țări din Vest. Un regim „liberal” sau „anglo-saxon” este unul în care „piața” este responsabilă pentru asigurarea serviciilor de „asistență socială”. Un regim social-democratic oferă un spectru larg al serviciilor de asistență socială organizate de stat pe o bază universală. Conform lui Esping-Andersen, statele conservatoare sunt concentrate pe menținerea ordinii și statutului, iar pentru a îndeplini acest scop, fondurile de asigurare socială recompensează performanțele de muncă și statutul. În aceste țări, fondurile de asigurare publică și serviciile de asistență socială au fost stabilite și reglementate ori de guvern, ori de organizațiile nonprofit.

Țările corporatiste

Tipică statelor bunăstării conservator-corporatiste este tendința de segmentare statală și familialismul (deși Franța și Belgia ar putea fi considerate ca fiind excepții în ceea ce privește gradul familialismului).

¹ Evers, A. (2010), *Civicness and personal social services-mapping a territory of discourses*, în A. Evers, T. Brandsen, P. Dekker (Eds.), *Civicness in the governance and provision of social services*, NOMOS Publishing House.

Grupul de țări analizat de G. Esping-Andersen (1990) ca având regimuri conservator-corporatiste este concentrat pe continentul european, chiar dacă Japonia este inclusă în acest grup: Germania, Austria, Franța, Olanda, Belgia, țările sud-europene și Japonia.

În țările cu o tradiție corporatistă (Belgia, Franța, Germania, Irlanda), asociațiile sunt finanțate și reglementate în principal de structuri publice care joacă un rol important în asigurarea serviciilor sociale (Salamon et al., 2004)¹.

Pe parcursul anilor 1980, instituțiile publice făceau față ratelor mari de șomaj și crizei în finanțele publice. Noile forțe motrice antreprenoriale pot fi identificate în cadrul asociațiilor ca niște pionieri în promovarea integrării persoanelor șomere în activități productive. Astfel, poate fi considerat că aceste asociații pionier implementează de fapt politici active ale pieței muncii înainte de a intra în peisajul instituțional (Defourny, Favreau & Laville, 1998)². Politicile active de pe piața muncii doreau mai degrabă să integreze șomerii în muncă prin programe precum instruirea profesională sau subvenții de muncă decât să se orienteze exclusiv asupra politicilor pasive bazate pe un sistem de beneficii materiale pentru șomeri.

În cadrul politicilor active de pe piața muncii, se poate repera în aceste țări corporatiste „un al doilea program pe piața muncii”, ce oferă forme intermediare ale șomajului. Un asemenea program s-a bazat pe observația că, pe de o parte, există nevoi sociale nesatisfăcute și, pe de altă parte, un număr mare de oameni se află în șomaj. Acest program a încercat să încurajeze crearea noilor locuri de muncă în zone în care se pot satisface nevoi sociale, cu scopul de a integra în muncă șomeri și de a atenua creșterea cheltuielilor sociale. Odată cu instituționalizarea al celui de-al doilea program de pe piața muncii, asociațiile au continuat să construiască

¹ Salamon, L.M.; Sokolowski, S.W. and Associates (Eds.) (2004), *Global Civil Society: Dimensions of the Nonprofit Sector*, Volume 2, Bloomfield Conn., Kumarian Press.

² Defourny, J.; Favreau, L.; Laville, J.-L. (Eds.) (1998), *Insertion et nouvelle économie sociale. Un bilan international*, Paris, Desclé de Brouwer.

un instrument pentru implementarea acestora (Lemaitre, Laville & Nyssens, 2006)¹.

Cadrul politicilor publice facilitează tendința către un rol mai productiv al dinamicii antreprenoriale și al dezvoltării asociațiilor. În țări precum Belgia și Franța, această dinamică a fost localizată explicit în interiorul celui de-al treilea sector, la care s-a făcut referire preponderent ca „economie socială” sau „economie de solidaritate”.

Țările sociodemocratice

Regimul bunăstării social-democrat este caracterizat prin universalism și acoperirea cuprinzătoare a riscului, aspect la care Esping-Andersen se referă ca la o cuprinzătoare „socializare a riscurilor” (1990). Pensiile sunt generoase și egale pentru toată lumea.

Egalitarismul este un alt principiu de bază al regimului bunăstării social-democrate, iar drepturile sunt atașate indivizilor și se bazează pe cetățenie. Asistența necesităților joacă un rol important. Contribuția pieței în producerea bunăstării este minimalizată sau abolită; Esping-Andersen se referă la aceasta ca la un grad înalt al „de-comodificării” bunăstării (1990). Mai mult de atât, în cadrul regimurilor bunăstării social-democrate, apare o tendință de eliminare a bunăstării private.

În cele din urmă, există o tendință accentuată pentru instituirea unei angajări cu normă întreagă și astfel se maximizează angajarea ca una dintre cele mai importante însușiri ale regimului social-democrat. Regimurile bunăstării social-democrate identificate de G. Esping-Andersen (1990) corespund țărilor nordice: Danemarca, Suedia, Finlanda și Norvegia. Aceste țări pot fi luate în considerare și ca state „de serviciu”, cu servicii de sănătate extinse și servicii care se ocupă îndeosebi de nevoile familiale, cum ar fi îngrijirea copiilor sau a bătrânilor. Această răspândire generoasă a serviciilor a dus la un înalt grad al defamilializării în cadrul regimurilor bunăstării social-democrate.

¹ Lemaitre, A.; Laville, J.-L.; Nyssens, M. (2006), *Public policies and social enterprises in Europe: The challenge of institutionalization*, în M. Nyssens (Ed.), *Social enterprise* (p. 259–271), London/New York, Routledge.

Țările nordice (Suedia, Norvegia, Danemarca) sunt caracterizate de cel mai ridicat nivel de cheltuieli în domeniul asistenței sociale în Europa și corespund grupului „social democratic” al tipologiei lui Esping-Andersen. În aceste țări, există în mod tradițional o separare ale sarcinilor între stat, comunitatea de afaceri și asociații (Stryjan, 2006)¹. Astfel, este așteptată din partea statului furnizarea asistenței sociale, sectorul de afaceri asigură producția, acumularea și crearea de locuri de muncă, iar asociațiile se concentrează pe articularea intereselor; de asemenea, aceste țări au o tradiție puternică a mișcării cooperative, în special cooperative din agricultură (Hulgård & Bisballe, 2004)².

În anii 1980, într-un context caracterizat de noi provocări, în Suedia, primele cooperative au fost create pentru a iniția reforma psihiatrică din 1989 (etapa viza instituțiile de sănătate) prin intermediul actorilor din câmpul serviciilor de sănătate mintală: personal de îngrijire, pacienți și expacienți. În sectorul de îngrijire a copiilor din anul 1988, se constată o creștere rapidă a cooperativelor parentale, în contextul căutării de noi modele pedagogice (Pestoff, 2004)³.

Astfel, odată cu apariția acestor noi forme de cooperative, a apărut un nou actor în cadrul celui de-al treilea sector, cu un rol clar în furnizarea asistenței sociale, care până atunci era în responsabilitatea statului.

Țările liberale

Ceea ce caracterizează regimul statului bunăstării liberal, conform lui G. Esping-Andersen (1990), este credința nestrămutată în suveranitatea pieței. În cadrul acestui regim, intervenția statului este minimă, riscurile sunt individualizate și sunt promovate soluțiile pieței. Națiunile anglo-saxone au regimuri liberale ale bunăstării, datorate slăbiciunilor social-

¹ Stryjan, Y. (2006), *Sweden: Social enterprises within a universal welfare state model*, în M. Nyssens (Ed.), *Social enterprise - at the crossroads of market, public policies and civil society* (p. 206–221), London/New York, Routledge.

² Hulgård, L.; Bisballe, T. (2004), *Work integration social enterprises in Denmark*, Working Papers Series, No. 04/08, Liege, EMES European Research Network.

³ Pestoff, V. (2004), *The development and future of the social economy in Sweden*, în A. Evers, J.-L. Laville (Eds.), *The third sector in Europe* (p. 63–82), Cheltenham, UK/Northampton, MA, Edward Elgar.

democrației sau absenței „de facto” a unei mișcări creștin-democrate în aceste țări.

Regimul bunăstării liberale are trei caracteristici de bază. Mai întâi, acesta este restrictiv, în sensul că garanțiile sociale sunt restricționate în ceea ce privește „riscurile mari”, ceea ce favorizează testarea mijloacelor care să asigure meritul și necesitățile. Asistența socială bazată pe testarea mijloacelor este de o importanță mult mai mare decât programele bazate pe drepturile universale. În al doilea rând, regimul bunăstării liberale este rezidual, în sensul că riscurile „sociale” sunt definite foarte limitativ. O a treia caracteristică fundamentală este încurajarea pieței sau promovarea „capitalismului bunăstării”. Statele Unite ale Americii, Canada, Noua Zeelandă, Australia, Marea Britanie și Irlanda figurează ca regimuri liberale ale bunăstării în tipologia lui G. Esping-Andersen (1990).

Marea Britanie este văzută tradițional ca un model emblematic al liberalilor. În această configurație, un nivel mai scăzut de guvernare socială este asociat cu un sector relativ mare de voluntariat, care se bazează în cea mai mare parte pe resurse private (Salamon et al., 2004)¹. Situația în Marea Britanie poate fi descrisă ca fiind „complementară”: experiența celor două războaie mondiale a determinat autoritățile publice să dezvolte o varietate mare de programe sociale cu o acoperire universală, organizațiile de caritate fiind susținute prin subvențiile publice (Lewis, 1999)².

În anii 1970 și 1980, o nouă abordare a managementului public a influențat mecanismele pieței și a mărit eficiența în asigurarea serviciilor (Pollitt, 2007)³. Statul contribuie la finanțarea și la regularitatea serviciilor, ce sunt deschise pentru toate tipurile de organizații: sectorul public, cel de-al treilea sector și sectoarele axate pe profit care asigură competiția în piață. În Marea Britanie, la începutul anilor 1990, s-a inițiat o reformă emblematică în acest sens: se speră că această reformă a politicilor publice

¹ Salamon, L.M.; Sokolowski, S.W. and Associates (Eds.) (2004), *Global Civil Society: Dimensions of the Nonprofit Sector*, Volume 2, Bloomfield Conn., Kumarian Press.

² Lewis, J. (1999), *Reviewing the relationships between the voluntary sector and the state in Britain in the 1990's*, *Voluntas*, 10(3), p. 255–270.

³ Pollitt, C. (2007), *Convergence or Divergence? What has been happening in Europe?*, în S. Van Thiel, V. Homburg (Eds.), *New public management in Europe. Adaptation and alternatives* (p. 10–15), Basingstoke, Palgrave Macmillan.

va permite reducerea birocrăției sectorului public și creșterea disciplinei și rigurozității pe piață.

Un nou rol a fost alocat autorităților publice în contractarea „sectorului independent” și a furnizorilor privați. În acest context, relațiile dintre stat și sectorul voluntar erau deschise, provocarea nefiind la nivelul cheltuielilor sociale, ci mai degrabă la nivelul instrumentelor prin care guvernul susținea organizațiile din al treilea sector: banii publici au luat forma contractelor și plăților serviciilor oferite în loc de donații. Astfel, prin acest model, s-a facilitat dimensiunea antreprenorială a asociațiilor.

Țările sud-europene

Oamenii de știință consideră că este relevant să se facă diferența între un „regim de asistență socială” la nivelul statelor europene mediteraneene (Esping-Anderson, 1999)¹. Cheltuiala pentru domeniul asistenței sociale este în general mică în țările sud-europene (Spania, Italia, Portugalia), iar serviciile sociale finanțate de către stat sunt subdezvoltate. Familiile sunt considerate actorii principali în realizarea asistenței sociale. Organizațiile caritabile au jucat un rol central în asigurarea serviciilor sociale, dar această responsabilitate a fost controlată sau limitată de stat în secolul 20, în mod special în timpul perioadei din preajma celui de-al Doilea Război Mondial, ceea ce explică de fapt de ce, în Italia, de exemplu, în anii 1970, organizațiile nonprofit erau puține și limitate la activități de propagandă (Borzaga, 2004)². În acest context, nu este surprinzător faptul că, la sfârșitul anilor 1980, noile cooperative din Italia au fuzionat pentru a răspunde nevoilor existente, în mod special în domeniul integrării pe piața muncii (pentru grupurile ce au fost excluse din piața muncii și în contextul unei îmbătrâniri rapide a populației și schimbărilor în structura familială). În contrast cu cooperativele tradiționale care erau prioritar orientate către interesele membrilor, aceste noi forme ale economiei sociale serveau unor comunități extinse, prin accentuarea dimensiunii interesului general. De asemenea, acestea diferă de cooperativele tradiționale prin combinarea

¹ Esping-Andersen, G. (1999), *Social foundation of postindustrial economies*, New York, Oxford University Press.

² Borzaga, C. (2004), *The third sector in Italy*, în A. Evers, J.-L. Laville (Eds.), *The third sector in Europe*, Cheltenham, UK, Northampton, MA, Edward Elgar.

diferitelor riscuri ale părților implicate, având în vedere faptul că anterior se manifestau ca organizații ale unei singure părți implicate.

Conceptul de „întreprindere socială” a fost promovat pentru prima oară prin intermediul unei publicații în 1990 și intitulată „Impresa sociale”, iar Parlamentul Italian a aprobat o formă legală a „cooperativei sociale”. În Europa, dezvoltarea unor organizații inovative și antreprenoriale pavează drumul către o referință explicită a întreprinderilor sociale, fiind clar că schimbările în finanțarea publică a celui de-al treilea sector au jucat un rol important în formarea unor noi atitudini și strategii pentru economia socială. În SUA, suportul public către organizațiile nonprofit a scăzut, în timp ce împărțirea venitului comercial a fost mărită semnificativ (Kerlin, 2006)¹. În Europa de Vest, s-au înregistrat diverse forme de împărțire a fondurilor publice care au fost transformate în beneficii către comunitate. În țările corporatiste, programele de pe piața muncii au determinat dinamica antreprenoriatului asociativ. În contrast, dezvoltarea cvasi-pietelor în țările „liberale” a permis dezvoltarea unor relații contractuale între asociații și autoritățile publice într-un mediu mai competitiv. Atât în țările sociodemocratice, cât și în țările mediteraneene, organizațiile celui de-al treilea sector și, mai exact, cooperativele devin furnizori ai serviciilor de asistență socială.

2.2. Cadrele naționale ale economiei sociale în opt state membre

2.2.1. Marea Britanie: Întreprinderi sociale și firme sociale

În Marea Britanie, întreprinderea socială are o lungă istorie, plecând de la mișcarea cooperatistă și organizațiile mutuale ale secolului XIX și de la activitățile foarte vechi de comerț ale multor instituții filantropice. La mijlocul anilor '90 a apărut un nou tip de cooperative, deoarece întreprinderile sociale au căpătat propria lor viață, ceea ce a dus la construirea curentului actual și la acceptarea conceptului de economie socială de către guvern. În 2002, guvernul a lansat o Strategie pentru întreprinderile sociale și a înființat, prin decizia Departamentului de

¹ Kerlin, J. (2006), *Social enterprise in the United States and Europe: Understanding and learning from the differences*, *Voluntas*, 17(3), p. 247–263.

Comerț și Industrie, o Unitate a Întreprinderilor Sociale pentru a coordona implementarea acestora, unitate ce a devenit din 2006 parte a Biroului Sectorial Trei nou creat în cadrul Biroului Cabinetului.

În Anglia sunt mai mult de 62.000 de întreprinderi sociale care angajează peste o jumătate de milion de oameni, cu un profit combinat de mai mult de 27 miliarde de lire pe an. Întreprinderile sociale justifică 5% din totalul de afaceri cu angajați și contribuie cu 8,4 miliarde de lire pe an la economia Angliei – aproape un procent din PIB anual. O caracteristică remarcabilă a economiei sociale din Anglia este disponibilitatea datelor, ceea ce lipsește în alte țări examinate. Marea majoritate a întreprinderilor sociale în Anglia pot fi considerate mici (numai 19% dintre acestea au profit mai mare de 1 milion de lire), sunt localizate predominant în mediul urban (89%) și au personal care cuprinde în medie 40% voluntari. Mai mult, dovezile sugerează faptul că o mare parte dintre întreprinderile sociale pot fi considerate afaceri ale stilului de viață – în care antreprenorii caută să realizeze idei și activități care să-i inspire emoțional sau intelectual mai mult decât să abordeze în mod strategic o anumită problemă¹. Nu este clar dacă acest lucru este un rezultat al alegerilor stilului de viață adoptat de antreprenori sau se datorează unei lipse de capacitate strategică în cadrul organizațiilor de sprijin și al intermediarilor din sector.

Întreprinderile sociale cuprind cooperative, afaceri comunitare, organizații de comerț, asociații și, recent, firme sociale.

Cooperativele de lucrători au constituit mereu o parte mică, dar influentă a sectorului cooperatist în Anglia (se înregistrează peste 1100 de cooperative de muncitori în Anglia), derulează activități în mai multe domenii; cele cu mărimea medie de 10 muncitori sunt firme mici tipice din sectorul serviciilor. O mare parte a succesului acestor cooperative de lucrători se datorează rețelei agențiilor de dezvoltare a cooperativelor locale mici (CDA), care există pentru a ajuta înființarea de cooperative, deseori lucrând cu grupurile de persoane dezavantajate și fără locuri de muncă. Așa cum a menționat R. Spear, majoritatea derulează activități de

¹ Biroul Cabinetului, *Rolul în viitor al sectorului trei în regenerarea economică și socială: Raport final*, iulie 2007, <http://www.official-documents.gov.uk/document/cm71/7189/7189.pdf>.

creare de locuri de muncă pentru șomeri sau de salvare de locuri de muncă din afacerile în faliment (recuperare), în timp ce o minoritate importantă derulează inițiative de ajutorare a șomerilor, a femeilor care se întorc la serviciu, a grupurilor etnice și a persoanelor cu dizabilități.

Afacerile comunitare cele mai remarcabile au început în zonele rurale din Scoția, având succes în modul de a mobiliza comunitățile în a oferi servicii cum ar fi transportul și comerțul prin diferite magazine. Strategia implică membri ai comunității care sunt acționari în afacerea comunitară și astfel sunt și proprietari, dar o și controlează. Întreaga afacere comunitară se extinde apoi în câteva proiecte care sunt parte a abordării regionale și locale. Această idee, care s-a realizat mai întâi în zonele rurale, a fost apoi transferată cu succes în zone din interiorul orașelor (cel mai mult în Glasgow), iar ulterior a fost preluată într-o anumită măsură și în restul Angliei, ca o modalitate de rezolvare a problemelor în cele mai dezavantajate zone din orașe, cu scopul de a se dezvolta serviciile și structurile comunității.

Organizațiile de voluntari în Anglia sunt active în sectoare cum ar fi în special recreere, educație și formare și asistență socială, precum și în unele sectoare sociale/de mediu, cum ar fi reciclarea hainelor pentru colectarea de fonduri. Principalele instituții caritabile joacă un rol din ce în ce mai important în a oferi servicii de asistență socială - deja funcționează locuințe rezidențiale, centre de zi și servicii la domiciliu (cum ar fi masa mobilă), iar unele își extind deseori serviciile în parteneriat cu autoritățile locale¹.

O „firmă socială” în Marea Britanie este o întreprindere orientată spre piață, înființată în mod specific pentru a crea locuri de muncă de calitate pentru persoanele dezavantajate pe piața ocupării. O „firmă socială în devenire” este o întreprindere care lucrează pentru a se transforma în firmă de acest tip, de obicei în primele etape prin activități de comerț și fără a angaja alte persoane, dar care lucrează la un plan de afaceri în care se ilustrează modul prin care își vor atinge scopul. „Sectorul firmelor sociale” este termenul colectiv utilizat pentru aceste firme în devenire și pentru firmele sociale.

¹ Borzaga, C.; Santuari, A. (eds.), *Întreprinderi sociale și noi angajări în Europa*, Regiunea Autonomă Trentino-Alto Adige, 1999, Trento.

2.2.2. Portugalia: Companii de integrare

În Portugalia, conceptul de întreprindere socială este încă în dezbatere privind semnificația și conținutul organizațiilor reprezentative ale sectorului, care acoperă diferite tipuri, inclusiv organizații de binefacere ("misericórdias") cu legături puternice cu Biserica Catolică, asociații de profit mutual, instituții private ale solidarității sociale (Instituições Particulares de Solidariedade Social sau IPSS) și cooperative (Proiectul ELEXIES, EMES 2003).

După cum se specifică în raportul „Întreprinderea socială în Europa: tendințe și evoluții recente”¹ (J. Defourny, M. Nyssens, Heloísa Perista, 2008, p. 30-31), în Portugalia, conceptul de întreprindere socială este încă relativ absent atât din politica de masă, cât și din debaterile științifice. Oricum, în ultimii ani au existat discuții despre conceptul de „economie socială” și, mai exact, despre „piața angajărilor sociale” (Mercado Social de Emprego), care dorește integrarea pe piața muncii a persoanelor dezavantajate. Organizațiile celui de-al treilea sector s-au dezvoltat recent și s-au diversificat, pătrunzând în noi domenii și dezvoltând noi forme de răspuns, inclusiv în domeniul integrării pe piața muncii. Un factor important care a determinat această evoluție este lansarea, în 1998, în cadrul pieței angajărilor sociale, a unei anumite scheme publice – așa-numita schemă a „companiilor de integrare” (Empresas de Inserção). „Companiile de integrare” primesc sprijin public tehnic și financiar, fiind practic singura formă de organizare în Portugalia care combină scopuri sociale și economice. Între 1998 și 1999, numărul companiilor de integrare a crescut de mai mult de patru ori (ridicându-se de la 67 la 284) și a continuat să crească până în 2001 (când a atins pragul de 611). În 2005 funcționau în Portugalia 521 de companii de integrare.

Evoluția ascendentă a numărului de beneficiari s-a încheiat concomitent cu numărul ridicat de organizații: a crescut constant între 1998 și 2002 (de la 555 la 4.693 de beneficiari); în 2005, companiile de integrare au servit 4.265 de persoane; în iunie 2006 totuși, numărul beneficiarilor a scăzut la 3.268. Femeile reprezintă 75% din totalul de beneficiari ai

¹ Defourny, J.; Nyssens, M.; Perista, H., *Întreprinderea socială în Europa: tendințe și evoluții recente*, 2008, p. 30-31.

companiilor de integrare; acest lucru poate fi – măcar în parte – legat de principalele sectoare de activitate care sunt în mod tradițional adresate femeilor (cele mai multe companii de integrare sunt active în domeniul ajutorului în gospodărie, grădinăritului, spălătoriilor și restaurărilor).

Mai mult, conform „Studiului privind impactul grupurilor cooperative asupra competitivității meșteșugurilor și a membrilor întreprinderilor mici”, cu referire la Portugalia, cooperativele pot fi găsite în toate sectoarele economiei și, conform Codului cooperativelor din Portugalia, acestea sunt împărțite în următoarele categorii: agricultură, meșteșugărit, comerț, consumatori, creditare, cultură, educație, locuință, pescuit, producție industrială, servicii și asistență socială.

Cele mai multe cooperative din Portugalia se găsesc în agricultură și construcții, dar o parte importantă a cooperativelor se regăsește și în sectorul de vânzări angro și comerț cu amănuntul, transport și meșteșuguri tradiționale. Cooperativele farmaceutice sunt afaceri mari în Portugalia, ca și în alte țări europene.

2.2.3. Spania: Întreprinderi de integrare

În Spania, organizațiile economiei sociale iau forma întreprinderii de integrare, care se referă la orice întreprindere structurată pentru a se ocupa de persoanele cu risc de excluziune socială sau orice întreprindere în cadrul căreia astfel de persoane realizează activități de producție, sub contract de angajare sau contract de ucenicie; de asemenea, aceste întreprinderi au obiectivul de a integra muncitorii marginalizați la nivel socioeconomic (Proiectul ELEXIES, EMES 2003).

Merită remarcat faptul că un număr mare de întreprinderi de integrare socială combină activitatea de producție cu formarea, dar întotdeauna există activitate de producție. Pornind de aici, proiectul EMES ELEXIES din Spania a identificat patru tipuri de întreprinderi de integrare socială:

1. centre speciale de angajare (Centros Especiales de Empleo);
2. centre ocupaționale (Centros Ocupacionales);
3. întreprinderi ale Organizației Naționale pentru Nevăzători (Organización Nacional de Ciegos de España sau ONCE);

4. întreprinderi de integrare socială pentru persoanele cu risc de excluziune socială.

Primele trei tipuri de întreprinderi lucrează cu persoane cu dizabilități recunoscute, în timp ce termenul de excluziune socială se referă la orice tip de „dizabilitate” care nu este legal recunoscută. Pe de altă parte, așa cum este menționat în „Studiul privind impactul grupurilor cooperative asupra competitivității meșteșugurilor și a membrilor întreprinderilor mici”¹, în Spania, majoritatea cooperativelor nu sunt mari și au fost înființate în mare parte cu scop administrativ, deoarece este mai ușor să faci față reglementărilor. Acesta este unul dintre motivele pentru care în unele sectoare cooperativele nu oferă multe servicii. Cu toate acestea, sunt alte sectoare, cum ar fi transportul de materiale ușoare și materiale grele, unde scopul cooperativelor este doar de a coordona și a distribui munca, funcționând ca un „centru telefonic de asistență”. Alte sectoare, cum ar fi comerțul cu produse feroase sau farmaciile, sunt mult mai organizate și oferă soluții sau formări specifice membrilor săi.

2.2.4. Italia: Cooperativele sociale

Sectorul economiei sociale italiene este strâns legat de mișcarea cooperatistă, în timp ce cooperativele sociale sunt considerate elementul care le leagă. Cooperativele sociale au început să apară în Italia la sfârșitul anilor 1970 și au răspuns unor nevoi nesatisfăcute, în special în domeniul integrării, deoarece unele grupuri erau din ce în ce mai excluse de pe piața muncii (de ex., în domeniul serviciilor personale), în contextul îmbătrânirii rapide a populației și al modificărilor în structura familiei.²

Cele mai bune exemple ale acestor noi inițiative au fost Comunità di Lavoro (comunitățile de muncitori), Comunità di Accoglienza (comunitățile de primire), Comunità Terapeutiche (comunitățile terapeutice) și cooperativele de solidaritate socială. Aceste organizații au fost treptat transformate în organizații „antreprenoriale”, având ca valoare de bază

¹ Comisia Europeană, Directoratul General Întreprindere și Industrie, *Studiul impactului grupurilor de cooperative asupra competitivității meșteșugurilor lor și a membrilor întreprinderilor mici*, 2008, p. 230-231.

²GEO, Vanek, Wilda M., *Cooperative sociale italiene*, www.caledonia.org.uk/papers.

„lucrul cu” și nu „lucrul pentru” beneficiarii săi. Acestea au criterii organizaționale specifice – 30% dintre membrii muncitori proveneau din medii dezavantajate (deținuți, foști deținuți și deținuți în programele de liberare condiționată, foști dependenți de droguri, persoane cu dizabilități psihice și fizice, foști pacienți cu boli mintale, alcoolici, minori cu situații familiale dificile, dependenți de jocuri de noroc etc.). În comparație cu cooperativele tradiționale, care erau în principal orientate către interesele membrilor, aceste inițiative serveau o comunitate largită și puneau mai mult accent pe dimensiunea intereselor generale; erau, de asemenea, diferite de cooperativele tradiționale, deoarece combinau mai multe tipuri de părți interesate în parteneriatul lor (muncitori plătiți, voluntari, alți membri de sprijin etc.), în timp ce cooperativele tradiționale sunt de obicei organizații cu o singură categorie de persoane interesate.

Cooperativele sociale au devenit esențiale în procesul de dezvoltare a economiei sociale prin lărgirea conceptului și a parametrilor standard ai organizațiilor de voluntari, oferind servicii de asistență socială de bază și integrând persoanele dezavantajate în interiorul societății. Cooperativele sociale constituie soluții promițătoare pentru a modifica sistemul de asistență socială, demonstrând modalități mai profitabile decât beneficiile financiare anterioare și încercând să mobilizeze resurse care altfel ar fi neproductive. În comparație cu alte organizații nonprofit, aceste cooperative sociale au avantajul de a fi legate mai mult de piață și de presiunile competitive, fiind astfel „forțate” să fie mai eficiente pentru a supraviețui (A. Thomas, 2004).

Cooperativele sociale au o istorie plină de succes în societatea italiană. În 2005 existau în Italia mai mult de 7.300 de cooperative sociale; acestea angajau aproape 244.000 de muncitori, aveau 2,5 milioane de utilizatori și înregistrau miliarde de euro profit¹.

¹ Rețeaua europeană de cercetare EMES (2009), Borzaga, Carlo și Loss, Monica, *Întreprinderile sociale pentru integrarea muncii în Italia*, http://www.emes.net/fileadmin/emes/PDF_files/PERSE/PERSE_WP_02-02_I.pdf.

2.2.5. Polonia: „Vechile” și „noile” forme ale organizațiilor economiei sociale

În Polonia, conceptul economiei sociale, ca domeniu distinct între stat și piață, a început să fie utilizat odată cu transformările din anii 1990, fiind însoțit de noțiuni cum ar fi „organizații nonprofit” sau „organizații nonguvernamentale”, care au înlocuit repede conceptul exploatat și compromis din punct de vedere istoric (asociat cu „acțiuni sociale” din era comunistă) de „organizații sociale”. În ultimii ani, conceptele de economie socială, antreprenoriat social și întreprindere socială au devenit din ce în ce mai populare în Polonia, din mai multe motive; de exemplu, atunci când țara a intrat în Uniunea Europeană în 2004, aceasta a beneficiat de finanțarea Fondului Social European care a revigorat un domeniu ce a funcționat între cele două războaie mondiale sub forma unei mișcări cooperatiste.

O marte parte a acelei finanțări, sub forma programului EQUAL, s-a încheiat, iar o parte din banii FSE sunt disponibili până în 2013. Astfel, în prezent, se evidențiază o dinamică accentuată în a face întreprinderile sociale sustenabile pentru a funcționa independent. În mod tradițional, 20% din profitul întreprinderilor sociale în Polonia este generat prin comerț, conform FISE (Fundația pentru Inițiative Sociale și Economice). Totuși găsirea finanțărilor este dificilă, după cum arată Magda Zawodny, reprezentantul polonez pentru Europa al întreprinderilor sociale: „Cele mai multe întreprinderi sociale luptă să supraviețuiască. Au multe probleme, cum ar fi dificultățile pe care le întâmpină pentru obținerea fondurilor și împrumuturilor”¹. Potrivit unui articol din Guardian Professional (februarie 2011), Ministerul Dezvoltării Regionale se gândește să administreze un fond de împrumuturi garantate pentru afacerile din domeniul economiei sociale, ceea ce va ajuta întreprinderile sociale să se autosusțină.

Guvernul, împreună cu FISE și cu alte opt ONG-uri, derulează un proiect numit „Schema integrată pentru susținerea economiei sociale în Polonia”, care va crea o rețea de organizații care să ajute inițiativele sociale și alte întreprinderi sociale în calea lor spre piața competitivă.

¹ Guardian Professional, Cahalane, Claudia, *Starea sectorului întreprinderilor sociale în Polonia*, articol (10/02/2011).

Înainte de sfârșitul anului (2011), se poate previziona o dinamică nouă în Polonia, care ar putea plasa țara ca lider în domeniul întreprinderilor sociale în anumite privințe. FISE și partenerii săi încearcă să adopte un Act al antreprenoriatului social care propune un număr de măsuri, inclusiv o consolidare a importanței clauzelor de performanță socială în contractele de achiziții publice.

2.2.6. Grecia: Cooperativele sociale cu răspundere limitată

În ciuda prezenței pe termen lung a organizațiilor economiei sociale, în special sub forma structurilor ce oferă servicii sociale, a cooperativelor agricole și de consum, economia socială rămâne aproape necunoscută în Grecia și, din nefericire, nu există până acum nicio singură instituție cu cadru legal consolidat pentru activitatea economiei sociale, chiar dacă guvernul intenționează să adopte o lege referitoare la economia socială (2011).

Cu toate acestea, în timpul ultimilor 30 de ani, sectorul economiei sociale în Grecia a prezentat o anumită creștere, în special prin sprijinul și numărul mare de oportunități de finanțare din partea Uniunii Europene. Tipurile de întreprinderi sociale care există în Grecia sunt în principal următoarele:

- a) cooperativele feministe (agroturistice sau urbane) (sunt 110 cooperative feministe);
- b) cooperativele sociale cu răspundere limitată pentru persoanele cu dizabilități psihice, care sunt condiționate de Legea nr. 2716/1999 (în prezent sunt cincisprezece în total);
- c) întreprinderile care sunt constituite de către persoane cu nevoi speciale (de ex., probleme kinetice), la care uneori participă companii de dezvoltare municipale;
- d) întreprinderi sociale care au fost create în cadrul programului Horizon, precum și în primul și al doilea ciclu Equal (2001-2008).

Din anii '80 până în prezent, numărul organizațiilor economiei sociale și al activităților în domeniul includerii sociale s-a înmulțit semnificativ. Semnificativ este și faptul că în această perioadă au apărut noi forme organizaționale de antreprenoriate sociale care au oferit un nou potențial de dezvoltare. Astăzi, în Grecia, ca și în alte țări, accentul este pus pe rolul

întreprinderilor sociale și al economiei sociale în dezvoltarea locală, incluziunea socială și serviciile sociale.

O constatare generală este că sectorul economiei sociale nu prezintă o activitate și o creștere intensă în Grecia și, mai mult, fiecare efort pare să întâmpine obstacole din cauza atât a lipsei unui cadru instituțional, cât și a lipsei instrumentelor financiare adaptate cerințelor particulare și naturii întreprinderilor sociale. Cunoștințele despre sectorul economiei sociale sunt limitate și în special dificil de accesat. Astfel, nu este ușor să se obțină o imagine clară a activităților acestui sector sau să se formeze un cadru de difuzare care va consolida în cele din urmă acest sector.

Ca rezultat, eforturile care au fost făcute pe parcursul ultimilor ani în sectorul întreprinderilor sociale productive sau antreprenoriale orientate spre încorporarea grupurilor excluse social par să fie fragmentate și insuficiente. Chiar dacă sunt multe inițiative, în principal susținute de Fondul Social European, multe dintre acestea își încetează activitatea atunci când expiră perioada de finanțare.

Cu toate acestea, în prezent, Ministerul Muncii și Asigurărilor Sociale împreună cu mulți actori implicați în domeniu din diferite medii (societatea academică, cercetători, societatea civilă etc.) fac eforturi comune pentru a aproba un singur cadru instituțional legal pentru organizațiile economiei sociale (noua lege este în dezbatere politică de câteva luni și se așteaptă să fie aprobată în scurt timp).

2.2.7. Belgia: Caracteristici-cheie ale economiei sociale

Deoarece face parte din politica publică ce sprijină economia socială în a se adresa excluziunii sociale¹, Belgia are o economie socială bine dezvoltată și recunoscută (în special în regiunea Wallonia). Belgia este, de asemenea, patria unor organizații ale economiei sociale recunoscute la nivel internațional, care sunt implicate în integrarea pe piața muncii.

Belgia are o istorie lungă a economiei sociale în sectoarele tradiționale ale agriculturii, finanțelor, sportului și culturii. Sistemul de sănătate și asigurări sociale din această țară este, de asemenea, bazat pe un parteneriat solid

¹ *Recenzie asupra rolului economiei sociale în incluziunea socială*, Bruxelles, 12–13 iunie 2008.

între stat și asociații. Mai mult, Belgia are un număr mare de cercetători și centre de cercetare care acoperă diferite aspecte ale economiei sociale.

În comparație cu alte țări, economia socială are un nivel relativ ridicat al recunoașterii oficiale, în special în Wallonia (cu o economie socială care justifică 7% din angajări, este proporțional al cincilea sector al economiei sociale ca mărime din Europa).

O evoluție interesantă a fost crearea fundațiilor printre organizațiile economiei sociale tradiționale pentru a îmbunătăți susținerea inițiativelor împotriva excluziunii sociale (de exemplu, Fundația P&V sau Fundația Cera).

În prezent, statul federal, regiunile (Flandra, Wallonia și Bruxelles - capitala) și comunitatea vorbitoare de limbă germană își împart responsabilitatea pentru dezvoltarea economiei sociale, deși în februarie 2008 s-a propus ca aceste sarcini să fie descentralizate la nivel regional. În Belgia, la nivel federal, politica guvernului este administrată prin „cellule d'économie sociale” și, pentru a coordona acțiunile, au fost încheiate acorduri de cooperare între regiuni și comunitatea vorbitoare de limbă germană; a fost stabilit un sistem de dialog cu părțile interesate („les chantiers de l'économie sociale”) și există canale de reprezentare pentru economia socială la nivel regional prin Consiliul pentru Economie Socială (Wallonia), Platforma Economiei Sociale (Bruxelles - capitala), Platforma Flamandă pentru Economia Socială și Grupul de Lucru pentru Economia Socială (comunitatea vorbitoare de limbă germană (GSC).

Acordurile de cooperare sunt îndreptate spre dezvoltarea economiei sociale și ridicarea ratelor de angajare în rândul persoanelor dezavantajate. De asemenea, se conturează înțelegerea de cofinanțare pentru a susține economia socială la diferite niveluri: bonusuri la salarii pentru angajați, reduceri ale contribuțiilor pentru angajatorii care angajează șomeri pe termen nelimitat prin programul SINE (economia inserției sociale), reducerea plății de TVA, ca și anumite măsuri de construire a capacității și de „profesionalizare” pentru anumite organizații din domeniul economiei sociale.

Agențiile de susținere sau de consultanță regionale finanțate de stat (cunoscute ca “agences conseils” sau “startcentra”) au fost înființate pentru a oferi tuturor sprijin important pentru dezvoltarea economiei sociale. Astfel, în Wallonia sunt douăsprezece și în Flandra treisprezece, acestea fiind înca-

drate cu consilieri specialiști pentru economia socială, ajutând la susținerea mai multor abordări orientate spre piață și structuri organizaționale inovative.

Experiența belgiană a confirmat importanța cooperării și a parteneriatelor, atât în interiorul guvernării (între niveluri naționale și regionale, între diferite ministere implicate), cât și în rândul publicului, al economiei private și al celui de-al treilea sector. De asemenea, a oferit exemple utile de instituționalizare a economiei sociale, afișând un nivel ridicat de inovare în adresarea nevoilor celor dezavantajați pe piața muncii. Eficiența economiei sociale belgiene este în mare parte atribuită capacității de a individualiza servicii pentru tipuri diferite de grupuri dezavantajate și de a îmbina toate serviciile diferite pentru dezavantajați într-o singură structură (formare, experiență de muncă, gestionarea riscurilor sociale).

2.2.8. România

Reglementarea normativă privind economia socială în România se referă la cadrul general fiscal sau la reglementările care au efect asupra mai multor domenii (Codul fiscal, Planul național antisărăcie și promovare a incluziunii sociale), cât și la cadrul specific al organizării funcționării fiecărei entități de economie socială (ex., Legea nr. 1/2005 privind organizarea și funcționarea cooperației). În prezent, pe agenda publică se află o inițiativă legislativă privind antreprenoriatul social și un proiect de lege privind economia socială, promovate de Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale și optimizate cu ajutorul reprezentanților instituțiilor de economie socială.

Societățile cooperative

În funcție de actele normative care le reglementează, se regăsesc două mari tipuri de societăți cooperative, respectiv societăți cooperative care se înființează și funcționează în baza Legii nr. 1/2005 privind organizarea și funcționarea cooperației și cooperative de credit care se înființează și funcționează în baza Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, cu modificările și completările ulterioare.

În conformitate cu actualul cadru legal, **forma de organizare specifică domeniului cooperăției este reglementată de Legea nr. 1/2005 privind organizarea și funcționarea cooperăției**¹, societatea cooperativă fiind definită ca *asociație autonomă de persoane fizice și/sau juridice, după caz, constituită pe baza consimțământului liber exprimat de acestea, cu scopul promovării intereselor economice, sociale și culturale ale membrilor cooperatori, fiind deținută în comun și controlată democratic de către membrii săi, în conformitate cu principiile cooperatiste*. Societatea cooperativă este un agent economic cu capital privat.²

Societățile cooperative care intră sub incidența acestui act se clasifică, conform Legii nr. 1/2005 privind organizarea și funcționarea cooperăției, în funcție de membrii care le alcătuiesc, în **societăți cooperative de gradul 1** – constituite de persoane fizice – și **societăți cooperative de gradul 2** – în a căror componență intră societăți cooperative de gradul 1 și, opțional, alte persoane fizice sau juridice. De asemenea, societățile cooperative de gradul 1 pot fi, conform Legii nr. 1/2005 privind organizarea și funcționarea cooperăției:

- a. **societăți cooperative meșteșugărești** - asociații de persoane fizice care desfășoară în comun activități de producție, de comercializare a mărfurilor, de executare de lucrări și prestări de servicii, care contribuie, direct sau indirect, la dezvoltarea activităților meșteșugărești ale membrilor lor cooperatori;
- b. **societăți cooperative de consum** - asociații de persoane fizice care desfășoară în comun activități de aprovizionare a membrilor cooperatori și a terților cu produse pe care le cumpără sau le produc și activități de prestări de servicii către membrii lor cooperatori și către terți;
- c. **societăți cooperative de valorificare** - asociații de persoane fizice care se constituie în scopul de a valorifica produsele proprii sau achiziționate prin distribuție directă sau prin prelucrare și distribuție directă;

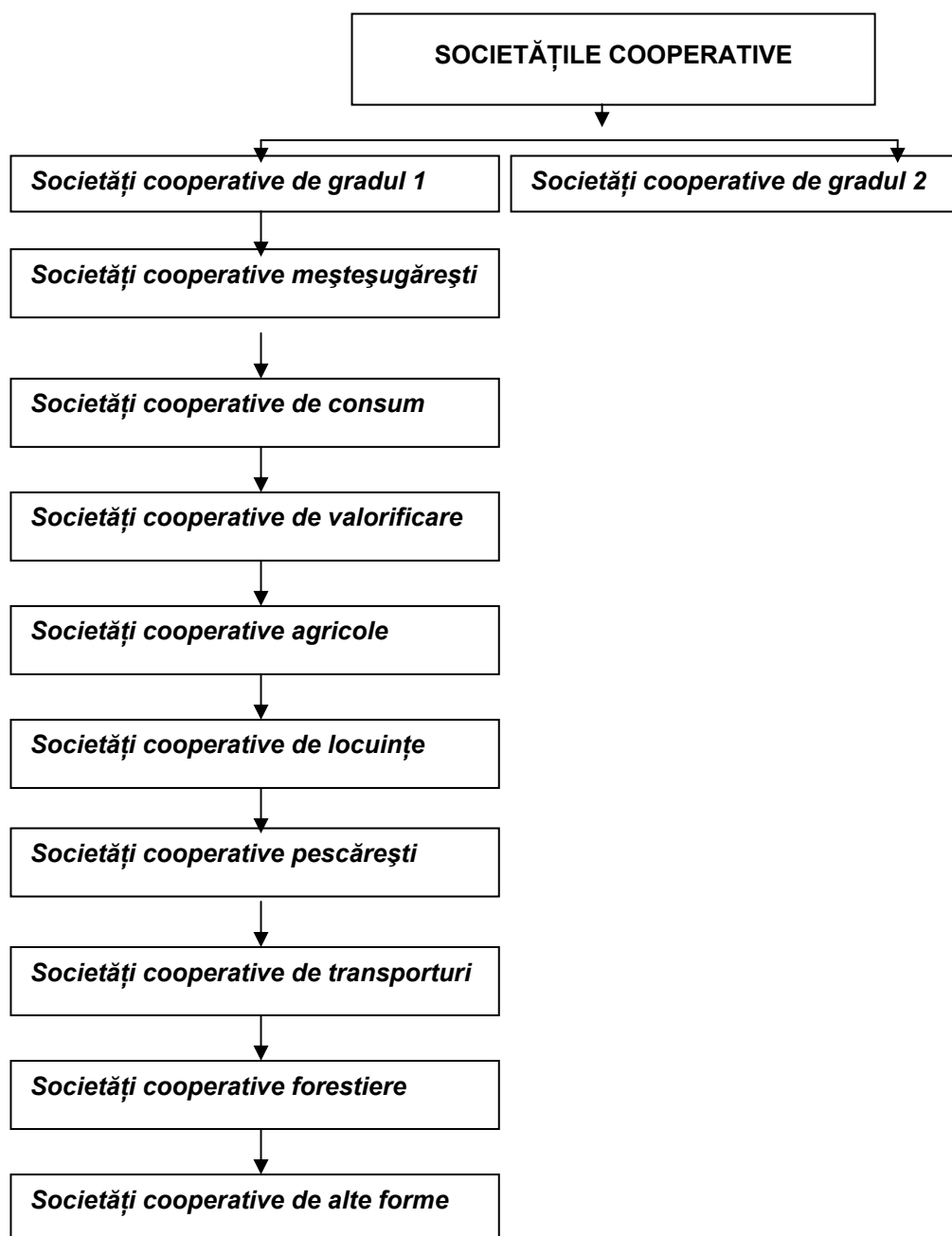
¹ Legea nr. 1/2005 privind organizarea și funcționarea cooperăției, art. 2, art. 7, alin. 1 și 2, art. 108.

² Legea nr. 1/2005 privind organizarea și funcționarea cooperăției, art. 7, alin. 1 și 2.

- d. *societăți cooperative agricole* - asociații de persoane fizice care se constituie cu scopul de a exploata în comun suprafețele agricole deținute de membrii cooperatori, de a efectua în comun lucrări de îmbunătățiri funciare, de a utiliza în comun mașini și instalații și de a valorifica produsele agricole; acest tip de societăți cooperative beneficiază, de asemenea, și de legislație specială, fiind reglementate în cadrul Legii nr. 566/2004 a cooperației agricole, cu modificările și completările ulterioare;
- e. *societăți cooperative de locuințe* - asociații de persoane fizice care se constituie cu scopul de a construi, cumpăra, conserva, renova și administra locuințe pentru membrii lor cooperatori;
- f. *societăți cooperative pescărești* - asociații de persoane fizice care se constituie cu scopul de a înființa ferme piscicole și de acvacultură, de a produce, repara, întreține și cumpăra echipamente, utilaje, instalații, ambarcațiuni de pescuit, precum și de a pescui, prelucra și distribui produse piscicole;
- g. *societăți cooperative de transporturi* - asociații de persoane fizice care se constituie cu scopul de a realiza activități de transport și activități conexe acestora, pentru membrii cooperatori și pentru terți, pentru îmbunătățirea tehnică și economică a activităților de transport desfășurate de membrii cooperatori;
- h. *societăți cooperative forestiere* - asociații de persoane fizice care se constituie cu scopul de a amenaja, exploata, regenera și proteja fondul forestier deținut de membrii cooperatori, ținând seama de condițiile impuse de regimul silvic;
- i. societăți cooperative de alte forme, care se vor constitui cu respectarea dispozițiilor legii.

În mod sintetic, clasificarea societăților cooperative în funcție de actele normative în vigoare din România este reliefată în figura următoare:

Figura 2: Clasificarea societăților cooperative în România

Societățile cooperative de gradul 1 și cooperativele de credit reprezintă unele dintre cele mai relevante forme de economie socială, fiind constituite direct de persoanele fizice ale căror interese economice și sociale intră în componența obiectului de activitate al persoanei juridice respective.

Societățile cooperative de gradul 2 prezintă importanță în special din perspectiva reprezentării intereselor societăților cooperative de gradul 1, fiind constituite în majoritate din membri aparținând acestei categorii și urmărind în principiu promovarea intereselor acestora.

În scopul mai bune promovări și reprezentări a propriilor interese și drepturi, formele asociative ale societăților cooperative sunt reglementate de către Legea nr. 1/2005 privind organizarea și funcționarea cooperației, coroborată cu Ordonanța nr. 26/2000 privind asociațiile și fundațiile, cu modificările și completările ulterioare. În conformitate cu aceste reglementări, societățile cooperative pot constitui, la rândul lor, asociații sau uniuni:

Asociația de societăți cooperative reprezintă persoana juridică fără scop patrimonial, constituită de către societăți cooperative de aceeași formă sau de forme diferite, în scopul reprezentării intereselor membrilor asociației¹, conform prevederilor Legii nr. 1/2005 privind organizarea și funcționarea cooperației.

Uniunea de societăți cooperative este persoana juridică fără scop patrimonial, dacă prin lege specială nu se prevede altfel, constituită de către societăți cooperative de aceeași formă și de asociațiile acestora, la nivel județean, al municipiului București și la nivel național, în scopul reprezentării și promovării intereselor economice, sociale și culturale ale membrilor cooperatori și ale membrilor asociații², conform prevederilor Legii nr. 1/2005 privind organizarea și funcționarea cooperației.

Cooperativele de credit, care fac obiectul Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, cu modificările și completările ulterioare, sunt definite ca fiind *instituții de credit constituite ca asociații autonome de persoane fizice, unite voluntar în scopul îndeplinirii nevoilor și aspirațiilor lor comune de ordin*

¹ Legea nr. 1/2005 privind organizarea și funcționarea cooperației, art. 6, lit. b.

² Legea nr. 1/2005 privind organizarea și funcționarea cooperației, art. 6, lit. n.

*economic, social și cultural, a căror activitate se desfășoară, cu precădere, pe principiul întraajutorării membrilor cooperatori*¹.

Reglementările în vigoare descriu în detaliu mecanismele de funcționare a societăților cooperative, în mod unitar și bine structurat. Astfel, cadrul general prevăzut de Legea nr. 1/2005 privind organizarea și funcționarea cooperației, respectiv de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, cu modificările și completările ulterioare, pot fi completate cu reglementări cu caracter special. Acesta este cazul societăților cooperative agricole, a căror funcționare este detaliată în Legea nr. 566/2004 a cooperației agricole, cu modificările și completările ulterioare.

Organizațiile nonprofit – asociații și fundații

ONG-urile au fost legiferate încă din 1924, ele neavând însă o evoluție la fel de spectaculoasă precum cooperativele de credit. Declinul ONG-urilor a fost o constantă în timpul regimului comunist. Odată cu revoluția din 1989, organizațiile nonguvernamentale au cunoscut o creștere accentuată. O mare parte dintre aceste organizații au fost create în scopul înlăturării evaziunii fiscale, însă și numărul celor cu adevărat active a crescut semnificativ.

Asociațiile și fundațiile pot desfășura, conform Ordonanței nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații, cu modificările și completările ulterioare, activități economice² în mod direct sau prin înființarea de societăți comerciale. În cazul înființării de **societăți comerciale**, dividendele obținute de asociații și fundații trebuie reinvestite în aceleași societăți comerciale sau folosite pentru realizarea scopului organizației.

În afară de înființarea de societăți comerciale, organizațiile nonprofit pot desfășura orice **alte activități economice directe**, cu condiția ca acestea să aibă caracter accesoriu și să fie în strânsă legătură cu scopul principal al persoanei juridice. În măsura în care vizează obiective de ordin social,

¹ Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, cu modificările și completările ulterioare, art. 334, lit. a.

² Ordonanța de Guvern nr. 26/2000, cu modificările și completările ulterioare, art. 47 și 48.

activitățile economice ale asociațiilor și fundațiilor sunt deosebit de relevante – indiferent de forma lor – pentru domeniul economiei sociale.

Casele de ajutor reciproc

Casele de ajutor reciproc reprezintă o categorie de organizații nonprofit care funcționează în baza legislației generale, reprezentate de Ordonanța nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații, cu modificările și completările ulterioare, și a unor acte normative cu caracter special, după cum se adresează intereselor salariaților¹ sau pensionarilor², acestea din urmă permițând dobândirea calității de membru al unei asemenea organizații inclusiv beneficiarilor de ajutor social și membrilor de familie ai acestora și ai pensionarilor³. Scopul acestor forme de organizare este acela de sprijinire și întrajutorare a propriilor membri, prin acordarea de împrumuturi cu dobândă și, în cazul caselor de ajutor reciproc ale pensionarilor, și prin alte activități conexe cu caracter social, cultural, turistic și de alte tipuri. Casele de ajutor reciproc, prin modul de organizare și obiectivele stabilite prin lege, constituie una dintre cele mai reprezentative forme specifice economiei sociale, relevante atât pentru domeniu în general, cât și pentru anumite categorii de persoane vulnerabile.

Casele de ajutor reciproc au evoluat diferit, în funcție de specificul fiecăreia. În timp ce casele de ajutor reciproc pentru angajați au evoluat în funcție de marii operatori economici, ajungând în final să fie extrem de restrânse, casele de ajutor reciproc pentru pensionari au cunoscut o evoluție satisfăcătoare. Evoluțiile negative recente ale sistemului bancar au dat prilejul caselor de ajutor reciproc pentru pensionari de a se dezvolta, chiar dacă sunt îngrădite de o prudență necesară, dat fiind contextul economic în care ne aflăm. Sectorul CAR-urilor pentru pensionari pare stabil, având un potențial ridicat de creștere, din moment ce piața căreia i se adresează acesta nu este în prim-planul băncilor (Arpinte, Căce și

¹ Legea nr. 122/1996 privind regimul juridic al caselor de ajutor reciproc ale salariaților și al uniunilor acestora, republicată.

² Legea nr. 540/2002 privind casele de ajutor reciproc ale pensionarilor.

³ Legea nr. 540/2002 privind casele de ajutor reciproc ale pensionarilor, art. 4.

Cojocaru, 2010). În aceeași lucrare, Arpinte, Cace și Cojocaru (2010) identifică tipurile de entități ce ar putea fi cuprinse în cadrul sectorului economiei sociale:

- anumite tipuri de ONG-uri, și anume asociațiile și fundațiile care oferă servicii sociale;
- companiile cu statut special, precum atelierele protejate, care oferă locuri de muncă persoanelor cu dizabilități;
- cooperativele de ajutor reciproc pentru angajați și pentru pensionari, care sunt organizații mutuale;
- cooperativele de orice fel (de consum, meșteșugărești, agricole, de transport etc.);
- asociațiile de pensionari care oferă și servicii sociale.

Unitățile protejate autorizate

Conform Legii nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, republicată cu modificările și completările ulterioare, unitatea protejată autorizată este definită ca *operatorul economic de drept public sau privat, cu gestiune proprie, în cadrul căruia cel puțin 30% din numărul total de angajați cu contract individual de muncă sunt persoane cu handicap*¹.

Același act normativ prevede că unitățile protejate autorizate pot fi de două feluri: (a) cu personalitate juridică; (b) fără personalitate juridică, cu gestiune proprie, sub formă de secții, ateliere sau alte structuri din cadrul operatorilor economici, instituțiilor publice ori din cadrul organizațiilor neguvernamentale, precum și cele organizate de persoana cu handicap autorizată, în condițiile legii, să desfășoare activități economice independente².

Unitățile protejate autorizate sunt forme deosebit de relevante pentru domeniul economiei sociale, asigurând o foarte bună reprezentare a

¹ Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, republicată cu modificările și completările ulterioare, art. 4, pct. 29.

² Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, republicată cu modificările și completările ulterioare, art. 81, alin. 2.

obiectivelor sociale alături de cele economice, prin intermediul posibilității de re/integrare socioprofesională a persoanelor cu dizabilități.

În România, sectorul economiei sociale poate fi finanțat din fonduri publice sau private, în mod direct sau indirect, din surse naționale sau internaționale (Legea nr. 26/2000 privind veniturile asociațiilor și fundațiilor). Finanțările pot proveni de la persoane fizice sau juridice, din activități economice proprii comerciale și necomerciale, acțiuni de voluntariat, din fonduri publice directe (bugetul de stat, bugetul asigurărilor sociale), din donații private, din scutiri de taxe și impozite și o serie de mecanisme de sprijin și facilități pentru a ușura buna desfășurare a economiei sociale.

În momentul de față, una dintre principalele forme de venit ale entităților de economie socială este redirectionarea a 2% din impozitul pe venit, conform art. 57 și art. 84 din Legea nr. 571/2003 privind Codul fiscal. Această practică, a direcționării unei părți din impozit către organizațiile nonprofit este specifică țărilor din Europa Centrală și de Est. Deși este o inițiativă utilă, această formă de sprijin nu trebuie să înlocuiască alte ajutoare pe care statul trebuie să le ofere organizațiilor nonprofit, ci trebuie să fie complementară cu acestea. Sponsorizările și donațiile sunt, de asemenea, foarte importante. În ultimii ani, cea mai importantă modalitate de finanțare a economiei sociale a fost prin intermediul fondurilor europene, în speță Fondul Social European, prin Programul operațional sectorial Dezvoltarea resurselor umane 2007-2013.

O altă facilitate oferită de către stat, dar numai unităților protejate autorizate, este aceea că acestea sunt scutite de la plata impozitului pe profit în condițiile în care reinvestesc minimum 75% din profit în respectivele unități protejate. O a doua facilitate indirectă oferită tot unităților protejate autorizate este îndreptată către agenții economici cu mai mult de 50 de angajați și care nu doresc să angajeze persoane cu dizabilități. Aceștia pot fi scutiți de taxa pentru neangajarea persoanelor cu dizabilități dacă achiziționează produse de la unități protejate autorizate de o valoare echivalentă cu această taxă.

România, din punctul de vedere al legislației, al politicilor sociale și fiscale adoptate, pare că tinde spre un model în care să asigure accesul la serviciile de suport tuturor categoriilor sociale.

Principalele concluzii și rezultate ale acestui raport pot fi împărțite în trei categorii: probleme analitice și conceptuale, metodologii și date empirice și, în cele din urmă, rezultate empirice.

Date fiind perspectivele derivate din modelul național al economiei sociale în fiecare stat membru UE, luăm acum în considerare rezultatele metaanalizei. În capitolul următor vrem să conturăm, pornind de la studiile de caz, dovezi legate de etapele de dezvoltare ale economiei sociale, mecanismele și contribuția sectorului economiei sociale la angajarea forței de muncă și la dezvoltarea locală.

2.3. Măsuri de sprijin și caracteristici operaționale

Cercetarea studiilor de caz selectate (proiecte și organizații) a arătat că economia socială este formată din diferite componente în cele opt state membre incluse în analiză. Au fost introduse instrumente și politici care susțin mecanisme și caracteristici operaționale aplicate în domenii diferite pentru a susține dezvoltarea economiei sociale, implicit sau explicit, iar subsecvent, au fost realizate o varietate de activități în fiecare țară. În ciuda diversității economiei sociale, multiplele rezultate ale studiului au fost clasificate în două mari categorii; pe de o parte, **măsurile de sprijin** și, pe de altă parte, **caracteristicile operaționale**.

Indicatorii prezenți au fost elaborați pentru a fi utilizați ca un instrument final pentru realizarea analizei comparative și sunt descriși în următoarele două secțiuni ale acestui capitol. Conceptualizarea măsurilor și a indicatorilor s-a bazat pe definiția economiei sociale, pe criteriile rețelei EMES și pe parametrii funcționali identificați în mod distinct în cazurile analizate.

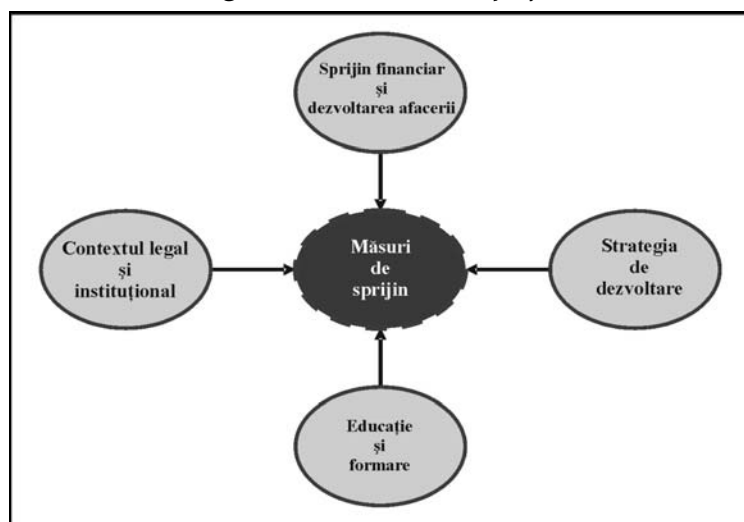
Următoarele secțiuni reliefează măsurile și caracteristicile care par să fie aplicabile și utile pentru oricine dorește să deruleze activități legate de economia socială, sens în care, pentru fiecare dintre ele, vom descrie doar practicile bine realizate și promițătoare.

Măsuri de sprijin

După cum se ilustrează în figura următoare, **măsurile de sprijin** pentru promovarea organizațiilor care se ocupă de economia socială includ patru indicatori principali: 1. reglementările legale (cum ar fi formele legale pentru privilegii legate de taxe sau legi noi aprobate); 2. susținerea

financiară a activităților (cum ar fi subvențiile și achizițiile publice pentru sectorul social); 3. strategii de dezvoltare și 4. educație și formare.

Figura 3: Măsurile de sprijin

1. Cadrul legal

Aspecte generale

Cadrul legal și instituțional al organizațiilor economiei sociale în UE este atât de variat și complex, chiar în interiorul fiecărei țări, încât nu poate fi cuprins în detaliu în această analiză. Cadrele legale pentru organizațiile economiei sociale tind să fie variabile, ceea ce este specific acestui sector – cooperative, societăți mutuale, asociații, fundații și întreprinderi sociale. Deseori există o orientare numai pe orizontală, prin care întreprinderile sociale pot acoperi mai mult de un tip de sector al economiei sociale. Foarte des, organizațiile economiei sociale sunt guvernate de legislația pentru întreprinderi mici, cum este cazul modului în care le tratează Comisia Europeană, și astfel apare un nivel ridicat de complexitate, mai ales atunci când este vorba de probleme financiare.

Recenta introducere a diferitelor cadre legale în legislația națională a unor state europene tinde să confirme faptul că avem de-a face cu un tip original de antreprenariat. Aceste cadre legale vor să se potrivească mai

bine acestor tipuri de inițiative decât structurile tradiționale nonprofit sau cooperative.

În unele țări, legislația a fost aprobată pentru a crea noi forme legale mai potrivite unor tipuri de organizații; în unele cazuri, aceste noi forme legale au fost asociate cadrelor generale pentru cooperative (în Italia, Franța, Portugalia, Spania și Grecia), în timp ce în altele au avut tendința de a cuprinde diferite tipuri de întreprinderi, urmărind un interes al comunității sau un scop social (în Belgia, Anglia, Italia), uneori abia concentrate pe integrarea pe piața muncii a grupurilor dezavantajate¹ (Polonia).

În particular, o nouă situație a fost creată în 1991 pentru „cooperativele sociale” italiene, în timp ce, în 1995, Belgia a introdus în legislația sa conceptul de „companie cu scop social” și Portugalia a introdus „cooperativa socială cu răspundere limitată”. Legea spaniolă din 1999 legată de cooperative asigură existența „cooperativelor pentru servicii sociale” și au fost introduse cadre legale specifice în diferite regiuni. Mult mai recent, Franța a creat „societatea cooperativă pentru interes colectiv”, iar o nouă legislație urmează să fie adoptată în Anglia referitoare la „compania de interes comunitar”. În Grecia, până acum, există o singură întreprindere socială recunoscută legal: pe modelul cooperativelor sociale italiene, legea grecească din 1999 asigură reglementarea „întreprinderii sociale cu răspundere limitată” (Koi.S.P.E.) care are ca scop reintegrarea socială a persoanelor cu probleme de sănătate mintală. În prezent, se dezbate proiectul de lege referitor la economia socială și antreprenoriatul social, prin care se face distincție între trei tipuri noi de întreprinderi sociale (cooperative sociale, cooperative de servicii sociale și cooperative de interes social). În Polonia, transformarea organismelor „tradiționale” ale economiei sociale după 1989 a fost recent însoțită de dezvoltarea unor noi tipuri de instituții și organizații care combină caracteristicile societăților economice și sociale. Astfel, noua economie socială include cooperative sociale, facilități de reabilitare vocațională și centre de integrare socială. Cooperativele sociale au fost introduse formal prin prevederile Actului pentru cooperative sociale din 27 aprilie 2006 și, ca și în Grecia, s-au modelat pe cooperativele italiene, combinând activitatea economică cu integrarea

¹ Pentru mai multe detalii, consultați Defourny și Nyssens (2008).

socială și profesională a membrilor săi – persoane cu dizabilități sau persoane care întâmpină dificultăți pe piața muncii.

Reglementări legale

În Marea Britanie, articolul din **Policy Action Team 3**, intitulat „Întreprinderea și excluderea socială”, publicat în 1999, a fost primul document guvernamental care a recunoscut întreprinderile sociale ca un grup de organizații preocupate de realizarea unor obiective sociale și de mediu prin raportare la activități comerciale. Raportul a dus la un număr de intervenții guvernamentale și, combinate cu insistența puternică din partea liderilor acestui sector, a stimulat și a concentrat interesul guvernului asupra acestui sector. În 2002, guvernul a lansat **Strategia întreprinderilor sociale** și a înființat Unitatea Întreprinderilor Sociale (DTI) pentru a coordona implementarea acesteia. **Unitatea Întreprinderilor Sociale** s-a născut, cel puțin în parte, în urma insistențelor continue asupra guvernului din partea noului sector de antrepriză socială și în special a Coaliției Întreprinderilor Sociale nou formate.

În Spania, trei dintre cele mai obișnuite forme legale sunt *fundația*, *cooperativa* și *asociația*, deși acest lucru nu exclude și alte tipuri de forme legale, cum ar fi *cooperative ale lucrătorilor* și *companii de comerț*. Ar trebui scos în evidență faptul că o formă de „cooperativă de inițiativă socială” a fost adăugată legislației prin Legea nr. 27/99 privind cooperativele. Aceste cooperative au ca scop asigurarea de servicii de natură socială sau dezvoltarea oricăror activități economice cu scopul de a integra pe piața muncii acele persoane care suferă de vreo formă de excluziune socială.

În mod deosebit, în regiunea Andaluzia, legăturile între economia socială și sectoarele publice și private au fost formalizate prin două pacte oficiale (OECD, 2008). Andaluzia a fost mult timp caracterizată de un număr mare de cooperative active, iar contribuția acestor cooperative a fost recunoscută prin semnarea Primului pact andaluzian pentru economie socială de către guvernul andaluzian și organizații ale economiei sociale, în 2002. Pactul a fost elaborat pentru a întări economia socială în Andaluzia. În 2006 a fost ratificat Al doilea pact andaluzian pentru economie socială, scopul său fiind acela de a stimula dezvoltarea ulterioară multisectorială a Andaluziei. Al doilea pact a fost un document de referință cu scopul de a

stimula inovarea și cercetarea în cooperative și societăți mutuale. Documentul a fost pregătit în colaborare cu Ministerele Agriculturii și Pescuitului, Educației, Integrării pe Piața Muncii, Turismului, Sportului și Comerțului și Ministerul Egalității și Bunăstării Sociale și a fost aprobat de către Ministerul Inovării, Științei și Inițiativei din Junta de Andalucía, împreună cu Confederația Întreprinderilor Economiei Sociale din Andaluzia (CEPES – Andalucía) și syndicate. Al doilea pact este caracterizat de accentul puternic pe care-l pune pe consens - legătură între administrația publică, syndicate și sectorul economiei sociale - și scoate în lumină modalitățile prin care este posibilă introducerea economiei sociale, creșterea și dezvoltarea sa.

În Italia, după o lungă dezbateră, a fost aprobată o nouă lege în 1991, iar Parlamentul italian a adoptat un cadru legal specific pentru „cooperativele de solidaritate socială” tradiționale care au fost ulterior numite „cooperative sociale”, recunoscând retroactiv un fenomen deja dezvoltat. Astfel, Legea nr. 381 din 8 noiembrie 1991 („Reglementări pentru cooperativele sociale”) constituie principala referință legală pentru întreprinderile sociale din Italia care și-au reorientat scopul cooperativei de la beneficiul mutual pentru membrii săi la beneficiul primar pentru comunitatea locală. De exemplu, secțiunea 1 a legii face rezumatul întregii legi (Scalvini, 1991): *„Cooperativele sociale au scopul de a asigura interesul general al comunității în promovarea dezvoltării personale și integrarea persoanelor în societate prin a) oferirea de servicii sociale, de asistență socială și educaționale; b) realizarea de diferite activități – în agricultură, industrie, comerț sau sub formă de servicii – cu scopul de a oferi locuri de muncă persoanelor dezavantajate. Legea face distincție între două tipuri de cooperative sociale:*

- *«Tipul A de cooperative sociale» (cooperative sociali di tipo A) care oferă servicii sociale, de sănătate și educaționale și*
- *«Tipul B de cooperative sociale» (cooperative sociali di tipo B) pentru reintegrarea pe piața muncii a muncitorilor dezavantajați (cum ar fi persoanele care urmează un tratament psihologic, dependenți de droguri, alcoolici, tineri sub 18 ani care locuiesc în condiții dificile, infractori sau cei cărora li s-a oferit o alternativă la custodie, persoane cu dizabilități etc.).*

În plus, legea recunoaște pe deplin cooperativele sociale și, deși conține unele limite importante, aduce inovații numeroase și semnificative în domeniul antreprenoriatului, al mișcării cooperative, al politicii sociale și al sectorului trei. Tipul B de cooperative sociale sunt singurele întreprinderi

sociale pentru integrarea pe piața muncii, luptând împotriva excluziunii sociale (care este oficial recunoscută). De asemenea, sunt diferite organizații de cooperative sociale ale căror activități implică, de asemenea, persoane dezavantajate, dar, pe de o parte, aceste organizații nu au putut fi definite ca întreprinderi conform criteriilor EMES și, pe de altă parte, integrarea prin muncă a persoanelor dezavantajate nu este scopul lor prioritar.

În Polonia¹ există sprijin politic puternic pentru întreprinderile sociale și au fost introduse mai multe articole de lege în ultimii opt ani, care au încurajat cooperativele, întreprinderile sociale și oamenii pe care îi ajută. În 2003, Legea de angajare socială a oferit noi instrumente pentru a permite persoanelor excluse social să lucreze. Apoi, în 2006, a intrat în vigoare Legea cooperativelor sociale, încurajând noi cooperative să se dezvolte. Mai mult, cooperativele înființate de persoanele ce au fost anterior șomere au primit finanțare pentru începerea afacerii. Poate că una dintre cele mai importante măsuri a fost introducerea în 2004 a mecanismului care le-a permis polonezilor să direcționeze 1% din venitul impozitat către o cauză socială identificată chiar de către aceștia. Aproape 9 milioane dintre cei 38 de milioane de cetățeni ai țării fac acest lucru, ceea ce a generat 92 miliarde de euro pentru economia socială a Poloniei în 2009. Legea cooperativelor sociale din 27 aprilie 2006 definește cadrul legal pentru inițiativele de angajare socială, concentrându-se asupra activării și includerii grupurilor amenințate cu excluziunea socială. Actul definește principiile referitoare la constituirea și managementul unei cooperative sociale. Cooperativele sociale au fost introduse în politica socială poloneză printr-o lege care promovează angajarea și instituțiile de pe piața muncii (care a modificat legea asupra cooperativelor din 1982). Obiectivele Legii cooperativelor sociale pornesc de la prioritățile definite în Strategia națională de incluziune socială adoptată în iunie 2004.

¹ Institutul Austriac pentru Cercetarea IMM, 2007, *Studiu asupra practicilor și politicilor în sectorul întreprinderilor sociale în Europa*, raport final, http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/files/craft/social_economy/doc/report_study_kmu_social_entreprises_fin_en.pdf; www.actus.free.ngo.p; www.ekonomia.spoleczna.pl; www.pfsl.pl www.ngo.pl; Ministerul Muncii și Politicii Sociale. Nowogrodzka 1/3/5 00-513, Warszawa, www.mps.gov.pl.

Programul polonez „Susținerea dezvoltării cooperativelor sociale” reprezintă una dintre primele forme care oferă sprijin direct și inițiază activități care au ca scop promovarea conceptului de cooperative sociale. Programul prevede următoarele activități: centre regionale care susțin promovarea cooperativelor sociale printre șomeri; catalogul profilurilor cooperativelor sociale; monitorizarea realizărilor cooperativelor sociale.

În general, aceste cadre legale noi sunt elaborate pentru a încuraja dinamica antreprenorială și comercială ca o parte integrantă a proiectelor sociale, oferind, de asemenea, o metodă de a formaliza natura multiacționară a numeroaselor inițiative prin implicarea părților interesate (lucrători plătiți, voluntari, utilizatori etc.) în procesul de luare a deciziilor. Totuși, trebuie să accentuăm faptul că, în afară de Italia, majoritatea întreprinderilor sociale încă utilizează formele legale tradiționale ale celui de-al treilea sector.

2. Sprijin financiar și dezvoltarea afacerii

a) Sprijin financiar

Sprijinul financiar al organizațiilor economiei sociale diferă de la o țară la alta; în majoritatea proiectelor economiei sociale analizate nu a existat susținere financiară și cele mai multe *și-au bazat sustenabilitatea pe surse de finanțare europene sau naționale*. În general, multe proiecte și întreprinderi sociale examinate se confruntă cu provocări financiare serioase, care le blochează desfășurarea muncii în mod eficient. În actualul mediu financiar dificil, un exemplu bun de mecanism de sprijin financiar vine din Marea Britanie, unde sectorul finanțării sociale este divers și se dezvoltă. Finanțarea socială (sau investiția sectoarelor sociale cu impact la nivel local) este un termen utilizat pentru a descrie asigurarea de fonduri pentru beneficiul social, fiind diferit de filantropie, deoarece utilizează metode găsite în comunitatea financiară de bază¹.

În plus, angajatorii francezi primesc ajutor financiar pentru fiecare persoană angajată. Limita subvenției depinde de venitul minim și este acordată pentru susținerea plății persoanelor cu venit minim, foști deținuți, persoane fără loc de muncă ce se confruntă cu probleme speciale etc. Deși, în principiu, toți angajatorii pot cere subvenții, utilizarea efectivă de către

¹ Consultați: *Finanțare socială*: <http://www.socialfinance.org.uk/about/how-we-work>.

întreprinderile sociale pentru integrare pe piața muncii a acestor scheme de subvenții reprezintă un sprijin financiar important pentru aceste organizații. În Franța, sectorul întreprinderilor sociale justifică 54% din numărul de contracte pentru viitor și 43% din numărul de contracte pentru acompaniament profesional (CAE). Contractul de acompaniament profesional (CAE) a fost implementat în 2005 și este operațional de la 1 mai 2005. Măsura face parte din programul de coeziune socială, scopul său fiind de a facilita integrarea pe piața muncii pentru persoanele care se confruntă cu anumite probleme sociale și profesionale, prin oferirea unui contract de muncă împreună cu acțiuni care să le permită să definească și să implementeze proiectele lor profesionale. Angajatorii trebuie să aparțină sectorului nonprofit, de exemplu, asociații, întreprinderi, autorități locale, organizații private sau semipublice în slujba unui serviciu public. Locul de muncă trebuie să fie îndreptat spre satisfacerea unor nevoi colective nesatisfăcute, astfel încât măsura să vizeze trei obiective: 1. sprijin pentru inserția profesională a categoriilor specifice de șomeri; 2. sprijin pentru crearea locurilor de muncă în sectorul nonprofit; 3. sprijin pentru dezvoltarea de noi „servicii”.

Pentru întreprinderile sociale, CAE este un instrument care le susține atât în realizarea rolului social al integrării sociale și profesionale, cât și în furnizarea de noi servicii care să răspundă nevoilor colective nesatisfăcute (CAE este o măsură națională, disponibilă pe tot teritoriul Franței, inclusiv în teritorii de peste mări). La nivel național, măsura este sub autoritatea ministerului responsabil cu inserția pe piața muncii, locuințe și coeziune socială. Este reglementată de Legea muncii (Codul muncii, articolele L322-4-7 și R322-16 până la R322-166-2); Codul muncii definește atât cadrul general al CAE, cât și reguli care trebuie respectate, cum ar fi durata acordului și a contractelor, sprijinul financiar maxim și scutirile de la plata taxelor etc. Responsabilitatea implementării revine nivelului regional (sunt 26 de regiuni în Franța) și ar trebui să ducă la o mai bună satisfacere a nevoilor angajatorilor și angajaților, în special ai întreprinderilor sociale¹.

b) Dezvoltarea afacerii

Întreprinderile economiei sociale au un mod unic de a face afaceri, deoarece combină realizările economice, reciprocitatea între membri și

¹ Institutul Austriac pentru Cercetarea IMM-urilor, 2007, *Studiu asupra practicilor și politicilor în sectorul economiei sociale în Europa*, raport final.

realizarea obiectivelor sociale ca un scop al afacerii. Cele mai multe cazuri examinate au reliefat dezvoltarea limitată a afacerii și, de aceea, s-au confruntat cu dificultăți financiare.

O măsură pentru a sprijini dezvoltarea afacerii este *câștigul social al investiției (SROI)*; aceasta este o modalitate de a înțelege și de a manageria rezultatele sociale, economice și de mediu ale unui proiect sau ale unei organizații; se bazează pe persoanele interesate și utilizează mecanisme financiare pentru a evidenția dimensiunea rezultatelor care nu au valori de piață directe¹. Sunt două tipuri de SROI:

- de evaluare, care este realizat retrospectiv și este bazat pe rezultatele concrete care au fost înregistrate;
- de prognoză, care prezice ce valoare socială va fi realizată dacă activitățile își ating scopul. SROI de prognoză își dovedește utilitatea în planificarea etapelor unei activități, ajută la prezentarea modului în care investiția își poate mări impactul și sprijină identificarea a ceea ce poate fi măsurat imediat ce proiectul este în derulare².

Câștigul social al investiției - SROI - prezintă un interes din ce în ce mai mare pentru toate organizațiile care se ocupă de economia socială, fiind modalitatea de a cuantifica investiția pe o bază liniară triplă. SROI apare ca un domeniu cu multiple standarde și rețele competitive care încearcă să își găsească locul potrivit pentru a oferi un cadru de evaluare comun pentru economia socială.

3. Strategia de dezvoltare a afacerii

Agențiile de dezvoltare a afacerii în Anglia, configurate în jurul serviciilor de dezvoltare a afacerii, au deseori compartimente pentru a acoperi multe domenii de activitate, inclusiv influența asupra guvernului și, în unele cazuri, oferirea de finanțare. Ele se împart în următoarele patru categorii:

¹ Rețeaua SROI limitată, <http://www.thesroinetwork.org/>.

² Biroul Cabinetului, *Ghid pentru câștigul social al investiției*, p. 8, http://www.thesroinetwork.org/publications/cat_view/29-the-sroi-guide-2009.

- a) *Sprijin pentru întreprinderi sociale* – își are rădăcinile într-o lungă tradiție a sprijinului cooperativelor și dezvoltării comunității. Organizațiile pot fi împărțite după activitățile concentrate la nivel național sau regional. De asemenea, există organizații de sprijin care se concentrează exclusiv asupra întreprinderii sociale, cum ar fi *Coaliția Întreprinderilor Sociale* și structurile care servesc instituțiile caritabile sau al treilea sector ca un întreg, iar serviciile lor de sprijin sunt relevante pentru întreprinderile sociale (de exemplu, proiectul de finanțare sustenabilă al NCVO și serviciile sale de consultanță operaționale generale).
- b) *Sprijin pentru antreprenori sociali* – se referă la organizațiile care oferă sprijin specific pentru antreprenorii sociali, ce au fost înființate de către alte organizații (precum *Ashoka*). Persoanele, față de organizații, constituie cel mai înalt punct al pârgheii în care trebuie investit pentru a obține impact la nivelul beneficiului public. Sprijinul acordat antreprenorilor sociali poate fi caracterizat în general ca o concentrare asupra nevoilor indivizilor, oriunde în etapa de dezvoltare, atât din punct de vedere organizațional, cât și personal. Organizații cum ar fi *UnLtd* și *Școala pentru Antreprenorii Sociali* se concentrează asupra modului în care pot ajuta persoanele să creeze structuri și inițiative pentru a-și realiza viziunea.
- c) *Sprijin pentru sector* – organizațiile de sprijin sunt concentrate asupra unor anumite sectoare și sunt prolifiche ca număr în toate subsectoarele economiei sociale. Intenția organizațiilor de a construi abilități și de a crea sectoare prospere se confruntă deseori cu problemele care apar în jurul eficienței și eficacității metodelor specifice sectorului.
- d) *Agenții de consultanță pentru dezvoltarea afacerii* – în întreprinderile sociale au apărut în ultimii ani, ca urmare a colaborării dintre întreprinderile sociale, specialiști în cooperative și specialiști în agențiile de sprijin. În mediul afacerilor, activitățile pro bono descriu servicii profesionale oferite în mod voluntar și gratuit pentru organizația beneficiară.

Rețeaua de Consultanță pentru Cooperative – <http://www.can.coop/>

Avantaj Mutual – <http://www.mutual-advantage.co.uk/>

Consultanță Est – <http://www.eastsideconsulting.co.uk/>

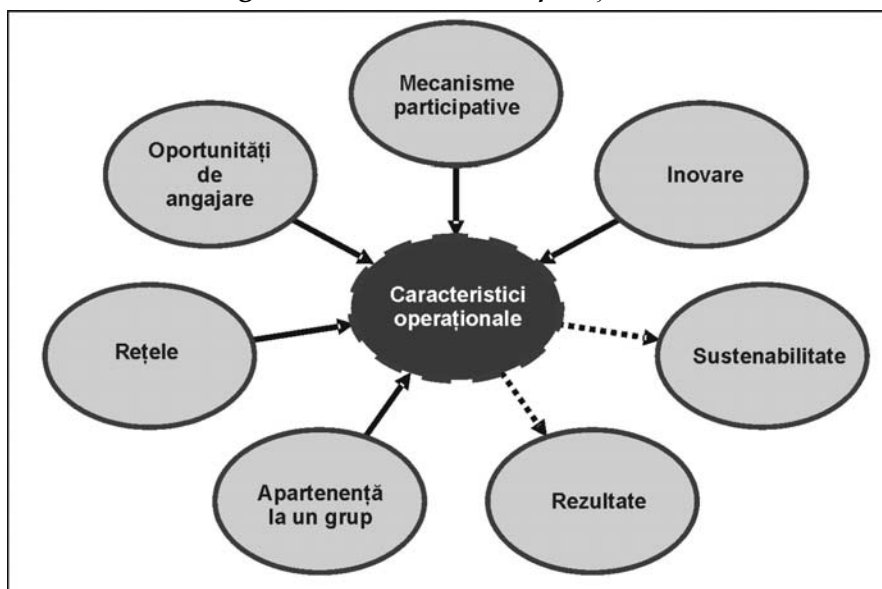
4. Educație și formare

Cele mai multe proiecte și organizații din sfera economiei sociale derulează programe de formare, unele dintre acestea concentrându-se asupra formării profesionale a grupurilor vulnerabile, iar altele focalizându-se asupra educației specialiștilor în economie socială. De exemplu, Fundația Barka pentru Ajutor Reciproc, în Polonia, a înființat patru școli de animare socială cu scopul de a ridica nivelul calificării profesionale a persoanelor excluse, în care programul socioeducațional combină munca socială cu educația. Pe de altă parte, în Italia, Cooperativa Sociale Cadias organizează cursuri pentru specialiști. Astfel, fiecare specialist beneficiază anual de formare continuă și cursuri de perfecționare în colaborare cu structuri științifice certificate. Cursurile sunt organizate pe baza nevoilor și cerințelor fiecărui serviciu pentru a rezolva probleme specifice.

Caracteristici operaționale

Caracteristicile operaționale au fost aplicate ca măsuri pentru clasificarea funcției și realizărilor activităților economiei sociale legate de incluziunea socială, cum ar fi oportunitățile de angajare, apartenența la un grup, inovarea, sustenabilitatea și mecanismele participative și rețelele.

Figura 4: Caracteristici operaționale

Oportunități de angajare

Economia socială are o lungă istorie de muncă pentru și cu persoanele dezavantajate în societate. Economia socială a demonstrat faptul că poate îmbunătăți major statutul social al persoanelor dezavantajate și le permite să desfășoare activități profitabile sau să creeze inserție pe piața muncii în zonele în care companiile și angajatorii nu investesc neapărat în aceeași măsură (cartiere marginase, zone rurale îndepărtate).

În Belgia, de exemplu, întâlnim o concentrare puternică pe crearea de locuri de muncă permanente și pe recente sisteme de voucher pentru a dezvolta servicii de proximitate; de asemenea, întreprinderile sociale servesc pentru a reduce considerabil economia subterană, creând un număr impresionant de locuri de muncă cu subvenții pentru utilizatorii de servicii și furnizori. Coordonarea activităților economiei sociale prin acorduri de colaborare între niveluri diferite ale guvernului și implicarea persoanelor interesate în dialogul permanent sunt, de asemenea, caracteristici particulare interesante ale modelului belgian.

Mecanismele participative

Întreprinderile sociale au în comun o **metodă participativă** și o distribuire limitată a profitului (față de reinvestire). Relațiile lor (cu clienții, comunitatea, instituțiile publice și alte organizații ale economiei sociale) se bazează pe parteneriate mai mult decât pe principii de piață, deoarece preocuparea lor este aceea de a atinge scopuri sociale. Întreprinderile sociale au o structură multiacționară și folosesc atât angajați permanenți, cât și voluntari, dar cooperează și cu clienții pentru a obține rezultatele.

Întreprinderile sociale se bazează mult pe **munca voluntarilor**, fiind o practică obișnuită ca acestea să încerce să angajeze personal redus din punct de vedere numeric, din cauza limitelor financiare. În cele mai multe țări, întreprinderile sociale examinate – în special cele care oferă bunuri și servicii unui grup-țintă de populație cu nevoi specifice – nu ar putea să activeze fără voluntari sau fără munca lucrătorilor civili.

În Spania, un număr semnificativ de întreprinderi ale „sectorului nonlucrativ” sunt conduse pe bază nonprofesională (de cele mai multe ori, persoanele care conduc întreprinderea duc lipsă de abilități manageriale).

Voluntarii sunt, de asemenea, importanți pentru întreprinderile sociale italiene, dar limitați prin lege la 50% din numărul de lucrători.

În general, **locurile de muncă** oferite în întreprinderile sociale depind de abilitățile și priceperile persoanelor implicate. În timp ce managementul este de obicei plătit, voluntarii sunt deseori folosiți la munca pe teren. Unele locuri de muncă, de ex., în întreprinderile sociale pentru incluziunea pe piața muncii, nu ar fi posibile din punct de vedere comercial fără salarii subvenționate.

Inovare socială

Economia socială a demonstrat capacitatea sa substanțială de inovare socială. De exemplu, serviciile de proximitate au un impact pozitiv asupra reconcilierii vieții profesionale și de familie, a egalității, a calității vieții de familie și a îngrijirii copiilor, a persoanelor în vârstă și a persoanelor cu dizabilități. Proiectele cu un impact de mediu pozitiv sunt un alt aspect important al naturii inovării economiei sociale.

Sustenabilitatea

În **bugetul** multor întreprinderi sociale din multe țări, fondurile publice (deseori sub forma unei subvenții pentru salarii) joacă un rol important. De fapt, întreprinderile sociale în multe state membre UE își bazează sustenabilitatea pe finanțare din surse naționale și europene și acestea depind în mare măsură de programele active de pe piața muncii pentru a-și continua existența. Totuși, în timp ce autoritățile naționale și fondurile UE oferă finanțare, venitul câștigat prin vânzarea de produse și servicii are o importanță mai mare în multe cazuri (de exemplu, în Anglia, în toate afacerile, indiferent de mărime, întreprinderile sociale generează între 80% și 86% din profitul înregistrat, în timp ce granturile și alte surse justifică doar accesarea unor fonduri nerambursabile).

În toate țările, **finanțarea** pare a fi o mare problemă comună pentru întreprinderile sociale, iar lipsa vizibilității sectorului economiei sociale este văzută ca o constrângere majoră pentru dezvoltarea întreprinderilor sociale în unele țări, deoarece publicul nu pare a avea o idee clară asupra funcționării și scopurilor acestor întreprinderi.

În cele din urmă, cercetările teoretice arată că organizațiile economiei sociale tind să formeze *rețele* pentru a-și îmbunătăți capacitatea și

sustenabilitatea lor, în scopul de a face lobby la nivel local, regional, sectorial și național. Rolul principal este de a facilita comunicarea cu administrația publică, de a transfera bune practici membrilor săi, de a coordona eforturile pentru accesarea resurselor financiare și pentru consiliere în relații publice (astfel de rețele sau organizații umbrelă există în toate țările investigate). În unele țări, aceste rețele s-au format în cadrul Programului Equal: au cunoscut o dinamică diversă în evoluție; unele au încetat să mai funcționeze atunci când s-a încheiat finanțarea (de ex., în Grecia), în timp ce altele sunt formate în mare parte dintr-o organizație coordonatoare pentru întreprinderile sociale care funcționează pentru toate sectoarele (de ex., în Anglia).

Apartenența la grup

„Întreprinderile sociale pentru incluziunea pe piața muncii” (WISE) construiesc legături de angajare pentru persoanele care altfel ar rămâne excluse de pe piața muncii și țin seama de o mare varietate de grupuri dezavantajate: astfel, în timp ce unele acționează ca niște trambuline temporare în angajarea permanentă, altele oferă locuri de muncă permanente pentru persoanele excluse¹.

¹ Proiectul WISE – Întreprinderile sociale pentru integrarea pe piața muncii ca instrument pentru a promova incluziunea socială, susținut de PROGRESS în 2008-2009 - a evaluat diversitatea WISE în întreaga Uniune Europeană și a elaborat ghiduri pentru factorii de decizie în politica europeană (www.wiseproject.eu).

Capitolul 3

ECONOMIA SOCIALĂ - ANALIZA COMPARATIVĂ A PROIECTELOR ȘI ORGANIZAȚIILOR ÎN OPT STATE MEMBRE ALE UNIUNII EUROPENE

Economia socială se regăsește în stadiul de a își deschide noi orizonturi în România, având la bază modele consacrate în diferite state membre ale Uniunii Europene, această motivație determinând realizarea unei analize comparative la nivelul a opt state membre ale Uniunii Europene. Demersul analitic de identificare a elementelor comune, dar și a diferențelor existente în cadrul setului de 40 de proiecte și organizații ale sectorului economiei sociale are o valoare dublă: din perspectiva profesioniștilor implicați în promovarea acestui sector, se identifică relații de cauzalitate contextuale ce pot fi valorificate în planul dinamicii activităților specifice în țara noastră; din perspectiva cititorului ce dorește să cunoască elementele aplicate ale acestui sector și să identifice aspectele apropiate propriei experiențe în procesul de a fi deschis și de a asimila noi inițiative din comunitățile în care trăiește și își desfășoară activitatea. Ambele puncte de vedere sunt susținute de faptul că analiza comparată este orientată mai mult spre interpretare decât spre explicație, cu mențiunea că explicația urmărește validitatea concluziilor sale, iar interpretarea este eficientă prin utilizarea mijloacelor persuasiunii¹.

3.1. Cadrul metodologic al analizei comparative

Analiza comparativă a politicilor și inițiativelor sociale reprezintă o provocare relativ recentă, dezvoltată în ultimele trei decenii, pe fondul diferitelor crize înregistrate în societățile moderne. Adoptarea de noi

¹ Cantori, J.L.; Ziegler A.H. (Eds.), *Comparative Politics in the Post-Behavioral Era*, Boulder, Col. Lynne Rienner, 1988, p. 418.

formule de administrare socioeconomică determină o cunoaștere comprehensivă a realităților existente și a efectelor produse de noile fenomene asociate globalizării. De altfel, se apreciază că și teoriile sunt validate de probele realității, iar metodele de lucru se referă la similarități și la diferențele înglobate de cazurile analizate.

La sfârșitul anilor '80 și începutul anilor '90 se constata faptul că analiza comparativă reprezenta cea mai dezvoltată metodă pentru aplicațiile din știința politică și din sociologia istorică. Astfel, în mod natural, analiza comparativă a fost considerată în disciplinele sociale ca fiind o abordare macrocomparativă, pentru că subiectul de cercetare empirică se situa la nivelul societăților, economiilor, statelor sau ale structurilor complexe sociale și culturale (Berg-Schlosser și Quenter, 1996)¹. Totuși, un număr mare de cercetători, în special din domeniul sociologiei organizaționale și al studiilor educaționale și de management, au început să aplice metoda analizei comparative la nivelul studiului organizațiilor, rețelelor sociale, actorilor colectivi, grupurilor mici etc.

Se consideră că analiza comparativă are atât avantajele tehnicilor calitative (orientate către cazuri), cât și pe ale celor cantitative (orientate către variabile), devenind o "strategie sintetică" ce "integrează cele mai bune caracteristici ale abordării orientate către caz cu cele mai bune trăsături ale abordării orientate către variabilă" (Ragin, 1987)². Un aspect definitoriu al acestei metode este faptul că nu se iau în calcul ipotezele de lucru ale abordării statistice: nu se ia în calcul cauzalitatea permanentă; uniformitatea efectelor cauzale nu este vizată; omogenitatea unitară nu este atinsă; adiționalitatea nu este reliefată; simetria cauzală nu este realizată.

¹ Berg-Schlosser, Dirk; Quenter, Sven (1996), *Macro-Quantitative vs. Macro-Qualitative Methods in Political Science – Advantages and Disadvantages of Comparative Procedures Using the Welfare-State Theory as an Example*, *Historical Social Research*, 21, p. 3-25.

² Ragin, Charles C. (1987), *The Comparative Method. Moving Beyond Qualitative and Quantitative Strategies*, Berkeley CA, University of California Press.

Întrebările fundamentale ale unei analize comparative sunt elaborate în scopul formulării unui plan metodologic viabil (Giovanni Sartori, 1994)¹:

- De ce comparăm?
- Ce este comparabil?
- Cum comparăm?

În cadrul analizei prezente, răspunsurile sunt direcționate de un sector aflat în consolidare în statele membre ale Uniunii Europene, dar care are o fluctuație extrem de mare în ceea ce privește conservarea sa istorică. Astfel, dacă se abordează dezbateră prin prisma regimurilor politice aflate la putere pentru două state incluse în analiză (de exemplu, Marea Britanie și România), aflate în poluri politice opuse în perioada 1945-1989, se poate aprecia că distanța conceptuală este mult prea extinsă pentru a identifica similarități și relații de cauzalitate favorabile dezvoltării sectorului economiei sociale. Totuși, actualitatea parametrilor economici și sociali sprijină identificarea elementelor comune de susținere a unei analize comparative. Într-un cadru metodologic standard, etapele de lucru ar presupune un traseu clasic de parcurs:

- definirea subiectului;
- formularea ipotezelor;
- operaționalizarea conceptelor;
- delimitarea sectorială a câmpului optim de cercetare;
- selectarea datelor și compararea indicatorilor reprezentativi;
- interpretarea informațiilor și conceptualizarea datelor;
- construcția și dinamica modelelor comprehensive;
- realizarea clasificărilor și a sintezelor tipologice;
- evaluarea comparativă și predicția probabilistă.

Scopul acestei analize comparative este de a descrie și de a identifica activitățile legate de economia socială care au fost desfășurate pentru a promova incluziunea socială pe piața muncii. Obiectivul general al acestui

¹ Sartori, Giovanni (1994), *Compare Why and How. Comparing, Miscomparing and the Comparative Method*, în *Comparing Nations. Concepts, Strategies, Substance* (Eds. Mattei Dogand, Ali Kazancigil), Blackwell, 1994, p. 14-34.

studiu este de a sprijini dezvoltarea durabilă a economiei sociale în regiunile de implementare a proiectelor (București-Ilfov și Sud-Est) pentru a mări nivelul de conștientizare cu privire la rolul economiei sociale. Astfel, majoritatea cazurilor selectate pentru a fi prezentate provin de la organizații care se ocupă de economia socială (ONG-uri, cooperative, asociații și alte forme specifice acestui sector) și proiecte care sunt în derulare la nivel regional și local. În total, 40 de cazuri în opt state membre ale UE (Anglia, Spania, Italia, Polonia, Grecia, Belgia, România și Portugalia) au fost studiate pentru a pătrunde esența activităților derulate, a lecțiilor învățate, a caracteristicilor operaționale și a relațiilor-cheie care au dat formă sectorului economiei sociale (anexa 1: *Matricea-cadru a analizei comparative*).

Studiul a avut ca fundament examinarea politicilor și a strategiei în domeniul economiei sociale în opt state membre, înainte de a examina și a compara în detaliu proiectele și organizațiile care se ocupă de economia socială în fiecare dintre țările menționate mai sus. Studiile naționale au fost selectate pentru a reflecta dezvoltarea unei categorii de modele instituționale și organizaționale ale economiei sociale care există în toată Europa. În ansamblu, proiectele și organizațiile au fost selectate pe baza abilității acestora de a demonstra schimbări concrete în mediul social local și/sau regional, ca rezultat al serviciilor și activităților lor.

Metodologia s-a bazat pe teoria elementelor de bază, care a fost utilizată pentru a construi un metanivel al analizei tuturor studiilor de caz. Această analiză a examinat barierele și factorii stimulatori ai dezvoltării economiei sociale în principal la nivel local. În particular, analiza a identificat și a comparat câțiva parametri pentru promovarea atât a angajării și includerii sociale prin desfășurarea de activități în sfera economiei sociale, cât și a rolului acționarilor locali în acest proces – inclusiv rețele și parteneriate.

Deoarece teoria cere ca problemele să parcurgă un proces de formulare și clarificare în timp, pe parcursul primelor etape ale acestui studiu (adică planificarea și apoi realizarea cercetării teoretice și studierea lucrărilor de referință), parametrii au fost mai întâi utilizați pentru a găsi și a aduna toate informațiile și datele legate de subiect, în timp ce în etapele finale ale studiului au luat forma indicatorilor și în final au conturat variabilele dependente și independente pentru această analiză comparativă.

De aici, primii parametri au luat forma categoriilor teoretice și a fost realizat un cadru sub forma unei “matrice” pentru a informa viitoarele organizații și proiecte interesate de economia socială despre potențialul economiei sociale prin analizarea și compararea cazurilor selectate.

Concluziile analizei comparative constituie un instrument de referință pentru toți participanții într-o activitate sau într-un proiect al economiei sociale, care poate fi utilizat pentru a ajuta indivizi sau organizații să înțeleagă sfera diversă și multiplă a economiei sociale și să-i inspire în mod consistent, pentru a experimenta reflecția critică și pentru a planifica acțiuni în domeniul economiei sociale în cele două regiuni de dezvoltare București-Ilfov și Sud-Est.

Mai mult, prin prezentarea unor astfel de studii de caz ca “modele de învățare”, analiza comparativă va răspunde nevoilor unui anumit teritoriu și îi va ajuta pe factorii de decizie să înțeleagă potențialul economiei sociale și ceea ce este necesar pentru a utiliza acest potențial.

După cum s-a menționat mai sus, metodologia a utilizat metode calitative fundamentate teoretic pentru a analiza datele, au fost categorizate conceptele și au fost abordate diferite perspective teoretice.

Astfel, în baza unui studiu care a inclus 27 de organizații nonprofit¹, a fost posibilă identificarea unei combinații de factori care au contribuit fie direct, fie indirect la reușita activității acestora. La nivel analitic, a fost posibilă distingerea unor variații privind măsura în care aceste organizații au atins un nivel de succes general acceptat.

¹ Soteri-Proctor, Andri (2010), *Making use of qualitative tools: towards a fuller understanding of the voluntary sector's engagement with public service delivery*, în *International Journal of Social Research Methodology*, 13:5, p. 411-424.

Tipuri de variații la nivelul organizațiilor

Variații în:	Ilustrarea diferențelor
Misiune (obiective și scopuri)	Să îmbunătățească starea de bine a celor în vârstă, să aibă grijă de cei tineri, să ofere oportunități celor fără locuință, să îmbunătățească mediul, să colecteze bani pentru organizația-mamă.
Beneficiari	Oamenii în vârstă, tinerii, comunitatea locală, societatea.
Servicii oferite	Susținere, recomandări, furnizarea de servicii și bunuri (ex., mobilier, transport).
Aria geografică acoperită	Locală, regională, națională, internațională, mixtă.
Personal implicat	Salariați, voluntari, personal mixt.

Alte variații se referă la modul în care organizațiile de voluntariat au fost contractate să facă angajări în calitate de ofertanți ai locurilor de muncă, ceea ce reflectă specificitatea locală și schimbările inerente construite în cadrul programelor de oferire a unui loc de muncă (Sunley, Martin, Nativel, 2001)¹.

Variații privind modalitățile de angajare a organizațiilor

Variații în:	Ilustrarea diferențelor
Bani din program	Deloc, nominal, sume suficiente pentru a angaja personal în plus.
Durata plasamentelor pe piața muncii	6 luni-12 luni.
Lucrări publicate	Deloc, puține, multe.
Numărul de locuri de muncă oferite	A variat între 1 și 90. Anumite organizații au oferit locuri de muncă și în alte organizații partenere.
Tipul de locuri de muncă	Mai mult de 16 tipuri de locuri de muncă, variind de la forță de muncă necalificată și puțin calificată până la angajați calificați pentru munca de birou și muncă înalt calificată, executată manual.

¹ Apud. Soteri-Proctor, Andri (2010), *Making use of qualitative tools: towards a fuller understanding of the voluntary sector's engagement with public service delivery*, în *International Journal of Social Research Methodology*, 13:5, p. 411-424.

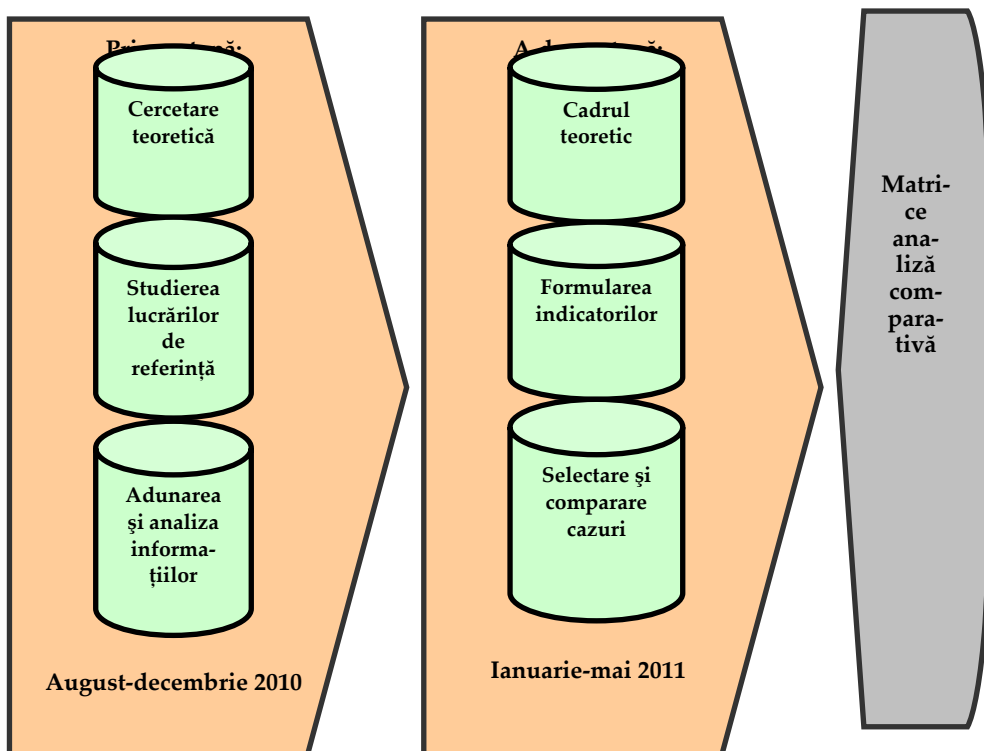
Pe baza abordărilor metodologice fundamentate teoretic, au fost utilizate metodele „codificare și regăsire” pentru a compara cu acuratețe segmentele de text din diferite surse care se refereau la subiectul comun al economiei sociale. Aceste „coduri” (sau „indexuri”) utilizate pentru a organiza datele reprezintă categoriile teoretice pe care le-a utilizat și le-a elaborat echipa de cercetare pe parcursul procesului de analiză.

Câteva instrumente diferite au fost utilizate pentru a aduna informații pentru această analiză, inclusiv cercetarea teoretică, studierea lucrărilor de referință și interviuri informale pe email și contacte telefonice. În plus, au fost examinate diferite surse, cum ar fi documente de lucru și lucrări prezentate la conferințe, referate privind oportunitatea publicării, cărți, rapoarte ale proiectelor, rapoarte ale organizațiilor nonprofit/nonguvernamentale, ghiduri, rapoarte guvernamentale și pagini web. Această varietate de surse și tehnici implicate a avut scopul de a reflecta multiplele experiențe diferite pe care le-au avut inițiativele sociale și organizațiile, dar și pentru a susține fiabilitatea rezultatelor. Studiul a implicat la nivel general două etape de dezvoltare.

În prima etapă a procesului de analiză a fost elaborat un raport pe baza cercetării teoretice și o prezentare preliminară a lucrărilor de specialitate (august-decembrie 2010), iar acest prim raport a servit drept punct inițial pentru a dezvolta cunoașterea practicilor percepute și apoi pentru a realiza categoriile teoretice. De asemenea, i s-a permis echipei de cercetare să creeze un spațiu comun de discuții, să identifice punctele slabe și punctele tari din cercetare care au fost ajustate în cea de-a doua etapă de analiză.

În a doua etapă, datele și informațiile au fost analizate – prin verificarea datelor comparativ cu alte date (coduri deschise, axiale și selective, note teoretice) – și apoi au fost prezentate rezultatele și concluziile. În final, a fost construită „matricea-cadru” a analizei comparative (ianuarie-mai 2011). Fiecare etapă a analizei este ilustrată în figura de mai jos:

Figura 5: Etapele analizei comparative

Urmând dimensiunile teoretice ale metodei sistemice de colectare a datelor, analiza lor și teoria finală sunt în relație apropiată unele de altele. Echipa de cercetare nu a început analiza cu o idee preconcepută, ci mai mult, cercetătorii au abordat domeniul de studiu al economiei sociale ca o arie multiplă și anterior au început să se cristalizeze principalele tendințe ale economiei sociale la nivelul țărilor analizate. Oricum, definiția EMES și criteriile pentru economia socială au fost utilizate ca punct de plecare pentru a construi un cadrul stabil pentru analiza comparativă.

Pentru a realiza analiza comparativă a organizațiilor și proiectelor legate de economia socială care pot fi considerate întreprinderi sociale, trebuie să se înceapă de la identificarea unor astfel de structuri, lucru realizat prin referire la definiția EMES a întreprinderii sociale. Definiția EMES face distincție între, pe de o parte, criterii care sunt mai mult economice și, pe de altă parte, indicatori care sunt în mod predominant

sociali. În mod particular, pentru a reflecta dimensiunile economice și antreprenoriale ale inițiativelor, au fost identificate patru criterii¹:

a) O activitate continuă, producerea și vinderea de bunuri și/sau servicii.

Întreprinderile sociale, spre deosebire de unele organizații tradiționale nonprofit, au în mod normal activități de propagandă sau de redistribuire a fluxului financiar (cum fac, de exemplu, fundațiile care acordă granturi) ca activitate de bază, dar sunt implicate în mod direct în producerea de bunuri sau în oferirea de servicii în mod constant către populație. Activitatea de producție reprezintă astfel motivul sau unul dintre principalele motive pentru existența întreprinderilor sociale.

b) Un grad mare de autonomie

Întreprinderile sociale sunt create de un grup de persoane pe baza unui proiect autonom și sunt guvernate de aceste persoane. Ele pot depinde de subvenții publice, dar nu sunt conduse, direct sau indirect, de autorități publice sau alte organizații (federații, firme private cu profit etc.), au dreptul să aibă propria poziție („voce”), precum și să își încheie activitatea („ieșire”).

c) Un nivel semnificativ de risc economic

Cei care constituie o întreprindere socială își asumă – total sau parțial – riscul inițiativei. Spre deosebire de cele mai multe instituții publice, viabilitatea lor financiară depinde de eforturile angajaților și ale membrilor lor de a asigura resurse adecvate.

d) O sumă minimă a muncii plătite

Ca și în cazul celor mai multe organizații nonprofit, întreprinderile sociale pot combina resursele monetare și cele nonmonetare, voluntariatul și activitatea plătită. Oricum, activitatea realizată în întreprinderile sociale necesită un nivel minim de muncă plătită.

Pe de altă parte, pentru a rezuma dimensiunea socială a inițiativei, au fost propuse alte cinci criterii:

¹ Defourny (2001, p. 16-18). Acest set de criterii au fost deja identificate în rapoartele interimare către Comisia Europeană (Rețeaua Europeană de Cercetare EMES, 1997 și 1998).

e) Un scop explicit pentru beneficiul comunității

Unul dintre principalele scopuri ale întreprinderii sociale este acela de a servi comunitatea sau un grup specific de oameni. Din această perspectivă, o caracteristică a întreprinderilor sociale este dorința de a promova simțul responsabilității sociale la nivel local.

f) O inițiativă lansată de un grup de cetățeni

Întreprinderile sociale sunt rezultatul dinamicii colective care implică oameni ce aparțin unei comunități sau unui grup cu o nevoie bine definită sau cu un scop; această dimensiune colectivă trebuie să fie menținută în timp într-un fel sau altul, chiar dacă importanța unui conducător – deseori întruchipat de un individ sau un grup mic de lideri – nu trebuie să fie neglijată.

g) Puterea în luarea deciziilor nu este bazată pe proprietatea de capital

Acest lucru se referă în mod general la principiul „un membru, un vot” sau cel puțin la procesul de luare a deciziilor în care puterea de vot a organismului de conducere cu drepturi de luare a deciziilor finale nu este distribuită în funcție de acțiunile membrilor. Mai mult, deși proprietarii capitalului sunt importanți, drepturile de luare a deciziilor sunt împărțite în mod egal cu ceilalți acționari.

h) Natura participativă care implică diferite părți afectate de activitate

Reprezentarea și participarea utilizatorilor sau a clienților, influența acționarilor în luarea deciziilor și managementul participativ sunt deseori caracteristici importante ale întreprinderii sociale. În multe cazuri, unul dintre scopurile întreprinderilor sociale este acela de a promova democrația la nivel local prin activități economice.

i) Distribuirea limitată a profitului

Întreprinderile sociale nu includ doar organizații care sunt caracterizate de o condiție de nedistribuire totală, ci și organizații care – așa cum sunt cooperativele în unele țări – pot distribui profitul, dar doar într-o limită, evitând astfel comportamentul de mărire a profitului.

Așa cum a subliniat rețeaua EMES, „*acești indicatori descriu tipul ideal care oferă posibilitatea cercetătorilor de a se poziționa în „galaxia” de întreprinderi sociale. Fără vreo perspectivă normativă, aceste criterii constituie un instrument, ceva analog compasului care poate ajuta cercetătorii să localizeze poziția anumitor*

*organisme în comparație cu celelalte și să stabilească limitele setului de organizații pe care le vor considera întreprinderi sociale*¹. Pentru a permite o analiză comparativă, grupul a selectat nevoi ale unor organizații și proiecte care să fie destul de ample; în consecință, vom ignora acele criterii care nu sunt foarte importante sau pe acelea care sunt dificil de operaționalizat în acest context.

În consecință, pentru nevoile analizei comparative, aceste criterii au fost mai întâi utilizate pentru a selecta și a clasifica studiile de caz care au apărut în urma cercetării teoretice și apoi, ca o a doua etapă a studiului, au fost utilizate pentru a pune în lumină dinamica particulară în cadrul sectorului economiei sociale și aplicate pentru a compara cazurile selectate și, în consecință, pentru a construi matricea studiului.

Pe baza criteriilor EMES de mai sus și în special prin utilizarea lor ca instrument, au fost identificați parametri și indicatori pentru a colecta, analiza și compara cazurile selectate, după cum urmează:

- oportunități de angajare;
- strategii de dezvoltare;
- probleme specifice pe care le-au întâlnit pe parcursul derulării;
- contextul național legal și instituțional;
- sursele de finanțare;
- anul înființării;
- rezultate;
- inovare;
- sustenabilitate.

Parametrii teoretici și indicatorii menționați mai sus au fost realizați pe baza unor criterii care au fost aplicate pentru a selecționa cazurile:

- proiectul sau organizația include componente de cercetare socială;
- proiectul sau organizația este expertă în formarea resurselor umane;

³ Nyssens, Marthe (ed.) (2006), *Întreprinderea socială. La intersecția între piață, politici publice și societatea civilă*, Routledge, Londra și New York, p. 7.

- proiectul sau organizația se concentrează asupra persoanelor vulnerabile (inclusiv femei și romi);
- proiectul sau organizația are o acoperire geografică în ambele medii, urban și rural;
- proiectul sau organizația sprijină crearea entităților de economie socială sau desfășoară deja activități în domeniul economiei sociale.

Mai mult, studiile de caz au fost examinate cu scopul de a sintetiza aspecte esențiale în promovarea economiei sociale, după cum urmează:

- cei mai importanți actori instituționali implicați;
- cele mai importante progrese, obstacole și provocări întâlnite pe parcursul implementării;
- procese și activități care au provocat schimbări și creșterea adresabilității grupurilor excluse social;
- relația dintre cercetare, planificarea activităților și implementare.

Prin adunarea tuturor criteriilor de mai sus, au apărut o serie de indicatori-măsură care au fost utilizați pentru a construi structura finală a matricei-cadru a metaanalizei. „Țara”, „cadrul național general al economiei sociale” și „tipul de organizație sau proiect” conturează măsurile independente ale studiului, în timp ce măsurile dependente au derivat din analiză ca proces. Unele dintre acestea au fost derivate din criteriile analizei comparative selectate mai sus, în timp ce altele reflectă obiectivele studiului și ale proiectului INTEGRAT ca un întreg sau au apărut și au câștigat teren în urma procesului de cercetare.

De aici, analiza comparativă s-a derulat prin țeserea tuturor informațiilor adunate și a datelor derivate din studiul unui număr mare de cazuri din sfera economiei sociale și s-a finalizat prin studiul impactului organizațiilor sau al proiectelor asupra unor măsuri dependente particulare. Astfel a fost realizată matricea-cadru pentru organizațiile și proiectele din domeniul economiei sociale în cele opt țări selectate, care este prezentată ca un instrument capabil să sprijine specialiștii și antreprenorii sociali în cercetarea, finanțarea, coordonarea și realizarea inițiativelor economiei sociale. Matricea redă temele-cheie aduse în prim-plan prin procesul analizei comparative, încercând a oferi și a rezuma idei bazate pe punctele identificate în studiile de caz examinate. Un alt set de coordonate

avut în vedere sistematic pentru a se asigura reperele comparației propuse s-a referit la obiectivele sociale, participarea voluntară, luarea deciziei în mod democratic, dependența guvernamentală și suportul pieței, aspecte descrise în continuare.

Obiective sociale

Organizațiile din cadrul economiei sociale – indiferent dacă sunt de tipul cooperativelor sau organizațiilor nonprofit – încep de la un obiectiv social, un exemplu fiind caritatea. În lumea modernă, există o distincție între situația de caritate, care le permite organizațiilor sociale să autorizeze un beneficiu al sprijinului oferit de către donatori, și caritatea care, la fel ca în trecut, este asociată cu asistența membrilor săraci ai comunității.

Cele mai multe organizații care dețin această stare de caritate nu sunt angajate spre activitățile de caritate. Mai degrabă, această stare de caritate a fost extinsă către acele obiective sociale precum educația, programe pentru tineri, îngrijirea sănătății, artă și protecția mediului. Chiar și religia, care rămâne cea mai comună formă al obiectivelor caritabile, și-a extins rădăcinile către starea de caritate pentru a oferi servicii în care sunt implicate organizațiile religioase. Astfel, caritatea este considerată învechită, fiind mutată dincolo de rădăcinile sale religioase și universalizată spre modul în care poate fi asociată cu serviciile la care publicul larg poate avea acces.

Organizațiile sociale cu caracter caritabil depind într-un fel sau altul de donatori, cu care încearcă să se conecteze prin strângerea de fonduri. Astfel, starea variabilă de caritate poate avea o semnificație particulară în comparația între societățile mutuale, organizațiile nonprofit orientate către public și cooperative.

Organizațiile sociale care iau forma unui parteneriat sunt în principal ghidate după principiul ajutorului de sine. Multe forme ale societăților cu beneficiu și cooperative au fost formate la sfârșitul secolului 19 și începutul secolului 20 pentru a-și proteja membrii față de exploatarea în spațiul comercializat.

Deși multe societăți mutuale și cooperative au fost formate pentru a preveni exploatarea printr-o formă sau alta, se identifică structuri care reprezintă grupuri sociale privilegiate. Astfel, organizațiile sociale pot fi

diferite în modul în care își exprimă obiectivele lor sociale, iar acest criteriu este fundamental pentru existența lor.

Participarea voluntară

Organizațiile sociale cuprinse în economia socială sunt deseori numite *voluntare* pentru că voluntarii au un rol important în oferirea serviciilor. Aproape toate structurile economiei sociale au voluntari în consiliul de directori, iar cercetarea lui Sharpe (1994)¹ indică faptul că în peste 70% dintre organizațiile nonprofit descrise ca fiind în „situație de caritate”, voluntarii asigură și alte servicii. Un sondaj de opinie derulat în Canada între anii 1996-1997 indică faptul că peste 7,5 milioane de canadieni care au vârsta de peste 15 ani se oferă ca voluntari în organizațiile nonprofit. În domenii precum servicii sociale, recreere, cluburi sociale și sportive și organizații de sănătate, voluntarii au contribuit cu peste 1,1 miliarde de ore de muncă.

Oricum, organizațiile care folosesc voluntari nu sunt neapărat asociații voluntare, ci au mai degrabă structuri administrative permanente. Cei mai mulți dintre voluntari se potrivesc rolurilor predefinite în organizațiile sociale mature cu structuri administrative permanente ca roluri birocratice mai degrabă decât să-și creeze propriul rol în cadrul acestor organizații sau asociații voluntare (D. Smith, 1997)². Astfel, termenul voluntar este folosit mai mult pentru a se face referire la un set de asociații din cadrul economiei sociale decât la rolurile adoptate de mulți voluntari.

Luarea deciziei în mod democratic

În cadrul organizațiilor sociale, luarea deciziei în mod democratic se manifestă în diferite feluri. În organizațiile bazate pe membri, așa cum sunt

¹ Sharpe, D. (1994), *A portrait of Canada charities*, Toronto, Canadian Centre of Philanthropy.

² Smith, D.H., (1997), *The rest of nonprofit sector: Grassroots associations as the dark matter ignored in the prevailing „flat earth” maps of the sector*, *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 26(2), p. 114-131.

organizațiile nonprofit sau cooperativele, membrii au dreptul de a alege un consiliu reprezentativ de directori care funcționează ca administrație oficială și pot cere ca directorul executiv să preia conducerea operațiunilor din cadrul organizației. Principiul un singur membru/un singur vot nu este o garanție pentru democrație, dar satisface o condiție de bază și diferențiază tipuri de organizații sociale din sectorul privat.

Organizațiile nonprofit orientate către public au de obicei un consiliu restrâns, de sine stătător, fără un membru principal. Cu toate acestea, unele dintre ele stabilesc o structură colectivă, iar altele permit personalului și voluntarilor să participe în luarea deciziilor. Alte organizații nonprofit orientate către public au un consiliu restrâns, pot practica luarea deciziilor în consens, dar la modul general, având o structură de luare a deciziilor tradițională în organizație.

Dependența guvernamentală

Problema principală a dependenței de structurile și finanțările guvernamentale a fost mereu de partea organizațiilor din sectorul social și a devenind și mai importantă de când guvernul joacă un rol în creștere pentru finanțarea organizațiilor sociale. Printre cooperative, de exemplu, independența de guvern a fost unul dintre principiile definitorii ale mișcării; în cea mai recentă versiune a Alianței Cooperative Internaționale se regăsesc principiile care folosesc cuvintele *autonomie* și *independență*. Totuși, unele forme ale cooperativelor depind de un grad mai mare de finanțare din partea guvernului și același lucru este valabil pentru alte categorii de organizații nonprofit. Societățile mutuale conduse de consiliul de membri tind să fie relativ independente de guvern, ca și majoritatea cooperativelor.

În lumea modernă, guvernul joacă un rol important în multe aspecte ale societății. În Canada, de exemplu, finanțarea de la guvern pentru organizațiile nonprofit a fost istoric mărită până la punctul în care asigură mai mult de jumătate din finanțările acestora. Această dependență de guvern este mai vizibilă la organizațiile nonprofit orientate către public considerate a fi în „situație de caritate”; acestea, de fapt, lucrează mai aproape de guvern – o relație care a fost conceptualizată ca un parteneriat

(Salamon, 1995)¹ și, de asemenea, și ca o extensie a guvernului (S. Smith și Lipsky, 1993)².

Suportul pieței

În general, teoreticienii economiei sociale nu au folosit acest criteriu, dar nu poate fi ignorat, pentru că piața a devenit o forță dominantă în lumea modernă. Din ce în ce mai mult, organizațiile sociale iau asupra lor activități antreprenoriale pentru a încerca să compenseze diminuările recente în finanțările de la guvern. Chiar și organizațiile caritabile din Canada câștigă 19% din venituri din serviciile bazate pe piață (Sharpe, 1994)³. Oricum, din cauza aranjamentelor de proprietate, antreprenoriatul preia o altă percepție în economia socială decât în sectorul privat. Câștigurile personale și valorile comune sunt mărci ale proprietății în sectorul privat, iar beneficiul social este caracteristica definitorie pentru organizațiile din economia socială. Astfel, în cadrul antreprenoriatului din economia socială, se poate face referire la un antreprenoriat social (Ellerman, 1982)⁴, scopul fiind să asigure un serviciu membrilor săi, publicului. Organizațiile sociale variază în privința veniturilor câștigate din piață. Unele câștigă ori tot ori o mare parte a veniturilor lor din piață, altele nu sunt la fel de dependente din punct de vedere comercial, dar tot se bazează pe piață.

Societățile mutuale câștigă o parte substanțială a veniturilor lor din retribuțiile membrilor ce sunt suplimentate de donații. Aceste retribuții ar trebui să fie considerate ca o plată pentru un serviciu, aspect caracteristic pentru cooperative. În cazul cooperativelor, contribuțiile membrilor reprezintă o parte mică din veniturile totale ale organizației, cea mai mare parte fiind constituită din plățile pentru serviciile realizate.

¹ Salomon, L. (1995), *Partners in public service: Government nonprofit relations in the modern welfare state*, Baltimore, MD, The John Hopkins University Press.

² Smith, S.R.; Lipsky, M. (1993), *Nonprofits for hire: The welfare state in the age of contracting*, Cambridge, MA, Harvard University Press.

³ Sharpe, D. (1994), *A portrait of Canada charities*, Toronto, Canadian Centre of Philanthropy.

⁴ Ellerman, D. (1990), *The democratic worker-owned form*, Boston, Harper Collins.

Astfel, organizațiile sociale angajate în activități comerciale au o dinamică financiară diferită de o firmă din sectorul privat. Activitățile comerciale, acolo unde există, servesc pentru realizarea obiectivelor organizației sociale, nu pentru dorința părților implicate de a beneficia de câștig propriu.

3.2. Proiecte și organizații în domeniul economiei sociale

Obiectivul general al acestui capitol este de a oferi cadrul de înțelegere a caracterului particular a 40 de organizații și proiecte, de a arăta cum sunt administrate activitățile lor sociale și economice și de a prezenta rezultatele lor, dat fiind mediul instituțional existent și tendințele recente ale economiei sociale în fiecare țară în parte. Principalele preocupări ale acestei părți sunt atât de a reliefa modalitățile utile prin care organizațiile și proiectele pentru economie socială au fost utilizate pentru funcționarea, managementul și dezvoltarea acestora, cât și pentru a evidenția acțiunile și soluțiile inovatoare pentru sustenabilitate (ceea ce vor să realizeze), tendințele ofertei și cererii ce stimulează contribuția la crearea locului de muncă, barierele cu care se confruntă în efortul de a face acest lucru, inovațiile pe care le-au stabilit în efortul de a depăși aceste bariere, rețele și parteneriate în care sunt implicate pentru a ajuta promovarea rolului lor de a crea locuri de muncă, „tensiunile” cu care se confruntă în activitatea lor și cât de mult s-au ocupat de acestea, identificarea anumitor „puncte tari” ale sectorului în relație cu crearea locurilor de muncă.

Studiile de caz au fost împărțite în două mari categorii: organizații și proiecte grupate pe țări.

3.2.1. Polonia

3.2.1.1. Fundația Barka pentru ajutor reciproc

Descriere

Fundația Barka pentru ajutor reciproc a fost înființată ca răspuns la problemele sociale în creștere în timpul anilor de transformare; este o organizație care a câștigat multe premii, care se ocupă de numeroase centre de întreprinderi sociale pentru persoanele dezavantajate și ajută

antreprenorii sociali pentru înființarea afacerii. Fundația Barka este o organizație nonguvernamentală. Misiunea sa este de a oferi sprijin pentru dezvoltarea socială a grupurilor excluse, de a construi condiții pentru a le permite să își reconstruiască viețile prin crearea unui sistem de ajutor reciproc, educație și antreprenoriat, în conformitate cu contextul în care trăiesc.

Astfel, obiectivul este de a crea un sistem de sprijin pentru procesul de integrare a grupurilor excluse, iar acest sistem include aproape 5000 de persoane anual (adunând persoane aflate în momente dificile de viață, grupuri informale de cetățeni, organizații nonguvernamentale, reprezentanți ai guvernului la nivel național și local). Un alt obiectiv este de a crea un program pentru dezvoltarea acestui sistem în Polonia, în alte țări în transformare și în țările în curs de dezvoltare.

Programul constă în crearea unei Școli de Animare Socială (SAS – Szkoły Animacji Społecznej) pe baza experiențelor și a cunoștințelor oamenilor care au depășit sărăcia extremă și dificultățile serioase în viață și care sunt capabili să transfere cunoștințe prin mecanismele de creare și dezvoltare ale programelor de luptă împotriva excluziunii sociale pentru grupurile din diferite regiuni ale Poloniei și ale Europei, într-un mod profesionist. SAS educă în sistemul de autoajutor viitori animatori ai centrelor și programelor, iar noua Lege pentru ocuparea forței de muncă (dar și Legea cooperativelor sociale) permite oferirea de sprijin juridic și financiar pentru dezvoltarea acestor programe în Polonia.

Activități

- locuințe sociale;
- centrul economiei sociale;
- centrul pentru incluziune socială;
- acțiuni legislative;
- parteneriat comunitar/local;
- parteneriate internaționale;
- program comunitar;
- implementare de sisteme;
- agricultură organică;

- sport și călătorii;
- întâlniri de Crăciun și Paște;
- cooperative sociale;
- vizite de studiu.

Educație

Programul socioeducațional combină munca socială cu educația și a fost creat ca rezultat al nevoii din ce în ce mai mari de suplimentare a educației și de ridicare a nivelului calificărilor profesionale ale persoanelor excluse, obiectivul fiind de a le permite să devină independenți și să se integreze în societate. Programul este realizat atât în mediul urban, cât și în mediul rural. În fiecare an, câteva sute de persoane iau parte la diferite modalități de formare educațională în patru școli Barka.

Comunități

Sunt ferme autonome care sunt bazate pe familii cu multe generații, pe ideea de ajutor reciproc, pe cooperarea cu vecinii și comunitățile locale. Principalele principii ale acestora sunt: viață de familie bazată pe ajutor reciproc în grupuri combinate de 25-30 de persoane, recondiționarea și pregătirea clădirilor vechi ruinate, astfel încât acestea să fie adecvate pentru viață și muncă. Oamenii se ocupă de animale, agricultură și servicii; se ajută unii pe alții în spirit de solidaritate și pentru a rezista tentației consumului de alcool. Astăzi există aproape 30 de case ale comunităților Barka în care muncesc și trăiesc 750 de persoane, fiind create permanent noi locuri de muncă.

Insertia pe piața muncii

În fața ratei șomajului în creștere, a fost înființat programul de recuperare și de creare de noi locuri de muncă pentru șomeri. Evoluția inserției sociale pe piața muncii este crucială. Barka creează noi locuri de muncă pe piețele „de mâna a doua” – magazine, ateliere, ferme. A fost introdusă, legislația cu privire la angajarea socială care determină o calitate nouă în organizarea societății civile, deoarece pune instituțiile publice și

organizațiile nonguvernamentale pe același nivel în termeni de creare a noi forme de angajare.

*Sw. Wincentego 6/9
61-003 Poznan, Poland
Telefon: 661-726936661-726936
Email: barka@barka.org.pl
URL: <http://www.barka.org.pl>*

3.2.1.2. Proiectul Muflon (Equal D0214 PL-50¹)

Obiectivul proiectului Muflon² este de a dezvolta și de a examina un model al economiei sociale care profită de condițiile locale specifice pentru a susține procesul de combatere a discriminării și inegalității pe piața muncii în regiunea Wałbrzych.

Parteneriatul “Muflon” dezvoltă și testează un model pentru comunitățile discriminate pentru a pătrunde pe piața deschisă a muncii, prin implicarea lor în activități ale întreprinderii sociale. De asemenea, parteneriatul introduce și testează consolidarea întreprinderilor sociale (cel puțin cooperative sociale), dezvoltă două modele de incubare și susținere a cooperativelor sociale și realizează un model pentru cooperarea comunităților locale (adică autorități locale, ONG-uri și firme).

Grupurile-țintă (100 de persoane vor participa la proiect)

Această inițiativă se adresează către cinci grupuri de beneficiari. Primul este format din șomeri din zonele rurale cu vârste între 18 și 24 de ani, care au fost înregistrați la oficiile forței de muncă timp de 6-12 luni și au ca nivelul maxim de educație școala generală. Femeile fără ocupație cu vârste cuprinse între 25 și 34 de ani care au fost înregistrate ca șomere mai mult de 24 de luni formează al doilea grup. Al treilea grup este format din

¹ Sursă: Baza de date Equal.

² Proiectele Equal și implementarea, 2007, p. 94.

persoane fără ocupație cu vârste cuprinse între 45 și 54 de ani care au fost înregistrate mai mult de 24 de luni în cadrul agențiilor locale de ocupare. Persoanele fără ocupație cu dizabilități care au fost înregistrate timp de mai mult de 12 luni și absolvenții de învățământ superior care au fost înregistrați timp de 6-12 luni formează ultimele două grupuri.

Activități

Sprijinul pentru beneficiari implică sesiuni de terapie cu familia și sesiuni cu specialiști asupra violenței și abuzului de substanțe, oferindu-se sprijin din partea unui asistent social, dar și îngrijirea copiilor pe durata cursurilor. La începutul ciclului de formare, beneficiarii participă la un atelier de motivare timp de patru zile, fiind consiliați prin folosirea metodelor proactice de către persoane foarte experimentate în lucrul cu persoanele marginalizate sau cu risc de marginalizare.

Scopul sesiunilor de formare este de a integra participanții, de a mări stima de sine și motivarea, de a îmbunătăți comunicarea și abilitățile de lucru în echipă și de a iniția crearea grupurilor de autoajutorare. Participanții vor avea posibilitatea de a obține un certificat care să ateste noile abilități dobândite.

Fiecare dintre participanții la proiect poate alege un curs de formare profesională. Subiectul formării este selectat după discuții cu un consilier și se bazează pe o evaluare a aptitudinilor profesionale și o definire preliminară a scopului activităților, într-o cooperativă socială sau o altă întreprindere de pe piața deschisă a muncii (formarea profesională este o activitate practică). Unii dintre participanții la proiect au acceptat provocarea de a-și înființa propria întreprindere socială care să funcționeze pe piața liberă. Astfel, au luat parte la o serie de formări și ateliere de lucru despre antreprenariat. Beneficiarii finali ai proiectului au participat la un atelier de lucru al cărui obiectiv a fost acela de a crea cooperative sociale. Participanții au învățat despre aspectele legale și formale ale funcționării cooperativelor sociale și despre principiile muncii pe baza unui proiect. Pe parcursul atelierului de lucru, au fost împărțiți în grupe care au lucrat la înființarea propriilor cooperative. Cu sprijinul formatorilor și consilierilor, au căutat nișe pe piață și au planificat scopul și graficul activităților, au elaborat un plan de afaceri, împărțirea responsabilităților și un program

pentru crearea propriilor lor cooperative. În afară de participarea la ateliere, au realizat activități pregătitoare cu ajutor din partea consilierilor, cum ar fi căutarea potențialilor clienți, pregătirea documentării formale a cooperativei lor sociale etc.

Ca rezultat al consultărilor cu antreprenorii și cu beneficiarii finali ai proiectului, parteneriatul a stabilit un concept de „cooperativă-mamă”, a fost selectată o nișă de piață și a fost elaborat un plan de afaceri împreună cu o metodă de implementare a inițiativei.

Cooperativa-mamă a fost un exemplu de sprijin pentru înființarea unei întreprinderi sociale cu implicare semnificativă a terțelor părți. Scopul realizării inițiativei nu este doar de a testa această metodă de sprijin pentru antreprenoriat, ci și de a releva un exemplu real și bun ca model de urmat.

Realizări/rezultate

Principala realizare a parteneriatului a fost „Modelul pentru persoanele discriminate de a intra pe piața liberă a muncii prin înființarea unei cooperative sociale”, fiind format din mai multe componente. Prima este un program municipal și comunal pentru susținerea antreprenoriatului social – un fel de acord de parteneriat între municipalități și reprezentanții comunităților Wałbrzych Powiat și Świdnica, prin care municipalitățile se obligă să sprijine înființarea cooperativelor sociale pe teritoriul lor.

O altă componentă a fost Regionalny Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości Społecznej (Centrul Regional pentru Sprijinirea Antreprenoriatului Social), care oferă atât servicii de consultanță, cât și sprijin tehnic, locații ale birourilor și sprijin financiar cooperativelor sociale existente și persoanelor interesate în a înființa astfel de structuri. Parteneriatul a dezvoltat o cale educațională pentru persoanele care se pregătesc să înființeze cooperative sociale și a stabilit un sistem pentru sprijinirea grupurilor discriminate în vederea depășirii distanței sociale.

În continuarea programului anterior, acest lucru implică atât sprijin terapeutic și psihologic, cât și consultanță în crearea grupurilor de autoajutorare. Mijloacele de sprijin în atingerea acestui rezultat au inclus ghiduri în următoarele domenii: inițierea cooperării autorităților locale cu ONG-uri și organizații de afaceri, dezvoltarea proceselor de educație și

motivare pentru cei fără ocupație care se pregătesc să înființeze cooperative sociale și diseminarea metodelor de susținere a persoanelor pentru a depăși prejudecățile sociale.

Parteneriatul de Dezvoltare (PD) Equal: Muflon

Detalii de contact:

Organizația coordonatoare: Fundacja „Merkury” (Fundația “Merkury”)

ul. Beethovena 10, 58-300 Wałbrzych Polonia

Tel.: +48 74 666 22 20, Fax: +48 74 666 22 01

Website: www.muflon.org.pl

3.2.1.3. Cooperativa socială „Szansa i Wsparcie” (Oportunitate și Susținere)

Cooperativa socială „Szansa i Wsparcie” (Oportunitate și Susținere) a fost creată în cadrul proiectului „Incubatorului virtual al economiei sociale – model de acțiune în rețele de cooperare” (WISP), un proiect finanțat din Fondul Social European prin inițiativa comunitară Equal, iar administratorul acestui proiect este Asociația pentru Cooperare Regională (SWR). Cooperativa a fost creată de către **femei fără loc de muncă**, cărora li s-a oferit o formare specială și, ca rezultat, au obținut o nouă profesie, cea de îngrijitor în spital. Acest curs a fost organizat conform ghidurilor Ministerului Polonez al Sănătății și a inclus: 80 de ore de pregătire teoretică, 160 de ore de practică și 6 luni de practică ca îngrijitor la spital (formarea s-a încheiat cu examene teoretice și practice).

Femeile care au luat aceste examene au primit certificate speciale care confirmă calificarea lor de a deveni îngrijitor la spital. În prezent, sunt 13 femei angajate în cooperativă, dintre care 6 au studii elementare, 8 au vârsta de peste 40 de ani, 8 dintre ele nu au căutat ocupație pentru mult timp.

Sursa de bază a veniturilor cooperativei este oferirea de servicii de îngrijire în spital (servicii specifice personalului medical auxiliar). Clienții serviciilor oferite pot fi instituții de îngrijire medicală (de ex., spitale). Primul client al serviciilor cooperativei a fost Spitalul Clinic Central din Katowice (acord din 26 octombrie 2007). Rolul îngrijitorilor la spital este de:

- a oferi confort pentru pacienți;
- a împiedica pacienții să capete iritații sau răni provocate de șederea la pat;
- a schimba lenjeria pacienților și lenjeria de pat.

De asemenea, sunt responsabili pentru:

- verificarea parametrilor vitali ai pacienților (puls, temperatură, tensiune);
- transportarea medicamentelor și a materialelor de îmbrăcat;
- transportarea materialelor biologice.

Cooperativa este implicată și în alte activități. Una dintre acestea este participarea la proiectul numit „Să mergem împreună – program de activare fizică și reintegrare socială a persoanelor cu Parkinson și Alzheimer”. Ca rezultat al participării la această inițiativă, îngrijitorii au avut grijă de persoanele în vârstă care sufereau de Alzheimer pe parcursul întâlnirilor pentru plimbările de relaxare.

Planurile de viitor ale cooperativei sociale:

- derularea de viitoare proiecte (de ex., în colaborare cu Asociația Sileziană pentru Persoanele cu Parkinson) legate de promovarea ocrotirii sănătății;
- participarea la activități în domeniul oferirii de sprijin pentru persoanele fără adăpost.

Informații de contact

Persoana de contact: Waldemar śbik

Cooperativa Socială „Szansa i Wsparcie”

www.szansaiwsparcie.free.ngo.pl

E-mail: w.zbik@swr.pl

szansaiwsparcie@free.ngo.pl

3.2.1.4. Asociația Infirm pentru Mediu EKON

Asociația Infirm pentru Mediu EKON a fost înființată în 2003, este membră a Workability International și este una dintre primele și cele mai

importante întreprinderi sociale din Polonia; funcționează în 16 locuri în Polonia și a creat peste 900 de locuri de muncă stabile. Avantajele sociale ale funcționării EKON au fost evaluate în 2007 la 2,1 milioane de euro pe an, a fost premiată de PFRON, WFOŚiGW, MPiPS și a câștigat certificatul Sistemului de Management de Calitate PNEN ISO 9001:2001. De la 1 aprilie 2008, este una dintre primele ONG-uri în Polonia cu un atelier de sprijin.

Asociația Infirm pentru Mediu EKON se concentrează asupra:

- protejării mediului (managementul deșeurilor, educație ecologică);
- reabilitării profesionale a persoanelor cu dizabilități, în special cei cu afecțiuni mentale.

Reabilitarea profesională a persoanelor cu dizabilități

Polonia are peste 38 de milioane de locuitori, dintre care 4,5 milioane sunt persoane cu dizabilități, iar 17,8% dintre persoanele cu dizabilități prezintă bariere din punct de vedere profesional: teama de a pierde beneficiile sociale, ostilitatea familiilor lor, calificări neadecvate, slaba motivație pentru muncă, lipsa informațiilor despre posibilitățile de angajare, ostilitatea de a angaja persoane cu dizabilități, puține informații despre beneficiile legate de angajarea persoanelor cu dizabilități.

Scopul Asociației EKON în domeniul reabilitării profesionale a persoanelor cu dizabilități este dezvoltarea angajării susținute a persoanelor cu dizabilități în Polonia, care constă în scoaterea persoanei cu dizabilități din inactivitate, pregătirea lui/ei pentru muncă și plasarea persoanei cu dizabilități pe piața muncii.

În acest proces, rolul principal este jucat de o persoană care are grijă de persoana cu dizabilități din primul moment al intrării acesteia în procesul de angajare susținută până când devine independentă la locul de muncă. Principalele sarcini ale asociației sunt:

- identificarea nevoilor persoanei cu dizabilități care nu are loc de muncă;
- oferirea de formare adecvată;
- găsirea unor locuri de muncă adecvate;
- susținerea persoanei cu dizabilități angajate;

- întâlnirea cu angajatorii – încurajarea acestora de a angaja persoane cu dizabilități.

Informații de contact

Asociația Infirm pentru Mediu EKON

ul. Kępińska 90, 05-805 Otrębusy

tel. + 48 22 729 40 04 | fax. + 48 22 758 57 01

sekretariat@ekon.org.pl

Persoana de contact: Monika Baraniewska

Email: m.baraniewska@ekon.org.pl

Mobil: 0-512-364-112

Website: www.ekon.org.pl

3.2.1.5. Food Banks (bănci de alimente)

Food Banks sunt organizații nonguvernamentale ce au ca scop reducerea sărăciei, lupta împotriva irosirii mâncării și abordarea problemelor sociale și economice locale, devenind astfel un element esențial în economia socială a țării.

Interesul față de modul de funcționare a băncilor de alimente în Polonia datează din 1993; la inițiativa lui Jacek Kuron, la „SOS Ajutor Comunitar” a apărut prima bancă de alimente la Varșovia – SOS Banca de Alimente. În anii 1993-1995, au apărut bănci la Jawor, Łódź and Piła. Conceptul de bănci de alimente s-a răspândit în următorii ani - Krakovia, Konin și Leszno au fost următoarele locuri în care au fost înființate bănci de alimente. În 1997, rețeaua de bănci de alimente poloneze și-a unit forțele ca să creeze Federația Poloneză a Băncilor de Alimente; în prezent, Federația are 19 membri și contribuie la:

- obținerea și distribuirea alimentelor gratuit;
- direcționarea de alimente către cei nevoiași prin diferite organizații de caritate.

Cum funcționează băncile de alimente

Băncile de alimente își ating scopul prin:

1. găsirea de stocuri de alimente produse în exces;

2. găsirea de alimente care se apropie de data expirării;
3. adunarea rezervelor de alimente și distribuirea lor;
4. promovarea luării atitudinii împotriva distrugerii și irosirii alimentelor.

Fiecare organizație de ajutor social care intră în colaborare cu băncile trebuie să dea un acord scris că vor da utilizatorilor săi gratuit toate alimentele obținute; există, de asemenea, o interdicție generală a redistribuirii alimentelor.

În fiecare an, înainte de Crăciun, Federația organizează o colectă de alimente de Crăciun în toată Polonia, în care toate persoanele pot participa și pot ajuta nevoiașii. În prezent, Federația cuprinde 26 de bănci de alimente și distribuie ajutor sistematic pentru aproximativ 3250 de organizații și instituții, prin care aproximativ 1,4 milioane de persoane sunt sprijinite. În 2004, băncile de alimente au distribuit peste 10 mii de tone de produse alimentare.

Beneficiarii ajutorului din partea băncilor de alimente

Beneficiarii ajutorului din partea băncilor de alimente sunt organizații nonguvernamentale, centre de copii și instituții de ajutor social (care lucrează atât la nivel național, cât și la nivel local). Prin oferirea de hrană gratuit, băncile de alimente sunt capabile să realizeze eficient activitățile definite de statul lor.

Informații de contact Federația Poloneză a Băncilor de Alimente (afiliere de asociații)

al. Solidarności 101

0-144 Varșovia

tel./fax.: (22) 654 64 00, 654 64 10

NIP 5242102362

e-mail: federacja(at)bankizywnosci.pl

www: www.bankizywnosci.pl

3.2.2. Spania

3.2.2.1. Rețeaua de rețele REAS

REAS¹ ("Alternative Economy and Development – Economia și Dezvoltarea Alternativă") este o rețea de rețele formată din 215 organizații răspândite pe teritoriul Spaniei. Funcționează, de asemenea, la nivel internațional, prin intermediul INPSES (Intercontinental Network for the Promotion of Social Economy and Solidarity – Rețeaua Intercontinentală pentru Promovarea Economiei Solidarității). Din punct de vedere legal, Rețeaua REAS este o asociație nonprofit, a fost înființată în anul 1995, iar din anul 2000 s-a făcut o rectificare a statutului, devenind o rețea de rețele, care unește rețele locale, regionale și sectoriale.

Obiectivele REAS sunt următoarele:

- transmiterea de informații: crearea de canale care să permită transmiterea de informații în interiorul și în afara entităților economiei sociale;
- încurajarea componentelor de promovare-formare și a participanților din organizațiile rețelei;
- promovarea creării de rețele locale și/sau regionale;
- implementarea măsurilor specifice oportunităților egale;
- sprijinirea creării de locuri de muncă stabile;
- privilegierea inițiativelor locale și internaționale ale economiei de solidaritate;
- asumarea unui angajament față de mediu.

Obiectivul principal al rețelei REAS este de a permite economiei de solidaritate să abordeze și să administreze economia prin promovarea, sprijinirea și coordonarea eforturilor asociațiilor, afacerilor, economiei și finanțelor care respectă cele șapte principii de bază, după cum urmează:

- egalitate: un mod echilibrat de a satisface respectivele interese ale tuturor părților interesate (angajați, angajatori, membri ai parte-

¹ <http://www.economiasolidaria.org>.

neriatului sau acționari ai companiei, clienți și furnizori locali, naționali și internaționali);

- locuri de muncă/slujbe: obiectivul este de a crea locuri de muncă sustenabile și de a îmbunătăți accesul persoanelor dezavantajate sau cu competențe slabe;
- asigurarea de condiții de muncă adecvate și un salariu decent fiecărui angajat/membru și încurajarea dezvoltării lor personale și a asumării de responsabilități;
- mediu: promovarea de acțiuni, produse și moduri de producție care să nu dăuneze mediului pe termen scurt și lung, astfel încât dezvoltarea să fie sustenabilă în timp, fără să ipotecheze viitorul următoarelor generații;
- cooperare: să faciliteze cooperarea ca valoare umană mai profitabilă și mai eficientă, în locul susținerii concurenței în cadrul și în afara organizației;
- nonprofituri: să asigure investiția tuturor beneficiilor rezultate în urma unui bun management în vederea îmbunătățirii mijloacelor de continuare a activităților în aceeași direcție și să nu permită ca acestea să fie împărțite între manageri și parteneri;
- angajamentul față de mediu: legături mai strânse cu orașul din vecinătatea teritoriului în care se desfășoară activitățile, pentru a fi productivi, pentru a aduce progresul în cadrul comunității.

Caracteristici organizaționale

Multe organizații cu experiență extinsă de implicare la nivel social și economic erau conștiente de dificultățile întâmpinate în vederea găsirii soluțiilor reale pentru integrare socială, în special pentru persoanele cele mai dezavantajate. Rețeaua REAS unește o varietate de entități implicate în domeniul economiei sociale, care combină tinerețe și experiență. Aproximativ jumătate dintre instituții au început să apară în anii '80 și restul au fost înființate după anul 1993. În ceea ce privește locația geografică și scopul/tipul de rețele, peste 80% dintre organizații au un scop local și provin din regiuni provinciale autonome.

Motivele istorice în termeni de tradiție antreprenorială și asociații culturale conduc totodată la o diferență notabilă între regiuni în ceea ce privește sprijinul instituțional acordat economiei de solidaritate, atât din punct de vedere legislativ, cât și economic (legi care să promoveze economia socială, piețe de achiziții publice rezervate, fonduri de cooperare, inserare scăzută a firmelor).

Caracteristicile principale ale organizațiilor din economia de solidaritate:

- produsele, serviciile, acțiunile și propunerile făcute de către companiile/organizația de solidaritate contribuie la îmbunătățirea calității vieții;
- compania/organizația este în relații cu administrațiile publice sau altă organizație terțiară;
- adoptă o poziție critică în ceea ce privește excesele induse de productivitate, concurență și investiții tehnologice;
- dezvoltă relații comerciale;
- fluxul de informații este securizat în cadrul și în afara companiei/organizației. Se referă la aspectele financiare și umane ale managementului, strategiile de dezvoltare, structura ierarhică a organizației, impactul său asupra societății;
- muncitorii sunt implicați în luarea de decizii care le afectează activitatea sau viitorul companiei;
- acordă o atenție specială calității muncii și îmbunătățirii calificărilor întregului personal;
- sprijină inițiativele caritabile asumate în cadrul grupurilor sau regiunilor dezavantajate.

Activitățile REAS

REAS cuprinde numeroase activități productive, printre acestea fiind și următoarele:

- reciclare și recuperare;
- crearea de companii de integrare cu scopul de a recupera, recicla și vinde mobilier, aparate, cărți, obiecte decorative etc. (unele entități

au aprobat strângerea de deșeuri municipale în cartiere sau regiuni întregi);

- reciclarea hârtiei și crearea de produse de papetărie;
- activități financiare și de credit;
- microcredite pentru inițiative ale liber-profesioniștilor, cooperative, parteneriate sau liber-profesionalizarea foștilor dependenți;
- transport;
- companii de curierat cu biciclete;
- curieri cu dizabilități;
- agricultură și creșterea animalelor;
- ferme organice unde lucrează persoane cu dizabilități;
- centre de grădinărit și pepiniere;
- consultanță și formare;
- consilierea antreprenorilor în domeniul managementului afacerilor de inserție;
- ateliere de lucru ocupaționale și de formare;
- consiliere și sprijin în căutarea de locuri de muncă pentru foști pușcăriași, oameni fără adăpost, tineri etc.;
- centre de promovare a locurilor de muncă pentru tineri cu risc de excludere;
- formare și întâlniri de schimb de experiență pentru directori și tehnicieni (angajați sau voluntari);
- educația pentru mediu;
- comerț și consum;
- târguri cu vânzare și de solidaritate;
- schimbul de servicii fără bani în rândul oamenilor cu venituri mici;
- cooperative ale consumatorilor și distribuirea de produse organice;
- librării, reviste și distribuirea de publicații pe tema economiei alternative și solidarității;
- catering, hoteluri și cazare;

- intervenție socială;
- servicii de îngrijire la domiciliu;
- adăpost pentru copii nevoiași;
- program de sprijin, monitorizare și mediere pentru tineri;
- program educațional de muncă într-un mediu deschis cu pedagogi;
- servicii;
- companii de curățenie și întreținere;
- industrie;
- companii textile.

Rețeaua de REAS este în primul rând un spațiu care permite sprijinul reciproc și oferă informații pentru toate domeniile. Totodată, este un spațiu pentru schimbul de idei și experiențe, fără a pierde oportunitatea de a servi ca platformă pentru întâlniri personale și experimentale care oferă una dintre cele mai bune oportunități de dobândire de cunoștințe, nu numai de informații și de experiențe personale. De asemenea, această rețea este un pod de legătură între mișcările sociale și afaceri.

Informații de contact

REAS – Red de Redes de Economia Alternativa y Solidaria.

Calle Las Provincias, 6 bajo – 31014 Pamplona, Spania

Tel.: 948 13 64 62

Fax: 948 136 137

Website: <http://www.economiasolidaria.org>

3.2.2.2. Lungo Drom (PD Equal)

Parteneriatul de dezvoltare Equal Lungo Drom¹ oferă o varietate de servicii pentru a netezi calea pentru integrarea socială și profesională a

¹ http://ec.europa.eu/employment_social/equal_consolidated/data/document/employability/ES%20_A%20Long%20Road%20to%20Full%20Integration.pdf.

romilor din estul Europei, în principal români sau bulgari. Activitatea PD Equal aduce contribuții la realizarea unei anumite propuneri din Recomandările Consiliului (2004/741/EC) asupra implementării politicilor de angajare ale statelor membre, care prevede că Spania ar trebui să asigure eficiența și un acces mai mare la măsurile pe piața muncii pentru persoanele dezavantajate, în special tineri, persoane cu dizabilități, imigranți și persoane fără loc de muncă de mult timp.

PD Equal funcționează în patru regiuni spaniole de-a lungul coastei mediteraneene – Murcia, Catalonia, Valencia și Andalusia –, ceea ce înseamnă că proiectul poate acum să urmeze drumul migrației romilor de la Munții Pirinei direct în sudul Spaniei. Astfel, sprijinul este disponibil pentru că romii se mută dintr-o regiune în alta ca să caute de lucru în agricultură la culesul recoltei, care are loc în momente diferite și în locuri diferite.

Lungo Drom combină investigarea cauzei și procesele excluziunii sociale a romilor cu un program de măsuri pozitive pentru a facilita integrarea lor.

Pe lângă implicarea directă a guvernelor regionale sau a comunităților autonome, alți membri ai PD Equal sunt patru ONG-uri care au multă experiență în activitățile cu imigranți și minorități etnice, precum și în combaterea excluderii sociale. Acestea sunt:

- ASPROSOCU, coordonatorul PD Equal, care a fost inițial localizat în regiunea Murcia, dar acum lucrează și la nivel național, în legătură cu problemele privind țigani și populațiile migrante;
- CEPAIM este Consorțiul Național pentru Acțiuni de Integrare cu Populații Migrante;
- ALHORA KETHANE lucrează cu educatori și experți în educație care se concentrează pe comunitățile de romi;
- FAKALI este Federația Asociațiilor de Femei Rome din Andalusia.

Aceste organizații neguvernamentale au dorit să folosească experiența și abilitățile într-un mod diferit, prin adresarea nevoilor ultimului val de imigranți din Europa de Est, fiind convinși că metodele lor ar trebui să fie bazate pe cele mai bune dovezi care erau disponibile și astfel au decis să înființeze un Observator Permanent al Romilor pentru a se informa continuu despre activitățile proiectului de dezvoltare. Acest

Observator Permanent a realizat un studiu la nivel național în cele patru regiuni care participă la proiect, care a fost completat cu informațiile de la partenerii transnaționali din Belgia, Franța, Irlanda și Slovacia, precum și prin contactele pe care le-a stabilit cu România și Bulgaria. De asemenea, au fost realizate analizele cauzelor și consecințelor valurilor de imigranți și, pe baza acestor analize, observatorul a propus strategii dinamice, sensibile social și cultural, pentru intervenție. Aceste informații au fost permanent reflectate în principalele activități orientate spre acțiune, care au fost localizate în centrele teritoriale de incluziune ale PD Equal. Observatorul monitorizează, de asemenea, și evaluează activitățile centrelor cu scopul de a face schimbări pozitive în metodele pe care le utilizează. Observatorul a acoperit atât probleme calitative, cât și cantitative, dar a fost dificil să se determine numărul real de imigranți, deoarece Spania interzice crearea de baze de date care să reflecte originea etnică a persoanei. Astfel, PD Equal trebuie să se bazeze pe „cele mai bune intenții” și pe informații la mână a doua, iar ocazional, poliția locală are cea mai de încredere privire de ansamblu asupra mărimii anumitor populații migratoare. Totuși informațiile care au fost adunate au ajutat centrele teritoriale de incluziune să stabilească anumite zone geografice ca zone prioritare pentru intervenție și, atunci când datele oferite de către Observatorul Permanent indică nevoi noi, centrele încearcă în consecință să schimbe serviciile.

Rezultate

Centrele teritoriale de incluziune au adoptat o metodă holistică pentru nevoile migranților și oferă o gamă de activități proiectate să ajute „noii cetățeni” să se adapteze vieții în Spania. Integrarea pe piața muncii este, de asemenea, acoperită prin consiliere și asigurarea formării preprofesionale în domenii acum ar fi utilizarea calculatorului și abilitățile de comunicare și sociale. Mai mult, centrele susțin crearea de întreprinderi sociale sau alte entități antreprenoriale bazate pe activități tradiționale ale țiganilor sau pe noi forme de afaceri biculturale sau etnice. De asemenea, s-a oferit ajutor și consiliere pe probleme foarte importante de sănătate și locuință. Astfel, în Sevilla este un centru de reconciliere care are o creșă pentru copiii cu vârsta de până la trei ani, dar au grijă și de copiii mai mari la sfârșitul zilei de școală, ceea ce permite ambilor părinți ai acestor copii să accepte slujbe cu normă întreagă sau parțială.

O altă acțiune importantă este crearea unui pachet educațional (acesta a fost realizat de ALHORA KETHANE). PD Equal apreciază că educatorii au nevoie de ajutor suplimentar pentru formare, produse și metode, fiind oferite programe eficiente formale și nonformale pentru acest grup-țintă. În acest sens, un educator social a vizitat un total de 100 de școli din toate cele patru regiuni pentru a identifica cererile lor și a înregistra orice exemplu de bună practică în lucrul cu romi. Rezultatele pachetului educațional, care o oferit baza pentru cursuri de „formare a profesorilor”, au fost distribuite pe scară largă în toate cele patru regiuni și făcute disponibile celorlalte 13 comunități autonome din Spania.

Mai mult, PD Equal a avut un program de diseminare pe scară largă care a inclus producerea de materiale grafice pentru a promova o imagine mai realistă a populației rome care locuiește în Spania; mare parte dintre activitățile de conștientizare au fost concentrate pe pagina web a proiectului.

Parteneriatul PD Equal a fost construit cu atenție pentru a mări potențialul inovativ și impactul rezultatelor sale, a cuprins patru ONG-uri care au avut experiență considerabilă în lucrul cu imigranții rome, deși nu romi din Europa Centrală și de Est, iar comunitățile autonome au responsabilitatea politicii sociale și a politicii legate de integrarea imigranților. Împreună, pentru conceperea unui proiect, au înțeles ce a funcționat, atât în termeni de practică, cât și în termeni de politici, și au încercat să adapteze aceste metode de succes noului val de imigrare.

O inovație majoră a fost observatorul, care a fost crucial în stabilirea unei baze pentru inovare, precum și implicarea directă a reprezentanților acestui nou grup-țintă. Observatorul a fost activ în identificarea liderilor sau a persoanelor de referință în comunitățile rome și, de asemenea, a membrilor acestor comunități care au fost implicați ca mediatori interculturali. Persoanele implicate în activitățile proiectului au fost pietre de încercare permanent, pentru a judeca succesul activităților Lungo Drom. După cum s-a arătat deja, observatorul a oferit informații reale despre mărimea, natura și structurile imigrației și efectele ei asupra comunităților-gazdă. Ceea ce a realizat PD Equal a fost să clarifice problemele, să planifice obiectivele și să țină activitățile. Observatorul monitorizează și evaluează permanent activitatea PD Equal. Personalul de cercetare a fost multidisciplinar și, pentru a stabili cadrul pentru evaluarea naturii inovării, observatorul a schițat metode și tehnici utilizate în antropologie, educație,

sociologie, științe politice și teoria comunicării. Principalele criterii pe care le folosește pentru a evalua activitatea centrelor au fost:

- modificarea locației grupurilor-țintă;
- modificarea compoziției grupului în termeni de mărime, gen etc.;
- preferințele exprimate în termenii locurilor de muncă sau ocupațiilor;
- modificări ale circumstanțelor indivizilor de la interviul inițial la centru prin sesiuni consecutive de sprijin.

Includerea membrilor personalului din alte agenții și instituții, cum ar fi Guvernul Regional Murcia (C.A.R.M.) și Unitatea Spaniolă de Sprijin a Fondului Social European (UAFSE), la întâlnirile tehnice sau de management al proiectului adaugă un punct de vedere extern și obiectiv despre fezabilitatea și validitatea inovării. Normal că au fost și alte evaluări externe realizate, în acest caz, de către Cabinetul de Studii Sociologice – o firmă de consultanță care aduce o contribuție importantă la promovarea inovării.

Alte aspecte inovative ale activității PD ar fi aplicarea experiențelor anterioare care au avut succes până la acest relativ nou grup-țintă de romi din Europa de Est – un grup care a fost și este în mod clar și în risc de excluziune socială. Una dintre aceste experiențe este utilizarea căii de integrare individuală, care este acum aplicată romilor din centrele PD Equal cu un succes similar.

Altă inovare majoră atât în PD, cât și în parteneriatul transnațional este stabilirea unui nou profil de mediator intercultural și dezvoltarea pregătirii pentru a ajuta indivizii să joace acest nou rol, iar faptul că există cineva care știe despre toate serviciile care există în zonă și care știe să vorbească cu romii în limba lor s-a dovedit a fi vital pentru succesul proiectului.

Contact

Centrul Lungo Drom

C/ Doctor Flores Bastida 1 - C.P. 30.100 Espinardo – Murcia, Spania

Tel: + 34 968 308109

Fax: + 34 968 308146

E-mail: mangeles.sevilla@lungo-drom.org

Legătura la pagina web a DP: <http://www.lungo-drom.org>

3.2.2.3. Educația cooperatistă și servicii meșteșugărești Estudio Gloria, Sdad. Coop.

Adefo Cinco Villas este amplasat într-o regiune frumoasă a Spaniei și are resurse importante cum ar fi agricultura, hidrologia, resursele naturale și culturale. Zona a suferit de depopulare în unele sate mai mici și a fost dificil pentru tineri și femei să-și găsească de lucru, depinde foarte mult de sectorul agricol și nu este pe deplin integrată în dezvoltarea economică generală a regiunii. Totuși, se înregistra un mare potențial de a pune bazele sectoarelor agroindustriale, turismului rural și serviciilor în regiune, prin îmbunătățirea organizării și participării persoanelor interesate de economia locală.

Estudio Gloria este o companie cooperativă cu sediul în Zaragoza, ce dorește să îmbunătățească calitatea vieții celor mai mulți dintre cei mai dezavantajați și mai izolați, să dezvolte abilitățile și tehnicile celor care participă la formare în timp și să ajute la îmbunătățirea posibilităților de antreprenariat și autoangajare. Principalele activități ale cooperativei sunt formarea și vinderea de produse făcute de meșteșugari contemporani în zonele rurale.

Promotorul cooperativei lucrează în industria meșteșugărească de 40 de ani în zonele rurale, este o femeie cu mulți ani de experiență ce și-a transmis cunoștințele prin formarea persoanelor în practicile artei și meșteșugăritului.

Cooperativa oferă produse de artă și meșteșugărit unice, care sunt asociate cu servicii de formare disponibile în special pentru femeile din zona rurală. O gamă extinsă de activități s-au derulat, inclusiv stabilirea magazinului de lucru, care a fost adaptat pentru a servi nevoile specifice afacerii. Magazinul a fost împărțit în diferite zone, asigurând suficient spațiu pentru a vinde și a expune produse, are o zonă cu mese pentru învățare și pregătire, inclusiv calculatoare și materiale, de asemenea, echipament specific pentru producerea de obiecte de artă și artizanat, cum ar fi cuptoarele de uscare pentru obiectele din ceramică și porțelan și dispozitive electronice pentru a tăia și a da formă. A fost întocmit un plan de marketing specific pentru comercializarea eficientă a produselor cooperativei, de exemplu, printr-o pagină web a proiectului, catalog, newsletter și publicitate etc.

Rezultate

Cooperativa a dezvoltat cu succes o afacere care creează obiecte de artă și artizanat inovative și unice în regiune și în jurul acesteia; s-au realizat participarea, motivarea, socializarea și incluziunea femeilor pe piața muncii, prin sprijinirea acestora în cadrul cursurilor de formare; a creat o marcă de calitate care promovează atât regiunea locală, cât și cooperativa însăși; mai important, a ajutat la angajarea sustenabilă a femeilor în comunitatea locală, iar școala de formare este unică în regiunea Aragon.

Mai mult, cooperativa a primit un certificat de la guvernul regional Aragon, ceea ce reprezintă o mare realizare pentru promotor. Cursurile de formare sunt oferite unor categorii largi de indivizi, inclusiv femei fără ocupație, de municipalități locale și agenții de dezvoltare locală din toată regiunea. O mare parte a obiectelor de artizanat sunt produse în timpul practicilor de formare și învățare, iar datorită creativității indivizilor, multe produse unice sunt vândute în magazinul proiectului. Unele dintre produsele mai creative au fost selectate pentru expoziția internațională de obiecte de artizanat din Zaragoza.

În general, activitățile cooperativei se îndreaptă în mod clar către unul dintre obiectivele-cheie ale regiunii prin **ajutorul privind creșterea ocupării femeilor**, făcând parte dintr-un grup mai mare de proiecte care adaugă valoare produselor locale prin legătura cu turismul, moștenirea culturală a zonelor și proiectele de mediu în care produsele locale joacă un rol-cheie; de asemenea, susține alte proiecte în care creșterea calității vieții în zonele rurale constituie o problemă importantă.

O **metodă clară ascendentă** este demonstrată în cadrul activității, deoarece ideea originală a venit direct de la o femeie din mediul rural care a decis să beneficieze de propria experiență pentru a-i ajuta pe alții, oferind cursuri de formare în realizarea obiectelor de artizanat.

Proiectul demonstrează **un element inovativ** deoarece evoluția sa și rezultatele sunt unice în regiune, inovarea fiind observată în multe aspecte ale proiectului. Se reliefează, de asemenea, un efect de multiplicare, deoarece femeile formate pot ele însele să devină antreprenori, folosind noile abilități pe care le-au dobândit.

Informații de contact

Grisalla Estudio

C/Lacarra de Miguel (antiguo General Sueiro), 14

50008 Zaragoza

Tel. & Fax 976 210 885

Website: www.grisalla.com

3.2.2.4. RECIPES, un nou impuls pentru cooperarea între IMM-uri

RECIPES¹ (acronimul spaniol pentru Rețeaua de Cooperare pentru Internaționalizarea IMM-urilor din Economia Socială ("Red de Cooperación para la Internacionalización de las Pymes de la Economía Social")) este rezultatul unui proiect promovat de Confederația Spaniolă a Angajatorilor din Economia Socială (CEPES - acronimul în limba spaniolă) care a fost înființată sub planul concurențial pentru IMM-uri al Trezoreriei în anul 2001.

RECIPES este un portal web (<http://recipes.cepes.es>) care găzduiește diferite servicii oferite ca punct de plecare pentru IMM-uri și alte structuri din economia socială în primii lor pași către cooperare și internaționalizare. Portalul nu conține doar informații de consultanță clare pentru IMM-uri, ci reprezintă și un serviciu online de informații, sprijin și consultanță și un punct de întâlnire cu scopul de a sprijini procesele de internaționalizare ale IMM-urilor din economia socială. Pagina are două servicii interactive de bază: unul este de consultanță online și celălalt de căutare a partenerilor în vederea internaționalizării.

Scopul său este de a servi drept un instrument de referință de bază pentru toate acele IMM-uri care doresc să coopereze și să fie internaționale. În acest scop, CEPES a început un plan de diseminare intens pentru anul în curs, care include, printre altele, organizare de sesiuni de informare-formare, atât la nivel național, cât și în unele capitale europene. Aceste

¹ http://www.cepes.es/detalle.cfm?padre=336&idSeccion=337&idsec=sec_00&idarticulo=454.

ședințe sunt în principal pentru IMM-uri, organizațiile angajatorilor din economia socială, dar și pentru oricare alte instituții care sunt interesate să cunoască și să coopereze cu aceste structuri.

Obiectivele acestui serviciu sunt:

- conștientizarea companiilor de economie socială de avantajele cooperării pentru internaționalizare;
- îndrumarea lor în timpul primilor lor pași;
- participarea cu experiențe și exemple practice;
- punct de informare de bază, specializându-se pe instrumente care să sprijine internaționalizarea;
- punct de întâlnire pentru potențialii parteneri din diferite locații geografice.

Activitatea principală a RECIPES este de a ajuta întreprinderile mici care au rădăcini puternice la nivel local să se extindă către alte piețe internaționale, unind nevoile și interesele diferitelor sfere și sectoare.

Confederația Spaniolă a Angajatorilor din Economia Socială (CEPES) este o organizație a angajatorilor care formează cel mai mare reprezentant al economiei sociale în Spania, aducând împreună diferitele activități economice care există sub conceptul de economie socială. A fost înființată în anul 1992, pentru a coordona, reprezenta, administra, promova și apăra interesele membrilor săi. CEPES are 22 de membri care reprezintă interesele a peste 22.251 de întreprinderi spaniole, ce oferă peste 2,5 milioane de locuri de muncă, iar cifra lor de afaceri reprezintă mai mult de 6% din PIB-ul național. CEPES este prima platformă care reprezintă economia socială în Spania și în Europa și unește diferitele familii care sunt tradițional considerate ca făcând parte din acest sector al economiei și noile organizații care își definesc strategia de afaceri și activitatea din perspectiva coeziunii sociale (cooperative, companii deținute de angajați, societăți de ajutor reciproc, fundații, întreprinderi de integrare, centre speciale de angajare etc.).

Informații de contact

*Spanish Confederation of Social Economy Enterprises - CEPES
(Confederación Empresarial Española de Economía Social) – Confederația
Spaniolă a Întreprinderilor din Economia Socială*

*Vallehermoso,
28015 Madrid*

Tel: 91 593 04 12

Fax: 91 448 73 93

e-mail: contacto@cepes.es

<http://recip.es/cepes.es>

<http://www.cepes.es/index.cfm?idioma=2>

3.2.2.5. Proiectul Equal La Factoria de Empresas (Fabrica de întreprinderi)

Promovarea întreprinderilor sociale pe piețele de mediu în dezvoltare

Orașele și satele de la munte din partea de nord-est a Madridului sunt în creștere, atât datorită sosirii oamenilor în căutarea unui trai mai ieftin și mai ușor decât cel din Madrid, cât și datorită construirii de rezidențe secundare pentru persoanele care doresc să iasă din metropolă la sfârșit de săptămână. Ele reprezintă locuri atractive de locuit pentru navetiști și oferă multe oportunități de afaceri. Cu toate acestea, unele grupuri dezavantajate se găsesc în situație de excluziune: cincisprezece la sută din populația acestei municipalități este reprezentată de noi imigranți cărora le poate fi dificil să intre pe piața muncii din cauza problemelor legate de competențe și discriminare. Între timp, șomajul local este în mare parte format din femei; peste 70% din beneficiile sociale minime plătite sunt oferite femeilor. Partenerul conducător, o asociație numită Los Molinos, a fost fondat de un parteneriat Equal care a unit câteva ONG-uri care lucrează în sector. Los Molinos a observat că orașul Madrid suferă din cauza presiunii urbanizării și producerii din ce în ce mai mari de deșeuri. A fost stabilit proiectul Equal La Factoria de Empresas (fabrica de întreprinderi) pentru a aborda două probleme într-un mod suprapus: în primul rând, liber-profesionalismul putea fi facilitat în cadrul municipalităților-țintă în rândul celor cărora le era cel mai greu să intre pe piața

muncii și, în al doilea rând, întreprinderile create puteau contribui la sustenabilitatea mediului înconjurător.

O fabrică pentru întreprinderile sociale din sectorul de mediu

Fabrica de întreprinderi a atins rezultate notabile atunci când sacoșele reciclate produse de una dintre întreprinderile sale au fost folosite de Pau Gasol și de alți sportivi renumiți în timpul campaniei orașului Madrid de găzduire a Jocurilor Olimpice din 2012.

Producerea de sacoșe din material de campanie pentru Madrid 2012

Fabrica deține două departamente principale inovatoare. În primul rând, există „fuga către liber-profesionalism” (“lanzadera de empresas”), un departament care asigură sprijin în afaceri grupurilor dezavantajate și se concentrează pe creșterea oportunităților din zonă. În al doilea rând, există “Promociona” - un departament care a lansat o serie de întreprinderi sociale experimentale în sectorul de mediu. Echipa Runway încearcă să ofere prioritate și să încurajeze proiectele legate de sectorul de mediu, în special în domeniile turismului rural, grădinăritului și comerțului. În El Escorial, una dintre municipalitățile din zona de implementare Runway, a ajutat șase tineri în vârstă de 18 ani să înființeze o cooperativă pentru întreținerea parcurilor publice.

Runway și Promociona sunt sprijinite de o serie de servicii comune: pentru investigarea noilor oportunități de piață (Centro de I+D+E), pentru contactarea noilor clienți (Punto de Encuentro), pentru asigurarea egalității între sexe (Servicio de Igualdad de Oportunidades) și asigurarea plasării locurilor de muncă (Intermedia). Intermedia se ocupă în special cu planuri personalizate privind inserția pe piața muncii și informează potențialii angajatori privind stimulentele disponibile pentru angajarea persoanelor care provin dintr-un grup dezavantajat, cum ar fi imigranții și persoanele cu dizabilități.

Construirea unei orientări către crearea de afaceri în rândul grupurilor dezavantajate

Runway este un program experimental care încearcă să ajusteze nevoile grupurilor dezavantajate cu oportunitățile afacerilor din zonă, asigurând cursuri de management al afacerilor și lucrări practice personale care să însoțească procesul de creare a afacerii. Primul pas al muncii lor este de a identifica nevoile individului și de a asigura formarea adecvată. Unii oameni caută finanțare și fără a avea un punct de plecare, în timp ce alții nu

au un plan de afaceri, așa că nu au acces la fonduri. Cel de-al doilea lucru pe care îl fac este alcătuirea unui plan de afaceri, împreună cu ei, iar al treilea pas îl reprezintă căutarea de fonduri; proiectul are contract cu La Caixa și alte entități financiare și deține propriul fond experimental pentru „acele proiecte pe care le considerăm a fi bune, dar pe care banca nu intenționează să le finanțeze”.

În cadrul proiectului s-a descoperit că fiecare grup dezavantajat se confruntă cu o serie de obstacole specifice în ceea ce privește liber-profesionalismul. Pentru imigranți, încercarea de a-și schimba permisul de muncă în statut de liber-profesionist poate fi mai complicată decât obținerea finanțării. Femeile întâmpină dificultăți adesea în ceea ce privește sprijinul familial.

De asemenea, s-a reliefat faptul că discriminarea dintre sexe nu se referă numai la femeile cu salarii mici. Astfel, mulți dintre participanții de sex feminin găsesc din ce în ce mai dificilă obținerea unui loc de muncă pe măsură ce se apropie de vârsta de 35 de ani. Runway a lucrat până acum la afaceri de când a început proiectul; majoritatea clienților sunt femei și 40% sunt imigranți.

Deschiderea de piețe inovatoare prin reciclarea deșeurilor

Ecotextil este probabil cea mai dezvoltată dintre întreprinderile sociale sprijinite de către Promociona. Are două ramuri de activitate: Ecotextil, centrată pe reciclarea materialelor publicitare, și Ecoaceite, care se ocupă de ulei vegetal folosit. Ambele își etichetează produsele pentru a arăta că sunt prietenoase cu mediul și asigură locuri de muncă grupurilor dezavantajate; acest lucru contribuie la concurarea produselor pe piață, în special a importurilor mai ieftine din țările în curs de dezvoltare.

Ecotextil este fondată în jurul ideii că metropole precum Madrid produc conserve de plastic pentru reclame și promoții. La terminarea campaniilor, firmele în mod normal ar arde materialele pe propria lor cheltuială, generând multă poluare, sens în care le oferă gratuit către Ecotextil. Materialele sunt tăiate, spălate și transformate în genți la modă, carcase mici sau poșete. Clienții principali sunt instituțiile sau consiliile publice care donează materialele rezultate din campaniile lor publicitare și doresc să le transforme în sacoșe pentru diferite evenimente și congrese. Steagul lung de trei metri din perioada candidaturii Madridului a fost donat la Ecotextil pentru a fi transformat în genți oficiale pentru delegația olimpică spaniolă.

Ecotextil plătește pentru ca femeile care lucrează acolo să urmeze un curs de 100 de ore în domeniul confecțiilor industriale. După curs, Ecotextil angajează unele dintre femei pe perioade de maxim 3 ani. La Ecotextil, femeile învață nu numai confecții industriale, dar și abilități precum interacțiunea cu alte persoane, respectarea orarului zilnic de activități personale.

În prezent, la Ecotextil lucrează 6 femei, însă multe altele au stat aici pe perioade mai scurte de timp și au reușit să găsească un loc de muncă în altă parte.

O întreprindere socială de ulei reciclat

Ecoaceite este o altă întreprindere socială experimentală sprijinită de Promociona. Colectează ulei vegetal folosit de la casele oamenilor și cantine și îl folosește pentru a face săpun sau îl vinde direct pentru biodiesel. În prezent are 4 angajați cu normă întreagă. Mulți dintre oamenii care participă la cursuri despre produse de săpun și ulei devin după aceea liber-profesioniști. Divizia desfășoară, de asemenea, campanii de conștientizare față de mediu și organizează ateliere de lucru locale de voluntariat pe tema mediului cu tinerii din regiune.

Sustenabilitate: Strângerea uleiului de gătit folosit pentru a face săpun și biodiesel

Deoarece este dificil să supraviețuiască doar din vânzările de săpun sau biodiesel, sustenabilitatea a fost o mare provocare. Pentru a se consolida, ei au trebuit să diversifice gama de produse. În acest sens, proiectul a folosit Centrul său de Inovații (Centro I+D+E) condus de o importantă Universitate din Madrid (Universidad Autónoma) care identifică oportunitățile de afaceri în sectorul de mediu. În prezent, se studiază dacă industria de vopseluri poate deveni client al Ecoaceite datorită nevoilor de ulei.

Fabrica de întreprinderi sprijină două alte inițiative experimentale care în prezent sunt în stadiul timpuriu de dezvoltare: Centrul de Grădiniță Hierbabuena și Școala Agricolă AFAP destinate persoanelor cu dizabilități mintale.

Construirea unui parteneriat cu beneficii de ajutor reciproc

Unul dintre succesele proiectului a fost extinderea Los Molinos, prin crearea unui parteneriat nou, denumit "Sierra Emprende". Los Molinos participă acum la adunarea generală a Sierra Emprende, deoarece

municipalitățile locale le oferă posibilitatea de-și exprima ideile și nevoile împreună cu autoritățile publice, ceea ce are impact politic. Acest lucru a dus la rezultate precum plata din partea unei municipalități pentru strângerea cartoanelor de pe o proprietate industrială.

Implicarea sectorului privat este esențială, dar nu se pot folosi de rețele normale de distribuție, deoarece sunt prea scumpe. Întreprinderile sociale nu sunt sprijinite de un investitor privat, așa că banii trebuie să vină prin intermediul proiectelor specifice. Sectorul privat arată un interes ridicat față de implicarea lor, deoarece realizează că pot obține beneficii sociale și de mediu care să vină în sprijinul zonei. Universitățile joacă un rol esențial în proiect, prin explorarea posibilităților activităților economice în sectorul de mediu. Universitatea din Madrid ajută la monitorizarea evoluției afacerii, analizează posibilitățile din sector și realizează studii privind potențiali clienți sau produse diversificate.

Informații de contact

Nume DP: Factoria de Empresas: Claves para el Empleo y el Desarrollo Local

DP ID: ES-ES20040524

Cod de identificare TCA: 4450; 4514

Contact DP: Ofelia Ricciardelli

Tel.: +34 915 912 336

E-mail: direccion@admolinos.org

3.2.3. Italia

3.2.3.1. Cooperativa Assistenza Domiciliare Infanzia Anziani e Infermi (CADIAI)

Cooperativa Assistenza Domiciliare Infanzia Anziani e Infermi (CADIAI) a fost înființată în 1974 în Bologna, a fost prima cooperativă de acest tip din Italia care a oferit servicii de îngrijire la domiciliu pentru comunitatea locală. CADIAI este o cooperativă socială de categorie A, este înregistrată ONLUS (organizație socială nonprofit) și oferă servicii sociale,

de asistență medicală și educaționale pentru public (deseori în colaborare cu organisme publice), supraveghere medicală, servicii medicale ocupaționale și programe de formare pentru companii.

CADIAI funcționează în principal în **provincia Bologna**, unde a fost înființată, dar derulează proiecte și în afara acestei provincii, prin crearea de parteneriate cu cooperativele locale care împărtășesc același spirit. Organizația este membră a **Legacoop Bologna**, accentuând legăturile sale cu orașul și provincia, și participă la conferințe (în special în domeniul social) propuse de această asociație profesională, una dintre cele mai mari din Italia. Este, de asemenea, membră a **Legacoopsociali**, parte a Legacoop.

Activități:

- oferă servicii sociale, de asistență medicală și educaționale pentru a realiza integrarea socială și pentru a îmbunătăți calitatea vieții, contribuind la interesele comunității în general;
- asigură membrilor servicii stabile în calificarea prin programe de formare în cele mai bune condiții economice, sociale și profesionale;
- oferă rezultate care satisfac cel mai bine nevoile utilizatorilor, prin ajustarea proiectelor și îmbunătățirea continuă a calității serviciilor;
- acțiunea cooperativei se bazează pe responsabilitate pentru participare și antreprenoriat din partea membrilor;
- oferă management economic și financiar al activităților pentru a asigura dezvoltarea ulterioară a cooperativei.

Caracteristici operaționale

CADIAI funcționează în următoarele domenii:

- **Servicii de asistență socială pentru persoanele în vârstă:**
 - ✓ servicii la domiciliu;
 - ✓ servicii rezidențiale (case rezidențiale și de îngrijire);
 - ✓ servicii semirezidențiale.
- **Servicii educaționale pentru copii:**
 - ✓ creșe;
 - ✓ locuri de joacă.

- **Servicii educaționale pentru tinerii cu probleme:**
 - ✓ semirezidențiale;
 - ✓ spitale de zi;
 - ✓ grupuri de educație și proiecte locale.
- **Servicii de reabilitare socială pentru adulții cu dizabilități, probleme psihologice și psihosociale, dependență și deviații:**
 - ✓ servicii rezidențiale;
 - ✓ servicii semirezidențiale;
 - ✓ servicii locale;
 - ✓ servicii la domiciliu.
- **Servicii de prevenire și protecție; servicii de sănătate ocupațională:**
 - ✓ consiliere pentru companii în procedurile de protejare a sănătății muncitorilor și de asigurare a siguranței la locul de muncă.

Calitatea de membru

Mulți angajați CADIAI sunt și membri ai cooperativei, dar angajații și colaboratorii nu sunt obligați să devină membri: calitatea de membru este o problemă de liberă alegere, un mod de a juca un rol mai activ în activitățile cooperativei.

Cooperativa CADIAI are **1.081 de angajați** și un **profit de aproape 27 milioane de euro (55% dintre angajați sunt membri, 85% dintre angajați sunt femei** și femeile sunt bine reprezentate în consiliul director - zece din treisprezece - și în echipa de management - cinci din nouă).

Creșterea resurselor umane

Conform politicii de asigurare a celor mai bune condiții economice, sociale și profesionale pentru membrii și angajații săi, CADIAI:

- aplică contractul colectiv de muncă pentru cooperative;
- a semnat acordul cooperativelor sociale din Provincia Bologna, cerând un supliment la salariul specificat în acordul național;
- aplică contribuții complete, și nu doar salariul mediu convențional;

- protejează locurile de muncă ale femeilor, în special în ceea ce privește maternitatea;
- oferă condiții mai bune decât cele aplicate în general în acest sector.

Cooperativa:

- asigură realizarea competențelor aprobate și cerute muncitorilor la locul de muncă;
- perfecționează operatorii prin cursuri de formare, inclusiv prin organizarea de cursuri la cererea specifică a grupurilor de lucru;
- stabilește plăți corecte pentru orele de formare.

Formare

Fiecărui specialist îi este asigurat anual un curs de formare și de perfecționare în colaborare cu organisme științifice certificate. Cursurile sunt organizate pe baza nevoilor și cerințelor fiecărui serviciu pentru a rezolva probleme caracteristice specifice. Autoritățile acreditate certifică faptul că procesele de producție și procedurile organizaționale ale cooperativei sunt conform standardelor de calitate naționale, europene și internaționale.

Informații de contact:

Cooperativa Sociale CADIAI

Via Boldrini 8

40121 Bologna, Italia

T +39 051 7419001, F + 39 051 7457288

Email: info@cadi.ai

Website: <http://www.cadi.ai>

3.2.3.2. *The North Milan Development Agency (ASNM) - Agenția de Dezvoltare pentru Nordul Orașului Milano*

Centrul de Resurse pentru Întreprinderi Sociale¹ a fost înființat în 1998 din inițiativa Agenției de Dezvoltare pentru Nordul Orașului Milano (ASNM), Centrul European pentru Inițiativă și Consorțiul Milan Lavorint pentru Întreprinderi Sociale (în prezent Consorțiul Social CS&L) cu sprijinul municipalității Cinisello Balsamo și al Provinciei Milano. Centrul de Resurse pentru Întreprinderi Sociale este un instrument pentru sprijinul și dezvoltarea celui de-al treilea sector, un punct de referință pentru politicile de muncă activă, un serviciu și un centru de activitate pentru relansarea unei economii comune. Pentru aceasta, centrul CRIS dezvoltă acțiuni menite:

- să promoveze sectorul nonprofit, activitățile și serviciile sale, varietatea de propuneri pentru conducerea locală și pentru comunitate;
- să întărească sistemul actualelor întreprinderi sociale, prin pregătire, activități de consultanță și canalizarea resurselor;
- să încurajeze crearea și dezvoltarea întreprinderilor sociale capabile să creeze noi locuri de muncă, să sprijine integrarea unor grupuri mai slabe pe piața muncii, să suplimenteze o largă varietate de servicii sociale și de sănătate și acțiuni în domeniul mediului și culturii;
- să sprijine planificarea activităților conducerii locale în zone de intervenție pentru integrarea acțiunilor pentru grupuri defavorizate pe piața muncii;
- să contribuie la dezvoltarea sistemului terțiar, colaborând la politicile de pregătire a slujbelor active din zona Milano de Nord și comportându-se ca un centru de activități strategice pentru relansarea întregii zone;
- să devină un promotor al inovației în politicile sociale, bazate pe experiența pe care întreprinderea socială a câștigat-o în domeniul serviciilor personale.

¹Agenția de Dezvoltare pentru Nordul Orașului Milano, Renato Galliano, *Antreprenoriatul economiei sociale și dezvoltare locală*, p. 28, www.asnm.com (informațiile despre acest caz au fost luate din acest raport).

Pentru a activa dezvoltarea economiei sociale, ASNM a luat parte și continuă să fie un lider activ în câteva inițiative ale comunității.

- Inițiativa comunitară ADAPT: "Intervențiile pentru dezvoltarea locurilor de muncă și începutul unei noi activități de afaceri în zone de criză". Scopul acestui proiect condus de ASNM a fost să dobândească noi forme de adresare și dezvoltare a administrării zonei, să înceapă noi servicii de afaceri, să implice zona pentru a stabili instrucțiuni în activități de pregătire și să își concentreze atenția asupra întreprinderilor sociale ca generatori de noi tipuri de muncă.
- Orizontul inițiativei comunității: „Rețea multimedia: oportunități de muncă pentru persoane cu dizabilități”. Liderul proiectului a fost Consorțiul de Pregătire, iar ASNM a jucat un rol fundamental în crearea întreprinderilor sociale pentru persoane cu dizabilități. Acest proiect a dus la înființarea unei cooperative sociale (Adelante) privind slujbe adresate persoanelor cu dizabilități, care s-a dezvoltat la CRIS.
- Inițiativa comunitară NOW: „Donne e servizi in rete” (Femei și servicii web). Municipality Sesto San Giovanni a fost liderul proiectului, iar rolul ASNM a fost să însoțească și să creeze o întreprindere socială pentru femeile care iau parte la acest proiect.
- Inițiativa comunitară Integra: "Immigrati creano la propria impresa" (Imigranții își înființează propria lor întreprindere). Provincia Milano a coordonat acest proiect, iar rolul ASNM a fost să însoțească și să înființeze o întreprindere pentru imigranți.
- Inițiativa comunitară Equal: "Luoghi della qualità sociale" (Locuri pentru egalitate socială). Acest proiect a fost coordonat de Asociația pentru Muncă și Integrare, iar printre partenerii săi s-au numărat consiliile locale ale Sesto San Giovanni, Cinisello Valsamo și Cologno Monzese. Scopul proiectului a fost să îmbunătățească anumite zone ale consiliului din punct de vedere social, experimentând abordări inovative.

Pentru a dezvolta rolul economic al întreprinderilor sociale, ASNM a creat un parteneriat cu o companie care lucrează în domeniul finanțelor, având drept scop începerea unei activități tip microcredit. (Această

activitate ajută întreprinderile dezavantajate din punct de vedere economic să obțină acces la credite.)

Date de contact

Milano Metropoli Agenzia di Sviluppo

Via Venezia, 23

20099 Sesto San Giovanni (MI)

Tel: (+39) 02.24126.540

Fax 02.24126. 541

Email: info@milanomet.it

Website: www.asnm.com

3.2.3.3. Cooperativa Socială Dialogica

Cooperativa Socială Dialogica a fost înființată în 2006 de un grup de psihologi și psihoterapeuți cu o experiență de un deceniu în consultanța și pregătirea managerilor și operatorilor de servicii pentru sănătate, sănătate socială, asociații de bunăstare și educație, instituții publice și companii.

Cooperativa a fost înființată pe baza unui plan de afaceri clar: promotorul unui model inovativ de intervenție în viața socială poate detecta și răspunde nevoilor de sănătate ale întregului sistem național și ale rețelei de servicii care îl compun. În acest sens, intenționează să acționeze conform celui mai recent ghid normativ (L.328 Ghid de îndrumare al managementului responsabilității sociale corporative) care sprijină dezvoltarea unui sistem integrat al serviciilor și intervențiilor ca „o rețea a responsabilităților colective” printre cei care, din numeroase motive (instituții, sectorul terțiar, corporații, rețele de solidaritate informale, familii, indivizi), pot promova sănătatea în zonă/comunitate.

Structurile cooperativei, prin urmare, intenționau să intervină, potrivit modelului științific adoptat, în relație cu structurile organizaționale care constituie serviciile departamentale ale sistemului de sănătate. Cooperativa acționează în domeniile cultural, social și personal, ceea ce clasifică misiunea drept un atelier de lucru pentru promovarea sănătății. De asemenea, accentuează „identitatea structurii în ceea ce privește promovarea școlii, subliniază testarea continuă a noilor produse/servicii, prin și de la referirea la modelul operațional adoptat, menit să crească

constant eficiența și eficacitatea rețelei de servicii pentru a furniza răspunsuri la nevoile de sănătate ale comunității”.

Cooperativa Socială Dialogica a rezultat în urma proiectelor destinate coeziunii sociale și dezvoltării unei comunități competente în administrarea propriei lor sănătăți. Prin intermediul serviciilor de consultanță și de management și formare pentru organizațiile publice și private, experți și indivizi, cooperativa Dialogica funcționează ca un „promotor” al procesului de coresponsabilitate a întregii rețele pentru a genera sănătate. Obiectivul strategic al oricărei intervenții este de a transforma comunitatea într-un serviciu „cât mai normal”, capabil să sprijine și să promoveze dezvoltarea prin crearea de rețele neoficiale de sprijin, de promovare a participării cetățenilor la viața comunitară, de dialog între companiile cu profit și teritorii, în spiritul responsabilității sociale corporative.

Modelul de intervenții pentru crearea de produse/servicii

Modelul de intervenție care caracterizează modul de funcționare al cooperativei Dialogica garantează calitatea produselor/serviciilor furnizate prin aplicarea diferitelor strategii de alegere:

1. **Procesul consultativ**, în relație cu o solicitare din partea clientului, este un dialog/cale activă condusă de consultanți. Această cale permite efectuarea unui studiu al nevoilor (nu doar explicit) pentru a se exprima nevoile specifice ale teritoriului, organizației, clientului și astfel serviciul/produsul care îi este dedicat să corespundă cu cerințele clientului.
2. **Aspectul:** conform informațiilor adunate de consultant, procesul de consultare permite procesul de design, folosind o echipă. Toate proiectele conțin referința explicită la nevoia detectată, scopurile proiectului, cadrul metodologic pentru implementarea proiectului, descrierea acțiunilor proiectului, sistemul de monitorizare și evaluare, timpul și resursele necesare pentru implementarea sa. Proiectul este, de asemenea, validat științific înainte de a fi propus și discutat cu clientul. Adoptarea unui „management organizațional intern de tip matrice a serviciilor/produselor furnizate” se referă la o matrice care arată rolurile care există în cadrul organizației și interacțiunile dintre membrii săi, cu condiția

construcției unei dimensiuni dialogice în cadrul structurii organizaționale, astfel făcând posibilă o analiză continuă a strategiilor eficiente pentru îmbunătățirea continuă a acțiunilor de management implementate. O caracteristică specială a managementului de tip matrice a proiectelor declanșate de dialog este și identificarea unui manager de proiect, care gestionează obiectivul de a administra întreaga comunicare organizațională și la nivel macro vizează asigurarea de servicii/produse și asigurarea eficienței planificate.

3. **Direcția științifică:** pornind de la alegerea unui model precis de referință științifică, Dialogica identifică rolul referențelor științifice prezenți în permanență în cadrul organizației, care să garanteze aderența la o referință operațională pentru toate activitățile cooperativei (inclusiv în cadrul managementului operațional).
4. **Procesul de evaluare:** prezența instrumentelor de evaluare reprezintă o caracteristică specială a categoriilor de servicii/produse. Este esențial, pentru fiecare produs/serviciu, să se asigure instrumentele adecvate evaluării eficienței, eficacității și satisfacției clientului în vederea stabilirii caracterului adecvat al acțiunilor propuse, ca garantare a calității.

Servicii și produse

Compatibilă cu obiectivul general stabilit, cooperativa este capabilă de a oferi produse și servicii care să ajute la identificarea nevoilor/nevoilor de sănătate ale comunității și să răspândească teorii și practici legate de sistemul de sănătate.

Principalele linii de produse oferite de Dialogica sunt:

- proiecte de coeziune socială;
- consultanță și pregătire pentru organizații;
- cursuri de formare din catalog;
- proiecte clinice și de consultanță;
- mediere civică, familială și infracțională;
- expert în consultanță tehnică;

- cercetări sociale.

Parteneriate

Pentru a se asigura că acțiunile sale sunt permanente în conformitate cu cercetările științifice și de inovație, cooperativa Dialogica păstrează stabilă cooperarea cu Grupul de Cercetare în Psihologia Sănătății, Facultatea de Psihologie, Universitatea din Padova și în special cu profesorul Gian Piero Turchi, care ocupă, de asemenea, poziția de director științific al Cooperativei.

Cooperativa face parte dintr-o rețea de organizații care aplică același model de intervenție în multe arii, de la organizații corporative până la servicii sociale și de sănătate, educaționale, culturale și în context național per ansamblu (fiind incluse Laboratorul Companiei Pragmata Ltd. care oferă consultanță organizațiilor cu sedii multiple pe teritoriul național, în special în domeniul cercetării, și Laboratorul M.AD.IT care se ocupă cu metodologia de analiză a textului digital).

Date de contact

Cooperativa Socială Dialogica a.r.l.

Via Copernico, 22 - 20125 Milano

Tel: 02.89696553

Fax 02.89696554

Email: dialogica@dialogica-lab.eu

Website: <http://www.dialogica-lab.eu/>

3.2.3.4. Cooperativa socială ETA' INSIEME

Cooperativa socială ETA' INSIEME este o cooperativă socială fondată în anul 1986 de către un grup de asistenți sociali voluntari, din dorința de a împărtăși nevoile oamenilor. Încă de la înființare, a continuat cu aceeași pasiune să ofere servicii educaționale și asistență socială destinate tuturor categoriilor de vârstă (sugari, copii, familii și bătrâni).

Toate serviciile oferite sunt pentru subiecți caracterizați de o anumită nevoie și sunt furnizate de profesioniști și de persoane competente. În fiecare arie de acțiune, factorul decisiv este reprezentat de relația care se stabilește și se dezvoltă între utilizator și furnizorul profesionist de servicii, iar binele persoanei și valoarea pe care o implică reprezintă principiile de bază ale cooperativei.

Personalul

Personalul cooperativei este format din 400 de persoane independente, printre acestea numărându-se lucrători, membri angajați și profesioniști, în principal educatori, psihologi, pedagogi, animatori, terapeuți de recuperare, asistenți sociali și medicali, personal care face curățenie. Cooperativa ETA' INSIEME a stabilit și implementat în ultimii ani o politică de management atentă și minuțioasă în ceea ce privește tinerii și femeile (aproximativ 40% dintre lucrătorii membri au vârsta mai mică de 35 de ani și în proporție de 90% sunt femei). Prezența femeilor este, de asemenea, importantă în coordonarea rolurilor și responsabilităților, depășind 75%, iar aproximativ 30% dintre membri dețin aranjamente contractuale altele decât cu normă întreagă.

ETA' INSIEME este deschisă integrării muncitorilor străini: aproximativ 40% dintre membrii săi nu sunt de naționalitate italiană, majoritatea dintre aceștia provenind din America Latină și Africa. Dovadă a abilității sale de a contribui la dezvoltarea și integrarea locurilor locale de muncă, peste 20% dintre membrii săi lucrători sunt rezidenți ai comunităților în care operează și 85% dintre aceștia lucrează în provincia de rezidență.

Activități/servicii

De-a lungul anilor, ETA' INSIEME a cunoscut o evoluție stabilă și o diferențiere a serviciilor oferite astăzi, precum:

- centre de îngrijire de zi;
- creșe;
- camere de joacă;
- servicii de îngrijiri la domiciliu pentru copii și bătrâni;
- centre de zi;

- comunitate de locuințe;
- sanatorii pentru bătrâni;
- centru social de apelare.

Caracteristici operaționale. Servicii pentru bătrâni

Obiectivul principal urmărit în cadrul serviciilor de management ale cooperativei pentru bătrâni este protecția și asistența beneficiarilor serviciilor de sănătate, acest obiectiv necesitând o modalitate eficientă de operare a serviciului pe care îl consideră ca parte a răspunsului primar la nevoile bătrânilor. Asistența tehnică, prin urmare, coincide asistenței umane, în special în domeniul geriatric. Conștienți de faptul că viața, atât din punct de vedere calitativ, cât și cantitativ, depinde în mare parte de contactul psihologic, social și de mediu la care ia parte, se acordă atenție deosebită importanței acestor factori, atât din perspectiva istoriei trecute a bătrânilor, cât și din perspectivele prezente și viitoare care sunt oferite. Metodologia operațională care este aplicată în cadrul fiecărui serviciu nu este pusă în mișcare doar din perspectiva performanței, ci este deschisă scopurilor și proiectelor prin care structura centrală de management a cooperativei urmărește îmbunătățirea continuă a serviciului.

Atât metodele de organizare, cât și cele operaționale au ca numitor comun subiectul beneficiar al serviciului asigurat, aspect care întotdeauna a fost condus de grija pentru om, indiferent de vârstă, ceea ce necesită să fie servit sub forme concrete ale nevoilor sale.

În ceea ce privește serviciile personale, calitatea este garantată de profesionalismul acelor care lucrează, profesioniști ai căror factori constitutivi sunt reprezentați de calificările profesionale, în special calificarea de a îngriji o persoană, de a împărtăși bucurii și tristeți.

Tipurile serviciilor oferite persoanelor în vârstă includ:

- managementul serviciilor de îngrijire în sanatorii și RSM (aziluri);
- managementul centrelor de zi pentru bătrâni;
- asistență și îngrijiri la domiciliul bătrânilor.

Centrul social de apelare

În ultimul deceniu, cooperativa a cunoscut o creștere exponențială a numărului companiilor care solicită sprijinul unui centru de apelare, în primul rând pentru servicii de tele-marketing și apoi pentru serviciile față de clienți. Acest lucru se datorează faptului că sistemul centrului de apelare poate oferi un serviciu de înaltă calitate, optimizând resursele folosite.

Centrul social de apelare se confruntă cu diferite provocări sociale, în cadrul activităților comerciale, efectuându-se de la alte organizații sisteme de procesare care permit apelarea operatorilor specializați pe o singură problemă adresată și folosirea mai sistematică a tehnologiilor avansate.

Proiectarea centrului social de apelare, parte a unei analize detaliate a serviciului global oferit, trebuie făcută în așa fel încât să poată fi folosită de utilizatorii specifici.

În acești ani de experiență, centrul de apelare a devenit un instrument social al cărui potențial a putut fi verificat în mod direct și poate oferi un sprijin fundamental tuturor entităților care furnizează servicii oamenilor. De aceea s-a creat în cadrul cooperativei o unitate cu profesioniști care au dobândit experiență de valoare în domeniul planificării și formării, poate furniza sfaturi de specialitate tuturor structurilor sociale publice sau private care doresc să își implementeze serviciile prin intermediul centrului de apelare.

Proiecte derulate de către cooperativă

"Not Just Finished – Încă nu s-a terminat" este un proiect creat să asigure un răspuns concret la problema deviației juvenile prin intermediul serviciilor pentru adolescenții nevoiași, folosindu-se agregare socială și educațională, ateliere de lucru educaționale și de meditații în mod special dedicate domeniilor: artistic, cultural și recreațional.

NSC Drop-out project - este un proiect care vine în întâmpinarea copiilor cu risc grav de abandon. Proiectul este destinat copiilor care au renunțat la formare sau sunt repetenți și servește drept pod de legătură între situația subiectului și decizia de a apuca un nou drum.

NSC Orienta reprezintă o ușă deschisă către sprijin educațional și servicii de angajare pentru utilizatorii tuturor celorlalte proiecte și pentru cerințele externe (organizează formări în domeniul muncii de informare-consiliere).

Activități

Consolidarea competențelor, a activităților semnificative, ateliere de lucru, excursii, îndrumare către carieră și formare pentru diverse locuri de muncă.

Clienți și parteneriate

În ultimii 20 de ani, ETA' INSIEME și-a dobândit reputația ca având orientare puternică către calitatea serviciilor, iar acest aspect permite construirea de parteneriate importante în diferite domenii, dintre care merită menționate:

- Banca Intesa Sanpaolo, pentru managementul creșei din cadrul sediului Băncii din Milano;
- Fundația Food Bank, pentru coordonarea centrului de apelare din Sicilia;
- Autoritățile din Milano, pentru managementul serviciilor educaționale și sprijinului copiilor cu probleme sociale;
- Centrul Happy Service, pentru managementul zonelor pentru copii din centrele comerciale;
- Serviciile ETA' INSIEME din diferite orașe din Lombardia și în special din hinterlandul Milano.

3.2.3.5. Compagnia della Opere (CDO) și CDO Opere Sociali

Compania CDO Opere Sociali este o asociație nonprofit care reprezintă partea instituțională și civilă a membrilor nonprofit ai companiei Compagnia della Opere. Încă de la început, scopul său a fost de a promova creșterea și dezvoltarea membrilor săi asociați, care se unesc prin intermediul principiilor educative organizaționale și manageriale pentru a realiza o societate a bunăstării autentice.

Asociație nonprofit care servește promovarea socială din anul 2002, CDO Opere Sociali este astăzi o rețea mare pe niveluri multiple, răspândită la scară largă în întreaga țară. Coordonează mai mult de 1.500 de organizații nonprofit definite de calificări și competențe solide în cadrul serviciilor sociale personale și cu o conotație considerabilă în cadrul

intervențiilor directe pentru nevoile utilizatorilor lor (peste 300.000 de persoane sunt implicate în activitățile membrilor săi asociați). Asociația Compagnia della Opere (CDO) a fost fondată în anul 1986 “pentru a promova și apăra prezența distinctă a oamenilor și a muncii acestora în cadrul comunității activităților comerciale, ca și prezența activităților și întreprinderii în cadrul societății, favorizând un concept al pieței și al regulilor acesteia care pot include și respecta oamenii din toate punctele de vedere” (articolul I din statutul asociației).

CDO este în primul rând o asociație a oamenilor de afaceri care în viața de zi cu zi acționează constructiv datorită devotamentului lor față de societate, urmând principiul care guvernează activitatea asociației: „Un criteriu ideal, o prietenie constructivă”.

Calitatea de membru

Orice întreprindere cu profit sau nonprofit, instituție sau organizație care împărtășește scopul asociației se poate alătura CDO, se poate înregistra ca asociație la orice birou local din Italia sau din străinătate. După plata taxei anuale, membrii primesc un card de service care le permite să folosească serviciile asociației și condițiile speciale.

Activități și servicii

Munca Asociației Compagnia della Opere se bazează pe simțul puternic al relației dintre întreprinderi, iar obiectivul principal este de a construi un dialog activ și productiv în rândul membrilor, astfel încurajându-se între ei să împărtășească responsabilitatea activității comerciale și să construiască o abordare culturală și economică comună. În acest scop, asociația pune în legătură afaceri prin intermediul unei rețele care face posibil schimbul de experiențe și informații. În același timp, funcționează pentru a promova și populariza o cultură a afacerilor care sprijină crearea de noi inițiative atât în contexte cu profit, cât și nonprofit, cu scopul de a crește rata ocupării locurilor de muncă.

Organizația CDO furnizează membrilor săi consultanță și servicii care fac companiile mai competitive. Prin intermediul partenerilor calificați, CDO oferă o paletă largă de servicii în următoarele domenii: asigurări, capital uman, certificări și autorizații, energie, finanțe, servicii de internaționalizare, inovare și târguri comerciale.

Relația operativă

Activitatea Asociației CDO implică multe contexte de acțiune, mult mai mult decât apartenența formală ca membru, fiind mai degrabă un proces continuu de învățare care le permite părților în cauză să își lărgască orizonturile culturale și de afaceri. Printre altele, organizațiile caritabile și nonprofit reprezintă una dintre ariile principale de acțiune ale CDO: scopul său este de a recunoaște valoarea publică a companiilor care nu distribuie profituri, ci le reinvestesc pentru a-și dezvolta activitatea. În acest sens, companiile nonprofit sunt considerate ca făcând parte din avangarda activităților comerciale și, de fapt, ocupă un loc secundar în rândul companiilor cu profit omoloage.

Rețele/grupuri

Conceptul de rețea al organizației CDO este dezvoltat în rândul grupurilor care se concentrează asupra domeniilor specifice de interes pentru afaceri. Deoarece CDO nu folosește o abordare de reprezentare a unui sector, aceste grupuri au fost create pentru a promova libertatea de operare, ele folosesc instrumentele CDO pentru a transmite păreri și informații tuturor membrilor cu privire la serviciile de sector și asistă CDO în cadrul tranzacțiilor cu alte instituții.

În mod special, întreprinderea socială CDO Federazione dell'Impresa Sociale - Compagnia della Opere, o federație de promovare socială înregistrată la Registrul Italian, este o rețea care în prezent numără peste 1200 de membri (cooperative, asociații, fundații și organizații caritabile) din întreaga Italie, ce funcționează în diverse sectoare: educație și formare, persoane cu nevoi speciale, bătrâni, combaterea dependențelor, intrarea pe piața muncii, cultură, sporturi, comunicare, mediu, familie și copii, asistență și îngrijiri.

În plus, grupul oamenilor CDO promovează instrumente sociale și culturale pentru generarea solidarității reale între indivizi și este o entitate care unește și promovează multele asociații, fundații și organizații nonprofit care sunt fondate în spiritul carității, ca sprijin al persoanelor pentru a împărtăși o nevoie.

Mai mult, asociația a stabilit următoarele grupuri: CDO Sport, CDO Agricultură și Alimente, Sectorul CDO IT TIC (tehnologia informațiilor și comunicației) și multe alte grupuri de lucru.

Informații de contact

Via Legnone, 20

20158 Milano

Tel. 02.67396.1

Email: cdo@cdo.org

<http://www.cdo.org>

3.2.4. Portugalia

3.2.4.1. Seminarul portughezo-spaniol CASES pe tema economiei sociale

Seminarul portughezo-spaniol pe tema economiei sociale a fost organizat de către Cooperativa Sergio Antonio pentru Economie Socială (CASES - "Cooperativa António Sérgio pentru Economia Socială") la Lisabona în anul 2010. Programul seminarului a inclus trei sesiuni:

- Prima privește crearea și funcționarea Consiliului pentru Promovarea Economiei Sociale a Spaniei, precum și adoptarea viitoare a unei legi cu privire la economia socială din Spania (implicarea directorului general pentru economia socială din cadrul Guvernului Spaniol, Juan Jose Barrera, și a profesorului Rui Namorado de la Universitatea din Coimbra).
- Cea de a doua sesiune se concentrează pe importanța valorilor satelit pentru economia socială (prezentare făcută de către profesorul José Luis Monzón Campos, președinte al CIRIEC - Spania și director al Observatorului Spaniol pentru Economia Socială – cu participarea reprezentanților Institutului Portughez de Statistici Naționale).
- Cea de a treia sesiune a fost o masă rotundă pe tema provocărilor economiei sociale în Portugalia și Spania ca alternativă la criză (cu participarea lui Juan Antonio Pedroza, director al CEPES

(Confederația Spaniolă a Afacerilor Economiei Sociale), ANIMATE (Asociația Portugheză pentru Dezvoltare Locală); CNIS (Confederația Națională a Instituțiilor de Solidaritate), CONFAGRI (Confederația Cooperativelor Agricole și Creditelor Agricole a Portugaliei), Confecoop (Confederația Portugheză a Cooperativelor), Uniunea Portugheză pentru Clementă (UMP) și Uniunea Societăților Reciproce Portugheze (UMP)).

Contact:

Website: <http://www.inscoop.pt> &

<http://www.3sector.net/moodle/course/view.php?id=29>

3.2.4.2. Cooperativa Cresacor

În Portugalia, cooperativa Cresacor pentru parteneriate economice regionale folosește cofinanțare FSE pentru a sprijini întreprinderile implicate în integrarea profesională din Insulele Azore. Inițiativa, care face parte din proiectul „Fight against Poverty” (lupta împotriva sărăciei), are ca țintă în special femeile, oferindu-le ședințe de informare pe tema antreprenoriatului și oportunităților egale. Urmărește să încurajeze creșterea implicării femeilor în societate și oferă stimulente pentru liber-profesionism, contribuie la ridicarea nivelului de conștientizare și asigură sprijin proiectelor antreprenoriale prin intermediul cooperativei (primește deja sprijin din partea comunității locale de afaceri în acest scop).

Creată în anul 1991, această cooperativă reprezintă un pionier al sectorului economiei de sprijin la nivel fundamental, creându-se până și un termen nou, „economia macaroneziană”, pentru a descrie tipul de economie care a fost implementat în Insulele Azores, Madeira, Insulele Canare și Cap Verde.

Obiectivele principale ale Cresacor sunt de a contribui la crearea de locuri de muncă independente și de microîntreprinderi de integrare socială, promovarea, valorificarea, marketingul și distribuirea bunurilor produse de organizațiile din cadrul sectorului economiei de sprijin. Domeniile sale principale de activitate sunt Centrul de formare transregional (centrul de formare și observare socială, formare inițială) și agenția CORES (servicii de

consultanță la nivelul economiei de sprijin și al proiectelor transregionale Help-Desk) care în prezent lucrează la fondarea unei agenții care să promoveze turismul social în Insulele Azore.

Cooperativa Cresacor¹ urmărește să promoveze și să sprijine câteva întreprinderi sociale mici care se confruntă cu dificultăți sociale precum deportarea oamenilor din Statele Unite care nu au legături sociale și culturale cu Insulele Azore.

Certificarea CORES

Scopul este de a promova un sistem de marketing social care poate consolida economia de solidaritate în Insulele Azore. Emblema CORES a fost dezvoltată pentru a asigura consumatorii de calitatea bunurilor și serviciilor produse de întreprinderi sociale și de integrare. Emblema CORES are propriul portofoliu de bunuri și servicii și certifică totodată și alte produse de la întreprinderile sociale.

FSE

Data creării: 2000, Insulele Azore

Email: cpereira@cresacor.org

Website: <http://www.picoazores.com/noticias/noticia.php?noticia=7821>

3.2.4.3. IEBA, Centrul pentru Inițiative în Afaceri Beira Aguiieira

IEBA, Centrul pentru Inițiative în Afaceri Beira Aguiieira, este o asociație nonprofit de dezvoltare locală înființată în luna decembrie 1994 și are sediul în Mortagua, o zonă predominant rurală în regiunea centrală a Portugaliei. IEBA provine dintr-un parteneriat încheiat între trei corpuri locale importante: municipalitatea, Asociația de Comerț și Industrie și Asociația Producătorilor Forestieri (alte 50 de persoane sunt membre ale acestora). Competența sa este de a contribui la dezvoltarea zonei Mortagua și a regiunilor învecinate prin asigurarea de asistență tehnică și alte metode de sprijin care vor îmbunătăți activitățile economice, culturale și sociale și

¹ Pedro, Dionvsio, Institutul Universitar Iscte Lisabona, *Cursul despre întreprinderi sociale. Indicatori și exemple-cheie*, Prezentarea de la București, octombrie 2010.

vor promova resursele umane, educația și formarea profesională în folosul companiilor locale și al altor organizații.

IEBA consideră dezvoltarea locală ca un proces care generează oportunități pentru incluziunea socială și promovează participarea și calitatea de cetățean activ, realizează activități diferite din domeniul resurselor umane (formări, crearea de locuri de muncă, integrarea socială, oportunități egale și sprijin în afaceri, antreprenoriat, inovație, TIC, calitate, internaționalizare), cât și animație și cercetări teritoriale.

Între anii 1995 și 2003, IEBA a contribuit la canalizarea către companiile locale a peste 8,5 milioane de euro din fonduri de investiții, în beneficiul a 66 de proiecte diferite.

Între anii 1997 și 2005, IEBA a organizat în jur de 7.000 de ore de formare profesională pentru aproximativ de 800 de manageri locali, angajați și muncitori. În aceeași perioadă, unitatea sa pentru crearea de locuri de muncă a înregistrat 182 de solicitanți, a intervievat 856 de candidați pentru locuri de muncă și a reușit să găsească locuri de muncă pentru 108 persoane. Unul dintre cursurile de formare profesională IEBA, numit „promovarea antreprenoriatului feminin”, a inclus 166 de ore de formare pentru 12 femei, în urma cărora 4 dintre acestea și-au creat propria lor întreprindere.

Începând cu anul 2001, IEBA are sediul într-o clădire special proiectată - clădirea CIE sau Centrul pentru Inițiative în Afaceri – care găzduiește un incubator pentru inițiativele economice locale și „Magazinul Antreprenorilor”. Cinci companii locale funcționează acum în această clădire, inclusiv o cooperativă agricolă.

Informații de contact

IEBA - Centrul de Afaceri Beira Aguireira

Parcul Industrial Manuel Lourenço Ferreira

Lote 12, Apartado 38

3450-232 Mortágua

Portugalia

Tel: +351 231 927470

Fax: +351 231 927472

<mailto://ieba@ieba.org.pt>

3.2.4.4. *Equal* - Consultanță de tip C3 pentru sectorul terțiar

Proiectul C3¹ a adaptat o metodologie de intervenție folosită de afacerile convenționale ale organizațiilor economiei sociale/din sectorul terțiar, asigurându-se că această metodologie este un mod eficient de sprijinire a acestor organizații și a personalului lor și contribuie la rezolvarea problemelor lor.

Acest model a ajutat organizațiile din economia socială să identifice problemele care le afectează la un moment dat, să stabilească un plan de rezolvare a acestor probleme, să implementeze programe de formare pe termen scurt și consultanță și să evalueze rezultatele obținute. Organizațiile vizate au fost capabile să îmbunătățească performanța experților și managerilor și, astfel, să crească calitatea serviciilor lor și să îmbunătățească autonomia și nivelul de sustenabilitate.

Parteneriat

Parteneriatul de dezvoltare C3 a fost format dintr-un grup de organizații cu competențe specifice și complementare în dezvoltarea locală, consultanță în afaceri, proximitate față de organizațiile de economie socială, dezvoltarea competențelor digitale și evaluare. De asemenea, a inclus Centrul de Afaceri Beira Aguireira IEBA (asociație locală de dezvoltare), Asociația Portugheză de Afaceri AEP (cea mai mare asociație de afaceri din Portugalia), Asociația de Dezvoltare Locală ADICES (Grupul de acțiune local de la Leader+), Institutul Pedro Nunes - IPN (asociație care promovează transferul de știință, cunoștințe și tehnologie de la universitate către companii) și Universitatea Trás-os-Montes e Alto Douro - UTAD. Aceste structuri au colaborat cu șase organizații din economia socială/sectorul terțiar, selectate ca fiind reprezentative pentru cele patru familii ale economiei sociale: două instituții private de solidaritate socială (una care furnizează îngrijiri pentru copii, familie și persoane în vârstă și alta care lucrează cu persoane cu dizabilități mintale); două asociații de dezvoltare locală, o asociație de patrimoniu și protecția mediului și o

¹ C3 – Consultanță pentru proiectul sectorului terțiar (proiect 2001/EQUAL/A3/EE/208).

asociație culturală, sportivă și de petrecere a timpului liber. În faza sa de integrare, la nivel regional, proiectul a implicat structuri de sprijin pentru organizațiile economiei sociale, cum ar fi FENACERCI (Federația Cooperativelor de Solidaritate Socială), CERCIS (Confederația Comunităților Culturale, de Distracție și Sport), Loco (asociație de dezvoltare locală care funcționează în Serra do Caldeirao din Algarve) și Minha Terra (Federația Asociațiilor Portugheze Leader).

Modelul de intervenții

În Portugalia, sectorul terțiar este format din organizații confruntate cu probleme organizaționale și de management, care le reduc eficiența și performanța. În cadrul unui scenariu viitor al unei concurențe mai mari, supraviețuirea multora dintre aceste organizații poate fi amenințată. Organizațiile din sectorul terțiar sunt în același timp obligate să-și optimizeze costurile și să-și consolideze capacitățile financiare și organizaționale.

Pentru a răspunde acestor provocări, C3 a propus un model de intervenție bazat pe trei faze: diagnoză, plan de dezvoltare și implementarea măsurilor.

Faza 1: Diagnoză

Întâlnirile generale, urmate de interviuri individuale cu directori și muncitori, sunt organizate pentru a identifica problemele organizației. În baza acestor informații este construit un arbore al problemei.

Principalele probleme identificate sunt:

- Conducerea - directorii din sectorul terțiar au alte activități profesionale care nu le permit să dedice destul timp managementului organizației. Consecințele sunt lipsa de autoritate/recunoaștere de către personalul tehnic și dificultate în luarea deciziilor.
- Managementul resurselor umane - aceasta este una dintre cele mai mari probleme detectate și ia diferite forme: conflicte interpersonale, fluctuație ridicată de personal, lipsa indicatorilor de performanță și salarii mici.

- Managementul financiar - lipsa de control administrativ, dificultăți în negocierea cu băncile, contabilitatea financiară slabă sunt adesea rezultatele competențelor insuficiente în acest domeniu.
- Finanțare organizațională - dependență ridicată de bani publici, probleme legate de fluxurile de monetar, lipsa unei autonomii financiare și strategice.
- Absența unui plan strategic - nu sunt definite în mod adecvat nici misiunea organizației și nici strategia de îndeplinire a acesteia; lipsa de atitudini proactive; conducerea și autonomia financiară nu ajută la definirea planurilor strategice.
- Comunicarea internă și externă - comunicarea internă prezintă câteva deficiențe.
- Lipsa materialului publicitar și a activităților de comunicare (adesea și un website).
- Echipamente și spații - lipsa de spații pentru birouri și echipamente moderne nu facilitează performanța de înaltă calitate și productivitatea ridicată.

Faza 2: Planul de dezvoltare

După diagnoză, consultanții redactează un plan de afaceri, inclusiv un set de acțiuni care să dirijeze organizația – în special pe directori și angajați – în implementarea celor mai adecvate soluții la recomandările rezultate în urma procesului de diagnoză; sunt propuse acțiuni pe termen scurt, mediu și lung pentru rezolvarea finală a problemelor.

În cadrul fiecărei organizații, măsurile propuse sunt prezentate și discutate în cadrul unei întâlniri generale. Această procedură este destinată adaptării măsurilor la organizație, pentru a le legitima și pentru a implica toți membrii în luarea de decizii.

Faza 3: Implementarea măsurilor

Măsurile implementate sunt de două feluri: consultanță și formare profesională. Consultanța era folosită pentru a sprijini directorii și angajații în rezolvarea de probleme și pentru a introduce schimbările

organizaționale într-o perspectivă a dezvoltării organizaționale continue. Formarea profesională are scopul de a rezolva deficitele diagnosticate în contactele cu părțile. Pentru ca intervenția să fie cu succes, era necesară prezența permanentă a unui interlocutor între organizație și promoterul intervenției, i.e. consultantul de legătură. Această persoană este responsabilă pentru diagnoza și planul de intervenții, deși aceasta poate solicita intervenția consultanților specializați. Consultantul de legătură trebuie să aibă competențe tehnice, cunoștințe metodologice și de relaționare. Consultantul specializat deține competențe specifice pe o anumită temă. În cadrul acestei faze, consultanții au pregătit câteva produse care au fost oferite organizațiilor, iar majoritatea acestor produse sunt disponibile pe website-ul proiectului. De asemenea, majoritatea măsurilor planificate au fost implementate cu succes, cu excepția planului strategic care nu a avut succes în niciuna din cele trei organizații în care a fost testat.

Unul dintre motivele care explică succesul metodologiei de intervenție C3 este caracterul adecvat față de organizațiile din sectorul terțiar. Metodologia este simplă, centrată pe organizație, în baza identificării problemelor concrete și formulării de măsuri care se potrivesc nevoilor organizației individuale.

Problemele inventariate prin diagnoză și prin arborele problemelor au fost aprobate fără schimbări semnificative din partea angajaților și managerilor.

Metodologia folosită de proiectul C3 are trei aspecte interesante:

1. Perspectivă externă și imparțială acceptată în mare măsură de membrii organizației - în unele cazuri, această viziune externă a contribuit la stabilirea necesității intervenției și la justificarea schimbării.
2. Prezentare structurată și ierarhică a problemelor - ajută organizația să sistematizeze problemele și să stabilească măsurile ce urmează a fi luate.
3. Participarea managerilor și angajaților.

Filosofia aplicată în această abordare, în mod special implicarea managerilor și a membrilor organizației, reprezintă unul dintre motivele principale care explică succesul acestui model.

Faptul că problemele sunt identificate într-un mod interactiv și participativ, ascultarea tuturor membrilor organizației prin reflectare comună în cadrul căreia toate fazele sunt validate au contribuit enorm la succesul intervenției. Abordarea participativă avută de consultanți pe parcursul întregului proces – de la diagnoză până la discutarea măsurilor și implementarea lor – a contribuit în mare măsură la atenuarea posibilelor rezistențe interne și a creat în mod simultan o anumită dinamică a schimbării, care este crucială pentru adoptarea și implementarea măsurilor.

Participarea managerilor a variat în cadrul organizațiilor și pe parcursul procesului. Faptul că aproape toți erau voluntari și, prin urmare, aveau propriile slujbe a fost motivul principal pentru participarea limitată a unora dintre ei. În plus, experiența afacerilor mici demonstrează că intervenția nu trebuie începută fără angajamentul clar al liderilor (al antreprenorilor).

Participarea liderilor este, de asemenea, importantă în creșterea nivelului de implicare a membrilor organizației: nu au fost implementate unele măsuri din cauza lipsei de interes sau chiar a absenței membrilor organizațiilor. În unele organizații, atât întâlnirile generale promovate în cadrul proiectului, cât și interviurile individuale au oferit prima oportunitate pentru ca membrii să fie ascultați.

Profesionalismul și atitudinea instructorilor/consultanților au fost, de asemenea, fundamentale pentru succesul intervențiilor. Buna integrare a consultanților/instructorilor specializați în organizații a ajutat la crearea unei atmosfere favorabile pentru implementarea de măsuri.

Inovații

Proiectul C3 a adaptat o metodologie folosită cu succes în cadrul IMM-urilor (întreprinderi mici și mijlocii) la organizațiile din sectorul terțiar. Pentru prima dată, organizațiile din sectorul terțiar au putut beneficia de un plan comprehensiv care i-a ajutat să își identifice problemele, să găsească soluții corecte și să le implementeze cu ajutorul consultanților profesioniști.

Produsele proiectului au fost validate atât la nivel intern (de către organizațiile de parteneriat și de formare), cât și la nivel extern (de către

experți) și au fost clasificate potrivit diferitelor criterii, inclusiv potrivit caracteristicilor lor inovatoare.

Informații de contact

Nume DP: Consultanță de tip C3 pentru Sectorul Terțiar

DP ID: 2001/Equal/A3/EE/208

Carla Duarte

Centrul de Afaceri Beira Aguireira IEBA

Parcul Industrial Manuel Lourenço Ferreira

Lote 12, Apartado 38

3450-232 Mortágua

Portugalia

Tel: +351 231 927470

Fax: +351 231 927472

mailto://ieba@ieba.org.pt

http://www.ieba.org.pt, http://www.c3.com.pt

3.2.4.5. Proiectul Equal K'CIDADE (PT-2004-096)

Promoterul proiectului K'CIDADE¹ este Fundația Aga Khan, formată dintr-un grup de nouă agenții de dezvoltare care constituie Rețeaua de Dezvoltare Aga Khan (Fundația Aga Khan este privată, nonconfesională, funcționează ca agenție de dezvoltare, fondată în Elveția în anul 1967²). Fundația caută soluții sustenabile pentru problemele pe termen lung privind sărăcia, printr-o abordare integrată bazată pe comunitate, printr-o participare care consolidează societatea civilă și care respectă cultura locală.

¹ Equal, 2008, *Antreprenariat incluziv și social – 20 de soluții inovatoare*, http://ec.europa.eu/employment_social/equal_consolidated/data/document/20%20Innovative%20solutions.pdf.

² <http://www.akdn.org/>.

Proiectul K'CIDADE EQUAL a înființat 14 acțiuni corelate pentru a promova spiritul antreprenorial și o cultură a autonomiei și inițiativei. Proiectul se deosebește prin convingerea că pentru a obține activarea cu succes a grupurilor dezavantajate pe termen lung este important mai întâi să se mobilizeze comunitățile și să crească încrederea individului și a comunității. Acest aspect încearcă să abordeze cauzele de bază în locul constatării excluziunii sociale și a nivelului scăzut de antreprenariat. K'CIDADE a fondat trei Centre de Inovare Comunitară pentru a lansa și sprijini diferite proiecte comunitare destinate pentru a fi „spații creative și inovatoare”, locații planificate și administrate în viitor de către rezidenți. K'CIDADE subliniază importanța alegerii momentelor de deschidere adecvate în cadrul comunității ca un pas esențial în a face serviciile „ușor de accesat” și în a depăși barierele reale de care se lovesc aceste comunități (cum ar fi mobilitatea scăzută).

Serviciile strategice de sprijin furnizate și facilitate sunt educația, antreprenariatul, accesul la internet și capacitatea de găzduire a organizațiilor societății civile; de asemenea, principalele activități inovatoare sunt promovarea proiectelor de inovare comunitară (CIP) propuse și conduse de rezidenți.

Pliantele și website-ul K'CIDADE le cer rezidenților din comunitățile-țintă să-i abordeze cu noi idei. Odată ce grupurile de interes încep să apară, acestea sunt ajutate să planifice și să implementeze proiectele lor. Fundația Aga Khan a dobândit o experiență considerabilă cu privire la planurile de dezvoltare comunitară ascendente din zonele rurale ale țărilor în curs de dezvoltare și nu furnizează soluții; mai degrabă, participanții sunt încurajați să găsească propriile lor soluții. Resursele externe sunt folosite pentru a consolida capacitatea locală, și nu pentru a o substitui. În prezent, sunt implementate cu succes șase proiecte de către beneficiarii locali, care sunt oferite unui număr de peste 600 de persoane. Proiectele asigură o platformă bună din care să se mobilizeze alte persoane locale; peste 6.000 de rezidenți au fost mobilizați pentru diferite activități, din care 28% au fost implicați în mod activ în pregătirea acestor activități.

Activități: instrumente inovatoare de sprijinire a afacerilor independente

Sub conducerea Centrului de Inovare Comunitară din Alta de Lisboa, un prim magazin a fost deschis în luna martie 2006. Aceste magazine asigură un sistem de sprijin potențialilor antreprenori formați în stagii clar definite, de la stabilirea profilului până la planificare, începere, consolidare și creștere. Fiecare stagiou asigură servicii precum consiliere, motivare, formare profesională, îndrumare și facilitare a accesului la microcredit care să ajute antreprenorul să dobândească competențe personale, abilități tehnice și resurse necesare succesului. Sistemele au fost dezvoltate pentru a înregistra progresul făcut de antreprenori odată cu acest itinerariu într-un mod care este recunoscut de ei înșiși și de alte agenții.

Incubatoarele de afaceri sunt planificate în special pentru a atrage persoanele care se confruntă cu dezavantaje grave pe piața muncii, cum ar fi femei necalificate, persoane cu dizabilități, minorități etnice și șomeri pe termen lung. Incubatoarele asigură un nou sprijin practic în afaceri, inclusiv spațiul fizic, echipamentele, sprijinul tehnic și accesul la o platformă comună de servicii manageriale pentru a reduce riscul pentru antreprenori și pentru a crește șansele de succes.

Cursurile de formare special adaptate, destinate afacerilor mici și serviciilor, au fost stabilite de către parteneriatul proiectului cu deschidere către probleme cum ar fi siguranța și încrederea, îngrijirea și responsabilitățile pe tot parcursul fazelor dezvoltării afacerii. Modele cu rol pozitiv antreprenorial sunt prezentate prin intermediul organizării de concursuri și competiții pentru antreprenoriat în rândul grupurilor speciale (cum ar fi tinerii). Acest proiect promovează în mod activ planurile de acțiune pentru locuri disponibile de angajare dezvoltate de rețele locale în cele trei teritorii și 25 de antreprenori potențiali au început să urmeze aceste procese de sprijin din care 5 au început deja să deruleze propriile lor afaceri.

Parteneriate

Proiectul a beneficiat de diversitatea parteneriatului intern, subliniind importanța cooperării dintre părțile interesate private și publice în vederea dezvoltării de intervenții mai sustenabile. Pentru ca aceasta să funcționeze într-un mod care să dezvolte legăturile orizontale și verticale, este esențial

să se dezvolte un mediu care să permită acest lucru. Proiectul vine în întâmpinarea acestei provocări, prin intermediul unui sistem puternic de administrație și guvernare.

Dincolo de parteneriatul proiectului, K'CIDADE a implicat în jur de 100 de organizații locale în cadrul unei diagnoze de participare pentru a identifica problemele și perspectivele-cheie. Membrii echipei au mobilizat ulterior în jur de 70 de organizații locale să documenteze, să planifice și să implementeze activități pentru comunități într-un mod de consolidare integrat și reciproc. Parteneriatul local și abordările colective sunt rare în Portugalia, însă sunt fundamentale filosofiei proiectului de a permite participarea comunității și de a maximiza activele locale. Punctul forte principal al K'CIDADE este combinarea de abordări de sus în jos și de jos în sus și stimularea unui proces comun de învățare.

Consolidarea rețelilor și capacităților celor șase organizații implicate în procesele de construire a capacității a condus la formarea a trei rețele de parteneriat local cu 218 agenți de dezvoltare locală. Activități precum ședințe de formare comună și ateliere de lucru pentru agenți de dezvoltare locală, consultanță la locul de muncă pentru organizațiile locale și vizite de studiu au crescut nivelul de conștientizare al agenților participante privind problemele puse în joc și abordarea proiectului.

Echipa de proiect își completează competențele prin contracte ad-hoc cu actori externi pentru a aduce o valoare specifică adăugată. Hewlett Packard a semnat un contract cu K'CIDADE pentru a testa programul de accelerare a microîntreprinderii în vederea asigurării de asistență comprehensivă și acces tehnologic al microîntreprinderii în comunitățile cu venituri mici. Curriculumul urmărește antreprenorii de microîntreprinderi din comunitățile dezavantajate care sunt interesați să își dezvolte afacerea, însă nu pot accesa tehnologii de informații și comunicare. Au fost întocmite ghiduri de resurse digitale pentru a oferi rezidenților și organizațiilor locale un mai bun acces la informații locale și infrastructură, iar acestea sunt administrate de către 56 de organizații locale; K'CIDADE a format 87 de agenți de dezvoltare locală privind modul de folosire și actualizare a ghidurilor.

Trei spații pentru internet (fiecare cu 15 computere) au adus noi oportunități pentru peste 600 de persoane, inclusiv femei, persoane șomere

pe termen lung și adulți cu vârsta de peste 55 de ani. Deja, mai mult de 120 de persoane au fost formate și au primit certificate în domeniul noilor tehnologii. Pe lângă ajutarea oamenilor să dobândească competențe legate de locul de muncă, instrumentele digitale s-au dovedit a fi mobilizatori comunitari excelenți cu impact asupra altor arii din program.

Abordarea pe termen lung a proiectului în adresarea cauzelor, și nu doar a simptomelor de excluziune socială și lipsă de acțiune antreprenorială este reflectată în dimensiunea educației proiectului. Asociația Copilăria dezvoltă competențe antreprenoriale prin formarea profesorilor în modele mai active ale educației (EDUCARE) care sunt menite să îmbunătățească autonomia, creativitatea și responsabilitatea copiilor, a familiilor lor și a profesorilor.

Copiii se bucură ei înșiși în timp ce sunt învățați să investigheze, să mobilizeze resurse și să își urmeze propriile interese. O publicație și o serie de videoclipuri vor ilustra metode și tehnici folosite pentru a îmbunătăți educația în comunitățile marginalizate și dezavantajate. Seria a trebuit să se dovedească folositoare practicienilor, politicienilor și savanților în ilustrarea experienței și practicii în cadrul dezvoltării educației și acreditării antreprenoriatului social.

Informații de contact

Nume DP: Urban Community Support Programme / Programul Urban de Sprijin Comunitar– KCIDADE (ID: PT-2004-096)

Contact DP: Maria Marques (Fundação Aga Khan)

Adresă: Centro Ismaili, Av. Lusíada, nº1, P-1600-001

Lisboa

Telefon: + 351 217229001

E-mail: geral@kcidade.com

Website: www.kcidade.com

3.2.5. Regatul Unit al Marii Britanii

3.2.5.1. Cooperativa Wrekin de îngrijiri la domiciliu

Cooperativa Wrekin Care asigură servicii de calitate îngrijirii la domiciliu în regiunile Telford & Wrekin, este localizată în Ketley, Telford și promovează sloganul "Locul natal al industriei", deoarece acoperă unele dintre cele mai vechi orașe industriale din țară. Cooperativa este o întreprindere formată din cooperații care creează locuri de muncă pentru lucrătorii locali, care conduc, dețin și controlează cooperativa, ce funcționează din anul 1991 cu sprijinul consiliilor locale și departamentale de asistență.

Wrekin Care asigură două tipuri de servicii de îngrijiri personale (îmbrăcare; îmbăiere, spălare și bărbierit; cerințe de toaletă; activități din domeniul sănătății; manipulare manuală; pregătirea meselor) sau domestice (spălarea rufelor; călcat; cumpărături; excursii; curățenie; ștergerea prafului).

Scopul asigurării îngrijirilor personale pentru persoanele care locuiesc în propriile case este de a ajuta și, oricând este posibil, de a îmbunătăți independența acestora. Obiectivele Wrekin Care sunt de a oferi îngrijiri clienților săi prin aderarea la cele mai înalte standarde în care bunăstarea clienților este supremă, de a se comporta onest și corect și de a cere respectul valorilor.

Îngrijitorii¹ au tendința să se clasifice în două categorii principale: femeii cu copii școlari și femeii de vârstă a doua care au experiența îngrijirilor de care au avut parte. Atracția slujbei este faptul că este flexibilă și orele de muncă pot fi de obicei alese pentru a se potrivi și altor angajamente. Îngrijitorii lucrează de la două până la patruzeci și cinci de ore pe săptămână, deși nu există reguli care să limiteze numărul acestor ore. Majoritatea aleg să lucreze part-time, adică 20-25 de ore. Wrekin asigură servicii la sfârșit de săptămână și îngrijitorii au o listă a weekendurilor în care ei sunt disponibili să lucreze. Tot personalul este format din îngrijitori calificați și lucrează în domeniile în care se înregistrează nevoi specifice. Doi dintre îngrijitori, pe lângă munca de îngrijire, au fost formați ca lucrători de sprijin ai îngrijitorilor. Astfel, pentru o sumă suplimentară de 15 lire sterline pe lună

¹ *Cooperative în cadrul îngrijirilor comunitare: un studiu de caz multiplu*, 1996, <http://www.uk.coop/system/files/sites/default/files/resources/Co-operatives%20and%20Community%20Care.pdf>.

plătite de cooperativă, aceste persoane sunt la dispoziția colegilor lor, cu rolul de mentori în probleme de serviciu.

Flexibilitatea și incertitudinea însoțitoare cu privire la orele de lucru și venituri fac ca slujba să fie mai puțin atractivă pentru bărbați. De asemenea, majoritatea clienților sunt femei în vârstă, care refuză să primească îngrijiri personale din partea tinerilor, așa că nu este întotdeauna ușor pentru bărbați să aibă o normă întreagă așa cum își doresc.

Calitatea de membru

Cooperativa este controlată de un comitet de management format din 18 dintre membrii săi, care se întâlnesc o dată pe lună pentru a discuta aspecte decizionale. În vremurile timpurii ale cooperativei Wrekin, comitetul de management se întâlnea mult mai des, deoarece trebuia să lucreze la codul de practică și contractele care le guvernează activitatea. Astfel, discuțiile erau aprinse, dar problemele au devenit mai puțin controversate pe măsura consolidării cooperativei și a evoluției bunelor practici. Toți membrii sunt încurajați să participe la întâlnirea generală anuală și se fac încercări pentru a o face cât mai interesantă posibil. De asemenea, se organizează evenimente sociale o dată la două luni, astfel încât îngrijitorii pot ține legătura între ei, pot simți că aparțin cooperativei și pot purta discuții despre aspectele de zi cu zi ale slujbei lor.

În fiecare an este organizată o petrecere aniversară Wrekin la care sunt invitați toți clienții și îngrijitorii, eveniment recunoscut pentru faptul că multe persoane trebuie să călătorească o anumită distanță din zone îndepărtate pentru a participa la eveniment.

Informații de contact

Wrekin Care Co-operative Ltd.

Unit 6b Ketley Business Park, Waterloo Road, Ketley, Telford, Shropshire, TF1 5JD

01952 249414

01952 249235

homecare@wrekincare.co.uk

<http://www.wrekincare.co.uk/index.php>

3.2.5.2. *Cooperativa Crest*

Cooperativa Crest a fost înființată în anul 1998 și a evoluat în urma unui proiect derulat de Scope, cu fonduri din primele loterii. Scopul proiectului a fost de a înființa o cooperativă comunitară care să ajute persoanele cu dizabilități și șomere să își îmbunătățească competențele și să își găsească un loc de muncă – fie în cadrul cooperativei, fie pe piața locurilor de muncă sustenabile din cadrul comunității. Proiectul s-a derulat pe o perioadă de 3 ani și la sfârșit cooperativa a devenit o societate cu răspundere limitată nonprofit. O altă cerere de finanțare a fost acordată pentru a furniza cursuri de formare profesională care să ajute persoanele dezavantajate, excluse social să dobândească competențe de viață și o experiență reală de muncă într-un mediu sustenabil. Cooperativa a pus bazele a două afaceri comunitare în cadrul cărora puteau fi furnizate formările. În următorii 5 ani, compania a evoluat și a identificat potențialul pentru sectorul privat de a livra servicii de reciclare – o zonă de creștere pentru afaceri în Marea Britanie. Luând în considerare legislația care era introdusă în Țara Galilor pentru a realiza reciclarea obligatorie, cooperativa Crest a înființat trei noi întreprinderi având ca activitate principală reciclarea, cu scopul final de a deveni o întreprindere socială independentă, dar în același timp având grijă să nu piardă abordarea inițială de a lucra și sprijini persoanele dezavantajate.

Activitățile specifice cooperativei se referă la dezvoltarea întreprinderilor sociale sustenabile, asigurând oportunități de formare și de muncă în cadrul Comunităților Conwy și Denbighshire – încorporând incluziunea socială și sustenabilitatea de mediu.

Calitatea de membru

Cooperativa Crest este o companie cu răspundere limitată cu statut nonprofit ce respectă totodată principiile de funcționare ale cooperativei. Membrii cooperativei sunt formați de acționari-cheie și persoane care primesc servicii din partea organizației. Directorii voluntari sunt aleși și un loc de conducere este rezervat pentru reprezentantul personalului. Comitetul executiv se întâlnește de două ori pe lună pe parcursul întregului an.

Activități

- Rețeaua de alimente comunitare: FareShareCymru colectează tone de alimente din industrie în cadrul rețelei (13 locații) și apoi le distribuie celor 600 de organizații comunitare care asigură hrană pentru persoanele nevoiașe.
- Asigură funcționarea centrului de probleme de urgență care se confruntă cu deșeurile alimentare din Marea Britanie.
- Asigurarea de alimente de calitate persoanelor dezavantajate și vulnerabile.

Funcționează în 13 locații în întregul teritoriu al Marii Britanii.

În fiecare zi, o medie de 29.000 de persoane beneficiază de serviciile asigurate de FareShare, iar în 2009/10 redistribuirea de alimente de către FareShare a contribuit la oferirea de peste 6,7 milioane de mese. Redistribuirea de alimente se referă la alimentele care ajung la depozitele de deșeuri și a sprijinit afacerile în reducerea emisiilor de CO2 (cu 13.950 de tone față de perioada 2008/2009).

Serviciile comunitare Crest asigură o largă paletă de oportunități pentru dezvoltare personală a persoanelor șomere, a adulților cu dizabilități de învățare, a contravenienților adulți și tineri. Prin programe adecvate, indivizii sunt ajutați să dobândească încrederea în sine, să identifice experiențe de lucru actuale în cadrul afacerilor comunitare și să dobândească calificări actualizate. În unele programe se pot chiar plăti salarii cursanților, pe perioada formării lor.

Crest asigură persoanelor cu dizabilități de învățare și fizice din Conwy și Denbighshire un serviciu de oportunitate de muncă sprijinit. Toți indivizii sunt sprijiniți de angajați calificați care să îi asiste la sarcinile de muncă și nevoile personale, fiind disponibilă o varietate de oportunități de locuri de muncă. Clienții sunt încurajați să aleagă tipurile de muncă care le fac plăcere, li se asigură asistență pentru a îi întâmpina pe clienți și sunt implicați în aprovizionarea magazinului și aranjarea pe rafturi a produselor și materialelor promoționale.

În domeniul textil al Crest, adulții cu dizabilități de învățare și fizice calcă hainele pentru magazin și sunt învățați să recunoască setările fierului de călcat și să sorteze hainele pe categorii. Unii clienți sunt implicați în cântărirea sacilor textili, în transferarea valorilor greutateașilor în calculator,

folosind competențele numerice și în distribuirea de pliante. Multor indivizi din cadrul programului Crest de oportunități de muncă le face plăcere să călătorească cu mașina pe parcursul zilei, cu ocazia deplasărilor la diferite puncte de lucru.

Acțiunea Crest FareShare oferă indivizilor șansa de a asista la sortarea alimentelor, care urmează a fi livrate drept produse de caritate în districtele Conwy și Denbighshire. Echipa de muncitori de sprijin calificați stabilește obiectivele pentru fiecare individ, iar fiecărui client i se revizuieste dosarul în mod regulat pentru a se asigura că îndeplinește obiectivele stabilite.

Magazinul comunitar Crest deține produse pentru casă și grădină, strânge bunuri și mobilier de casă și haine care se pretează refolosirii pentru a le revinde la prețuri foarte mici comunității locale, dar există și bunuri de calitate, multe dintre acestea fiind noi sau abia folosite.

Ce depozitează

Haine și echipamente pentru copii: stochează doar haine la standardul cel mai ridicat pentru bebeluși și copii, dar și mărfuri de creșă folosite, cum ar fi cărucioare, jucării și cărți.

Obiecte de arte și meserii: vinde materiale pentru diferite arte și meserii, depozitând vopsea, PVA, argile, lacuri și truse de scule etc.

Materiale casnice

Mobilier: multe dintre produsele selectate au fost folosite deja sau în cele mai multe cazuri au fost produse de fabrică și sunt noi (unele pot avea mici defecte – care vor fi clar semnalate pe toate produsele în cauză).

Materiale lemnoase: materialele lemnoase reciclate sau renovate sunt ideale pentru a fi folosite fără alt sprijin.

Mobilier de grădină: deține o paletă largă de mobilier de exterior nou și de calitate din lemn de esență tare și stuf – acestea sunt noi, returnări din fabrică (și, prin urmare, pot avea mici defecte care sunt marcate pe fiecare dintre produsele în cauză).

Bunuri electrice: deține o paletă atent selectată de produse electrice deținute anterior, care au fost verificate și declarate adecvate pentru revânzare de către o persoană autorizată. Produsele sunt donate de

organizații. Nu se acceptă donații de produse electrice din partea instituțiilor publice.

Colectările Crest de gunoaie

- Afacerile de strângere de deșeuri asigură serviciul de strângere a deșeurilor comerciale companiilor din nordul Țării Galilor. Tipurile de deșeuri pe care le pot colecta sunt capete ale produselor de linie, bunuri ușor deteriorate și returnuri ale clienților, de la bunuri casnice generale până la mobilier și produse electrice.
- Colectarea materialelor lemnoase; ele oferă un serviciu unic celor care produc deșeuri lemnoase – fie noi sau folosite. Toate tipurile de material lemnos sunt strânse de la sediul companiei în mod regulat sau la solicitare, ei oferind prețuri competitive pentru acest serviciu.
- Colectarea deșeurilor de grădină voluminoase asigură un serviciu de colectare special pentru cantități mari de deșeuri de grădină.

Un parteneriat de reciclare INOVATOR a adus două premii de prestigiu pentru excelență: colectările comunitare de grup și băncile de reciclare a textilelor.

Întreprinderea socială Cooperativa Crest, cu sediul în Llandudno Junction, care găzduiește asociația Cartrefi Conwy și compania de construcții G. Purchase, a salvat în jur de 4.000 de bucătării și băi de la depozitele de deșeuri, de când a început proiectul, în urmă cu 18 luni.

Programul a fost salutat ca fiind primul parteneriat de reciclare de acest tip din Marea Britanie, peste 90% dintre materialele recuperate fiind reciclate.

Informații de contact

Crest Co-operative Ltd

Brierley House, Ferry Farm Road

Llandudno Junction

LL31 9SF

Tel: 01492 596783, Fax: 01492 584938

Website: <http://www.crestcooperative.co.uk>

3.2.5.3. Organizația Action Acton

Action Acton este o companie cu răspundere limitată și întreprindere socială în dezvoltare, un trust de dezvoltare și caritate din Londra de Vest. Obiectivul principal al Action Acton este de a „**promova regenerarea economică și comunitară**” în orașele Acton, Ealing și zonele adiacente Londrei de Vest.

Organizația furnizează o paletă largă de inițiative comunitare, economice și de afaceri; conduce Centrul de Învățare Action Acton cu sediul pe proprietatea South Acton Fabrica Doughnut - sediul afacerii fiind pe proprietatea comercială Acton Vale și Piața Acton din orașul Acton. Action Acton a gestionat cu succes cele 11 milioane de lire sterline finanțate prin Programul Single Regeneration Budget (SRB) derulat pe o perioadă de 4 ani.

În Acton, cea mai mare proprietate de găzduire socială din Londra de Vest (are case private cu o valoare de 0,5 milioane de lire sterline), 37% dintre rezidenți sunt inactivi profesional, 3485 de rezidenți sunt clasificați ca fiind „defavorizați din punctul de vedere al veniturilor” și 35% dintre copii depind de ajutoarele sociale ale acestora. Refugiați, șomeri, părinți singuri, tineri excluși, contravenienți, oameni în vârstă și familii care trăiesc în sărăcie locuiesc la 5 minute de comunitățile bogate. Ca recunoaștere a acestor extreme sociale și economice, Action Acton dorește să asigure comunităților locale educație și formare, competențe de angajare și pornire a unei afaceri.

Action Acton este angajată în dezvoltarea unei comunități integrate, abordarea antreprenorială a inovării sociale prin conectarea la rețele extinse și formarea de parteneriate cu grupuri de infrastructură, acționarii-cheie și finanțatori. Mai mult, organizația a fondat cu succes întreprinderi sociale cum ar fi Acton Street Market (Piața de Stradă Acton), prin care se furnizează 80 de oportunități comerciale în fiecare săptămână, câștigând premiul național pentru „excelență în întreprindere comunitară și coeziune comunitară”.

Pe durata a 6 ani, Action Acton s-a extins din Acton până la Ealing și apoi către alte două orașe mici adiacente din Londra de Vest. Numărul participanților a crescut de la 50 de persoane la peste 700 de persoane pe an. Organizația angajează voluntari locali și cursanți tineri din grupurile-

țință dezavantajate. De asemenea, se identifică și persoane din România, China, Polonia și Coreea de Sud care transmit experiența și cunoștințele lor din domeniul inovării sociale înapoi către țările lor de origine.

Obiectivele planului de afaceri

Obiectivele-cheie stabilite în planul de afaceri sunt:

1. Să ajute indivizii dezavantajați și șomeri să obțină locuri de muncă.
2. Să ajute persoanele dezavantajate să își îmbunătățească competențele de alfabetizare, de aritmetică și de bază.
3. Să reducă nivelul de criminalitate prin asistență oferită deținuților și contravenienților pentru a participa la cursuri de formare și a-și găsi un loc de muncă.
4. Să regenereze centrul orașului Acton prin intermediul grupului de sprijinire a afacerilor locale.
5. Să organizeze și să dezvolte activități de dezvoltare a comunității, inclusiv lucrul cu grupurile și indivizii BMER (etnicii minorității de culoare și refugiați) și inițiative de siguranță comunitară.
6. Să sprijine indivizii șomeri în a înființa propriile afaceri.
7. Să sprijine afacerile ca mod de participare la reciclarea deșeurilor.
8. Să furnizeze o unitate de incubare a afacerii pentru afacerile la început de drum în industria media.
9. Să dezvolte Action Acton astfel încât să devină o organizație caritabilă sustenabilă financiar, un trust de dezvoltare și întreprindere socială.
10. Să asigure diverse servicii pentru a ajuta oamenii aflați la nevoie – în special persoanele dezavantajate și șomere.
11. Să lucreze în parteneriat cu alte întreprinderi caritabile și organizații, autorități locale și organisme din sectorul public.

Action Acton derulează un număr de proiecte menite să sprijine persoanele pentru a se întoarce înapoi la muncă, cum ar fi:

- **Somali Equal Ace Project (SEAP)** – care vine în ajutorul șomerilor somalezi și al altor indivizi în formarea competențelor pentru viață și angajare.
- **Skills Bank** (fundația parohială a orașului) care abordează sărăcia în Londra – dorește să reducă nivelul de șomaj în Ealing și să plaseze oameni pe piața locurilor de muncă cu salarii peste salariul minim; din toate punctele de vedere asigură asistență rezidenților din Ealing, care sunt în căutarea unui loc de muncă cu normă întreagă sau redusă, formare sau muncă voluntară, inclusiv scrisori care însoțesc CV-uri, contact cu angajatori, acces la internet și telefon. Sunt organizate întâlniri față în față cu consilieri.
- **Rețeaua Ealing One Stop Shop Jobs** - Action Acton este liderul în cadrul acestui proiect, care are o rețea de opt grupuri locale voluntare. Proiectul de brokeraj al locurilor de muncă se referă la consilierii calificați care primesc dosare ale clienților și petrec tot timpul necesar pentru a îi plasa pe aceștia la un loc de muncă sustenabil cu normă întreagă sau parțială sau într-un loc de muncă voluntar cu scopul de a îi pregăti în vederea obținerii unui loc de muncă sustenabil. Acest proiect asigură sprijin timp de 6 luni, pentru a se asigura că locul de muncă devine sustenabil pentru client.
- **Work Directions:** înființat de Agenția de Dezvoltare a Londrei, este un proiect de brokeraj al locurilor de muncă orientat către rezidenții din Ealing șomeri/inactivi din punct de vedere economic, unde consilierii IAG calificați primesc dosare ale clienților și petrec tot timpul necesar pentru a îi plasa pe aceștia la un loc de muncă sustenabil cu normă întreagă sau parțială. (Criterii de înscriere: șomer în căutarea unui loc de muncă/inactiv din punct de vedere social și beneficiari ai unor alocații cu vârsta de peste 20 de ani.)

Detalii de contact

Strada 16-18

Acton, Londra. W3 8SB

Tel: 020 8993 9605, Fax: 020 8993 0998

URL: <http://www.actionacton.com>

3.2.5.4. *Produsele Haven*

Produsele Haven este o întreprindere socială ce funcționează ca afacere viabilă și eficientă din punct de vedere comercial, furnizând oportunități de angajare pentru persoanele cu dizabilități. Oferă servicii și soluții companiilor care caută să subcontracteze procesele lor de producție. Cu o evidență notabilă la nivelul furnizării și satisfacerii celor mai provocatoare cerințe și cu o listă de clienți de la firme internaționale și de la companii locale, Haven lucrează pentru comunitate.

Produsele Haven face parte din Grupul Momentum care ajută peste 2.200 de persoane în fiecare an, inclusiv persoane care suferă de boli mintale și afecțiuni ale creierului să își realizeze obiectivele. În plus, face parte din Consorțiul Activităților Comerciale Sprijinite din Scoția¹.

Produsele Haven a fost înființat pentru a sprijini soldații răniți care se întorceau în comunitățile lor după cel de-al Doilea Război Mondial. Misiunea companiei a fost întotdeauna să îi ajute pe cei grav dezavantajați pe piața muncii și, funcționând ca o firmă socială, ajută compania să își realizeze obiectivele etice prin faptul că este o entitate comercială eficientă.

Serviciile Haven

Produsele Haven funcționează în numeroase locații-cheie din Scoția, furnizând servicii comerciale în diferite domenii, de la împachetare la asamblare de componente și până la editare.

Haven Hillington

În Hillington, Produsele Haven funcționează într-o fabrică de 20.000 de picioare pătrate. Se specializează pe asistarea diferitelor organizații internaționale blue-chip, cum ar fi grupul Edrington și John Dewars and Sons Limited, cu producție în domenii precum ambalare și asamblare.

Haven Inverness

În Inverness, Produsele Haven oferă imprimări de finisare și asamblare de produse efectuate de o forță de muncă flexibilă și cu experiență, formată pentru a satisface cele mai înalte cerințe. Sarcini minuțioase și care implică muncă intensivă, precum expedieri, colaționare,

¹ Supported Businesses in Scotland Brochure.

scrieri, editare de copii, etichetare și împachetare, pot fi îndeplinite la termen și la standarde ridicate.

Serviciile de editare includ, de asemenea:

- broșurare cu fir;
- copiere color;
- ambalare în formă diminuată;
- legare de fire și pieptănare;
- ghilotinare;
- laminare;
- perforare a hârtiei;
- legare de calendare;
- finisare a anunțurilor;
- recondiționare de cărți.

Haven Reciclare

Cu sediul în Glasgow, Haven Reciclare oferă servicii complete de reciclare a echipamentelor electrice și electronice pentru clienți de toate mărimile, atât casnici, cât și comerciali. Materialele reciclabile, cum ar fi computerele și televizoarele, nu trebuie considerate deșeuri, fiind o resursă din care materiale folositoare, precum cuprul, aluminiul, plasticul și alte componente, pot fi extrase și reciclate și adesea produsul în sine poate fi renovat și refolosit în scopul său de bază.

Serviciile oferite de Haven Reciclare includ: îndepărtarea și înlăturarea tuturor deșeurilor de echipamente electrice, distrugere de date sigure, debarasare birouri, deplasare de computere și logistică.

În timp ce funcționează ca activitate comercială, Haven Reciclare este, de asemenea, o întreprindere socială în care majoritatea angajaților calificați și formați la nivel înalt este formată din adulți cu dizabilități și dezavantajați. Formarea continuă face ca întreaga activitate să fie îndeplinită la cele mai înalte standarde posibile, drept dovadă lista clienților Haven. Clienții se află într-o poziție unică prin faptul că pot contribui în mod semnificativ la răspunderea lor socială corporativă (CSR) prin simpla angajare a Haven Reciclare ca furnizor.

Centrul de învățare

Haven operează două centre de învățare la sediile sale din Hillington și Inverness; fiecare membru al forței de muncă Haven are acces la centrul de învățare care furnizează cursuri de informatică, alfabetizare și numerație. În plus, centrele oferă ședințe de consolidare a încrederii, tehnici de interviuare și competențe de căutare a unui loc de muncă.

În prezent, Haven lucrează în parteneriat cu Colegiul Cardonald pentru a da posibilitatea angajaților săi să obțină calificări acreditate.

Personalul Haven: o forță de muncă complementară

În prezent, are 138 de angajați, din care 112 sunt grav dezavantajați pe piața muncii. Acest tip de afacere de mare succes este salutată la scară largă și Haven a câștigat premiul pentru IMM-ul Anului în domeniul afacerilor din Scoția, în cadrul Premiilor Comunitare 2006 ¹.

Condusă ca afacere, și nu ca o afacere caritabilă, Haven oferă un serviciu flexibil și demn de încredere pentru afaceri, cu produse furnizate la termene scurte de timp și cu instrucțiuni de ultimă oră. Produsele Haven asigură locuri de muncă și oportunități de dezvoltare pentru o forță diversificată de lucru. În ultimii ani, Haven a extins opțiunile de angajare disponibile personalului său cu dizabilități prin crearea Inițiativei Forței de Muncă Complementare². Acest model inovator oferă oportunitatea personalului Haven de a lucra în organizații mari, sprijinite de membrii echipei de management Haven. Astfel, după ce trece printr-un proces de interviuare și prin procesul normal de prezentare a organizației partenere, angajatul Haven este plasat în cadrul unui rol care se potrivește competențelor deținute de acesta. Forța de muncă complementară este apreciată ca fiind un mare succes și rolurile asumate în prezent de angajații Haven cu partenerii includ asistenți tehnici de birou, asistență de înlocuire a componentelor de computer, descărcare de programe, asistență în unități și asistență administrativă. Atât angajații Haven, cât și organizațiile

¹ <http://www.socialfirms.co.uk/features/case-study-haven-products>.

² Mai mult despre Complementary Workforce Initiative, la: <http://www.momentumscotland.org>.

partenere sunt sprijinite în orice moment de echipa de management Haven. Fiecare membru al forței de muncă Haven are acces la centrele de învățare și unitățile din Inverness, care lucrează în parteneriat pentru a furniza cursuri acreditate de alfabetizare, numeratie și informatică.

Majoritatea forței de muncă Haven este menționată prin Job Centre Plus, prin intermediul programului Workstep care sprijină persoanele cu dizabilități în vederea găsirii unui loc de muncă.

Lista de clienți Haven include:

- IBM;
- Grupul Edrington;
- John Dewar & Sons;
- Consiliul Highland;
- Comisia de Sănătate Highland;
- Universitatea Highlands & Islands (UHI);
- Semiconductorul Național;
- Standard Life;
- Lifescan Scoția;
- Nairn's din Scoția.

Premii

Următoarele sunt premii ale Produselor Haven:

- Premiul Star pentru companii sociale 2008 – Companii sociale Marea Britanie.
- Premiul pentru soluții antreprenoriale 2007 – Coaliția de Întreprinderi Sociale.
- Premiul Investitori în oameni 2007.
- Compania anului 2006 – Afaceri scoțiene în cadrul premiilor comunitare.

Informații de contact

Produsele Haven

Unit 3

Sentinel Court

Atholl Ave

Hillington G52 4UA

Tel: 0141 882 5752

Email: matt.harley@havenproducts.co.uk

Website: <http://www.havenproducts.co.uk/>

3.2.5.5. Prieteni, Familii și Călători (FFT)

Friends, Families & Travellers (FFT)¹ (Prieteni, Familii și Călători) a fost fondată ca răspuns la Actul cu privire la justiția criminală și ordinea publică din anul 1994 și face parte din numeroasele organizații de top care au apărut, dorind să se adreseze problemelor comunității de țigani și călători. În câțiva ani, FFT a devenit, dintr-un grup informal de sprijin, și o rețea care se ocupă de dificultățile întâmpinate în special de noii migranți, o organizație de formare, informare și consiliere formală care asigură o gamă largă de servicii populației migrante, fie tradiționale sau noi, stabilite sau în peregrinaj.

Obiectivul general al organizației este de a crea o societate mai echitabilă unde oricine are dreptul de a călători; de asemenea, nu își restricționează serviciile doar unui singur grup special și nici nu reprezintă un grup împotriva altuia, ci mai degrabă răspunde la nevoile comunității ca întreg.

Funcționare

FFT este o organizație caritabilă înregistrată,² cu un comitet administrator, în prezent format din 10 administratori, 5 dintre aceștia fiind

¹ Friends, Families & Travellers (FFT), <http://www.gypsy-traveller.org/>.

² FFT, anterior un grup de sprijin, a devenit o companie (organizație de voluntariat nonprofit) cu răspundere limitată prin garanție în luna iulie 1999 (nr. 3597515) și o organizație de caritate înregistrată în luna noiembrie 2005 (nr. 1112326).

migranți. Administratorii sunt aleși de către membri în cadrul întâlnirii generale anuale și răspund direct acestora. Întâlnirile Comitetului Administrator au loc de șase ori pe an și sunt deschise tuturor membrilor, conform politicii de participare a membrilor.

În prezent, FFT este singura organizație de caritate națională (cu număr de înregistrare 1112326) care funcționează în numele tuturor romilor și migranților indiferent de etnie, cultură sau proveniență. FFT este, de asemenea, o companie cu răspundere limitată, nonprofit, cu garanție (nr. 3597515). Organizația de membri este condusă de comisia de management.

Activități¹ - Furnizează studii de caz, sfaturi și informații romilor și migranților fie în mod direct, fie prin telefon și prin deplasarea la locurile speciale; asigură consiliere organizațiilor terțe cu privire la problemele comunităților migratoare; oferă sfaturi și sprijin indivizilor romi și migranți, familiilor și comunităților; asigură și desfășoară seminarii de formare și conștientizare pentru a integra agenții în cadrul sectoarelor voluntare și statutare. Organizația diseminează și împărtășește cunoștințe și informații despre bunele practici ale lucrului cu grupurile-țintă, puse la dispoziția celor interesați, inclusiv studenți, agenții statutare și de voluntariat și media; asigură sprijin comunitar, servicii de sănătate și sociale romilor și migranților, sprijinind indivizii și familiile să aibă acces la agențiile de incluziune socială pentru a le satisface nevoile; facilitează și funcționează ca mentor pentru grupurile de sprijin locale în vederea valorificării potențialului indivizilor, familiilor și comunității și a construirii capacității altor grupuri și organizații de romi și migranți locali. Efectuează cercetări în parteneriat cu instituții academice, pentru a construi și promova o mai bună cunoaștere și înțelegere a problemelor care afectează viețile comunităților migratoare. Lucrând cu indivizii și grupurile locale din comunitățile migratoare, ei răspund politicilor și propunerilor instituțiilor de planificare locale și regionale și asigură expertiză examinărilor în public ale strategiilor de relocare a migranților. Mai mult, se înregistrează mărturii și declarații privind asigurarea de spații și alte nevoi ale romilor și migranților pentru ca aceștia să obțină propriile lor locații sau să

¹ FFT, 2010, *Raport anual 2009-2010*, http://www.gypsy-traveller.org/pdfs/annual_report_2009-2010.pdf.

influențeze deciziile de evacuare de pe locațiile neautorizate; ei participă în cadrul grupurilor și forurilor mai mari de egalitate și diversitate pentru a se asigura că interesele grupurilor-țintă nu sunt trecute cu vederea în cadrul planurilor și strategiilor care urmăresc dezvoltarea unei societăți mai echitabile și egale.

În cele din urmă, lucrează la propriul lor drept și în parteneriat cu alte organizații de țigani și peregrini pentru a organiza campanii pentru reforma legală, astfel încât drepturile și nevoile comunităților migratoare să fie pe deplin și în mod adecvat adresate.

Lucrări la nivel regional: FFT este finanțată de comunități și guvernul local, conform Fondului de combatere a inegalităților dintre rase, pentru a îndeplini sarcini de dezvoltare a comunității astfel încât romii și migranții să aibă un cuvânt de spus în cadrul forumurilor, consultărilor, grupurilor de rezidenți etc.

Informații de contact

FFT

Sediul Central

113 Queens Road

Brighton

E. Sussex, BN1 3XG

Tel: 01273 234 777

email: fft@gypsy-traveller.org

Website: <http://www.gypsy-traveller.org>

3.2.6. Grecia

3.2.6.1. Întreprinderea socială Ev Zin

Ev Zin (în limba greacă Ev Zin (“Ev Ζην”) înseamnă „o viață bună”) este un caz tipic de „cooperativă socială cu răspundere limitată” sau „KoiSPE”; organizația are sediul la Aigaleo, în partea de nord-vest a Atenei, și s-a dezvoltat dintr-o organizație de voluntariat numită „Hai împreună cu noi”, care a fost înființată în anul 2000 ca parte a unui proiect

Horizon finanțat de Centrul de Sănătate Mintală (o agenție guvernamentală). Ev Zin funcționează într-o clădire modernă cu trei etaje, fiecare etaj găzduind câte o activitate separat. La parterul clădirii este un atelier de dulgherie care angajează șase bărbați cu boli mintale și încă două alte persoane care fabrică mobilier montat, cum ar fi dulapuri de bucătărie și rafturi de cărți (totul este fabricat la comandă și nu se încearcă să se intre în competiție cu produsele de linie). Politica este de a oferi o calitate bună la un preț accesibil. Primul etaj al clădirii găzduiește o bibliotecă, o sală de gimnastică și o cafenea ca centru de recreere pentru persoane cu probleme de sănătate mintală, constituind totodată baza pentru o activitate comercială de catering. Ultimul etaj găzduiește patru țesătorii manuale pentru covoare (poate dura până la un an de zile fabricarea unui astfel de covor).

Cooperativa Ev Zin a fost oficial înființată în luna iunie 2005, având 41 de membri: dintre aceștia, 24 sunt pacienți cu probleme mintale, 9 sunt profesioniști în boli mintale și 8 provin de la diferite organizații finanțatoare. Fiecare membru a cumpărat câte o acțiune în valoare de 180 euro și doi membri ai societății au furnizat capital de muncă prin cumpărarea de acțiuni de investiții în valoare de 70.000 euro.

Informații de contact

EY ZIN –KoiPSE

14 Dodekanisou Str Egaleo, 12241 Atena

Tel: 0030 2105910842, 0030 2105910444

Fax: 00302105910444

3.2.6.2. ONG Klimaka și Klimax Plus Koi.SPE

Klimaka a fost înființată în anul 2000 și este o organizație nonguvernamentală cu activități privind furnizarea de servicii de sănătate și implementarea integrării sociale a grupurilor vulnerabile. Asigură sprijin medical și psihosocial și îngrijiri sociale persoanelor și grupurilor vulnerabile care au multiple probleme ce necesită intervenție sistematică și cuprinzătoare. În acest mod, contribuie la reducerea excluziunii sociale, coeziune și solidaritate socială în Grecia și în străinătate.

Finanțare

Majoritatea acțiunilor organizației sunt finanțate și supervizate de către Departamentul de Sănătate Mintală, Departamentul de Sănătate și Bunăstare, Ministerul Afacerilor Externe prin Cooperarea prin Dezvoltare Internațională (YDAS), Ministerul Muncii și Protecției Sociale și de către alți finanțatori privați și publici.

Istorie – cadrul legal

Klimaka, înființată în anul 1996, s-a dezvoltat în urma unui parteneriat civil (companie civilă nonprofit), iar mai târziu, ca întreprindere socială cu răspundere limitată (KoiSPE). „Klimax Plus” oferă servicii pentru (re)integrarea persoanelor care se confruntă cu probleme de sănătate mintală și socială și/sau provin dintr-un grup cultural specific care se confruntă cu excluziune socială.

Klimaka a funcționat cu unități de sănătate mintală în cadrul a diferite structuri, hoteluri, apartamente, unități mobile și centre de zi. De asemenea, asigură prevenirea, tratamentul, valorificarea oportunităților de muncă și reabilitarea persoanelor afectate de excluziune socială. Concentrându-se pe servicii specializate de sănătate mintală, Klimaka dezvoltă acțiuni care se adresează cauzelor de bază și efectelor excluziunii sociale a grupurilor vulnerabile și indivizilor expuși riscului de sărăcie, prin intermediul a diferite inițiative, intervenții și programe, servicii de sprijin, cooperare internațională și acțiuni de ajutor umanitar în țările în curs de dezvoltare.

Organizația oferă oportunități pentru ca grupurile excluse social să fie incluse în structura socială prin intermediul proiectelor în cadrul cărora aceste grupuri participă în mod activ, și nu doar ca beneficiari pasivi de asistență și servicii. În mod special, Klimaka are în vedere indivizi precum:

- persoane cu probleme de sănătate mintală;
- persoane fără adăpost;
- femei victime ale traficului de ființe umane;
- solicitanți de azil și refugiați;
- victime ale violenței în familie;
- victime ale dezastrelor naturale sau conflictelor;

- utilizatori de droguri;
- romi.

Persoanele din grupurile de mai sus sunt incluse în forța de muncă a Klimaka; în prezent, 30% din personalul ONG-ului Klimaka provine din grupurile sociale pe care le asistă și scopul organizației este de a crește acest procentaj.

Klimaka este o persoană juridică sub incidența legislației private, o organizație nonguvernamentală autorizată ce este înregistrată la Departamentul de Cooperare pentru Dezvoltare Internațională (YDAS) sub nr. 103. YDAS este responsabil pentru sprijinul oficial de ajutor umanitar al Greciei oferit țărilor în curs de dezvoltare și este înregistrat în Registrul Special al Organizațiilor Nonguvernamentale de Voluntariat (Decizia nr. 09110AED11096084N a Ministerului Sănătății și Solidarității Sociale).

Cooperativa socială “Klimax Plus”

Cooperativa socială “Klimax Plus” este o persoană juridică cu răspundere limitată sub incidența legislației private a membrilor săi și funcționează sub conducerea Departamentului de Sănătate Mintală și Bunăstare. În cadrul Programului operațional 2000-2008 de sănătate și bunăstare, „Reintegrarea persoanelor cu probleme de sănătate mintală pe piața muncii”, Cooperativa KoiSPE "Klimax plus" a fost înființată de Fondul European de Dezvoltare Regională, Fondul European Social și Ministerul Sănătății și Bunăstării pentru a dezvolta planuri de acțiune. Scopul cooperativei sociale este de a dezvolta activități comerciale în direcția economiei sociale, dorindu-se ridicarea nivelului calității vieții și reabilitarea socioeconomică a persoanelor cu probleme de sănătate mintală.

Activitățile “Klimax Plus”:

- o fabrică de reciclare a hârtiei și un laborator pentru producerea de bunuri din hârtie reciclată;
- construirea și repararea mobilierului de birou;
- restaurantul;
- centrul de artă și cultură „Purpura”;
- radio pe internet "Klimax radio", www.e-radio.gr;
- bibliotecă;

- escortă de sprijin pentru persoanele cu dizabilități;
- catering.

Informații de contact

30-32 Evmolpidon, 11854, Gkazi, Atena

Tηλ.: 210 3417160-3, Fax: 2103417164

e-mail: central@klimaka.org.gr

site: www.klimaka.org.gr & <http://www.koispe.org>

3.2.6.3. Praksis – Programul de dezvoltare a sprijinului social și cooperării medicale

Praksis este o organizație independentă, umanitară, nonguvernamentală, care urmărește în principal crearea, aplicarea și implementarea programelor de acțiune umanitară și medicală. Cu sediul în două policlinici din Atena și Salonic, aceste programe oferă de mai bine de 12 ani:

- îngrijiri medicale și farmaceutice imediate și gratuite;
- sprijin psihologic;
- sprijin social (servicii de sprijin complementare);
- ajutor legal;
- adăpost;
- consiliere în carieră.

Obiectivele Praksis sunt în special următoarele:

- asigurarea de servicii sociale și medicale gratuite, tratament, prevenire, educație, infrastructură în sănătate etc.;
- promovarea solidarității și voluntariatului, formare a voluntarilor privind combaterea excluderii sociale și economice;
- cooperarea cu alte organizații nonguvernamentale cu scopul de a stabili un dialog cu instituțiile comunitare și guvernamentale;
- cooperarea atât cu autoritățile locale, cât și crearea de rețele, grupuri de lucru și consorții care să se ocupe de nevoile Praksis și să contri-

buie la realizarea obiectivelor acesteia; colectarea și folosirea de date sociale și medicale cu scopul de a promova cercetarea grupurilor vulnerabile din punctul de vedere al excluziunii sociale și economice;

- asistarea (și, atunci când este necesar, denunțarea) condițiilor grupurilor sociale cu risc și prin acțiunile de informare a organizațiilor grecești și internaționale politice, financiare și sociale.

Cele de mai sus se aplică persoanelor și grupurilor indiferent de culoare, rasă, religie, vârstă, naționalitate, ideologie sau opinii politice.

Serviciile și proiectele esențiale ale Praksis:

1. Policlinicile din Atena-Salonic

Policlinicile Praksis au sediul în două spații independente din Atena și Salonic, unde beneficiarilor le sunt oferite gratuit și fără orice discriminare:

- îngrijiri medicale primare;
- tratament ginecologic;
- îngrijiri stomatologice;
- tratament farmaceutic;
- sprijin psihosocial;
- promovare pe piața muncii.

Servicii medicale

În anul 2007, mai bine de 10.000 de beneficiari din 75 de țări au ajuns la Policlinicile Praksis din Atena și Salonic, în timp ce servicii medicale cu o valoare totală de peste 164.000 € au fost furnizate către 4150 de pacienți de către cele două policlinici ale organizației. Sursele principale pentru această medicație sunt donații făcute atât de cetățeni din întreaga Grece, cât și de farmacii și companii farmaceutice.

Servicii sociale: îndepărtarea obstacolelor

Serviciul social preia tratamentul multiplelor nevoi și probleme ale persoanelor care vizitează policlinicile Praksis, cu scopul de a stabili diagnosticul problemelor persoanelor cu „risc” și satisfacerea imediată și

eficientă a cerințelor acestora. În același timp, grupurile excluse social care apelează Praksis primesc informații și consiliere cu privire la drepturile lor.

2. Centrele de informare legală Praksis

În primul an de la deschidere, membrii personalului policlinicilor au conștientizat nevoia stringentă a imigranților și solicitanților de azil/refugiaților de informații și sprijin cu privire la procedurile și drepturile legale. Pentru a rezolva aceste probleme, Praksis a creat un Centru de Informare Legală – „Legal Information Centre” (L.I.C.) în Atena în 1998 (anul de reper al implementării primei legi de imigrare), iar în anul următor s-a extins la Salonic. Programul dorește să promoveze drepturile personale și sociale ale populațiilor excluse social din Atena și Salonic, oferind servicii grupurilor excluse social care nu au acces la servicii de sănătate și/sau sprijin social și legal.

3. Centrul Praksis pentru perioada de după eliberare

Obiectivul principal al Centrului pentru perioada de după eliberare este asigurarea de servicii și dezvoltarea rețelelor adecvate cu scopul (re)integrării eficiente a bărbaților și femeilor foști deținuți, indiferent de naționalitate. Abordarea de intervenție holistică și sprijinul personalizat garantează faptul că fiecare individ este tratat conform nevoilor sale speciale.

Centrul oferă servicii gratuite, inclusiv:

- sprijin medical;
- sprijin psihosocial pentru foștii deținuți, împreună cu dezvoltarea competențelor pentru integrarea lor socială;
- consiliere legală prin conectarea în rețea cu alte agenții asociate;
- promovarea angajării: pregătirea foștilor deținuți pentru întoarcerea lor pe piața muncii.

Soluții pe termen lung

Se pune accent pe dezvoltarea colaborărilor de importanță strategică cu servicii și programe relevante din cadrul comunității locale și generale (agenții publice și private, ONG-uri), care ar putea beneficia în diferite moduri de promovarea drepturilor acestui grup special de populație.

De asemenea, în rețea, derularea cercetărilor și înregistrarea nevoilor sunt instrumente de protecție a drepturilor foștilor deținuți, ca și de influențare a agenților de stat relevanți. Politicile de intervenție și, prin urmare, o schimbare la nivelul politicii sociale reprezintă scopul fundamental al acestui program.

4. Programul pentru copiii vecini: un proiect pentru copiii străzii

Praksis derulează proiectul “Next-door Children/Copiii vecini” în orașul Salonic, prin care se sprijină atât copiii care lucrează sau cerșesc pe străzile orașului, cât și familiile lor, oferind gratuit îngrijiri medicale, sprijin psihosocial, educație și servicii legale. Se acordă prioritate sprijinirii copilului și familiei acestuia. Direcțiile de lucru către abilitare și motivare sunt considerate instrumente necesare pentru soluția la problemele acumulate cu care se confruntă acești oameni. Copiii sunt abordați pe stradă de către personalul Praksis, iar la Centrul de zi pentru copii pot participa la activități distractive și educaționale și pot trăi experiența unei realități diferite față de cea cu care se confruntă pe stradă. În același timp, un alt obiectiv este înscrierea copiilor la școală și monitorizarea progresului acestora.

Date statistice ale anului 2010:

- număr mediu de copii abordați: 150;
- copii abordați în timp ce lucrează: 60;
- muncitori pe stradă: 120;
- numărul de activități educaționale și psihosociale: 180;
- copii înscriși la școală: 30;
- furnizare de informații legale de bază familiilor: 40.

Grup-țintă

Praksis oferă servicii diferitelor grupuri excluse social, cum ar fi:

- săracii, oamenii străzii, persoanele neasigurate;
- copiii străzii;
- refugiați/solicitanți de azil;
- imigranți economici;

- familii cu un singur părinte;
- romi;
- victime ale traficului de ființe umane;
- foști deținuți.

Membrii Praksis

Membrii Praksis¹ sunt împărțiți în membri obișnuiți, asociați de onoare și fondatori. Calitatea de membru obișnuit sau asociat este acordată prin aprobarea comisiei de directori. Doar membrii obișnuiți au dreptul de a alege și a fi aleși după ce și-au îndeplinit obligațiile față de organizații. Membrii obișnuiți nu trebuie să fie mai puțini de 20 și aparțin uneia din categoriile următoare:

- medici - personal medical;
- studenți la medicină, stomatologie, farmacie, asistenți medicali, asistenți sanitari;
- tehnicieni;
- avocați;
- oameni de știință sociali (asistenți sociali, sociologi, antropologi sociali);
- psihologi.

Membrii de onoare au la bază decizia comisiei de directori și sunt persoane care au contribuit în mod excepțional la promovarea activităților organizației. Membri de onoare pot deveni, pe lângă persoanele fizice, organizații, companii nonprofit, societăți deținute de persoane sau comitete, entități legale private și publice, instituții legislative și guvernamentale și organizații nonguvernamentale.

Membrii fondatori

Comisia de directori poate acorda distincția de membru fondator persoanelor care au sprijinit în mod excepțional organizația. De asemenea, această distincție de onoare poate fi acordată organizațiilor, companiilor

¹ <http://files.praksis.gr/praksisstatutes.pdf>.

nonprofit, societăților deținute de persoane și comitete, entităților legale private și publice, instituțiilor guvernamentale și organizațiilor nonguvernamentale.

Voluntariat

Voluntarii Praksis sunt persoane doritoare să ofere necondiționat, să sprijine grupurile vulnerabile din punct de vedere social și să contribuie în mod activ la activitatea umanitară a organizației. Aceștia sunt doctori, asistenți sociali, consilieri în muncă, psihologi, avocați, asistenți medicali, sociologi, traducători, alocându-și timp pentru a sprijini administrația organizației în a participa la evenimente, conferințe, distribuire de materiale, sensibilizare etc.

Parteneriat

Persoanele din cadrul Praksis consideră că parteneriatul autorității de stat/locale, afaceri și ONG-uri poate fi în beneficiul societății per ansamblu, transmițând următorul mesaj clar: *''Chiar și atunci când un individ este expus riscului, toate părțile triumfului de responsabilitate socială, stat-afaceri-ONG, au responsabilitatea de a contribui eficient la salvarea acestuia și de a îi garanta condiții decente de trai și libertate de alegere''*.

În acest cadru, Praksis depune eforturi de a participa în parteneriate cu instituții de stat și private pentru a asigura acțiuni de succes.

- Participarea la proiectul de cercetare „Egalitate în sănătate” (coordonat de către Institutul de Cercetare a Mediului Urban și Resurselor Umane, de Universitatea Panteion din Atena și cu participarea Organizației Internaționale pentru Migrație/IOM). Obiectivul principal al proiectului este de a identifica comportamente și practici discriminatorii ale oferirii de servicii de sănătate imigranților, membrilor grupurilor minoritare și religioase.
- Participarea la rețeaua „AIDS & mobility/SIDA & mobilitate” care se ocupă de migrarea legată de HIV/SIDA și este coordonată în Grecia de Centrul Elen pentru Controlul Bolilor Infecțioase (KEEL).
- Rețeaua pentru Dreptul la Adăpost, care face parte din inițiativa internațională FEANTSA și care este dedicată promovării politicilor privitoare la oamenii fără adăpost și a bunelor practici și metode.

- Participarea în cadrul programului „To Protect Oneself and Others – Protejează-te pe tine însuși și pe ceilalți”. Sub patronajul Secretariatului General pentru Educația Adulților și în cooperare cu: Ministerul Internelor/Secretariatul General pentru Protecție Civilă, Ministerul Elen de Mediu, Planificare și Lucrări Publice/Organizația pentru Planificare și Protecție împotriva Cutremurelor, Ministerul Ordinii Publice/Brigada de Pompieri, Ministerul Marinei Comerciale/Garda de Coastă Elenă, Crucea Roșie Grecia, obiectivul programului este de a forma voluntarii adulți în a se descurca în situații de urgență cauzate de cutremure, incendii și inundații.
- Participarea în cadrul Grupului Galatsi, o inițiativă a unui ONG elen care dorește să ridice nivelul de conștientizare și luptă împotriva traficului de ființe umane.
- Participarea în cadrul Forumului „Alliance against Poverty – Alianța împotriva sărăciei” (stoppoverty.gr), platforma elenă pentru parteneriatul internațional al ONG-urilor Global Call to Action against Poverty – *Apelul global de luptă împotriva sărăciei*, care combate nivelul de sărăcie și inegalitate.
- Parteneriatul cu comunitatea deschisă de terapie “Diavassi” (KETHEA) în vederea furnizării de servicii de îngrijire a persoanelor aflate sub tratament, care abuzează de consumul de substanțe, cu scopul de a îi mobiliza și reabilita (seminarii educaționale de conștientizare a sănătății, care sunt oferite în cadrul programelor de tratament de zi și de seară); seminariile durează trei luni și se centrează pe probleme precum hepatita virală, primul ajutor, complicații în urma folosirii de substanțe etc.

Informații de contact

Praksis NGO

57 Stournari Street

104 32 Atena

tel. +30 210 520 5200

fax. +30 210 520 5201

email. info@praksis.gr

website: www.praksis.gr

3.2.6.4. ARSIS, Asociația pentru sprijinul social al tinerilor

ARSIS este o organizație nonguvernamentală specializată pe sprijinirea tinerilor și susținerea drepturilor acestora (a fost înființată în anul 1992, cu sediul la Atena și departamente în Salonic, Volos, Larisa și Karditsa).

Misiunea ARSIS este de a lua măsuri pentru prevenirea excluziunii persoanelor tinere (în special cu vârste cuprinse între 15 și 21 de ani). În acest cadru, ARSIS dezvoltă noi metode și instrumente pentru sprijinirea tinerilor, organizează și participă la rețele de solidaritate socială, cooperează cu servicii publice și private și promovează metode îmbunătățite pentru politica socială privind tinerii.

ARSIS oferă servicii către tineri care trăiesc în condiții de sărăcie, neglijență, victimizare, conflict, exploatare, izolare, rasism sau au probleme cu legea, sunt instituționalizați, au abandonat școala, nu au familie sau un loc unde să trăiască, sunt refugiați sau emigranți, sunt șomeri și în general trăiesc în condiții grele.

ARSIS sugerează promovarea unei colaborări sociale și a valorii personale a tinerilor, în contrast cu politicile bazate pe combatere, care duc la sărăcie și excluziune socială.

ARSIS mobilizează și personal voluntar și lucrează cu valori colective de solidaritate socială, democrație și respect reciproc.

Structuri și activități de bază

Centre de sprijinire a tinerilor

Serviciile oferite gratuit sunt acelea de sprijinire și mobilizare pentru tinerii care au nevoie de ajutor și trăiesc în condiții de marginalizare:

- *susținere și consiliere psihosocială*: consiliere atât individuală, cât și în grupuri de informare și consiliere;
- *pregătire pentru angajare*: orientare către un loc de muncă și către sine, cercuri de pregătire pentru muncă, punerea în contact cu servicii și instituții educaționale și de formare profesională, plasarea și sprijinirea tinerilor în medii de muncă, crearea unei rețele de potențiali angajatori;

- *sprijin legal*: informații individuale care să ofere consiliere pe anumite aspecte legale, crearea de grupuri educaționale și de sensibilizare pentru drepturi și discriminare;
- *programe de schimb între tineri*: organizarea de programe de schimburi între tineri cu alte instituții din străinătate finanțate de Comunitatea Europeană;
- *intervenții în școli*: grupuri de sensibilizare cu privire la drepturile tinerilor;
- *activități de timp liber*: tinerii pot participa la ateliere de lucru cum ar fi graffiti, jonglerii, fotografie, teatru, artizanat etc. și activități culturale și sportive. Scopul acestor ateliere și activități este de a dezvolta cunoștințele tinerilor, de a dobândi noi abilități, competențe de comunicare, de a învăța să colaboreze și să participe la acțiuni de echipă și de a lucra pe bază de valori precum încredere și colaborare.

• Acțiunea împotriva traficului de copii

ARISIS participă la programe care luptă împotriva traficului de copii (ERACT- Răspunsul de Urgență împotriva Traficului de Copii. Acțiuni transnaționale împotriva traficului de copii). Acțiunile în această direcție includ localizarea copiilor care sunt exploatați, sprijinirea acestora, reintegrarea sau repatrierea lor în colaborare cu autorități legale locale și din străinătate.

• Intervenție în închisori

Intervenția ARISIS în închisori urmărește protecția minorilor și susținerea drepturilor lor, incluzând:

- pregătirea minorilor în detenție pentru reabilitarea lor socială;
- preocupare creativă pe perioada custodiei lor;
- educație/formare;
- sprijin legal;
- sprijin și consiliere psihosocială;
- integrare în societate după ce sunt eliberați;
- sensibilizarea publicului;

- influențarea serviciilor și instituțiilor de implementare a legislației internaționale și grecești și reforma acestora acolo unde este necesar.

Participare voluntară

Mobilizarea sistematică a **cetățenilor** și participarea lor la acțiunile și promovarea mesajelor sociale constituie unul dintre obiectivele principale ale ARSIS.

Voluntarii implementează o parte importantă a acțiunilor ARSIS, presupunând **consecvență** și **stabilitate** într-un cadru organizat, care oferă **educație și sprijin**.

Implicarea comunităților locale este realizată prin:

- invitarea cetățenilor de a deveni voluntari și susținători ai muncii organizației;
- informarea vecinilor și angajatorilor locali despre potențialul tinerilor excluși social;
- abordarea și cooperarea cu servicii sociale, școli, uniuni, centre culturale, societăți, ONG-uri etc.;
- organizarea și participarea la evenimente, conferințe;
- prezentarea analizelor științifice și organizarea de discuții cu privire la abordarea marginalizării tinerilor;
- diseminare de informații.

Rețele

Arsis este membru al rețelilor naționale și europene, cu scopul de a coopera și schimba experiențe și idei metodologice cu alte servicii și organizații.

În Grecia:

- Rețeaua de colaborare pentru sprijinirea tinerilor.
- Rețeaua națională împotriva sărăciei și excluziunii sociale.
- Rețeaua pentru serviciile de acompaniere.
- Rețeaua pentru prevenirea și combaterea pedepsirii corporale a copiilor.
- Rețeaua pentru dreptul la adăpost și găzduire.

În cadrul Comunității Europene

- European Federation of National Organizations Working for the Homeless / FEANTSA – Federația Europeană a Organizațiilor Naționale pentru Persoanele fără Adăpost.
- European Anti-Poverty Network / EAPN – Rețeaua Europeană împotriva Sărăciei.
- European Forum on Child Welfare / EFCW – Forumul european pentru ajutorul social al copiilor.
- European Offenders Employment Forum / EOEF – Forumul european pentru angajarea contravenienților.
- Network against Human Trafficking and Human Rights for S.E. and E. Europe/ ARIADNE – Rețeaua împotriva traficului de ființe umane și drepturile omului pentru Europa de Est și Sud-Est.
- Child Rights Information Network / CRIN – Rețeaua de informare asupra drepturilor copilului.
- Action in favor of street children, youngsters and adults in difficult circumstances / Dynamo International – Acțiunea pentru copiii străzii, tineri și adulți aflați în circumstanțe dificile.
- European Network for the Youth Rights / EURONET – Rețeaua europeană pentru drepturile tinerilor.
- Southeast European Child Rights Action Network / SEECRAN – Rețeaua europeană de sud-est de acțiune pentru drepturile copilului.

Informații de contact

ARSIS, Association for the Social Support of Youth

28-30 Derigny str., 104 34, Atena

tel / fax: +30 210 8259880

email: info@arsis.gr; arsisathina@gmail.com

URL: www.arsis.gr

Blog: arsisathina.blogspot.com

3.2.6.5. *Koi.SPE Diaplous*

Cooperativa socială "Diaplous" SRL este rezultatul inițiativei antreprenoriatului social din anul 2004, fiind una dintre primele întreprinderi sociale instituționalizate din Grecia. Politica de afaceri a cooperativei este stabilită de adunarea generală, în timp ce administrarea sa intră în responsabilitatea unui consiliu ales de directori format din șapte membri. Obiectivul său este crearea, sustenabilitatea și creșterea locurilor de muncă pentru cetățenii cu probleme psihosociale, care merită în mod egal o viață profesională și de participare la activitatea economică a societății, într-un mediu al antreprenoriatului social solidar. Până în prezent, a desfășurat activități în domeniile vânzării de bunuri cu amănuntul, în cultivarea legumelor ecologice și în servicii de întreținere a grădinilor.

Membrii cooperativei sunt persoane cu dificultăți psihosociale, profesioniști din domeniul sănătății mintale și persoane terțe – fizice sau juridice, organizații locale guvernamentale, spitale publice, ONG-uri și întreprinderi sociale.

Adaptabilitatea membrilor cooperativei și contribuția voluntară a membrilor săi reprezintă instrumentele principale ale acesteia pentru promovarea solidarității sociale în cadrul antreprenoriatului pe care îl desfășoară.

Scopul organizației este de a contribui la o sensibilizare și la conturarea unei atitudini diferite atât prin intermediul afacerilor, cât și al consumatorilor din comunitate. Această atitudine diferită este în strânsă legătură cu resursele umane, educația, mediul, comunitatea și, în general, cu abordarea unei căi de creștere reală.

Prin acțiunile derulate și prin cele pregătite pentru viitor, se dorește contribuirea la realizarea unui țel comun pentru comunitatea locală și pentru mediul local de afaceri: comunicarea avantajelor întreprinderilor sociale, astfel încât afacerile din prezent să poată satisface așteptările viitoare ale societății.

Cooperativa socială și obiectivul său

Cooperativa socială SRL reprezintă singura formă legală instituționalizată a unei întreprinderi sociale în Grecia. Obiectivul său este

integrarea socioeconomică și (re)integrarea vocațională (profesională) a persoanelor cu dificultăți psihosociale, contribuind astfel la vindecarea lor și, în măsura în care este posibil, la independența lor financiară. Instituționalizată conform articolului 12 din Legea nr. 2716/99 privind dezvoltarea și reforma serviciilor de sănătate mintală, ea este o entitate legală din sectorul privat, o unitate comercială, de asemenea, o unitate de sănătate mintală.

Membrii cooperativei sociale

Membrii unei cooperative sociale SRL se încadrează într-una dintre cele trei categorii:

- prima categorie: persoane cu dificultăți psihosociale cu vârstă mai mare de 15 ani. Membrii primei categorii trebuie să reprezinte cel puțin 35% din numărul total al membrilor.
- cea de-a doua categorie: profesioniști din domeniul sănătății mintale, reprezentând până la 45% din totalul membrilor.
- ce de-a treia categorie: agenții comunitare, autorități locale și alte persoane fizice sau juridice din sectorul public sau privat, reprezentând până la 20% dintre membri.

Activități

O cooperativă socială SRL poate fi în același timp un producător, o unitate comercială, un furnizor etc.

De asemenea, poate dezvolta orice activitate, de exemplu, una agricolă, una legată de turism, una pe bază de servicii și activități legate de cultură și educație.

Magazinul de produse tradiționale: “La Tsanaki”

Magazinul de produse tradiționale cu vânzare cu amănuntul “La Tsanaki” a început să funcționeze cu o grijă deosebită în luna septembrie 2008, fiind una dintre inițiativele “Diaplous” de a dezvolta solidaritatea, responsabilitatea socială și antreprenoriatul (este amplasată în centrul Atenei) și este un loc primitor. Printre produsele sale, clienții pot găsi prăjituri de casă, marmelade și fructe, miere de calitate, delicatese din

mediul rural grec, paste, diferite sosuri, pastă de măsline, vinuri aromatice și seci, ulei de măsline și produse organice. În plus, clienții pot găsi specialități diferite, cum ar fi cârnați și salamuri selecte, precum și o varietate de brânzeturi făcute în familie și vinuri și băuturi spirtoase unice din diferitele părți ale Greciei.

Culturi ecologice

Cu o conștiință ecologică pentru mediu și calitatea vieții, Cooperativa "Diaplous" a început să cultive legume prin metode organice în anul 2007, cu respect față de pământul grec și față de membrii și angajații cooperativei. Produsele sunt cultivate conform nevoilor pieței, cu ceea ce poate oferi pământul și în funcție de condițiile microclimatice din această parte a regiunii Attica. În funcție de sezon, sunt cultivate diferite legume din bucătăria mediteraneeană, inclusiv roșii de înaltă calitate, atât în sere, cât și în aer liber, castraveți, diferite soiuri de ardei și vinete, zucchini, soiuri de fasole verde, plante aromatice, ceapă, salată, varză, broccoli, conopidă, mazăre etc. De asemenea în cadrul activităților cooperativei, a fost inclusă cultivarea a 480 de măslini pentru producția de ulei organic virgin de măsline. Toate produsele cooperativei sunt certificate ca fiind organice de către Quality Ways S.A.

Produsele pot fi găsite la locul de producție, în piețele în aer liber de produse organice sau în alte puncte de vânzare.

Servicii de întreținere a grădinii

Diaplous s-a deschis către piața serviciilor de întreținere a grădinilor în toamna anului 2007, transformând devotamentul universal al membrilor săi de a proteja mediul într-o inițiativă antreprenorială. Echipa de grădinarit, sub îndrumarea unui inginer agronom specializat, oferă următoarele servicii de înaltă calitate, întotdeauna luptând pentru o folosire viabilă a mediului:

- peisagistică: peisaje, studiul microclimatului și împrejurimilor selectarea atentă a plantelor adecvate, gazon, elemente decorative, întotdeauna cu participarea clientului pentru o construire și amenajare optimă a terenului;

- întreținere: tunderea plantelor decorative și a plantelor cu fructe, întreținerea gazonului, tăieri în aer liber, arat, întreținerea și supravegherea sistemului de irigare pentru o irigare adecvată a plantelor;
- protecția plantelor: diagnoza la timp a bolilor/dăunătorilor, nevoi nutriționale pentru diferite plante stabilite de un personal specializat în laborator și aplicarea imediată a tratamentului cu elemente adecvate, în principal organice;
- studii de irigare: măsurarea, cu instrumente specializate, a presiunii și conductivității aducțiunilor de apă, studiul terenului și al nevoilor sale de irigare, instalarea sistemului de irigare.

Informații de contact

Cooperativa Socială "Diaplous"

Av. Athinon 374, 124 62, Chaidari,

Tel.: 213 2054351, Fax: 210 5822265

Email: info@diaplous.eu

Website: <http://www.diaplous.eu>

3.2.7. Belgia

Belgia: <http://www.werk.be/wse/>

http://www.saw-b.be/cms/eco_sociale.php

http://www.titres-services-onem.be/fr_enbref.asp

3.2.7.1. Parteneriatul Werk.Waardig

Parteneriatul Werk.Waardig cu sediul în Kortrijk, în Flandra, a dorit să răspândească experiența de succes a primei etape a programului Equal în suburbia Kuurne din sud-vestul regiunii Flandra și a dezvoltat totodată un curs certificat pentru calificare în anul 2007.

În prima etapă a Equal, Consorțiul de bunăstare al regiunii Flandra de sud-vest s-a distribuit în patru localități: Zedelgem, Zeebrugge, Menen

și Kuurne. Realizarea cea mai impresionantă a fost la Kuurne, în partea de nord-est a Kortrijk.

Filosofia principală a proiectului a fost de a îmbunătăți calitatea vieții din vecinătate prin implicarea rezidenților, o acțiune care privește atât aspecte educaționale, cât și gestionarea locurilor de muncă. Prin urmare, a stabilit un set de obiective comune de sprijin și s-au creat locuri de muncă la nivel local și, în virtutea serviciilor astfel furnizate, a permis rezidenților să obțină și locuri de muncă de la angajatori externi.

Activități

O analiză aprofundată a nevoilor a arătat că principala problemă era lipsa serviciilor de supraveghere și îngrijire a copiilor. Creșele de stat erau disponibile familiilor cu doi angajați, funcționau pe întreaga perioadă a zilei și existau lungi liste de așteptare. Cu toate acestea, nu existau facilități sau unități unde un părinte care dorea să meargă la un interviu pentru o slujbă sau chiar la o programare cu un doctor să își poată lăsa copilul. Prin urmare, proiectul a introdus o inovație majoră: sprijinind serviciile de îngrijire a copiilor în mod flexibil și pe termen scurt, a reușit să convingă autoritatea regională flamandă pentru îngrijirea copilului (Kind en Gezin) să subvenționeze programul.

În prezent, cei 68 de angajați sunt implicați în diferite activități derulate sub egida sa, inclusiv o cantină, servicii de îngrijirea copiilor pe termen scurt (până la patru ore) la Clubul de după școală *Vlindertjes* (Fluturii), servicii mixte, ajutor la cumpărături, reparații și reciclare. Proprietatea deține un teren mic în spatele clădirii principale, cu loc pentru creșterea animalelor domestice (în special păsări) și încurajează rezidenții să aducă produsele pentru refolosire. Ferma în miniatură poate fi considerată și un loc de întâlnire în aer liber și zonă de picnic. BIK s-a dezvoltat rapid și acum a intrat într-o fază de consolidare, urmărind realizarea unei stabilități financiare și organizaționale prin învățare de noi cunoștințe de la specialiști în economie socială.

O lecție învățată din experiența de la cantina „*t Gebeurtje*” este aceea că o folosire mixtă aduce clienți diferiți. Un simplu bar nu va atrage imigranți din culturi care descurajează consumul de alcool și socializarea. Cu toate acestea, amplasarea computerelor în aceeași încăpere duce la o

mai mare diversitate de clienți. Colocarea crește flexibilitatea – de exemplu, dacă prea mulți copii sosesc la clubul de după orele de școală, atunci personalul se poate schimba.

Parteneriate

Scopul principal al proiectului Werk.Waardig a fost de a crea o unitate de sprijin pentru autoritățile locale din întreaga regiune Flandra de sud-vest pentru a le ajuta să își exercite noile responsabilități care le-au fost acordate. În Belgia, fiecare municipalitate are două comunități *gemeente* (comună) și o autoritate separată de servicii sociale OCMW – *Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn* (CPAS – Centrul Public de Ajutor Social). Responsabilitatea pentru așa-numita „noua economie de servicii” îi revine *gemeente*, în timp ce responsabilitatea serviciilor sociale revine OCMW. Prin urmare, Werk.Waardig lucrează cu ambele tipuri de autoritate atât pentru a consolida programele de servicii comunitare, cât și pentru a începe alte activități noi.

Instrumentul principal pe care îl folosește pentru a sprijini programele existente este „masa de schimb” condusă de BIK în Kuurne și care acoperă întreaga provincie din Flandra de Vest. În ultimul an, acesta a permis zecilor de proiecte care există să se întâlnească la câteva luni pentru a compara datele privind adaptarea la circumstanțele schimbătoare.

Mulți dintre coordonatorii locali erau destul de tineri și fără experiență, astfel încât proiectul a stabilit împreună cu liceul provincial să ofere un curs certificat în domeniul managementului serviciilor comunitare. Cursul a fost format din 10 sesiuni de câte o zi care să completeze *Draaiboek voor Buurtdiensten* („Manualul serviciilor comunitare”), un manual pe CD făcut în prima etapă a Equal.

Modelul frunză de trifoi

Werk.Waardig promovează un model în care diferite activități sunt finanțate din diferite surse; are forma unei frunze de trifoi în care fiecare frunză contribuie la un întreg sănătos și echilibrat. Veniturile pe care le câștigă din furnizarea serviciilor reprezintă o parte importantă a combinației de finanțări, deoarece primesc subvenții în bani pentru

angajarea persoanelor care anterior fuseseră șomere, primesc unele venituri de la autorități pentru furnizarea serviciilor precum îngrijirea copilului și mai primesc venituri din vânzări de la diferiți destinatari ai serviciilor. În exemplul BIK din Kuurne, 45% din venituri provin din servicii, 13% de la „Fondul de experimentare pentru economia socială” al Fundației King Boudewijn, 20% din donațiile bănești, 15% din subvențiile pentru serviciile specifice și în jur de 8% din vânzările către public.

„Fondul de experimentare” urmează a fi înlocuit printr-un nou decret flamand care promovează „economia locală de servicii”, un concept care include servicii comunitare prin participarea modelului Kuurne, dar și locuri de muncă create într-un mod de sus în jos.

Modelul financiar al frunzei de trifoi

Angajare Subvenția de plată pentru angajarea grupurilor cu risc compensează pentru producția scăzută și/sau pentru îndrumare	Client Sarcinile utilizatorului (plus subvenția consumatorului prin serviciile de tip voucher)
Alte politici Îngrijirea copiilor, îngrijirea casei, turism, cultură, mobilitate	Autorități locale Oferta socială pentru valoarea adăugată a comunității, coeziune, dezvoltare, sărăcie.

Parteneriatul în trei direcții

Parteneriatul este un principiu-cheie la nivel regional, provincial sau municipal. BIK a început ca un parteneriat în trei direcții între municipalitatea Kuurne, compania de găzduire care deține proprietatea Spijker & Schadauw și autoritatea locală OCMW (centrul public social de bunăstare), care asigură un angajat comunitar, spații de birouri și un buget de funcționare. Furnizarea de servicii a început în clipa în care angajatul comunitar a identificat servicii care nu erau furnizate, chiar dacă unele erau incluse în chiriile taxate, cum ar fi curățarea scărilor comunale (atunci BIK a

preluat aceste servicii). Pentru a începe serviciul, municipalitatea și OCMW au investit fiecare 25.000 euro, care erau suficienți pentru a funcționa cu două echipe de personal cu jumătate de normă plus o persoană detașată din altă parte. Proiectul ocupă spațiile goale de magazine închiriate pe o sumă mică de la firma de găzduire. „De fapt, prezența noastră aici este în beneficiul companiei de găzduire, deoarece activitatea pe care noi o derulăm crește valoarea terenurilor din jur” (dl Dejonckheere)¹.

Numele proiectului de dezvoltare: Werk.Waardig

DP ID: BEnl-16

Adresă: Bloemistenstraat 2B, B-8500 Kortrijk, Belgia

Telefon: +32 56 24 99 16

Fax: +32 56 24 99 13

E-mail: dejonckheere.johan@skynet.be

Website: <http://www.werkwaardig.be>

3.2.7.2. Social Act

Lângă râul Scheldt, în partea de sud-est a Gent, se află o clădire cu birouri în stil gotic flamand, cu un teren de 14 hectare pe care a fost cândva fabrica de cuie Tefil-Arbed. Deoarece "Punt" era cuvântul pentru cui în dialect, fabrica a fost denumită "Punfabriek"² (până în anii 1960, locația asigura 1.600 de locuri de muncă). Astăzi există o întreprindere socială cu patru linii de activități comerciale: administrează unitățile de început pentru noile afaceri; oferă consultanță firmelor existente care doresc să înființeze departamente pentru persoanele șomere; sponsorizează o asociație de ajutor reciproc a antreprenorilor în devenire și tocmai a lansat o inițiativă de a stimula creșterea economiei sociale. Asociația a renovat o clădire pentru a dispune de spații de lucru. Proprietatea este un vechi

¹ <http://www.wikipreneurship.eu>.

² http://ec.europa.eu/employment_social/equal/data/document/etg2-suc6-socialact.pdf.

atelier care oferă antreprenorilor Gent's în devenire 35 de spații de birouri și 12 ateliere de lucru cu o suprafață totală de 2.700 metri pătrați.

Forța motoare a acestei realizări a fost o organizație locală de parteneriat numită Gent, Stad in Werking – GSIW (Gent, orașul la muncă), care a fost înființată în anul 1997 și care a reușit să coopteze 160 de organizații cu scopul de a ameliora situația cu care se confrunta: o rată a șomajului de două ori mai mare decât media flamandă (în jur de 13%) și un nivel foarte scăzut de antreprenariat (doar 2,5% din populație dețineau propriile lor afaceri).

Organizația GSIW a început două acțiuni, una care punea accentul pe partea economică a afacerilor prin ajutarea afacerilor la început de drum și cealaltă care punea accentul pe obiectivul social de a reduce rata șomajului, ceea ce necesita crearea de spații pentru ca noile afaceri să își înceapă activitatea. Pentru a face acest lucru posibil, orașul a reușit să convingă organizațiile angajatorilor și uniunile comerciale, precum și un număr de bănci și companii mari cu o prezență locală să se unească pentru a crea o cooperativă prin contribuirea cu 1,2 milioane de euro în capital pe acțiuni, cu care au cumpărat clădirea.

Următorul pas în dezvoltarea De Punt a fost fuziunea cu Centrul Regional de Afaceri și constituirea unei companii pe acțiuni convențională. După aceea, s-a mutat în fabrica de cuie din Gentbrugge, ceea ce a reprezentat culminarea planurilor de redezvoltare care fuseseră puse la cale din anul 1998, când orașul Gent a făcut un parteneriat cu un dezvoltator privat care a cumpărat locația de la lichidator.

La începutul anului 2006, De Punt a deschis un nou bloc cu 37 de birouri (100 de m² fiecare) și 12 spații mai mari cu ateliere pentru întreprinderile nou create. Spațiile erau echipate cu servicii de la grilaje pentru biciclete, dușuri, până la lucrători și un server web. De asemenea, locatarii primeau chiar și trei ore de sprijin administrativ în fiecare trimestru, cu condiția ca 30% dintre locatari să fie din grupuri dezavantajate și să primească un discount de 10% din chirie.

„De Punt” dorea să abordeze problema dezavantajului pe piața muncii din două unghiuri complementare. Primul, sub emblema De Punt, să sprijine perioada de început a micilor companii care pot angaja persoane din grupurile dezavantajate (cum ar fi persoanele cu o dizabilitate, muncitori cu calificări slabe sau șomeri pe termen lung, imigranți, refugiați politici, foști

condamnați sau persoane peste 45 de ani), creându-se astfel așa-numitele întreprinderi de integrare (invoegbedrijfven). De Punt are, de asemenea, ca obiectiv companiile existente, consiliindu-le în crearea de noi locuri de muncă pentru grupurile dezavantajate, prin deschiderea de departamente de integrare (invoegafdelingen). Întreprinderile de integrare și departamentele de integrare pot solicita acordarea unei subvenții guvernamentale care în primul an acoperă 50% din totalul cheltuielilor de angajare și 30% în cel de al doilea an. Companiile noi beneficiază nu numai de spații, dar și de sprijin în afaceri și de sprijin administrativ și de secretariat.

Companiile existente sunt sprijinite de un serviciu de consultanță care analizează, de exemplu, cum este posibil sau necesar să fie adaptat specificul activităților sau locația pentru a găzdui un angajat cu dizabilități. Acest lucru funcționează într-un mod foarte simplu: „o companie care dorește să înființeze un departament de integrare vine și plătește o taxă unică de 2.500 de euro pentru toată consultanța necesară și știe că valoarea plătită este unică în comparație cu beneficiile pe care le va realiza”. În anul 2004, De Punt a purtat discuții cu aproape 40 de companii și a ajutat la înființarea de departamente de integrare în 12 dintre acestea, acoperindu-se diferite activități, inclusiv curățarea industrială, împachetare și logistică, fabricarea oțelului, procesarea cărnii, o creșă a fabricii și un serviciu de călcat (în prezent au 190 de angajați care prezintă diferite dezabilități, conform profilului stabilit de angajator).

Cealaltă ramură De Punt este Startpunt, care a fost lansată la sfârșitul anului 2002. Și Startpunt oferă oportunitatea deschisă la liber-profesionalism persoanelor aflate în situație de risc și excluziune socială, oferindu-le un mediu sigur în care își pot testa ideea lor de afacere. Înțelegerea este ca timp de un an să se alăture „cooperativei de activitate” (activiteitencoöperatie), sunt plătite cu salariu pentru normă întreagă, primesc sprijin contabil și de secretariat, precum și garanția că nu li se va refuza acordarea beneficiului după aceea, în cazul în care afacerea lor nu funcționează. Sprijinul oferit este o combinație la nivel individual și colectiv: fiecare antreprenor se întâlnește cu consilierul său în fiecare lună, într-o ședință de instruire. De asemenea, există o serie de ateliere de lucru pe grupe, care predau competențe practice, cum ar fi derularea unui interviu sau modul de completare a unei facturi, și se încheie cu o temă ce trebuie efectuată până la următoarea sesiune.

Ambele inițiative se concentrează pe sectoarele cu tehnologie scăzută care să asigure un maximum de locuri de muncă și se adoptă valorile specifice afacerilor („sociale, permanente, etice și cu valoare socială”), adică au finalități diferite. Pentru a avea o idee despre diferitele afaceri care văd lumina zilei, în cursul anului 2002, De Punt a ajutat la înființarea atât a 4 IMM-uri care asigurau 24 de locuri de muncă, cât și a unor microîntreprinderi, în sectoare de la reparații electronice și închirieri de biciclete la comerțul cu amănuntul cu muzică africană, fotografie neprofesională etc. Unul dintre elementele inovației este structura corporativă a De Punt, fiind o companie cu un obiectiv social, care menționează în mod explicit: „să sprijine antreprenoriatul, să creeze oportunități pentru locuri de muncă persoanelor cu dificultăți pe piața muncii și să exercite o responsabilitate socială corporativă”. De Punt a încetat să mai fie o cooperativă din momentul fuzionării cu centrul regional de afaceri, însă nu a avut nevoie de a adopta drept alternativă structura legală care există în Belgia în acest scop (*vennootschap met sociaal oogmerk* sau „compania cu un obiectiv social” - VSO). Astfel, Startpunt – (numele întreg ‘Startpunt cvba vso’) - este atât cooperativă, cât și companie cu un obiectiv social oficială.

De asemenea, De Punt oferă o discuție interesantă despre modelul convențional al sprijinului acordat pornirii unei afaceri, ce cuprinde cinci faze:

- misiune;
- plan de afaceri;
- plan financiar;
- pregătire;
- lansare.

Numele proiectului de dezvoltare: Social Act

DP ID: BENL-ESF01/EQ/2.D/007

nonprofit, NL-2001/EQD/0003 Maatschappelijk Ondernemen

Contact: Marc Standaert

Adresă: Bedrijvencentrum De Punt, Kerkstraat 108, 9050 Gentbrugge, Belgia

Telefon: +32 9 272 7909

E-mail: marc@depunt.be

Website: www.depunt.be

3.2.7.3. RREUSE

RREUSE - Federația Europeană a Rețelelor Întreprinderilor Sociale de Refolosire și Reciclare reprezintă o umbrelă europeană pentru întreprinderile sociale cu activități de re folosire, reparare și reciclare. Membrii RREUSE sunt rețele ale economiei sociale naționale și regionale care combină atât obiectivele sociale, cât și de mediu, oferindu-le importanță egală.

Aproximativ 42.000 de angajați cu normă întreagă și peste 120.000 de voluntari lucrează în cadrul celor 19 rețele de membri din cele 10 state membre. Deși este posibil ca structurile legale și contextele naționale să difere, membrii RREUSE împărtășesc aceleași valori comune, cum ar fi protecția mediului, servicii în folosul comunității, lupta împotriva sărăciei și incluziunea socială a persoanelor dezavantajate pe piața muncii și societății ca întreg. În plus față de obiectivele sociale și de mediu, aceste inițiative readuc produse la prețuri acceptabile pe piață, asigurând produse casnice de bază pentru grupurile cu venituri mici.

RREUSE promovează un model de dezvoltare sustenabilă care ia în considerare următorii trei piloni:

- protecția mediului: prevenirea risipirii deșeurilor și managementul sustenabil;
- echitate socială: acțiuni de incluziune socială și bunuri accesibile;
- viabilitate economică: crearea de locuri de muncă și oportunități de formare.

Principalele activități ale membrilor includ:

- colectarea, sortarea și redistribuirea textilelor și hainelor;
- colectarea, repararea și re folosirea deșeurilor electrice și electronice (WEEE), mobilier și deșeuri voluminoase;
- proiecte casnice și comunitare de tratare a deșeurilor;
- magazine caritabile și second-hand;
- colectarea și reciclarea hârtiei, cartonului, lemnului, plasticelor, vopselurilor, metalelor, cărților și jucăriilor;
- campanii de conștientizare, proiecte internaționale, schimb de bune practici și sprijin în afaceri.

Oferta locurilor de muncă în cadrul RREUSE

Secretariatul RREUSE este format dintr-o echipă mică cu sediul la Bruxelles (trei persoane) și este activ la nivel politicii de mediu și sociale în Uniunea Europeană. Obiectivul principal este de a ridica profilul activităților economiei sociale și rețelelor în Europa. Munca zilnică a secretariatului include lucrul la elaborarea politicii și gestionarea relațiilor cu instituțiile UE, raportarea la cele 15 rețele naționale de mediu și colaborarea cu ONG-uri sociale și de mediu din UE, rețele și federații, pentru a se atinge scopul misiunii organizației.

Informații de contact

Rue d'Edimbourg 26

1050 Bruxelles

Tel: 02 894 46 14

Fax: 02 894 46 13

Email: info@rreuse.org

Website: <http://www.rreuse.org>

3.2.7.4. Grupul Terre

Terre este un grup format din șase entități din economia socială, două asociații nonprofit și patru întreprinderi sociale cu răspundere limitată. Terre este activă de 60 de ani și activitățile sale principale sunt refolosirea, reciclarea, solidaritatea internațională, închirierea de biciclete. Terre are un număr de 300 de angajați (persoane nevoiașе) și activitățile sale se bazează pe valorile locurilor de muncă stabile, managementului participativ și solidarității belgiene dintre nord și sud, valori ce devin realitate în special prin:

- încurajarea responsabilității; toți angajații sunt corăspunzători pentru compania lor;
- promovarea dialogului într-un climat de încredere bazat pe onestitate și poziția ca egal;

- sprijinirea solidarității locale și internaționale în baza cooperării dintre participanți.

În general, misiunea Terre este de a participa la crearea unei lumi democratice și unite în care fiecare ființă umană are dreptul de a trăi în demnitate și de a dobândi respectul reciproc. Munca Terre se centrează pe:

- oferirea unui loc pentru toată lumea în cadrul asociației, în special pentru persoanele care suferă de sărăcie și/sau excluziune;
- promovarea economiei sociale;
- dezvoltarea solidarității locale și internaționale;
- protejarea mediului și încurajarea unei atitudini responsabile.

Strategii:

- derularea de activități economice bazate pe un stil de management participativ (bazat pe decizii democratice directe);
- implementarea de măsuri de consolidare a construirii capacității individuale (formare, calificare etc.);
- dezvoltarea de lanțuri de producție cu respect față de resursele naționale;
- stabilirea de parteneriate locale și internaționale.

Activități principale:

1. Reciclare: colectarea și re folosirea materialelor. Reciclarea este cea mai veche activitate a grupului Terre. În prezent, ei operează în special în domeniile de:

- îmbrăcăminte: 2000 de baloturi de haine sunt disponibile în Wallonia și Bruxelles. Odată colectate, hainele sunt sortate pe diferite categorii în funcție de tipul, calitatea și materialul lor. Apoi, 50% dintre ele sunt vândute din nou în magazine Terre sau la export, în timp ce 35% din materiale sunt reciclate și sunt folosite pentru a se face materiale de igienizare. Cu toate acestea, 15% din materialele colectate sunt textile de calitate proastă care nu pot fi folosite;
- ambalare reciclabilă;
- colectarea de materiale reciclabile precum: PVC, cartoane și sticle, sortarea hârtiei și cartonului, în urma folosirii casnice și

industriale. Fiecare tip de ambalaj este apoi livrat către un operator specific, responsabil cu sortarea și procesarea (Tri-Earth pentru hârtie și carton, Sitel pentru PVC; Mineral SA pentru sticlă);

- deșeuri voluminoase.

2. Activitățile de construcție ale grupului Terre includ:

- izolare fonică: producție de panouri (Pan-Terre) și lucrări de izolare;
- montarea compartimentelor detașabile;
- fierărie forjată.

Managementul participativ: grupul Terre este o întreprindere socială administrată în mod democratic de către lucrătorii săi.

Terre este pe deplin mulțumită că acest model de afacere este singurul care respectă într-adevăr muncitorii, bazându-se pe patru principii complementare și inseparabile în vigoare:

- toți muncitorii au capacitatea și sunt îndemnați să participe la administrarea afacerii lor;
- educația și formarea (construirea de abilități) pot oferi competențele necesare pentru a participa;
- schimbul comunal garantează scopul social al Terre;
- valorificarea competențelor lucrătorilor consolidează calitatea managementului.

Implementarea acestor principii necesită aprobarea **adunării generale a lucrătorilor** care iau decizii strategice privind grupul Terre și aleg consiliul director, aplicând un **sistem de întâlniri** pentru informarea, coordonarea și continuarea educației pentru întregul personal.

Locuri de muncă

Terre angajează pe perioadă nedeterminată, după cum urmează¹:

¹ http://www.inter-mondes.org/IMG/pdf/GROUPE_TERRE.pdf, pagina 2.

- Asbl Terre: 203 persoane (magazine de textile, birouri etc.);
- Safs Recol-Terre: 20 de persoane;
- Safs Tri-Terre: 16 persoane;
- Safs Pan-Terre: 10 persoane;
- Safs Co-Terre: 24 de persoane.

Informații de contact

Grupul Terre

Rue de Milmort, 690

B-4040 Herstal Belgia

Tél +32 (0)4 240 58 58

Fax +32 (0)4 240 58 79

Website: <http://www.terre.be>

3.2.7.5. Rețeaua AID

“**Rețeaua AID**” (Acțiuni Integrate de Dezvoltare) reprezintă o multitudine de proiecte sociale și profesionale legate de educație și/sau locuri de muncă. Proiectele sunt legate de mediul socioeconomic și cultural local, se dorește a fi o experimentare a unei dezvoltări alternative de nivelare a experiențelor înregistrate. Rețeaua AID reprezintă astfel adunarea acestor inițiative diferite în jurul valorilor comune.

Centrele unite într-o federație sunt un răspuns la situațiile de inegalitate, prin intermediul proiectelor concrete, de către actori cu și pentru persoanele care sunt afectate de excluziune la nivel social, economic, politic și cultural. Acțiunile sunt derulate în cadrul inserției socioprofesionale prin formare și angajare, dar, de asemenea, prin lucrul cu indivizii la nivelul participării lor individuale și colective ca cetățeni activi.

Scopurile rețelei AID:

- de a sprijini dezvoltarea inițiativelor care generează egalitate și care luptă împotriva excluziunii socioprofesionale;

- de a lua în considerare contextul economic, social și cultural local în care sunt desfășurate aceste proiecte;
- de a furniza inițiatorilor mijloacele de păstrare a controlului pe perioada desfășurării proiectelor lor;
- de a avea grijă să promoveze proiectele care consolidează democrația, conștiința și participarea ca cetățean a tuturor indivizilor.

Rețeaua AID este legată de Mișcarea Forței de muncă Creștine „M.O.C.”, iar prin intermediul membrilor săi, conectează acțiunile microsociale (acțiuni locale, de solidaritate imediată) la obiective macrosociale. Rețeaua AID nu dorește ca membrii săi să fie doar „dezvoltatori ai unei societăți duale”, ci să acționeze ca o echipă organizată.

Coordonarea AID reprezintă instrumentul comun care însușește rețeaua și oferă servicii individuale și colective tuturor membrilor săi.

Misiuni și servicii pentru membri

Coordonarea AID oferă servicii individuale și colective tuturor centrelor federale ale rețelei AID.

Funcționarea și producția colectivă

Rețeaua AID este un loc de reflectare comună asupra mizelor legate de inserția socioprofesională, este un recipient de idei și reflectări și o pârgie către elaborarea și dezvoltarea de noi concepții, către construirea de noi proiecte, indiferent de natura lor (socială, etică, pedagogică, contabilă, economică și legală) și de nivelul de intervenție (cursanți, centru, sector). Astfel, fiecare centru se poate alimenta din experiențele altora în timp ce construiește un cadru de proiecte comune în interiorul rețelei.

Locul privilegiat pentru această dinamică a animației și producției materializate este InterAID: o dată pe lună, InterAID organizează întâlnirea tuturor reprezentanților din toate centrele federalizate din rețeaua AID și reprezentanții coordonării AID. InterAID este:

- structură de formare continuată pentru toți membrii rețelei AID;
- structură de informații și comunicare;

- structură de consultanță (animarea reflectării comune asupra sectorului, verificarea și investigarea dosarelor și urmărirea mandatelor încredințate). InterAID poate încredința „grupurilor de lucru” misiunea de a aprofunda anumite întrebări specifice în legătură cu miza transversală (există, de exemplu, o comisie pedagogică în interiorul rețelei AID) sau mize specifice (precum aspecte ale economiei sociale sau alte proiecte specifice).

Servicii individuale și colective

Asistență de management

Termenul de „management” este înțeles în sensul său cel mai larg: managementul instituțional al centrelor AID, management al parteneriatelor locale, managementul politic, managementul resurselor umane, managementul contabil și financiar. Asistența de management este efectuată în funcție de realitățile și nevoile fiecărui centru, iar miza este de a face față, în mod direct și comun, provocărilor de management din diferitele centre.

În completarea expertizei contabile, administrative și financiare propuse centrelor, coordonarea AID delegă un „angajat permanent” fiecărui centru AID.

Dezvoltarea

AID se concretizează în diferite forme:

- animarea permanentă (sensibilizare față de oportunități);
- coordonarea proiectelor specifice sau permanente;
- proiectul poate fi inițiat atât de rețeaua AID, cât și de centre.

Coordonarea AID ca instrument facilitator:

Prin asigurarea funcționării centrelor, „persoanele permanente” ale coordonării AID au o prezentare detaliată a înființării proiectelor în centrele federale. Astfel, coordonarea AID poate oferi consultanță și propune parteneriate pentru a ajuta aceste proiecte să se dezvolte și să continue („Noi însoțim, noi suntem un sprijin”).

AID ca promotor de proiecte

Dezvoltarea de proiecte în parteneriat, în totalitate sau parțial, cu centrele indică stimularea unei dezvoltări dinamice, iar coordonarea AID

este un mod de integrare a centrelor în rețele internaționale, atât la nivel european, cât și internațional.

Reflectare și animare pedagogică

Specificitatea unei animări în interiorul rețelei AID reprezintă dorința de a integra logica educației permanente, scopul fiind de a se lega obiectivul profesional de un obiectiv complementar al dezvoltării capacității critice a indivizilor: aceștia trebuie să aibă o bună înțelegere a lumii și să fie capabili să se integreze în acțiuni colective.

Animarea pedagogică poate fi, de asemenea, abordată în mod diferențiat, în funcție de nevoile specifice ale centrului, desfășurând o reflectare specifică proiectului pedagogic.

Managementul delegat al relațiilor externe și relațiilor politice

Prin intermediul relațiilor de parteneriat (Interfédé, Febisp, Fesefa) și al relațiilor cu centrul de politici (la nivelul diferitelor autorități și administrații publice), coordonarea AID asigură reprezentarea, apărarea și promovarea intereselor tuturor centrelor federalizate ale rețelei.

Coordonarea AID se asigură ca fiecare centru să dețină un bun control asupra rezultatelor dezbaterilor și astfel este implicată în discuție, în procesul special de luare deciziei. InterAID este locul de reglementare a acestor dezbateri.

Informații și comunicare

Obiectivele sunt:

- de a oferi centrelor acces la informații;
- de a le permite să facă schimb de informații între ele însele;
- de a le permite controlul asupra acestor informații;
- de a dezvolta o comunicare internă și externă.

Instrumentele de comunicare există în interiorul rețelei AID și sunt într-o permanentă dezvoltare: o rețea electronică, un site de internet, un intranet interactiv, o publicație internă "AID Brèves", participarea în cadrul unei publicații sectoriale "L'Essor" prin intermediul interfederalizării.

Informații de contact

Rețeaua AID

Complexe Aéropolis

Coordonarea AID

579 Chaussee de Haecht

1030, Bruxelles

Etajul 4

Email: brigitte.lebleu@aid-com.be

Tel: 02/246 3862 .

Website: <http://www.aid-com.be/>

ALTE ORGANIZAȚII DE ECONOMIE SOCIALĂ DIN BELGIA (în
limba franceză)

www.fondation-solidarite.be

<http://www.aid-hainautcentre.be/>

<http://www.econosoc.be/>

<http://www.saw-b.be>

<http://www.ages.be>

<http://www.aidesdirectes.be/>

<http://www.ces.ulg.ac.be>

<http://www.prixdeleconomiesociale.be>

<http://www.bagrovoeding.be>

<http://www.desocialekaart.be/zoeken/index.cfm>

<http://www.impulcera.be>

<http://www.ecomons.be>

ACFI - www.acfi.be

AID - www.aid-com.be

ALEAP - www.aleap.be

ApacES - www.apaces.be

Atout EI - www.atoutei.be

CREDAL SC - www.credal.be
CAIPS - www.federationcaips.be
COOPAC - www.coopac.be
Equilibre - www.reseau-equilibre.be
EWETA - www.eweta.be
FEBECOOP - www.febecoop.be
FéBISP - www.febisp.be
FSPFS - 071/30 80 11
Lire et Écrire - www.lire-et-ecrire.be
Réseau Financement Alternatif - www.rfa.be
RES - www.resasbl.be
RESSOURCES - www.res-sources.be
SAW-B - www.saw-b.be
SYNECO - www.syneco.be

3.2.8. România

3.2.8.1. Agenția de Dezvoltare Comunitară „Împreună”

Prezentarea organizației

Agenția de Dezvoltare Comunitară „Împreună” este o organizație de drept privat, înființată în 1999, cu caracter nepatrimonial, apolitic, neguvernamental, de tip fundație. Misiunea Agenției este orientată spre păstrarea și afirmarea personalității romilor, a recunoașterii lor ca minoritate etnică și națională, prin activități de cercetare, documentare și difuzare, elaborare și implementare a politicilor sociale în folosul romilor.

Din 1999, Agenția „Împreună” a gestionat peste 50 de programe sprijinite financiar de către Comisia Europeană, Banca Mondială, Fundația Soros, Fundațiile Olandeze, Roma Education Fund, Ambasada SUA etc. Din 2002, Agenția „Împreună” creează și sprijină politici sociale pentru romi (Bursa locurilor de muncă, Carvana ocupării, Strategia pentru îmbunătățirea situației romilor). A fost, de asemenea, contractată împreună cu alte organisme pentru a acorda asistență tehnică Guvernului României

în gestionarea programelor PHARE, a granturilor, a facilitării comunitare, pentru formarea de rețele și acces la servicii sociale.

Programele/proiectele/acțiunile derulate în 2010-2011:

- Agenția „Împreună” a participat la organizarea primei ediții a **Galei femeilor rome**, în cadrul căreia au fost premiate femeile rome ce reprezintă modele pentru comunitate prin reușitele și prin implicarea lor în îmbunătățirea vieții comunităților de romi.
- **Educația interculturală: de la teorie la practică** urmărește efectuarea unui studiu privind aplicarea în practică a principiilor educației interculturale în școli cu o componentă interetnică de elevi și profesori.
- Proiectul **Împuternicirea femeilor rome pe piața muncii** urmărește dezvoltarea capacității organizațiilor sindicale de a promova egalitatea de șanse pe piața muncii pentru femeile aparținând grupurilor vulnerabile și consolidarea unui mecanism de cooperare sindicate-ONG-uri-instituții relevante în promovarea pe piața muncii a intereselor femeilor rome. Proiectul își propune să creeze un model de integrare a intersecției dintre gen și etnie în structurile sindicale, ca răspuns la nevoia de reprezentare a intereselor angajaților rome pe piața muncii pentru creșterea accesului acestora fie pe piața muncii, fie la locuri de muncă de calitate.
- **Promovarea intereselor femeilor pe agendele locale.** Proiectul va fi implementat în 10 județe și reprezintă un program de pregătire și implicare la nivel local a femeilor aparținând minorităților naționale, astfel încât interesele comunității, dar și ale femeilor să fie aduse pe agenda politică a autorităților. Obiectivele programului vizează implicarea și promovarea femeilor aparținând minorităților naționale la nivel local pentru a deveni active în reprezentarea intereselor comunităților locale.
- **Împuternicirea femeilor aparținând minorităților etnice în sindicate,** introducerea pe agenda sindicatelor a problemelor și intereselor grupurilor vulnerabile pe piața muncii. Proiectul este pilotat în prima sa fază pe problemele femeilor rome, considerate a fi unul dintre cele mai vulnerabile grupuri aflate pe piața muncii.

- Proiectul **Un Moș al tuturor** și-a propus strângerea de fonduri astfel încât copiii din Școala Generală din satul Piteasca să primească daruri cu ocazia sărbătorilor de iarnă.
- Scopul proiectului **Tinerii dezbat** îl constituie înțelegerea informată a realităților sociale, dezbateră argumentată și stimularea conștientizării modalităților în care diferențele sociale, etnice, economice, de sănătate sau gen pot constitui bariere în comunicarea cu celălalt și în definirea unei poziții tolerante și deschise față de membrii grupurilor minoritare.
- Agenția „Împreună” este parteneră în implementarea proiectului **Observatorul Social – Egalitate la angajare și la locul de muncă**, coordonat de Universitatea București, proiect care vizează creșterea nivelului de informare și conștientizare a fenomenului de discriminare pe piața muncii din România, atât în rândul angajatorilor, cât și în rândul angajaților, în vederea schimbării atitudinii sociale și stereotipurilor la angajare și la locul de muncă.
- **Împuternicirea comunităților de romi în monitorizarea și evaluarea agendelor locale în România** are scopul de a întări societatea civilă a romilor de la nivel local și regional.
- Proiectul **O școală de nota zece** vizează achiziția, structurarea și diseminarea de informații privind accesul la educație de calitate a comunităților de romi.
- Agenția „Împreună” este parteneră în proiectul **Centre comunitare de resurse - instrumente strategice în procesul de îmbunătățire a situației grupurilor vulnerabile din mediul rural**, coordonat de Centrul Romilor pentru Politici de Sănătate. Proiectul urmărește creșterea accesului pe piața muncii, în activități nonagricole, al persoanelor care trăiesc în mediul rural, cu focalizare pe grupurile de romi, prin îmbunătățirea calității resurselor umane și prin furnizarea de servicii de sprijin integrate.
- Proiectul **Școala - o șansă pentru fiecare**, coordonat de Agenția Națională pentru Romi, este un alt proiect în care Agenția „Împreună” este parteneră. Scopul acestui proiect este prevenirea și corectarea părăsirii timpurii a școlii, dobândirea de competențe și abilități de bază de către cei care au părăsit timpuriu școala.

- Agenția „Împreună” este parteneră în proiectul **Abilități de viață – șansa tinerilor pe piața muncii**, coordonat de Asociația Centrul de Resurse Apollo. Obiectivul general al proiectului îl constituie creșterea capacității de ocupare a tinerilor șomeri de lungă durată din județul Prahova, prin îmbunătățirea competențelor profesionale și a accesului pe piața muncii.

Serviciile adresate grupurilor vulnerabile de către organizație, în special cele acordate femeilor și grupurilor roma

Obiectivele Agenției „Împreună” au vizat de-a lungul timpului atât dezvoltarea comunităților locale de romi, cât și dezvoltarea relațiilor de cooperare și parteneriat cu instituții publice centrale și locale. Aceste obiective s-au reflectat în activitatea depusă. Astfel, proiectele derulate în domenii precum dezvoltarea comunitară locală, ocuparea, dezvoltarea capacității instituționale a ONG-urilor, facilitarea parteneriatelor locale, formarea de rețele de tineret, programele pentru femei rome, dar și multitudinea de cercetări întreprinse pentru a analiza situația romilor pe piața muncii au evidențiat preocuparea fundației pentru incluziunea socială a romilor sub mai multe aspecte.

Pe de altă parte, au fost dezvoltate programe la nivel național pe domenii specifice precum: educație, ocupare, tineret, gen, participare civică locală etc., pentru dezvoltarea și adaptarea politicilor de incluziune socială la nevoile comunităților de romi.

Prin aceste proiecte, Agenția dorește să promoveze modele de femei rome și să încurajeze participarea acestora în comunitate și în spațiul public, în același timp, să dezvolte un grup de femei rome care să conștientizeze experiențele diferite ale femeilor și care să înțeleagă problemele de gen și să susțină interesele specifice ale femeilor rome.

Rezultate înregistrate/beneficiari

Gala femeilor rome: Au fost premiate 15 femei în domenii precum educație, sănătate, ocupare, dezvoltare comunitară, juridic, mass-media, participare politică, participare publică, cultură. De asemenea, a fost acordată o distincție specială de către organizatori pentru Vasile Paulina, supraviețuitoare a Holocaustului.

Educația interculturală: de la teorie la practică:

1. Publicarea unui raport de cercetare adresat decidenților politici în domeniul educației, al relațiilor interetnice, precum și organizațiilor rome, maghiare și românești ce activează în domeniul educației și al relațiilor interculturale.
2. Identificarea nevoilor specifice de formare ale cadrelor didactice în domeniul educației interculturale, sub forma unor recomandări concrete.
3. Diseminarea rezultatelor la nivelul instituțiilor furnizoare de formare în domeniul educației interculturale, ca și la nivelul Ministerului Educației, Cercetării și Inovării și al structurilor sale județene.

Împuternicirea femeilor rome pe piața muncii:

1. Realizarea unui plan de comunicare, a unei pagini web și a două evenimente de promovare a proiectului (de lansare și de finalizare).
2. Realizarea unui studiu reprezentativ la nivel național, ca rezultat al analizei a minimum 500 de chestionare aplicate, din care minimum 200 de romi și femei rome salariate. În urma realizării acestui studiu se vor tipări 600 de exemplare.
3. Instruirea a 80 de lideri sindicali, reprezentanți ai ONG-urilor și ai instituțiilor relevante, din care 70 de participanți vor obține diplome acreditate în domeniul managementului participativ și mobilizator.
4. Formarea unei rețele de experți constituite din participanții la cursuri, dezvoltarea unui e-group format din membrii rețelei și stabilirea a patru întruniri realizate de rețeaua de experți.
5. O strategie în domeniul egalității de șanse elaborată și propusă instituțiilor relevante în domeniul ocupării și al egalității de șanse.
6. Elaborarea unui ghid pentru organizații sindicale privind promovarea egalității de șanse pentru grupuri vulnerabile/minoritare prin mecanisme de dialog social (600 de exemplare).

7. Realizarea unui studiu de bune practici europene privind promovarea intereselor femeilor minoritare, a unui centralizator ce va conține informații colectate pe parcursul formărilor și al întâlnirilor membrilor rețelei și a unui centralizator al lecțiilor învățate pe parcursul proiectului.
8. Selectarea a 30 de experți pe o perioadă de 3 luni pentru organizarea unor evenimente multiplicatoare și realizarea a 40 de astfel de evenimente în cele 40 de județe din țară. În cadrul acestor evenimente vor participa minimum 1000 de persoane.
9. Realizarea unui spot publicitar și apariția spotului publicitar de 30 de ori pe canalele tv/radio.

Promovarea intereselor femeilor pe agendele locale:

1. Un program de training organizat pentru 10 femei.
2. Cel puțin 10 întâlniri organizate în parteneriat cu COJES-urile.
3. 10 rapoarte conținând informații relevante cu privire la dimensiunea de gen la nivel județean.
4. Cel puțin 20 de participări la ședințele locale ale CL/CJ pentru a monitoriza agendele locale.
5. Rețele sociale care vor lucra împreună pentru a introduce dimensiunea de gen și etnică pe agendele locale sau pentru a iniția măsuri care să îmbunătățească viața femeilor.
6. Crearea de modele din rândul femeilor la nivel local, care vor deveni exemple pentru celelalte femei.

Un Moș al tuturor:

200 de copii cu vârste cuprinse între 5 și 14 ani din satul Piteasca au primit cadouri cu ocazia sărbătorilor de iarnă.

Tinerii dezbat:

Promovarea toleranței și informarea corectă a 600 de persoane, elevi și profesori, din 125 de școli de pe întreg teritoriul României. Aceștia au învățat să respecte diferențele și și-au îmbunătățit imaginea despre minoritatea romă, prin participarea la o serie succesivă de traininguri în

argumentare și dezbateri, sesiuni de mentorat (inclusiv online) și dezbateri în etape județene/regionale/naționale.

Observatorul Social – Egalitate la angajare și la locul de muncă

Rezultate anticipate:

1. Înființarea unei platforme de incluziune socială.
2. Derularea unei campanii naționale.
3. Organizarea unor cursuri de instruire.
4. Elaborarea mai multor studii și analize.

Împuternicirea comunităților de romi în monitorizarea și evaluarea agendelor locale în România:

1. O bază de date complexă pentru 25 de județe și 103 comunități de romi.
2. O bază de date ONG.

O școală de nota zece:

1. 75 de profiluri de comunități cu privire la educația copiilor romi într-un cadru comparativ cu cei neromi.
2. Scorcărd-uri pentru fiecare instituție din cele 75 de comunități.
3. O hartă a intervențiilor prioritare în cele 25 de județe.
4. 25 de rapoarte despre funcționarea instrumentelor și mecanismelor deja implementate pentru îmbunătățirea calității educației (mediatori școlari, inspectori romi) în fiecare județ.
5. Determinarea impactului programelor/intervențiilor deja existente (Proiectul de incluziune socială, Ordonanța Ministerului Educației și Cercetării nr. 1540/2007, Cornul și laptele).
6. Un raport care prezintă concluziile principale și un set de recomandări pentru Ministerul Educației și Cercetării, autoritățile locale și ONG-uri locale.
7. Contribuție substanțială la corpul de date empirice și un pas în direcția „ce se măsoară, se face”.

8. Crearea unei metodologii care poate sta la bază completării cercetării la nivel național în județele care mai rămân.
9. Stabilirea unui cadru pentru inițiative de dezvoltare comunitară ulterioare în domeniul educației incluzive.
10. Familiarizarea membrilor ONG cu situația problematicii educației în comunitățile-țintă, furnizând astfel datele și uneltele necesare inițiativelor ulterioare ale societății civile rome în domeniul educației incluzive.
11. Creșterea nivelului de conștientizare între cei implicați că este nevoie de o rezolvare a situației.

Centre Comunitare de Resurse - Instrumente strategice în procesul de îmbunătățire a situației grupurilor vulnerabile din mediul rural

Rezultate așteptate:

1. Un studiu comprehensiv cu privire la identificarea și evaluarea nevoilor grupului-țintă în domeniul ocupării pentru 50 de localități.
2. 60 de persoane beneficiare, formate din rândul membrilor comunităților rurale, inclusiv aparținând etniei rome, în cadrul unui program de pregătire profesională în domeniile mediere sanitară, asistență medicală comunitară, mediere școlară și facilitare comunitară.
3. 75 de planuri individuale de mici afaceri.
4. Minimum 2000 de beneficiari ai serviciilor oferite de CCR.
5. 3 workshop-uri regionale cu personalul CCR.
6. 7000 de materiale informative (postere, pliante) cu privire la serviciile furnizate de CCR, distribuite în comunitățile rurale.
7. 6 parteneriate cu AJOFM-uri din județele de reședință ale comunităților-țintă.
8. 3 cursuri regionale de formare profesională pentru dezvoltarea competențelor antreprenoriale ale persoanelor selectate.

Școala – o șansă pentru fiecare

Rezultate anticipate:

1. Scăderea ratei de părăsire a școlii.
2. Creșterea gradului de conștientizare a actorilor-cheie (primării, inspectorate școlare, servicii sociale etc.) privind beneficiile pe termen lung ale creșterii nivelului de educație al populației.
3. Creșterea gradului de implicare a părinților în educația copiilor.
4. Creșterea gradului de implicare a societății civile române în aspecte referitoare la educația în rândul copiilor romi.
5. Îmbunătățirea performanțelor școlare ale elevilor.
6. Facilitarea accesului la educație pentru grupurile vulnerabile.

Abilități de viață – șansa tinerilor pe piața muncii:

1. Analize SWOT intermediare și finale privind evoluția proiectului, privind punctele forte și punctele slabe identificate în cursul activităților.
2. Operatori de date personale.
3. Banner; două roll-up; 500 de afișe; o conferință de lansare a proiectului; o conferință de închidere a proiectului; publicarea a două comunicate de presă (lansare și închidere); 50 de participanți la conferința de lansare; 50 de participanți la conferința de închidere; 100 de mape participanți; 500 de pliante de diseminare a rezultatelor distribuite.

Împuternicirea femeilor aparținând minorităților etnice în sindicate:

- Prin acțiunea conjugată a organizațiilor sindicale și a societății civile, aducerea pe agenda de negocieri colective a problemelor și intereselor acestor femei.

Proiect de economie socială în derulare:

Proiectul **Romano Cher - Casa Romilor**, coordonat de K Consulting, Management and Coordination SRL, este un alt proiect în care Agenția „Împreună” este parteneră. Obiectivul general îl reprezintă influențarea atitudinilor comunitare în vederea integrării profesionale a persoanelor de etnie romă care practică meseriile tradiționale și oferirea premiselor creării

structurilor locale de agregare socioprofesională a meseriașilor romi care practică meserii tradiționale. Proiectul contribuie la facilitarea accesului pe piața muncii al meseriașilor romi și la promovarea procesului de influențare a atitudinilor și de schimbare a stereotipurilor majorității populației față de minoritatea romă.

Localizare: București-Ilfov, Sud-Est, Sud-Vest, Oltenia, Nord-Vest, Nord-Est.

Obiective:

- Pe termen lung, proiectul contribuie la reducerea fenomenului de sărăcie în cadrul populației de etnie romă, precum și la integrarea în sistemul asigurărilor sociale și de sănătate, prin angajare și antreprenariat.
- Strategia proiectului presupune creșterea ocupării profesionale a persoanelor de etnie roma prin revitalizarea și valorizarea unor meserii care pot construi un statut social demn etniei și pot avea un rol economic important. E important de spus că acest proiect nu își propune doar reconversia profesională pentru romi, ci stimularea practicării unor meserii care asigură creșterea stimei de sine și promovarea unor valori tradiționale ale romilor.

Rezultate:

1. Cunoașterea problemelor comunităților roma vizate.
2. Integrarea profesională a meseriașilor romi vizați în proiect și crearea unor instrumente multiplicatoare pentru integrarea altora.
3. Susținerea meseriașilor care vor desfășura activități pe cont propriu sau vor iniția noi afaceri.
4. Înființarea și dezvoltarea unei organizații tip umbrelă și a grupurilor de consultare ca centre de resurse pentru structurile economiei sociale; un studiu socioantropologic prin care să se identifice: (a) comunitățile în care există un mare număr de meseriași romi; (b) evaluarea gradului de integrare economică și socială a meseriașilor romi; (c) identificarea modelelor de succes în practicarea meseriilor tradiționale din rândul etnicilor romi; 2000 de rapoarte printate cu rezultatul studiului.

5. Constituirea a 30 grupuri de consultare în 30 de comunități; un atelier itinerant Romano Cher.

Informații de contact

Agenția de Dezvoltare Comunitară „Împreună”

Str. Mihai Eminescu, Nr. 124, Sc. C, Et. 6, Ap. 14, Sector 2, București

tel. + 40 21.210.05.39 | fax. + 40 21. 211.34.29

Persoana de contact: Gelu Duminica (director executiv)

Email: office@agentiaimpreuna.ro

Website: www.agentiaimpreuna.ro

3.2.8.2. Centrul de Dezvoltare Curriculară și Studii de Gen FILIA

Centrul FILIA desfășoară activități structurate pe trei paliere principale: cercetare, lobby și advocacy, dezvoltare instituțională:

1. Derulează programe și proiecte care au ca scop implementarea principiului egalității de șanse și de tratament între femei și bărbați, introducerea dimensiunii de gen în politicile publice, creșterea participării femeilor la viața publică.
2. Realizează cercetări pentru identificarea nivelului democratizării relațiilor de gen în România.
3. Desfășoară activități de lobby și advocacy cu scopul de a crește responsabilitatea instituțiilor și a organizațiilor politice față de implementarea legislației din domeniul egalității de șanse și de gen.
4. Dezvoltă Biblioteca organizației prin achiziție de noi volume și vizibilizare. Biblioteca FILIA este singura bibliotecă de studii de gen din România.
5. Oferă expertiză de gen instituțiilor publice și organizațiilor neguvernamentale.

Prin acțiunile sale, FILIA spune DA:

1. egalității de șanse;

2. emancipării femeilor;
3. educației sensibile la gen;
4. politicilor publice sensibile la gen;
5. studiilor și cercetărilor care includ și dimensiunea de gen;
6. participării politice a femeilor;
7. reprezentării politice a intereselor de gen, a intereselor femeilor;
8. politicilor de armonizare a vieții de familie cu profesia;
9. politicilor care sprijină parteneriatul public-privat dintre femei și bărbați;
10. unei vieți demne pentru femei și bărbați indiferent de etnie, dizabilități, orientare sexuală, mediu de rezidență, educație ș.a.

Programele/proiectele/acțiunile derulate

1. În perioada 2000-2003, Centrul FILIA a implementat proiectul Strategii de emancipare prin studii de gen, având ca obiective: introducerea de noi cursuri și seminarii speciale în cadrul programului masteral Gen și politici publice al Facultății de Științe Politice - Școala Națională de Studii Politice și Administrative; realizarea și publicarea unor cercetări cu specific de gen; publicarea unor volume dedicate studiilor de gen.

Anul obținerii finanțării: 2000; țara de intervenție: România; buget: 48390 USD; finanțator: Fundația pentru o Societate Deschisă, prin Programul pentru femei, în cadrul liniei: Gen și educație.

2. În anul 2003, Centrul FILIA a implementat proiectul Educația pentru viața privată în manualele alternative de liceu, proiect finanțat de către Fundația pentru o Societate Deschisă România. Proiectul s-a desfășurat în lunile ianuarie-martie, obiectivul urmărit fiind acela de a identifica existența elementelor de viață privată în manualele alternative de liceu și a modalităților de realizare a educației pentru viața privată în cadrul curriculei de liceu.

3. În perioada 2004-2007, Centrul FILIA a implementat, în parteneriat, proiectul E-learning – A New Agenda for Universities from Candidate Countries. Proiectul a avut ca obiectiv analiza situației curente și a nevoilor specifice ale programelor universitare de e-learning din România și

Bulgaria, identificând în același timp modelele europene de „bune practici” din domeniu.

Anul obținerii finanțării: 2004; țara de intervenție: România și Bulgaria; buget: 312597 euro; finanțator: Socrates – Minerva Action.

4. În perioada 3-12 iulie 2005, Centrul FILIA a fost partenerul Autorității Naționale pentru Tineret și al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării în organizarea și derularea Școlii de vară Egalitatea de șanse între femei și bărbați în România.

Școala de vară și-a propus familiarizarea tinerilor cu problematica de gen, creșterea gradului de conștientizare cu privire la rolurile femeilor și ale bărbaților în societatea românească.

Școala de vară Egalitatea de șanse între femei și bărbați în România a fost prima școală de vară care a abordat tematica egalității de șanse în educația nonformală în România. Școala de vară a oferit o serie de activități: prelegeri, dezbateri, ateliere cu următoarele teme: Violența împotriva femeilor, Cetățenia genizată, Femeile în instituții militare, Femei și mass-media, Drepturile femeilor, Femeile și politica, Prostituție, Piața muncii, Căsătorie vs. uniune consensuală, Stereotipuri de gen în educație, Beneficiile diversității de gen pentru establishment-ul din politică și afaceri.

Țara de intervenție: România, școala derulându-se la Pârâul Rece.

5. În perioada ianuarie-decembrie 2007, a implementat proiectul Parteneri egali, competitori egali. Introducerea dimensiunii de gen în procesul de elaborare a politicilor publice. Scopul proiectului a constat în creșterea gradului de conștientizare a celor care elaborează politici publice și furnizarea know-how-ului necesar în vederea introducerii dimensiunii de gen și a echității de gen în procesul de elaborare a politicilor publice.

Parteneri: Comisia pentru Egalitate de Șanse între Femei și Bărbați, Camera Deputaților, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați.

Anul obținerii finanțării 2007; țara de intervenție: România; buget: 20.000 euro; finanțator: Agenția Elvețiană de Dezvoltare și Cooperare.

6. În perioada 4-11 iulie 2007, Centrul FILIA a fost partenerul Autorității Naționale pentru Tineret în implementarea la Costinești a Școlii de vară Egalitatea de șanse în România.

Scopul Școlii de vară a fost creșterea gradului de conștientizare cu privire la importanța respectării egalității de șanse și a dreptului la nediscriminare. Aceasta a fost a doua școală de vară implementată de Centrul FILIA, care a avut ca teme promovarea egalității de șanse și a nondiscriminării în rândul tinerilor.

Organizarea Școlii de vară „Egalitatea de șanse în România” a fost strâns legată de semnificația anului 2007, „Anul european al egalității de șanse pentru toți”; de aceea proiectul și-a propus ca în cadrul prelegerilor să fie abordate teme care au legătură cu cele șase criterii de discriminare combătute prin intermediul campaniei „Anul european al egalității de șanse pentru toți”: gen, origine etnică, religie, vârstă, dizabilități, orientare sexuală.

7. În perioada februarie-iulie 2007, Centrul FILIA a implementat în parteneriat cu Fundația Ithaka proiectul Uși deschise pentru femei în politică/Open doors for women in Romanian politics. Proiectul a avut ca grup-țintă elevii de liceu și a avut ca scop furnizarea unui set diferit de valori în legătură cu distribuirea rolurilor de gen în viața socială și în cea politică, în vederea sensibilizării elevilor pentru o viața partenerială întemeiată pe valori democratice.

Finanțator: Ambasada Olandei prin Programul MATRA KAP; buget: 14.400 euro.

8. În perioada octombrie-decembrie 2007, Centrul FILIA a implementat proiectul Șanse egale prin concilierea vieții de familie cu cariera. Scopul a constat în realizarea în paralel a unei consultări transparente a partenerilor sociali nonguvernamentali (sindicate, patronate, mediul academic etc.) și a grupurilor parlamentare în vederea îmbunătățirii prevederilor legislative în vigoare privind problematica reconcilierii dintre muncă, familie și viața privată.

Anul obținerii finanțării: 2007; țara de intervenție: România; buget: 10.000 euro; finanțator: Camera Deputaților, Parlamentul României prin programul „Parteneriat cu societatea civilă”.

9. Din luna septembrie a anului 2009, Centrul FILIA a început implementarea proiectului Strategii de inovare a organizării muncii în domeniul medical din regiunea București-Ilfov STAR-MED, Programul operațional sectorial Dezvoltarea resurselor umane 2007-2013.

Valoarea totală a finanțării: 1.603.348,00 lei. Centrul FILIA este partener al solicitantului Școala Națională de Studii Politice și Administrative în implementarea acestui proiect.

Din luna octombrie a anului 2010, Centrul FILIA a început implementarea proiectului Promovarea incluziunii sociale prin asigurarea de șanse egale pentru persoanele de sex feminin în urmașarea unor calificări specifice domeniului tehnologiei informației și comunicațiilor, Programul operațional sectorial Dezvoltarea resurselor umane 2007-2013, ID de proiect: 64028.

Serviciile adresate grupurilor vulnerabile de către organizație, în special cele acordate femeilor și grupurilor roma

În foarte multe dintre proiectele implementate până în prezent de Centrul FILIA, grupul-țintă au fost femeile (și tinerii), fie că proiectele au vizat educația formală și nonformală, fie că proiectele au avut ca tematică armonizarea vieții de familie cu profesia.

Rezultate înregistrate/beneficiari

Rezultatele au fost întotdeauna conform proiectelor și obiectivelor propuse în acestea. Deoarece Centrul are un focus special pe dimensiunile de gen și pe femei, majoritatea beneficiarilor și a grupurilor-țintă a fost reprezentată de către segmentul feminin, indiferent dacă vorbim despre activism sau proiecte finanțate.

Informații de contact

CENTRUL DE DEZVOLTARE CURICULARĂ ȘI STUDII DE GEN: FILIA

Adresa: Strada Povernei nr. 6-8, sector 1, București

Persoana de contact: Oana Băduță, președinte

Tel./fax: 021.318.08.96

Website: www.centrulfilia.ro

Email: centrul_filia@yahoo.com

3.2.8.3. *Fundația World Vision România*

Prezentarea organizației

World Vision România este o organizație creștină, care desfășoară programe de **intervenție umanitară de urgență, dezvoltare și advocacy**. Organizația este concentrată asupra muncii cu copiii, familiile și comunitățile, în scopul depășirii sărăciei și nedreptății. Inspirată de valori creștine, organizația lucrează cu persoanele cele mai vulnerabile, indiferent de religie, rasă, etnie sau gen.

World Vision România a intervenit pentru prima dată în România la cutremurul din 1977, acordând ajutor umanitar de urgență sinistraților.

În anul 1990, World Vision s-a reîntors în România și a devenit o prezență constantă în domeniul protecției copilului și al dezvoltării comunitare.

Inițiativele World Vision România sunt **axate pe copii și realizate în parteneriat cu comunitatea**.

Dezvoltare: De la activitatea desfășurată în instituțiile de ocrotire a copilului, activitate ce a vizat perfecționarea personalului și îmbunătățirea condițiilor de viață ale copiilor din orfelinate (actualele centre de plasament), World Vision România a trecut, din 1997, la dezvoltarea de proiecte în domeniul protecției copilului, prin care a sprijinit reforma guvernamentală a sistemului de protecție a copilului, demarată în anul 1997.

World Vision a dezvoltat programe de prevenire a instituționalizării copilului, în cadrul cărora au fost create servicii alternative la instituționalizare – pregătirea asistenților maternali profesioniști, centre maternale, centre de zi, pregătirea lucrătorilor sociali comunitari, servicii de intervenție timpurie pentru copiii cu dizabilități, servicii adresate adolescenților care părăsesc centrele de plasament, copiilor și adolescenților infectați cu HIV sau SIDA etc. Aceste servicii s-au transformat în timp în modele de bună practică în domeniul protecției copilului, multe fiind preluate de către serviciile publice specializate de protecție a drepturilor copilului.

Un rol central în activitatea World Vision România îl au programele de dezvoltare comunitară menite să transforme comunitățile din mediul

rural, să întărească spiritul comunitar și să mobilizeze liderii formali și informal ai comunității în identificarea de resurse proprii pentru rezolvarea problemelor cu care se confruntă. Programele de dezvoltare comunitară se desfășoară în șapte județe din România: Cluj, Constanța, Dolj, Iași, Ialomița, Vâlcea și Vaslui și se axează pe direcții ca: educația, sănătatea, dezvoltarea agricolă și economică, dezvoltarea societății civile și dezvoltare spirituală. World Vision România lucrează în strâns parteneriat cu comunitatea, cu biserica, cu autoritățile locale și naționale și cu alte agenții, pentru a defini și a acoperi cât mai bine nevoile comunității, oferind astfel "viața în toată plinătatea ei" copiilor din proiectele sale.

Advocacy: World Vision România a împletit proiectele specifice de advocacy, realizate cel mai adesea împreună cu alți parteneri, cu strategia participativă, reprezentată prin acțiuni în cadrul unor coaliții sau rețele.

Principalele federații în care World Vision România activează ca membru sunt: FOND (Federația organizațiilor neguvernamentale active în domeniul cooperării pentru dezvoltare), RENASIS (Rețeaua antisărăcie și pentru incluziune socială) și FONPC (Federația organizațiilor care lucrează în domeniul protecției copilului). Rețeaua RENASIS a fost înființată în anul 2007, iar WVR a fost membru fondator.

Cooperarea pentru dezvoltare a reprezentat un aspect important al activităților de advocacy. Ca nou stat membru al Uniunii Europene, România va continua procesul propriei dezvoltări prin participarea la strategiile Uniunii, strategii susținute prin fondurile structurale, de coeziune etc. În același timp, România este acum chemată să contribuie la efortul de dezvoltare a țărilor mai sărace ale lumii.

Intervenție în situație de urgență: Sprijinul pe care-l acordă în situație de dezastre nu se reduce doar la distribuirea unor produse de bază necesare persoanelor afectate pentru a supraviețui. Securitatea persoanelor afectate de dezastre, croirea unui răspuns pe termen lung adaptat contextului social, economic și politic local sunt și ele avute în vedere.

World Vision România este o organizație parteneră a World Vision International, care activează în aproape 100 de țări. În întreaga lume, World Vision funcționează după aceleași principii și are aceleași valori după care își coordonează activitatea.

Programele/proiectele/acțiunile derulate (punct de lucru Constanța):

✓ **Program de dezvoltare comunitară 2001-2014**

- Scopul programului: îmbunătățirea calității vieții copiilor și familiilor din orașele, comunele și satele în care se desfășoară programul – Cumpana, Cobadin, Corbu, Cogealac, Medgidia, Cernavodă.
- Număr de beneficiari direcți - copii și adolescenți: 2500.
- Număr de beneficiari indirecți - adulți: 10000.
- Număr angajați: 48.

Programul de dezvoltare comunitară - sectoare:

Sponsorship – corespondența dintre copiii înscriși în proiect și sponsorii lor.

Educație – prevenirea abandonului școlar prin existența cantinelor sociale și acordarea unui supliment de hrană, îmbunătățirea performanțelor școlare prin activități after school, colaborare cu școli, grădinițe, licee, cursuri pentru profesori, campania globală pentru educație, activități cultural-educative în centrele comunitare.

Sănătate – îmbunătățirea stării de sănătate a copiilor din comunități și a familiilor acestora, prin organizarea de sesiuni informative în domeniul nutriției, igienei corporale și dentare, cancerului de sân, donații de KIT-uri igienice, ajutor de urgență, proiectul pentru romi "Să învățăm să ne spălăm copiii". **Beneficiari roma – servicii directe de suport și informare pentru sănătate: 150 de copii și adulți anual, din 2008.**

Societate civilă – înființarea asociațiilor comunitare, a grupurilor de inițiativă ale tinerilor și părinților, cursuri de scriere de proiecte pentru membrii CBO-urilor, proiecte scrise și implementate de asociații, mobilizarea și implicarea comunității în diverse evenimente, proiecte.

Economic – donații de solarii, semințe, unelte, cărți, sesiuni informative și cursuri pentru fermieri, asociație pentru legumicultori, schimburi de experiență, târguri de produse.

✓ **Proiectul "Împreună pentru viitor"**

Locație: județul Constanța, puncte de lucru - Medgidia și com. Cogealac.

Durata: 2007-2012.

Beneficiari - direcți: 80 de tineri cu HIV și SIDA;

- indirect: familiile acestora și comunitățile.

Finanțare: Biroul World Vision SUA.

Staff: Raluca Bretea – coordonator proiect și echipa – cinci angajați: consilier vocațional, consilier spiritual, psiholog, doi lucrători comunitari.

Servicii oferite în cadrul proiectului: consiliere vocațională, burse pentru formarea profesională și ajutor pentru continuarea studiilor, burse sociale, consiliere psihologică, consiliere și alte servicii spirituale adresate tinerilor seropozitivi și familiilor lor, cluburi tematice educativ-recreative (artă, media, comunicare), consiliere juridică, public awareness și advocacy, înființarea unui comitet de inițiativă al tinerilor (CIT), care le oferă posibilitatea acestora să își facă auzită părerea în ceea ce privește desfășurarea și managementul proiectului.

✓ **Proiectul “Prevenirea traficului de persoane în comuna Cobadin”**

Locație: 2010 – com. Cumpăna, 2011 – com. Cobadin, 2012 – com. Corbu.

Durata: 2010-2013.

Beneficiari - direcți: 500 de elevi de vârstă școlară și 30 de tineri cu vârste de 18-25 de ani vulnerabili la trafic;

- indirect: 1500 de persoane, profesori, părinți, autorități locale.

Finanțare: Biroul World Vision Elveția.

Coordonatorul proiectului: Simona Zamfir.

Servicii oferite în cadrul proiectului: sesiuni de prevenire împotriva traficului de persoane, orientare în carieră, facilitarea întâlnirilor cu AJOFM și consilierii școlari pentru grupurile-țintă (500 de elevi și tineri în risc) și sesiuni de prevenire împotriva traficului cu ANITP.

✓ **Proiectul “Centrul multifuncțional, o șansă pentru viitorul copiilor și tinerilor cu dizabilități fizice, psihice și sociale din Regiunile Nord-Vest, Sud-Est și Sud-Vest Oltenia”**

Centre multifuncționale fixe: Medgidia și Cernavodă.

Durată: 2010-2013.

Beneficiari: - 60 de copii și tineri cu dizabilități fizice și psihice (0-16 ani);

- 63 de tineri care vor beneficia de orientare vocațională și de cursuri de formare profesională (16-20 ani);
- 27 de tineri care vor fi orientați și consiliați în căutarea unui loc de muncă, prin consiliere psihologică și socioprofesională (18-23 de ani);
- 35 de copii și tineri care vor beneficia de facilitarea accesului pe piața muncii prin sesiuni informative și campanii.

Finanțare: Programul structural POSDRU (fonduri europene).

Staff: Loredana Giuglea - coordonator proiect; Gabi Carp – coordonator centre; echipă – 15 angajați.

Acest proiect are o dimensiune de economie socială, pentru că își propune formarea a patru ateliere protejate (unul în județul Constanța) care să integreze în muncă tineri cu dizabilități fizice/psihice. În acest sens au început demersurile, iar atelierul va fi funcțional la finalul anului 3 de proiect (iulie 2013).

✓ **Proiectul “Alege școala II”**

Locație: județele Constanța, Galați și Tulcea.

Durata: 2011-iunie 2013.

Beneficiari: 250 de preoți din cele trei județe și 2250 de copii.

Finanțare: Programul operațional sectorial Dezvoltarea resurselor umane.

Staff: Gabriel Mitroi – specialist relații sociale zona CT, GL, TL.

Scopul proiectului: prevenirea și corectarea părăsirii timpurii a școlii, prevenirea delincvenței juvenile prin dezvoltarea unor soluții alternative de tip "școala de duminică" necesare asigurării educației de bază și motivației pentru educație a copiilor din mediul rural și urban cu vârste cuprinse între 6 și 17 ani; însușirea educației morale de bază, tabere de creație, concursuri.

✓ **Proiectul "Educație civică și participare comunitară a tinerilor"**

Locație: Constanța și comunele Cumpăna și Corbu.

Durata: august 2010-august 2011.

Beneficiari: 40 de tineri cu vârsta între 14 și 25 de ani din România.

Finanțare: UNDP Georgia, prin fondurile AOD alocate de către Ministerul Afacerilor Externe din România.

Scopul proiectului: promovarea participării civice și comunitare active în rândul tinerilor din Georgia și România.

Activități: training-uri menite să informeze tinerii despre drepturile și responsabilitățile lor, utilizând metodologia CV&A, campanii de advocacy pe care World Vision le va sprijini din resursele financiare ale proiectului, conectarea la Global Youth Network pentru a facilita comunicarea tinerilor din cele două țări, precum și cu alți tineri din Uniunea Europeană.

Serviciile adresate grupurilor vulnerabile de către organizație, în special cele acordate femeilor și grupurilor roma

„Proiectul **Împreună pentru viitor**” se adresează tinerilor seropozitivi și familiilor lor și presupune următoarele componente:

1. Consilierea vocațională:

- calificare în funcție de interesul profesional și abilitățile proprii;
- angajare conform calificării profesionale;
- participare la training-uri pe scriere de proiecte și antreprenariat;
- burse pentru formarea profesională și ajutor pentru continuarea studiilor;
- stagii de practică.

Beneficiarii care participă la training-uri au obligația să disemineze informația colegilor lor, în cadrul activităților de grup realizate – ex., Comitetul de Inițiativă Tineri, cluburile tematice.

Cluburile tematice

- *Clubul de Comunicare*, centrat pe susținerea activității de consiliere vocațională (sunt discutate experiențele de muncă, învață să redacteze CV-uri etc., sunt împărtășite în grup informații și experiențe legate de sfera profesională – cursuri, seminarii, legislație, acte necesare pentru inițierea unei afaceri, bune practici ale altor organizații, schimburi de experiență). La aceste întâlniri participă și consilierul juridic, pentru veridicitatea informațiilor puse în comun, dar și pentru a completa cu informațiile legislative corespunzătoare. La solicitarea tinerilor, pe viitor (anul financiar 2011-2012), se va aduce un plus acestor întâlniri, prin invitarea unor oameni de afaceri care să le împărtășească din experiența lor provocări, dificultăți în realizarea unui plan de afaceri.

- *Cluburi de Artă*. Se desfășoară sub forma unor mici ateliere de manufactură, în care tinerii, sub îndrumarea unui profesionist (educator, voluntar), realizează obiecte de decor și bijuterii. Materialele folosite sunt: ipsos, lemn, sticlă, sfoară, elemente naturale etc. Aceste obiecte sunt expuse în scopul vânzării în cadrul unei expoziții cu vânzare organizată anual într-un centru comercial din orașul Constanța.

De asemenea, aceste produse au fost expuse în scopul vânzării și în cadrul unor târguri de profil organizate de alte ONG-uri care promovează atelierul protejat - ca soluție de calificare profesională și independență financiară a persoanelor cu dizabilități.

Pe viitor (august 2011, an financiar 2012), cu aceste produse vor participa la târgurile de profil organizate în țară, dar se va încerca și vânzarea acestor produse prin intermediul Asociației de Hand-Made. Un alt obiectiv este orientarea activităților de artă și manufactură către obiecte cerute pe piață (ex., bijuterii, magneți frigider, cutii cadou), care să acopere un segment diferit de cel dezvoltat de celelalte ONG-uri.

Un obiectiv major pe care îl urmărește este transformarea acestor ateliere în unitate protejată (Medgidia).

În aceeași sferă de preocupări se înscrie și colaborarea cu Casa Japoneză (Ashitanoe) din comuna Mihail Kogălniceanu, județul Constanța. Tinerii rezidenți ai casei lucrează în cadrul unei microferme (cresc animale, păsări, legume – solar și grădină). Produsele sunt folosite în principal pentru întreținerea și consumul casei, până în prezent având inițiative restrânse de a vinde produsele, în principal din cauza restricțiilor legislative. Pe viitor, reprezentanții casei în colaborare cu staff-ul World Vision și-au propus valorificarea produselor obținute la un alt nivel (obținerea certificatului de producător, asociere cu alți producători locali) etc.

Alte componente ale proiectului care susțin activitățile menționate sunt:

- consiliere psihologică;
- consiliere juridică;
- campanii de advocacy.

Rezultate înregistrate/beneficiari

Rezultate înregistrate în cadrul proiectului în anul financiar 2010-2011:

- organizarea expoziției cu vânzare Lumină și Har - City Park Mall Constanța;
- participare la Târgul Unităților Protejate – Iași;
- întocmirea bazei de date cu informații legislative, bune practici, contacte cu furnizori de servicii similare;
- aplicație – cerere de finanțare pentru obținerea finanțării unității protejate (Medgidia) – nu s-a finalizat; se are în vedere obținerea altor finanțări pentru anul viitor;
- doi tineri au participat la cursuri și seminarii pe teme de antreprenariat – au informat la rândul lor alți 15 tineri;
- trei tineri participă la stagii de practică în domeniile în care se specializează (cadastru și topografie, navigație, asistență socială);
- 19 tineri sunt sprijiniți pentru continuarea studiilor universitare și doi pentru a finaliza liceul (financiar, suport psihologic);

- cinci tineri sunt înscriși la cursuri vocaționale pe specializări alese conform interesului profesional;
- patru tineri angajați.

Informații de contact

Fundația World Vision România

Adresa: Str. Rotasului nr. 7, Sect. 1, București, 012167

Tel: +4.021/222.91.01

Fax: +4.021/224.29.72

e-mail: rom_office@wvi.org

Persoană de contact (punct de lucru Constanța): Loredana Giuglea

Email: loredana_giuglea@wvi.org

Mobil: 0731444677

Website: www.worldvision.ro

3.2.8.4. Policy Center for Roma and Minorities

Policy Center for Roma and Minorities este o organizație non-guvernamentală, nonprofit, de tip think-tank, înființată în România în anul 2008, care acționează în vederea soluționării problemelor legate de incluziunea socială a romilor și a celorlalte minorități etnice.

Policy Center for Roma and Minorities urmează trei direcții principale:

- incluziunea socială a romilor și a celorlalte minorități etnice;
- schimbarea atitudinilor negative față de grupurile etnice minoritare, în special față de minoritatea romă;
- promovarea unei atitudini proactive cu privire la problemele societății și implicarea civică.

Programele/proiectele/acțiunile derulate

a) Acțiuni de lobby

- Ca urmare a eforturilor depuse, în martie 2006, Guvernul României adoptă Ordonanța de urgență nr. 11/2006 cu privire la prevenirea și reducerea rasismului de pe stadioanele din România. Ordonanța interzice expunerea materialelor care ar putea incita spectatorii la ură rasială și xenofobie și plasează responsabilitatea prevenirii unor astfel de incidente asupra organizatorilor evenimentelor.
- În aprilie 2007, Policy Center for Roma and Minorities și Federația Română de Fotbal au depus eforturi de lobby pe lângă Parlamentul României pentru a iniția un proiect legislativ cu privire la prevenirea rasismului și a violenței pe stadioane. Actul normativ a fost adoptat în februarie 2008.

b) Proiecte

- Clubul de Educație Alternativă. Reprezintă un spațiu inovator și sigur creat pentru copiii care locuiesc în cartierul Ferentari din București. Clubul a fost lansat în octombrie 2010 la Școala Generală nr. 136 și își propune să ofere copiilor o alternativă la viața din ghetou. Este primul de acest tip din România, în timp ce la nivel european mai există foarte puține inițiative similare.
- Campania publică de conștientizare REACT. Inițiativa este o campanie europeană pilot implementată de rețeaua ERGO (European Roma Grassroots Organisation) în România, Italia, Bulgaria și Albania, al cărei obiectiv este creșterea nivelului de conștientizare cu privire la problemele sociale întâmpinate de romi și schimbarea atitudinilor negative față de aceștia. Campania este susținută de Comisia Europeană și coordonată în România și Italia de Policy Center for Roma and Minorities.
- Mentorat pentru viață. Proiectul își propune să sprijine incluziunea socială a tinerilor care trăiesc în zonele de ghetou, cu un accent deosebit pe un grup de 20 de copii, cu vârste cuprinse între 10 și 14 ani, elevi ai Școlii Generale nr. 136 din cartierul Ferentari din capitală.

- Cetățenie activă în Ferentari. Unul dintre obiectivele proiectului îl reprezintă crearea unei imagini de ansamblu a problemelor actuale din Ferentari și analiza unor soluții pertinente care să includă sistemul guvernamental, dar și facilitarea dialogului între părțile interesate și susținerea dezvoltării unor politici adecvate care să vină în întâmpinarea problemelor existente.
- Debate House. Inițiativa are ca obiectiv implicarea tinerilor în dezbateri publice privind subiecte precum rasismul, discriminarea, minoritățile etnice și educația și popularizarea acestor dezbateri ca alternativă la curentul actual din societatea românească.
- Campania publică de conștientizare „Citește cu mine!”. Campania a implicat personalități publice pentru a încuraja copiii să citească, ceea ce a generat o schimbare în percepția părinților față de educație și lectură. S-a reușit astfel obținerea sprijinului pentru dotarea unor biblioteci publice în comunitățile dezavantajate.

Serviciile adresate grupurilor vulnerabile de către organizație, în special cele acordate femeilor și grupurilor roma:

- servicii educaționale;
- locuri de muncă;
- burse;
- servicii de consiliere și dezvoltare personală.

Rezultate înregistrate/beneficiari

- 126 de copii cuprinși în activitățile Clubului de Educație Alternativă din cadrul Școlii Generale nr. 136, din cartierul Ferentari. Copiii participă la activități precum: after-school; activități sportive: fotbal, baschet, volei, box, street-dance; activități artistice: teatru, mărgele; cursuri de film, fotografie; cursuri de educație financiară și socială;
- în vara anului 2010, 15 copii au participat la ateliere de fotografie și olărit, organizate de PCRM în colaborare cu Muzeul Satului, București;
- fotbal:
 - 50 de copii înscriși;

- doi instructori;
- două întâlniri/săptămână;
- meciuri de fotbal cu alte școli de două ori/lună;
- în noiembrie 2010, PCRM și FRF au organizat competiția bianuală de fotbal pentru copii (București) sub sloganul „Love Football! No racism! No violence!”;
- baschet:
 - 30 de copii;
 - o întâlnire/săptămână;
 - în decembrie 2010, PCRM și FRB au organizat un mini turneu de baschet sub sloganul „Love basketball! No racism! No violence!”; participanți: șase echipe naționale (România - 12 copii din Feren-tari, Serbia, Macedonia, Ungaria);
- street dance:
 - antrenamente din noiembrie 2010;
 - instructori ai Școlii de Dans Trouble Crew;
 - testarea talentului și a interesului copiilor; 40 de copii au participat la antrenamente demonstrative; organizarea unei mini competiții: câștigătorii au participat de Crăciun la un show al trupei Trouble Crew;
 - ianuarie 2011: selectarea a 25 de copii pentru antrenamente regulate;
 - două întâlniri/săptămână;
 - în martie 2011, la Brașov: 20 de copii au participat la Competiția Internațională de Hip Hop România;
 - în aprilie 2011, la București: 20 de copii au avut prima lor apariție pe scenă într-un show organizat în colaborare cu școala de dans Trouble Crew;
 - în mai 2011, la București: 20 de copii au participat la vizionarea unei competiții de baschet pentru copii, iar în pauza dintre reprize aceștia au dansat;
 - în mai 2011, la București: 20 de copii au dansat la evenimentul organizat cu ocazia Zilei Internaționale a Copilului;
 - un lot format din șapte copii va participa în luna august 2011 la competiția națională de street dance pentru copii, la Oradea;
- box:

- activitate februarie-iunie 2011;
 - 10 copii înscriși;
 - două întâlniri/săptămână;
 - instructor: Marian Simion, fost campion național la box;
- teatru:
- ianuarie 2011;
 - 15 copii înscriși;
 - instructor: actor de etnie romă de la teatrul Masca, București;
 - o întâlnire/săptămână;
 - în iunie 2011, copiii au pus în scenă o piesă de teatru, „Prințul obraznic și bătrânul înțelept”, realizată de Sorin Sandu, după o adaptare a unei povești scrise de Anton Pann;
- mărgelit:
- februarie 2011;
 - 15 copii înscriși;
 - activități: mărtișoare și felicitări de 8 martie, decorat lumânări pentru Paște, pictat ouă din lemn; există o serie de obiecte lucrate de copii care sunt vândute și cu banii adunați se cumpără materiale și se susține cursul în continuare.

Alte rezultate:

- noiembrie 2010 - instruirea unui grup de patru copii în vederea realizării unui documentar privind viața de ghetou prin propria percepție; instructor curs film: Alexander Nanău;
- martie 2011 - parteneriat PCRM și Ministerul Educației privind organizarea a două cursuri de training pentru profesorii de la Școala nr. 136;
- aprilie 2011 - crosul pentru combaterea discriminării „Vivicitta - uniți prin sport”;
- mai-iunie 2011- caravana „Provocare la nediscriminare”, dedicată liceenilor din toată țara;
- mai 2011 - Ziua Internațională a Copilului sărbătorită în cartierul Ferentari, peste 400 de participanți: copii, voluntari, părinți, oameni din comunitate;
- implicarea locuitorilor din cartierul Ferentari în activitățile clubului.

Prin activitățile la care participă, copiii au reușit să obțină rezultate școlare mai bune, să înțeleagă ce înseamnă spiritul de echipă, responsabilitatea și fair-play-ul, să-și dezvolte aptitudinile, dar și să-și manifeste stima de sine.

Informații de contact

Str. Franceză nr. 52, scara C, ap. 33

Sector 3, București

tel. + 40 21 311 36 88 | fax. + 40 31 817 70 92

office@policycenter.eu

Persoana de contact: Florin Botonogu

Email: florin.botonogu@policycenter.eu

Mobil: + 40 758 081 116

Website: www.policycenter.eu

3.2.8.5. Asociația Pakiv România

Asociația Pakiv România este o organizație civică nonprofit înființată în luna octombrie 2005, în baza Ordonanței nr. 26/2000 cu privire la regimul asociațiilor și fundațiilor din România. Membrii fondatori ai organizației sunt activiști romi, cu vastă experiență în elaborarea și implementarea de proiecte/programe care promovează incluziunea socială, reducerea ratei șomajului în rândul cetățenilor, schimbarea comportamentelor și dezvoltarea comunitară a grupurilor dezavantajate din România. Asociația derulează activități, inițiative, studii, în vederea informării publicului larg asupra beneficiilor generate de integrarea României la Uniunea Europeană, sprijinirii acțiunilor legate de promovarea drepturilor omului, a egalității de șanse și a nediscriminării, realizării de parteneriate strategice la nivel local/regional cu ONG-uri și actori sociali, menite să îmbunătățească și să ridice la standarde europene calitatea în domeniul educației și culturii, dezvoltarea în rândul tinerilor a spiritului antreprenorial, contribuind astfel la dezvoltarea socioeconomică a regiunii.

Organizația Pakiv România consideră că în România populația de etnie romă se confruntă cu un model agresiv de excluziune socială.

Abordarea problematicei romilor trebuie să fie una de tip comprehensiv și să nu se concentreze doar asupra efectelor înregistrate. Membrii echipei Pakiv România au conștientizat faptul că este nevoie de o abordare diferită a problematicei romilor, de o perspectivă concentrată pe incluziunea socială a romilor.

Pakiv România are ca **principale arii de interes** analiza și dezvoltarea de politici publice, precum și de strategii și intervenții în comunitățile cu romi în vederea îmbunătățirii situației socioeconomice a membrilor acestei minorități. Totodată, Pakiv România are un interes deosebit în promovarea incluziunii sociale, în schimbarea comportamentelor, precum și în dezvoltarea comunitară a grupurilor dezavantajate din România.

Proiecte/programe

Organizația Pakiv România este un rezultat notabil al derulării proiectului “Și romii muncesc”, proiect derulat de Primăria Municipiului Alba Iulia în parteneriat cu un grup de inițiativă alcătuit din membri ai comunităților cu romi din municipiul Alba Iulia.

Campania județeană “Apără-ți drepturile” a fost o campanie realizată în regim de voluntariat, prin care Pakiv România a devenit un partener real al organizațiilor civice din România care au ca misiune apărarea drepturilor cetățenești ale romilor (ex. Romani CRISS – Centrul Romilor pentru Intervenție Socială și Studii, Liga Pro-Europa ș.a.).

Asociația a semnat în 2010 un contract de finanțare în valoare de 20.853.800 lei, contract ce vizează **crearea și funcționarea structurilor de asistență axate pe ocuparea forței de muncă – centre de incluziune socială pentru persoanele de etnie romă**. Contractul a fost semnat cu AM POSDRU pe o perioadă de 3 ani și are ca principal obiectiv, pe lângă înființarea a șase centre de incluziune în orașele Iași, Brăila, Timișoara, Cluj, București și Tg. Mureș, facilitarea incluziunii sociale și profesionale, accesul la programe de pregătire și la măsuri specifice de sprijin pentru 1200 de persoane de etnie romă, în vederea eliminării fenomenului de alienare socială și excluziune a acestor persoane care se confruntă cu o serie de probleme interdependente, precum șomajul, lipsa de competențe sau competențe inadecvate în contextul realității sociale și economice aflate în continuă schimbare, venituri reduse, condiții de viață precare, discriminare socială.

Asociația a semnat în calitate de partener alte două proiecte având ca obiective dezvoltarea economiei sociale în rândul populației de etnie romă, proiecte ce se derulează la nivel național.

Primul vizează femeile de etnie roma din trei regiuni de dezvoltare, Nord-Vest, Sud-Vest și Centru, are ca obiectiv principal promovarea și susținerea creării de noi locuri de muncă în cooperative pentru femeile de etnie roma, prin creșterea ratei de ocupare a acestora, sporirea gradului lor de calificare și a posibilităților de ocupare și de angajare, prin dezvoltarea unor „**ateliere de ocupare one-stop**” care au ca scop integrarea femeilor de etnie roma/populației de etnie roma în cadrul populației ocupate. Atelierele de ocupare one-stop vor asigura servicii de ocupare inovative în cadrul cărora beneficiarii vor primi toate serviciile într-un singur loc. Proiectul, în valoare de 18.500.000 lei, a debutat în luna martie 2010, iar până la 31 decembrie Asociația Pakiv a contribuit prin experții săi la realizarea metodologiilor și manualelor necesare derulării proiectelor, asigurând totodată și participarea activă în coordonarea proiectului. În anul 2011 se vor derula activități de înființare a atelierelor, de formare a persoanelor care vor lucra în acestea, vor avea loc activități de consiliere, mediere, formare și plasare pe piața muncii, dar și de înființare a 5 cooperative pentru femeile roma în zonele vizate.

Al doilea proiect din seria celor ce vizează economia socială, în valoare de 20.840.071 lei, are ca principal obiectiv eliminarea excluziunii sociale și ocupaționale a persoanelor de etnie romă, prin asigurarea egalității de șanse, **constituirea structurilor de sprijin privind economia socială și înființarea întreprinderilor sociale care vor contribui la o dezvoltare durabilă**, vizând dezvoltarea unui mecanism de sprijin stabil și interregional, care acoperă 5 din cele 8 regiuni ale României, pentru furnizarea serviciilor integrate privind persoanele de etnie romă care intenționează să creeze întreprinderi sociale (asociații, organizații fără scop patrimonial etc.) și/sau să lucreze în cadrul acestora.

Pentru că asociația promovează nediscriminarea și egalitatea de șanse, în anul 2010 a fost lărgită aria de intervenție, semnându-se alte două contracte ce vizează în special șomerii.

În luna iunie 2010, asociația a semnat ca principal aplicant un proiect strategic inovativ ce oferă șomerilor din trei regiuni de dezvoltare alternative pentru șomaj. Astfel, proiectul **Alternative pentru șomaj** –

promovarea și dezvoltarea competențelor și activității antreprenoriale în rândul șomerilor are ca principal scop dezvoltarea resurselor umane prin sprijinirea și promovarea competențelor și acțiunilor antreprenoriale, în regiunile Nord-Est, Centru, Nord-Vest, în vederea accesului și dezvoltării durabile prin ocupare, pe o piață a muncii flexibilă și incluzivă. Scopul proiectului va fi dus la îndeplinire prin atingerea obiectivelor specifice:

- Îmbunătățirea gradului de informare și conștientizare a resurselor umane (șomeri, persoane în căutarea unui loc de muncă) asupra oportunităților de inițiere de noi afaceri în trei regiuni de dezvoltare.
- Creșterea numărului de beneficiari de măsuri integrate de ocupare a forței de muncă din rândul șomerilor (inclusiv tineri și șomeri de lungă durată) și al persoanelor în căutarea unui loc de muncă, în perspectiva începerii unei afaceri sau a unei activități independente, din trei regiuni de dezvoltare.
- Dezvoltarea culturii antreprenoriale și creșterea numărului de persoane ce demarează afaceri sau activități independente în cele trei regiuni vizate de proiect, în scopul creării de noi locuri de muncă și obținerii unei rate cât mai mari de ocupare.

Pentru că Asociația Pakiv dorește să participe activ la strategia de dezvoltare locală a județului și a orașului Alba Iulia, un punct principal în acest sens fiind promovarea și dezvoltarea turismului din zonă, a fost semnat în luna noiembrie un grant în valoare de 2.083.400 lei. Proiectul vizează în principal creșterea șanselor de integrare pe piața muncii a persoanelor fără ocupație, a persoanelor inactive, a persoanelor în căutarea unui loc de muncă, a șomerilor tineri și a șomerilor de lungă durată din mediul rural, în județul Alba, prin măsuri active de ocupare, pentru dezvoltarea unor noi abilități de acces și menținere pe piața muncii în domeniul turismului și al dezvoltării antreprenoriale.

Asociația Pakiv a încheiat un acord de parteneriat cu Asociația Interconcordia Botoșani, pentru a implementa în Regiunea Centru un proiect care vizează șomerii din mediul rural. **“Dezvoltare economică durabilă prin creșterea calității resurselor umane din mediul rural”**, cu o valoare de 16.235.568,34 lei, are ca obiectiv general dezvoltarea potențialului resurselor umane din zonele rurale și dezvoltarea economică în activități nonagricole, prin promovarea și susținerea antreprenoriatului

în vederea dezvoltării sustenabile în ocupare, pe o piață a muncii deschisă, flexibilă și incluzivă, iar pe parcursul anului 2010, rolul asociației a fost de participare la coordonarea activității de selectare și consiliere a grupului-țintă, coordonarea activităților de informare, conștientizare a grupului-țintă, derularea activității de asistare a afacerilor nou create, pe parcursul primelor 3 luni de la înființare.

Într-un mediu mai restrâns, furnizând doar experți de interculturalitate, asociația desfășoară în parteneriat cu Inspectoratul Școlar Județean Alba și Primăria Câmpulung proiecte ce vizează educația. Astfel, proiectul „Educație pentru toți, educația este șansa ta!”, implementat în parteneriat cu Inspectoratul Școlar Județean Alba, se desfășoară tot la nivel național, iar pe parcursul anului 2010, asociația s-a implicat în activitățile de implementare, evaluare și asigurare a sustenabilității proiectului, cu precădere în activitățile educative, cu accent pe activitățile incluzive și tematicile referitoare la interculturalitate, furnizând totodată nouă experți pentru activitățile educative interculturale, care vor face parte din echipa de implementare a proiectului, implicându-se în elaborarea strategiei privind stimularea participării la educație a copiilor și tinerilor care provin din grupuri vulnerabile, expuse riscului părăsirii timpurii a școlii, sprijinind și acțiunile prevăzute în cadrul campaniilor de informare și publicitate, respectiv de conștientizare, prevăzute în cadrul proiectului.

Alături de primăria din Câmpulung, pentru derularea proiectului „Educația, șansa noastră pentru un viitor mai bun!”, asociația a furnizat un expert de interculturalitate care a participat activ la derularea activităților proiectului în cadrul primăriei.

Informații de contact

Asociația Pakiv România

Str. Republicii, nr. 40

tel. 0258/811170 | fax. + 40 31 817 70 92

office@policycenter.eu

Persoana de contact: Gruia Bumbu

Email: florin.botonogu@policycenter.eu

Mobil: + 40 758 081 116

Website: www.policycenter.eu

3.3. Rezultatele analizei proiectelor și organizațiilor

Economia socială reprezintă un fenomen nou și complex care poate oferi diferite oportunități de angajare și poate rezolva diferite probleme socioeconomice la nivel național, regional și local. Prezentul studiu oferă o serie de explicații și comentarii privind sfera largă și diversificată a activităților economiei sociale în Europa, precum și o poziție duală existentă între domeniile social și economic, dar și modul de depășire a acestor frontiere.

Proiectele de economie socială și organizațiile sunt foarte eterogene din punct de vedere operațional, organizațional și managerial. Analiza făcută unor anumite proiecte și întreprinderi/organizații a arătat că nu există un model anume ce trebuie urmat; în schimb, fiecare caz este unul unic, deoarece multe condiții influențează dezvoltarea sa, cum ar fi cadrul socioeconomic, sursele de finanțare, experiența și expertiza profesioniștilor implicați etc. Prin urmare, pentru a crea un model adecvat de intervenție în economia socială potrivit fiecărei circumstanțe specifice, este nevoie de strategii inovatoare și bine proiectate, capabile să combine diferitele mecanisme și instrumente.

Conform analizei comparate, eficiența economiei sociale depinde de un număr de aspecte importante, respectiv:

- Existența unui fundal permisiv și funcționarea strategiilor adecvate și a politicilor de sprijin.
- Înființarea de rețele și parteneriate cu scopul de a crea oportunități de angajare. Organizațiile și proiectele de economie socială prin lucrul cu și pentru grupurile vulnerabile pot ajuta sistemele locale de ajutor social să reacționeze în moduri proactive și deschise, astfel încât să reducă multiplicarea și acutizarea problemelor sociale. Cu toate acestea, atingerea acestor scopuri necesită urmarea unor programe organizaționale concentrate pe stabilirea parteneriatelor. Compararea realizărilor arată faptul că eficiența organizațiilor și proiectelor de economie socială este strâns legată de stabilirea de mecanisme care să promoveze atât introducerea actorilor și organizațiilor economiei sociale în cadrul procesului de luare a deciziilor, cât și creșterea din ce în ce mai

mare a cererii de servicii de interes public și parteneriate care au adesea implicații relaționale și personale puternice.

- Proiectarea schițelor de management și organizaționale adecvate. Organizațiile de economie socială sunt capabile să creeze noi oportunități de angajare la nivel local, care sprijină în principal indivizi precum femeile și romii care se confruntă cu dificultățile călătoriei între regiuni pentru a găsi locuri de muncă și o mai bună calitate a vieții. Economia socială joacă un rol important în a oferi grupurilor dezavantajate acces la piața muncii prin crearea de noi oportunități de angajare și prin îmbunătățirea angajărilor indivizilor pe piața muncii. Cu toate acestea, există potențial pentru un mai mare impact. Pentru a realiza contribuția la angajare și, prin urmare, îmbunătățirea coeziunii sociale, este necesar nu numai un sprijin puternic din partea sectoarelor public și privat, cât și de un management comprehensiv, axat pe sustenabilitatea, viabilitatea și vizibilitatea organizației. Acest lucru înseamnă că înființarea și managementul unei astfel de întreprinderi ar trebui să includă aspecte precum: un plan de afaceri, un plan de marketing social, formare profesională continuă oferită angajaților, membrilor și asistenților sociali, formare în domeniul antreprenoriatului social și, nu în ultimul rând, dezvoltarea constantă a mecanismelor care să sprijine viabilitatea financiară pe termen lung a căilor de modelare ale organizației de economie socială prin deschideri pentru cooperarea cu alte părți din domeniu.

Toți parametrii menționați mai sus sunt decisivi pentru viabilitatea și sustenabilitatea organizațiilor din sectorul economiei sociale. Prin compararea studiilor de caz din această analiză, rezultă în mod clar faptul că majoritatea proiectelor și organizațiilor care nu pregătiseră un plan de afaceri nu au promovat puternic activitățile lor și nu au stabilit parteneriate sau orice altfel de rețele, încetându-și activitatea după încheierea finanțării.

În acest context, analiza comparată scoate în evidență unele caracteristici operaționale comune, mecanisme de sprijin și obstacole tehnice cu care trebuie să se confrunte organizațiile de economie socială. Cele mai importante sunt:

1. Organizațiile economiei sociale dețin adesea o combinație de contracte publice și clienți privați. Procesul de contractare poate fi foarte solicitant pentru organizațiile mici aflate în stadii timpurii de dezvoltare a unei relații contractuale. Este adesea foarte util să dețină o organizație intermediară sau un reprezentant cu competențe în etapele timpurii.
2. Sectorul privat, în calitate de client, reprezintă o resursă mai stabilă de profituri și organizațiile de economie socială au avantajul de a furniza servicii sociale într-un mod mai adecvat.
3. Voluntarii sunt folosiți mai mult în sectorul de voluntariat (rețele internaționale și ONG-uri) decât în cadrul cooperativelor și întreprinderilor sociale.
4. Concluziile indică faptul că parteneriatele, atât cu autoritățile și agențiile locale, cât și cu alte companii din sectorul privat, sunt mult mai decisive pentru sustenabilitatea și eficiența organizațiilor și inițiativelor sectorului terțiar. Formele organizaționale ale economiei sociale sunt capabile să întărească și să sprijine dezvoltarea locală, deoarece ele pot funcționa fără limitările legate de modelele de asistență socială publice și tradiționale. Mai mult, datorită naturii lor, caracterizate ca fiind cvasipublică și cvasiprivată, ele sunt capabile să aducă inovații sociale și pot administra cu succes nevoile socioeconomice locale, în principal, dacă stabilesc rețele locale dinamice și construiesc parteneriate puternice.
5. Natura bunurilor și serviciilor oferite împreună cu alte aspecte instituționale deja subliniate creează o situație în care resursele locale și relațiile personale reprezintă elemente esențiale fundamentale ale activității organizației; numai în jurul acestor elemente sociale este posibil să se construiască o rețea a actorilor locali dispuși să contribuie la obiectivele acesteia. Rolul activ al organizațiilor și proiectelor de economie socială poate fi desfășurat pe piețele locale, dar nu este necesar să se limiteze la contracte și alte relații cu autoritățile locale. Natura lor ușurează, de asemenea, crearea de rețele ale actorilor locali în interiorul și în afara organizației, prin intermediul mecanismelor participante, contrar controlului ierarhic. Punerea în rețea și în parteneriat

reprezintă unul dintre mecanismele principale prin care organizațiile economiei sociale pot funcționa eficient.

6. Organizațiile economiei sociale pot fi adesea văzute ca o rețea a actorilor comotivați, înființată datorită nevoii de coeziune socială și de încredere, care contribuie la producerea de noi servicii care să răspundă nevoilor sociale și să ia în considerare cerințele din partea diferitelor grupuri de populație dintr-un anumit domeniu.

Organizațiile și proiectele de economie socială răspund cerinței de dezvoltare și asigură dinamica condițiilor sociale care se dezvoltă în strânsă legătură cu natura schimbătoare a societății și a nevoilor acesteia; construiesc, de asemenea, capital social local, în termeni de relații sociale ale persoanelor și grupurilor sociale; promovează formarea economiilor locale în termeni de formă instituțională și structură economică și stimulează un simț mai mare de coeziune și solidaritate socială. Economia socială poate participa, de asemenea, la reglementarea și diminuarea nivelului economiei informale „negre” și astfel construiește o mai mare protecție socială pentru indivizii din comunitățile defavorizate.

În general, valoarea adăugată a economiei sociale este în mare parte determinată de caracteristica sa principală, de obiectivele sale multiple, de combinația de scop economic și social. Organizațiile de economie socială pot stabili încrederea dintre furnizori și consumatori, datorită scopului lor social. Ele nu au niciun imbold de a reduce calitatea și a spori câștigurile. Mai mult, în cele mai multe din cazuri, clienții sau reprezentanții lor pot face parte din organizație sau din administrație, iar acest lucru îi încurajează în mod direct să fie sensibili/cordiali la nevoile lor de consumatori. Multe dintre bunuri și servicii pot clasificate drept „bunuri de merit”, fără a fi inferioare celor furnizate de către sectorul public conform condițiilor de piață. În ceea ce privește relația cu sectorul public, ele sunt mai „apropiate” de clienții reali/potențiali, datorită statutului și rolului organizațional, se pot baza pe efort suplimentar de voluntariat și, în multe cazuri, pe un „efort/dedicație” mai mare din partea personalului.

Potențialul organizațiilor și proiectelor economiei sociale:

- Valorile economiei sociale includ în mare parte obiectivele comune pentru incluziunea socială stabilite la nivelul UE (care nu numai că abordează sărăcia, dar oferă totodată tuturor acces la

resursele, drepturile și serviciile necesare participării active în societate).

- Economia socială promovează inovația, serviciile de proximitate au un impact foarte pozitiv asupra echilibrului pieței muncii, egalității dintre sexe, calității vieții de familie, îngrijirii pentru copii, persoane în vârstă și persoane cu dizabilități. Proiectele cu impact de mediu pozitiv reprezintă un alt aspect important al naturii inovatoare a economiei sociale.
- Dezvoltarea viitoare a economiei sociale ar trebui să se bazeze pe dialogul permanent dintre persoanele interesate din societate.
- Învățarea reciprocă poate ajuta dezvoltarea economiei sociale în diferite țări, însă legile, structurile și practicile nu pot fi pur și simplu copiate de la o țară la alta; acestea trebuie să fie ajustate pentru a lua în considerare diferitele culturi, tradiții și proveniențe ideologice.
- În toate cazurile observate, scopul explicit de a aduce beneficii comunității sau de a crea „valoarea socială”, în schimbul distribuirii de profit, reprezintă misiunea esențială a antreprenoriatului social și a întreprinderilor sociale. Acesta reprezintă primul criteriu social EMES, deoarece, potrivit acestui concept, impactul social asupra comunității nu este doar o consecință sau un efect secundar al „economiei economice”, ci reprezintă motivul-cheie al acestei forme de economie. Locul central al misiunii sociale este în mod clar reflectat de legislațiile diferite cu privire la întreprinderile sociale, iar când în Europa se înființează o întreprindere socială printr-o formă legală sau un program public, este necesar ca organizația să fie condusă potrivit obiectivelor sale sociale.
- Apar diferențe în ceea ce privește natura activității de producție. Atunci când este vorba de activități economico-sociale, se pare că producția de bunuri și/sau servicii constituie modul în care misiunea socială este continuată și urmărită. Cu alte cuvinte, natura activității economice este strâns legată de misiunea socială: procesul de producție implică persoane cu calificări slabe dacă obiectivul este de a crea locuri muncă pentru grupul-țintă; dacă misiunea întreprinderii sociale este de a dezvolta serviciile sociale, activitatea

economică reprezintă de fapt livrarea acestor servicii sociale. Acest tip de abordare se găsește în sfera de inovație socială unde există idei suficient de inovatoare care să abordeze nevoile sociale prin furnizarea de bunuri și servicii. Deși comportamentul inovator se poate referi doar la procesul de producție sau la modul în care bunurile și serviciile sunt livrate, întotdeauna rămâne în strânsă legătură cu acestea din urmă, drept urmare furnizarea acestor bunuri sau servicii reprezentând motivul sau unul dintre motivele principale pentru existența întreprinderilor sociale.

Fiind o țară fost comunistă, România este doritoare să dezvolte un sector inovator puternic al economiei sociale și să evite extremele capitalismului și comunismului, întreprinderea socială fiind văzută probabil drept cheia către un mod diferit de a sprijini comunitățile și grupurile defavorizate cu risc de excluziune socială.

Capitolul 4

ECONOMIA SOCIALĂ – DE LA NIVEL EUROPEAN LA NIVEL REGIONAL

Motivația pentru investiția în domeniul economiei sociale derivă din scopul organizației de a genera venituri secundare și de a susține beneficii publice, existând mai multe variante.

Investițiile responsabile social includ acțiuni de încurajare a practicilor de afaceri responsabile, sens în care organizația în sine poate încerca să influențeze consiliul de conducere. Astfel, evitarea alegerilor negative în obținerea profitului constituie o provocare actuală în contextul în care există diverse programe care au legătură cu investițiile sociale. Alegerea negativă înseamnă evitarea modalităților social dăunătoare în obținerea profitului sub piață sau a profitului peste cota pieței; de exemplu, o fundație se va decide să nu investească în corporații care sunt implicate în practici corupte pentru a menține condiții de muncă nesigure;

Cooch și Kramer (2007)¹ oferă o abordare similară prin următoarele diferențe: a) investițiile convenționale, bazate pe obiective financiare exclusive; b) donații, bazate pe obiective de caritate; c) programele de investiții localizate între acestea două. Acestea sunt grupate în mai multe subcategorii: rata pieței, investiții de misiune și rata misiunii de investiție a pieței.

Printr-o abordare diferită, Kramer și Cooch introduc termenul de investiție socială proactivă prin care se asigură finanțare directă pentru a crea sau a mări întreprinderile care furnizează beneficii sociale și de mediu pentru promovarea scopurilor programatice ale investitorului.

¹ Cooch, S., Kramer, M.R. (2007), *Investing for impact – Managing and measuring proactive social investments*, Boston, Foundation Strategy Group, <http://www.fsg-impact.or/ideas/item/287>.

Investiția socială proactivă se referă la o abordare a politicii de susținere a întreprinderilor sociale deținute de un grup de investitori care pot include interese filantropice, fundații, donatori individuali, administrațiile locale și investitori convenționali. Kramer și Cooch sugerează pentru investițiile social proactive categoriile:

1. Echitatea privată și speculațiile de capital care pot susține organizațiile de la început, fie pentru profit sau nonprofit, prin datorii sau investiții echitabile.
2. Împrumuturi și capital ce oferă împrumuturi pentru organizațiile nonprofit, împrumuturi cu sau fără participare echitabilă pentru companiile cu profit și microfinanțe către indivizi.
3. Garanții de împrumut care asigură problemele legate de împrumuturi și diminuează costurile capitalului ce poate fi împrumutat de corporații pentru profit sau nonprofit; ele pot, de asemenea, să mărească accesul la piețele de capital.
4. Obligațiunile și depozitele includ securități de ipotecă, oferte pentru dezvoltarea legăturii cu comunitatea și certificate de depozit pentru instituțiile dezvoltate financiar.

Există o dezbatere actuală la nivelul managerilor și experților în fonduri nerambursabile privind gradul până la care valoarea financiară trebuie să fie generată de diferite investiții care cad sub incidența investițiilor social proactive. Unii discută despre o reducere a pieței pentru a permite o poziționare mai bună a valorilor sociale și de mediu, în timp ce alții favorizează ratele pieței de până la limita în care valoarea socială poate fi generată.

Adiacent abordărilor finanțelor prezentate mai sus, se află o percepție mai înțelegătoare asupra termenului care consideră investiția socială mai puțin legată de tipurile specifice firmelor economice și mai mult corelată cu o gamă largă de instituții în general. Definiția cuprinzătoare a integrării investițiilor sociale este realizată de Anheier, care propune cinci caracteristici:

1. autonomia;
2. voluntariatul;
3. constrângeri nondistributive;
4. externalități pozitive și
5. valoarea bazei normative.

Investițiile sociale înțelese în acest sens sunt strâns legate de constituția democratică a societății moderne în ceea ce privește autonomia unui cetățean și astfel se bazează pe drepturile fundamentale evidențiate în orice constituție sau cod civil al unei țări.

Constrângerea nondistribuirii bunurilor destinate scopurilor beneficiului public ajută organizațiile în întrebuițarea greșită prin reprivatizarea lor. Acest principiu de guvernare protejează bunurile asigurate de un cetățean care și exercită autonomia de a înapoia controlul privat al altor cetățeni sau organizații. Acest principiu este esențial pentru organizațiile de interes public care de obicei nu au proprietari sau nu pot fi controlate de voturi, dar pot avea membri, donatori, voluntari care contribuie la asumarea faptului că organizația servește mai întâi pentru misiunea ei, și nu pentru alt interes particular.

În orice formă sunt făcute contribuțiile, ele produc externalități în scopurile imediate pentru care sunt aplicate, ajută la construirea conectivității sociale și creează relații de încredere în societate. Termenul de capital social descrie efectele sociale ale conectivității în societatea modernă și rezonază cu concepte-cheie precum angajamentul civic. Oricum, conectivitatea poate ajuta în transmiterea diferitelor norme și valori și, astfel, externalitățile pe care investiția socială le generează sunt legate de sistemul de valori împărtășite în diferite comunități normative.

Politicile sociale moderne dezvoltă ideea utilizării puterii statului pentru crearea condițiilor pentru o piață modernă și o economie care să funcționeze cu succes. De aceea, politicile au ca obiective prioritare protecția șomerilor prin acțiuni care să contracareze efectele provocate de propagarea fenomenului sărăciei, în corelație cu dezvoltarea țării respective și a pieței.

În *Strategia europeană de ocupare* se recomandă statelor membre să-și axeze eforturile în trei direcții prioritare:

- atragerea și menținerea în ocupare a unui număr cât mai mare de persoane, creșterea ofertei de forță de muncă și modernizarea sistemelor de protecție socială;
- îmbunătățirea adaptabilității lucrătorilor și întreprinderilor;
- creșterea investițiilor în capitalul uman pentru o mai bună educație și formare.

FSE reprezintă cel mai important și puternic instrument pe piața muncii, rezultat al unei experiențe vaste de peste 50 de ani a UE (a fost creat prin Tratatul de la Roma din 1957). Prin FSE se susține promovarea unei rate înalte a ocupării, a egalității de șanse între femei și bărbați și a coeziunii economice și sociale. FSE reprezintă arma financiară a Strategiei de ocupare, care sprijină prioritățile PNAO, oferind astfel sprijin direct pentru recomandările făcute în domeniul ocupării.

În perioada 28-29 iunie 2007, la Postdam, s-a celebrat o jumătate de secol de la semnarea Tratatului de la Roma, precum și de „investiții în oameni” datorate Fondului Social European. În continuarea prezentării palierelor privind decizia politică și acțiunea instrumentală abordate în acest domeniu, este necesar să punctăm câteva rezultate de succes înregistrate în decadele jumătății de secol menționate. Astfel, în tabelul de mai jos, am sintetizat principalele aspecte remediate în domeniul pieței muncii din Comunitățile Europene:

Inițiative de succes înregistrate în implementarea FSE

Perioada	Inițiative/tendințe
Anii '70	• deschiderea FSE către o mai largă selecție de salariați (agricultură, industria textilă) • sprijin persoanelor care întâmpinau probleme de ordin practic în găsirea unui loc de muncă într-o altă țară a CEE • sprijinirea studiilor pregătitoare și a schemelor-pilot inovative pentru a testa idei și practici noi • sprijin pentru tineret în recrutarea și ocuparea forței de muncă • sprijin mai consistent femeilor, altor grupuri sociale specifice, cum ar fi lucrătorii în vârstă sau cei cu dizabilități (cei în vârstă de 50 de ani sau mai mult) Perioada a marcat începutul unui proces în care Comisia și statele membre trebuiau, pe viitor, să definească priorități comune în cadrul CEE și să aloce finanțări semnificative în vederea abordării acestora. Noul sistem de aprobare prealabilă și abordarea mai structurată au impus mai multe controale care să garanteze că finanțările FSE erau folosite în mod corect.
Anii '80	• folosirea FSE pentru formare în domeniul noilor tehnologii emergente

Perioada	Inițiative/tendințe
	• s-a eliminat cerința conform căreia o persoană recalificată trebuia să muncească la un loc de muncă asociat cu calificarea obținută cel puțin șase luni de la terminarea perioadei de calificare profesională • în 1983, s-a stabilit ca finanțările FSE să fie direcționate către regiunile care aveau nevoie de acestea în mod special • mai mult de jumătate din finanțările FSE au fost direcționate către schemele care stimulau ocuparea forței de muncă în regiunile și în țările mai sărace, precum Grecia, departamentele franceze de peste mări, Irlanda, regiunea Mezzogiorno din sudul Italiei și Irlanda de Nord • sprijin pentru tinerii cu slabe perspective de găsire a unui loc de muncă datorită lipsei de formare profesională sau cu formare necorespunzătoare, dar și pentru cei aflați în șomaj pe termen lung. De asemenea, finanțările i-au inclus și pe cei care părăseau școala devreme, din moment ce un număr foarte mare de tineri renunțau la școală prematur sau fără a obține o calificare • reforma din anul 1988 a FSE a subliniat importanța integrării „femeilor în profesii în care acestea erau considerabil subreprezentate“ Reforma din anul 1988 a însemnat o trecere de la proiecte (individuale) implementate în cadrul unui context național la un efort multianual planificat, stabilit în parteneriat între statele membre și Comisie. Ca un rezultat al reformei, FSE se va apropia mai mult de nevoile regiunilor și de cele ale statelor membre.
Anii '90	• un număr tot mai mare de persoane puteau obține un loc de muncă, creșcând gradul ocupării forței de muncă de către femei, numărul unităților de îngrijire a copiilor și încurajând spiritul antreprenorial • adaptabilitatea era o altă dimensiune importantă, obiectivul acesteia fiind capacitatea unui angajat de a se adapta la noi domenii de activitate dacă va fi nevoie • FSE a alocat 5% din bugetul său pentru a finanța scheme inovative (inclusiv acțiuni și studii-pilot, transfer și diseminare de bune practici), pentru a evalua eficiența proiectelor finanțate de FSE și pentru a sprijini schimbul de experiență între statele membre, cu scopul de a promova

Perioada	Inițative/tendințe
	inovația în toată Europa • noi programe care sprijineau tinerii fără pregătire în obținerea primului loc de muncă, care sprijineau grupuri cum ar fi părinții singuri, cei fără adăpost, refugiații, deținuții și foștii deținuți pentru a obține un loc de muncă sigur și pentru a lupta împotriva discriminării rasiale sau a altor forme de discriminare în cadrul formării sau al ocupării forței de muncă, precum și cele care sprijineau persoanele în a se acomoda cu schimbările din mediul de afaceri sau din industrie, cum ar fi formarea în domeniul tehnologiei informației • alocarea de fonduri pentru formarea persoanelor în vârstă la locul de muncă, pentru a le permite să rămână salariați o perioadă mai lungă sau pentru a-i readuce pe piața muncii • FSE a contribuit cu subvenții pentru utilizarea centrelor de îngrijire a copiilor, astfel că, dacă o mamă trebuia să participe la un curs de instruire trei zile pe săptămână, FSE suporta cheltuielile cu creșa Deși a rămas ridicat la începutul decadei, șomajul a scăzut la 15,9 milioane până în 1999, o scădere de aproape 3 milioane. Mai mult, forța de muncă din UE a crescut cu 9 milioane între 1994 și 1999 (de la 149 de milioane la 158 de milioane de persoane).
Debutul secolului XXI	• contribuirea la dezvoltarea sistemelor educaționale, pentru a le face mai apte să reacționeze la necesitățile de pe piața muncii. Accentul a fost pus pe educația continuă și pe formarea profesională continuă, inclusiv în cadrul companiilor • dezvoltarea unor măsuri active privind piața muncii, cu strategii preventive și orientate spre locul de muncă, inclusiv prin creșterea numărului de șomeri cărora li se ofereau instruire sau măsuri similare • consolidarea potențialului ocupării întregii forțe de muncă în sectorul serviciilor și al serviciilor industriale conexe, mai ales în sectorul informatic și în domeniul mediului • furnizarea unui sprijin imens noilor state membre odată cu intrarea în Uniune, cu scopul de a corecta inegalitățile și de a identifica prioritățile politicilor lor privind ocuparea forței de muncă

Perioada	Inițiative/tendințe
	• administrarea fluxurilor de migrație prin intermediul unei abordări coordonate, care să țină seama de situația economică și demografică a UE • sprijinirea prelungirii vieții profesionale active și creșterea șanselor de angajare pentru persoanele cu vârsta cuprinsă între 40 și 60 de ani, prin intermediul unui număr de scheme de formare • intensificarea capacității de lucru printr-un acces mai larg la formare profesională și la condiții de muncă îmbunătățite • sprijinirea dezvoltării carierei și a sistemelor de îndrumare individuală, cum ar fi educația privind cariera introdusă în planificarea școlară, consiliere privind cariera oferită de agențiile și consilierii comunitari, consilierea forței de muncă de către serviciile publice de ocupare a forței de muncă, agențiile locale de ocupare a forței de muncă și organizațiile care oferă asistență și consiliere la concediere, formare, consiliere și ucenicie oferită angajaților prin intermediul organizațiilor de formare continuă • dezvoltarea de noi metode de combatere a discriminării și a inegalităților de pe piața muncii și pentru promovarea unei abordări mai cuprinzătoare prin lupta împotriva discriminării și a excluderii pe motive de origine etnică sau rasială, religie sau convingeri, handicap, vârstă sau orientare sexuală

Sursa: Fondul Social European, *50 de ani de investiții în oameni*, Comunitățile Europene, Luxemburg, 2007.

Este necesară crearea unui „mediu prietenos” de ocupare, promovarea învățării pe tot parcursul vieții, formarea profesională continuă, adaptarea continuă a forței de muncă, îmbunătățirea managementului politicilor active pe piața forței de muncă, accesul minorităților pe piața forței de muncă, promovarea egalității de șanse, dezvoltarea parteneriatului cu partenerii sociali și societatea civilă. Nu trebuie neglijat aspectul legat de furnizarea informațiilor cuantificate privind resursele financiare care pot fi alocate pentru îndeplinirea diferitelor obiective ale politicilor.

În conformitate cu raportul întâlnirii Consiliului European din 11 martie 2009 (**6452/09 SOC 96 ECOFIN 115 EDUC 22 + COR 1**), majoritatea piețelor forței de muncă din statele membre ale Uniunii Europene nu au fost serios afectate de recentul declin economic, constatându-se că în perioada 2007-2008 au fost create peste 6 milioane de noi locuri de muncă și șomajul a ajuns sub 7%, cel mai scăzut din ultimul deceniu. Ratele de ocupare au continuat să crească în Uniunea Europeană, atingând o medie de 65,5%, dintre care 58,3% pentru femei și 44,7% pentru vârstnici, aducând astfel Uniunea Europeană tot mai aproape de obiectivele Agendei Lisabona. Creșterea ratelor de participare în decursul perioadei de deteriorare a încrederii consumatorului și a așteptărilor de ocupare poate fi considerată ca o dezvoltare pozitivă. Șomajul structural a continuat să scadă până la 7,6% în 2008 și se poziționa semnificativ mai jos decât cel înregistrat în anul 2000. Și acest indicator confirmă impactul structural pozitiv al reformelor Lisabona implementate în ultimii ani, care au facilitat, în mod demonstrabil, tranzițiile din piețele europene de muncă și au depășit barierele pentru crearea de locuri de muncă. Din aceleași motive, șomajul ridicat este așteptat să reprezinte o natură tranzitorie și să se întoarcă rapid către ratele scăzute ale ultimilor ani, atunci când economia reală își va reveni.

În luna martie 2010, rata șomajului din UE s-a menținut la 9,6%, comparativ cu februarie 2010, deși numărul total al șomerilor a crescut cu 123.000, la 23,13 milioane (Eurostat, 2010). Față de aceeași perioadă din 2009, numărul șomerilor din luna martie 2010 în UE a fost cu 2,546 milioane mai mare. Cele mai semnificative creșteri ale ratei șomajului au fost consemnate de Letonia (de la 14,3% la 22,3%), Estonia (de la 7,6% la 15,5%) și Lituania (de la 8,1% la 15,8%). Pe de altă parte, cele mai mici creșteri au fost raportate de Luxemburg (de la 5,4% la 5,6%) și Malta (de la 6,7% la 6,9%). Față de aceste evoluții, schimbările în cadrul sistemelor de asigurări sociale în țările Europei au variat ca intensitate și semnificație și s-au dimensionat în funcție de riscul acoperit.

În contextul crizei, în 2010 se înregistra o cerere tot mai mare pentru o coordonare mai strânsă a politicilor economice și financiare la nivelul UE: 75% dintre cetățeni doreau o guvernare economică europeană mai puternică (+2 puncte în comparație cu toamna anului 2009 și +4 puncte în comparație cu luna februarie 2009). Guvernarea economică se bucura de

sprijinul cel mai puternic în Slovacia (89%), Belgia (87%) și Cipru (87%). De asemenea, s-a observat o modificare majoră de opinie în favoarea unei guvernante economice mai puternice în mai multe țări, în special, în Finlanda și Irlanda (+13 puncte în comparație cu toamna anului 2009), Belgia și Germania (+7 puncte), Austria, Luxemburg și Slovacia (+6 puncte), precum și în Țările de Jos (+5 puncte). Un aspect relevant se referă la nivelul mai ridicat de încredere în instituțiile UE din luna mai 2010 în comparație cu încrederea manifestată față de guvernele naționale sau parlamentele naționale (42% față de 29% și, respectiv, 31%), chiar dacă încrederea în UE a scăzut în punctul culminant al crizei (42% față de 48% în toamna anului 2009). Cel mai mare grad de încredere s-a înregistrat în Estonia (68%), Slovacia (65%), Bulgaria și Danemarca (61%), iar cel mai scăzut în Regatul Unit (20%).

Strategia Europa 2020, aprobată în martie 2010 de Consiliul European, este o nouă strategie pentru locuri de muncă și creștere, bazată pe consolidarea și mai buna coordonare a politicilor economico-sociale în funcție obiective clare (caseta următoare) stabilite în funcție de următoarele priorități (COM, 2010):

- creștere inteligentă – „consolidarea cunoașterii și inovării ca motor al creșterii noastre viitoare”;
- creștere sustenabilă – „promovarea mult mai eficientă a resurselor, a unei economii mai verzi și mai competitive”;
- creștere incluzivă (pentru prima dată este folosit acest termen în documentele oficiale europene) – „crearea unei economii cu un nivel ridicat de ocupare, asigurându-se coeziunea socială și teritorială”, „împuternicirea persoanelor printr-un grad ridicat de ocupare, investind în creșterea competențelor, luptând împotriva sărăciei și modernizând piața muncii, formarea și protecție socială, sprijinind cetățenii în administrarea și anticiparea schimbărilor și în construirea unei societăți incluzive”.

Obiectivele Strategiei 2020

- un obiectiv economic: **rata de ocupare**: 75% (în intervalul de vârstă 20-64 de ani);
- un obiectiv tehnologic: **trinomul „20x20x20”**: reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră cu 20% (față de 1990), creșterea eficienței energetice cu 20% sau scăderea consumului de energie cu 20%, creșterea ponderii surselor regenerabile de energie în consumul final brut de energie la 20%;
- un obiectiv social: **scăderea numărului persoanelor expuse riscului sărăciei** cu 20 milioane (reducerea cu 25% a numărului persoanelor cu risc de sărăcie);
- un obiectiv educațional: **limitarea la maximum 10% a ratei părăsirii timpurii a școlii** și atingerea ponderii de minimum 40% a populației care absolvă învățământul terțiar sau echivalent și are vârsta cuprinsă între 30 și 34 de ani;
- un obiectiv suport general al dezvoltării: **ponderea fondurilor totale (publice și private) alocate cercetării-dezvoltării**: 3% din PIB-ul UE.

Sursa: COM, 2010.

În ultimele zeci de ani, economia socială și-a demonstrat capacitatea de a contribui în mod eficient la rezolvarea problemelor nou apărute, reușind să-și consolideze poziția de sector necesar pentru o dezvoltare echilibrată și stabilă atât a statului, cât și a mediului de afaceri. Entitățile de economie socială au reușit într-o oarecare măsură să reducă diferențele între clase, să compenseze lipsurile pe care statul le are în oferirea diverselor servicii, să sprijine piața muncii prin incluziunea diverselor grupuri vulnerabile, să crească practic nivelul de trai al oamenilor și să întărească democrația. În Europa, economia socială este formată dintr-o multitudine de actori, ea reușind să producă utilitate socială și să acopere nevoi pe care nici sectorul public și nici mediul de afaceri nu reușesc. Economia socială se adresează tuturor formelor de nevoi sociale, iar fondurile necesare acestor demersuri sunt obținute fie prin donații și granturi, fie, așa cum se dorește în ultimul timp, prin desfășurarea unor activități economice al căror profit să fie direcționat către astfel de servicii.

Interesul în creștere cu privire la structurile economiei sociale se poate reduce în mod paradoxal dacă nu se ia în calcul impactul acestora asupra sustenabilității pe termen lung și dacă nu se evaluează în mod adecvat contextul de funcționare. Ceea ce a fost identificat înainte ca avantaj – portabilitatea și transferabilitatea acestei forme organizaționale microeconomice – devine un obstacol atunci când atenția se concentrează numai pe aspectul formal privind transferarea unor modele de la nivel european la nivel regional. Astfel, ar trebui să se țină cont de problema complexă a viabilității activității economice și de nevoia de structuri de suport. Sustenabilitatea structurilor de economie socială de a împuternici cetățenii din punct de vedere economic, social și cultural este complexă, fiind nevoie de resurse umane și financiare, dar și de activarea unui mediu de politici publice care solicită această inovare.

Proiectul “INTEGRAT – Resurse pentru femeile și grupurile roma excluse social”, cofinanțat din Fondul Social European – „Investește în Oameni!” prin Programul operațional sectorial Dezvoltarea resurselor umane 2007-2013 și implementat, în perioada 01 iunie 2010–31 mai 2013, de către **Asociația pentru Dezvoltare și Promovare socio-economică CATALACTICA – București**, în parteneriat cu **Institutul de Cercetare a Calității Vieții (ICCV)** și **Bolt International Consulting – L. Katsikaris - I. Parcharidis O.E.** (Grecia) are un rol important în transferarea unor modele ale economiei sociale identificate în celalalte țări membre ale Uniunii Europene. Din această perspectivă, activarea economiei sociale la nivelul Regiunilor București-Ilfov și Sud-Est, având ca vector dinamic un astfel de proiect, constituie un avantaj pentru actorii economiei sociale identificați în cadrul celorlalte activități ale prezentei inițiative aflate în curs de implementare.

Anexa 1:

Matricea-cadru a analizei comparative

Nr.	Numele organizațiilor / proiectelor	Tip	Anul înființării	Activități	Grup-țintă
1. POLONIA					
1.1	Fundația Barka pentru ajutor reciproc	Organizație nonguvernamentală		• 4 școli ale animației sociale (SAS – Szkoly Animacji Socjalnej) • Educație și antreprenoriat • Locuințe sociale • Centru de economie socială • Centru pentru incluziune socială • Acțiuni legislative • Parteneriat domestic • Parteneriate străine • Program comunitar • Implementarea sistemului • Agricultură organică • Sporturi și călătorii • Cooperative sociale	• 5000 de persoane anual (unirea oamenilor în crize de viață, grupuri informale de cetățeni, organizații non-guvernamentale, reprezentanți al guvernului la nivel național și local) • Cele 30 de locuințe comunitare Barka unde 750 de oameni nevoiași muncesc și trăiesc
1.2	Proiectul Muflon (Equal D0214 PL-50)	Proiect		• Curs de formare profesională • Formări antreprenoriale • Sprijin psihologic și terapeutic • Centrul regional pentru sprijinirea antreprenoriatului social • Un program municipal și pentru sprijinirea antreprenoriatului social (parteneriat)	100 de participanți din 5 grupuri beneficiare: 1. persoane șomere din zonele rurale cu vârste cuprinse între 18 și 24 de ani 2. femei șomere cu vârste cuprinse între 25 și 34 de ani 3. persoane șomere cu vârste cuprinse

Nr.	Numele organizațiilor / proiectelor	Tip	Anul înființării	Activități	Grup-țintă
				- Două modele de incubatoare - Înființarea întreprinderilor sociale	<i>între 45 și 54 de ani</i> <i>4. persoane șomere cu dizabilități</i> <i>5. absolvenți de facultate</i>
1.3	Cooperativa socială "Szansa i Wsparcie" (Oportunitate și Susținere)	Cooperativă socială		Personal însoțitor din spitale care educă și oferă servicii	<i>Femei șomere</i>
1.4	Asociația Infirm pentru Mediu EKON	Întreprindere socială	2003	- A creat peste 900 de locuri de muncă stabile - Protecția mediului (managementul deșeurilor, educație ecologică) - Reabilitarea profesională a persoanelor cu dizabilități, în special cele cu deficiențe mintale	<i>Persoane cu dizabilități</i>
1.5	Food Banks (Bănci de alimente)	Organizație nonguvernamentală	1997	- În fiecare an înainte de Crăciun, Federația organizează o strângere de alimente pentru Crăciun pe întregul teritoriu al Poloniei, în cadrul căreia indivizii se pot alătura și ajuta persoanele nevoiașe - Federația cuprinde în jur de 26 de bănci de alimente - Distribuie ajutoare în mod sistematic la aproximativ 3250 de	<i>Beneficiarii de ajutoare de la băncile de alimente sunt organizații nonguvernamentale, centre pentru copii și instituții de bunăstare socială</i>

Nr.	Numele organizațiilor / proiectelor	Tip	Anul înființării	Activități	Grup-țintă
				organizații și instituții prin intermediul cărora sunt ajutați aproximativ 1,4 milioane de oameni	
2. SPANIA					
2.1.	Rețeaua de rețele REAS	Asociații nonprofit	2000	• Rețea de rețele compusă din 215 organizații.	• <i>Întreprinderi de economie socială</i>
2.2	Lungo Drom (PD Equal)	Proiect	2004	Observatorul permanent al persoanelor rome: • Un studiu la nivel național în cele patru regiuni participante • Monitorizarea și evaluarea Centrelor Teritoriale Integrate Centre Teritoriale Integrate: • Consiliere și ghidare în angajare • Asigurarea de formări preprofesionale (alfabetizare digitală, competențe de comunicare și sociale) • Sprijinirea creării de întreprinderi sociale și alte dezvoltări antreprenoriale bazate pe activități tradiționale ale țiganilor sau pe noi forme de afaceri etnice sau biculturale • Crearea unui pachet educațional (folosit ca bază pentru cursurile „Formarea profesorilor”)	<i>Persoanele de etnie romă</i>

Nr.	Numele organizațiilor / proiectelor	Tip	Anul înființării	Activități	Grup-țintă
2.3	RECIPES, un nou impuls pentru cooperarea între IMM-uri	Proiect	2001	• Informație online, servicii de consultanță și întâlnire cu scopul de a sprijini procesul de internaționalizare a întreprinderilor mici și mijlocii din cadrul economiei sociale	• <i>Întreprinderi de economie socială</i>
2.4	Proiect Equal La Factoria de Empresas (Fabrica de întreprinderi)	Proiect		• Activități de mediu și de reciclare • Orientarea către liber-profesionalism ("lanzadera de empresas") • "Promociona", un departament care a lansat o serie de întreprinderi sociale experimentale în sectorul de mediu	• <i>Grupuri dezavantajate</i>
3. ITALIA					
3.1	EURICSE (Institutul European de Cercetare a Cooperativelor și Întreprinderilor Sociale)	Rețea – proiect	-	• Cercetare multidisciplinară, servicii de formare și consultanță • Crearea și promovarea de modele de proprietate, administrație și management	• <i>Toate formele de organizații și întreprinderi private care au ca scop altul decât profitul</i>
3.2	Cooperativa Assistenza Domiciliare Infanzia Anziani e Infermi (CADIAI)	Categoria A, cooperativă socială	1974	• Servicii de îngrijiri la domiciliu pentru comunitatea locală • Servicii sociale, de sănătate și educaționale (adesea în cooperare cu instituții publice) • Supravegherea și controlul serviciilor de îngrijiri, servicii	• <i>Persoane în vârstă</i> • <i>Copii</i> • <i>Tineri cu probleme</i> • <i>Adulți cu dizabilități, probleme psihologice și psihosociale, dependențe și deviere de comportament</i>

Nr.	Numele organizațiilor / proiectelor	Tip	Anul înființării	Activități	Grup-țintă
				ocupaționale de sănătate și programe de formare în servicii de pază la companii • Crearea de parteneriate cu cooperativele locale • Formare	
3.3	The North Milan Development Agency (ASNM)	Proiect – organizație neguvernamentală	1998	• Sprijinirea și dezvoltarea sectorului terțiar • Suport pentru politicile de muncă activă	• Sectorul terțiar • Întreprinderi sociale • Organizații neguvernamentale
3.4	Cooperativa Socială Dialogica	Cooperativă	2006	• Servicii de consultanță și formare pentru organizațiile publice și private, profesioniști și indivizi • Rețea de servicii ca „rețea de responsabilități comune” în rândul celor care pot promova sănătatea comunității (instituții, rețele neoficiale de solidaritate, familii, indivizi) • Cursuri de formare	• Comunitate • Persoane nevoiașе
3.5	Cooperativa socială ETA' INSIEME	Cooperativă socială	1986	• Centre de zi • Creșe • Săli de joacă • Servicii de îngrijiri la domiciliu pentru copii și persoane în vârstă • Centre de zi de îngrijire • Comunitate de găzduire • Azile pentru persoane în vârstă • Centre sociale de apelare	• Tineri • Femei • Persoane în vârstă

Nr.	Numele organizațiilor / proiectelor	Tip	Anul înființării	Activități	Grup-țintă
3.6	Compagnia della Opere (CDO) și CDO Opere Sociali	Asociație nonprofit	1996	- Formare în afaceri - Rețeaua Națională de Economie (1.200 de membri - cooperative, asociații, fundații și organizații caritabile) - Grup de persoane	Întreprinderi cu profit și non-profit sau organizații
4. PORTUGALIA					
4.1	Seminarul portughez-spaniol CASES pe tema economiei sociale	Proiect	2010	Formări în domeniul economiei sociale Module: - Crearea și funcționarea Consiliului pentru Promovarea Economiei Sociale al Spaniei - Importanța conturilor satelit - Masă rotundă privind provocările economiei sociale în Portugalia și Spania ca alternativă la criză	- Experți în domeniul economiei sociale - Politicieni
4.2	Cooperativa Cresacor	Cooperativă	1991	- Ajută la crearea de locuri de muncă și integrarea microîntreprinderilor - Promovarea, marketingul și distribuirea bunurilor produse de organizații din sectorul de sprijin al economiei - Centru de formare și observare socială - Formare la domiciliu - Agenția CORES - Certificare CORES	Femei
4.3	IEBA, Centrul pentru	Asociație nonprofit de	1994	Activități în domeniul resurselor umane (formare, crearea de	Comunități locale

Nr.	Numele organizațiilor / proiectelor	Tip	Anul înființării	Activități	Grup-țintă
	Inițiative în Afaceri Beira Agueira	dezvoltare locală		locuri de muncă, integrare socială, oportunități egale) • Activități de sprijinire în afaceri (antreprenoriat, inovare, TIC, calitate, internaționalizare) • Animare și cercetare teritorială	
4.4	Equal - Consultanță de tip C3 pentru sectorul terțiar	Proiect		• Proiectul C3 a propus un model de intervenție bazată pe trei faze: diagnoză, plan de dezvoltare și măsuri de implementare	• <i>Întreprinderi sociale</i>
4.5	Proiectul Equal K' CIDADE (PT-2004-096)	Proiect	2005-2007	• Trei centre de inovare comunitară care să lanseze și să sprijine diverse proiecte comunitare • Incubatoare de afaceri	• <i>Femei, șomeri pe termeni lung și adulți cu vârsta peste 55 de ani</i> • <i>Alte grupuri dezavantajate</i>
5. REGATUL UNIT AL MARII BRITANII					
5.1	Wrekin - Cooperativa de îngrijiri la domiciliu	Cooperativă	1991	• Îngrijiri personale (îmbrăcare și dezbrăcare, îmbăiere, spălare, bărbierit, toaletă și cerințe de contingență, activități legate de sănătate, manevrare manuală, pregătirea meselor) • Domestice (spălarea rufelor, călcare, cumpărături, ieșiri, curățenie)	• <i>Femei, persoane vulnerabile</i>
5.2	Cooperativa Crest	Cooperativă	1998	• Formare/angajare • Servicii de reciclare • Rețea comunitară de alimente: FareShareCymru	• <i>Persoane cu dizabilități</i> • <i>Șomeri</i>

Nr.	Numele organizațiilor / proiectelor	Tip	Anul înființării	Activități	Grup-țintă
				• Stocurile magazinului comunitar Crest • Servicii pentru adulții cu deficiențe de învățare	
5.3	Oranizația Action Acton	Proiect – întreprindere socială	2004	• Centrul de învățare Action Acton • Fabrica de gogoși – sediul afacerii • Piața Acton • Educație și formare, angajare și competențe de începere a unei afaceri în comunitățile locale	• <i>Refugiați șomeri</i> • <i>Părinți singuri</i> • <i>Tineri excluși</i> • <i>Infractori</i> • <i>Persoane în vârstă</i> • <i>Familii</i>
5.4	Produsele Haven	Firmă de întreprindere socială		• Oferă servicii și soluții companiilor care doresc să-și externalizeze procesul producției	• <i>Persoane cu dizabilități</i>
5.5	Prieteni, familii și călători (Friends, Families & Travellers (FFT))	ONG	1994	• Studiul condițiilor de viață ale familiilor sărace, consilierea și informarea în mod direct a ȣiganilor și persoanelor migratoare, telefonic sau față în față • Seminare de formare și conștientizare	• <i>Romi</i>
6. GRECIA					
6.1	Întreprinderea socială - Ev Zin	Întreprindere socială	2000	• Atelier de dulgherie • Catering • Cafenea • Ȣesutul și vânzarea de covoare	• <i>Persoane cu probleme de sănătate mintală</i>
6.2	ONG Klimaka și Klimax Plus Koi.SPE	Organizație nonguvernamentală și coope-	1996	• Fabrică de reciclare a hârtiei și un laborator pentru realizarea de produse din hârtie reciclată • Construirea și repa-	• <i>Probleme de sănătate mintală</i> • <i>Persoane fără adăpost</i> • <i>Femei victime ale traficului de ființe</i>

Nr.	Numele organizațiilor / proiectelor	Tip	Anul înființării	Activități	Grup-țintă
		rativă socială cu răspundere limitată		rarea mobilierului de birou • Restaurant "Celălalt" • Centrul de artă și cultură "Purpura" • Radio pe internet "Klimax radio", www.e-radio.gr • Bibliotecă • Escortă de sprijin pentru persoanele cu dizabilități • Catering • Unități de sănătate mintală • Apartamente pentru adăpost, unități mobile • Centre de zi	umane • Solicitanți de azil și refugiați • Victime ale violenței în familie • Victime ale dezastrelor naturale și conflictelor • Utilizatori de droguri • Romi
6.3	Praksis - Programul de dezvoltare a sprijinului social și cooperării medicale	Organizație non guvernamentală	2004	• Servicii medicale • Servicii sociale • Centre legale de informare • Centre de eliberare condiționată	• Săraccii, cei fără adăpost, cei neasigurați • Copiii străzii • Refugiați • Imigranți economici • Romi • Victime ale traficului • Foști deținuți
6.4	ARSIS, Asociația pentru sprijinul social al tinerilor	Organizație nonguvernamentală	1992	• Suport social al tinerilor și sprijinirea drepturilor tinerilor • Centre de suport pentru tineri • Acțiuni împotriva traficului cu copii • Intervenții în închisori	• Persoane tinere (în special cu vârsta cuprinsă între 15 și 21 de ani)
6.5	Koi.SPE Diaplous	Cooperativă socială cu	2004	• Vânzarea cu amănuntul a produselor tradiționale	• Persoane cu probleme de sănătate mintală

Nr.	Numele organizațiilor / proiectelor	Tip	Anul înființării	Activități	Grup-țintă
		răspundere limitată		• Cultivarea legumelor ecologice • Servicii de întreținere a grădinilor	
7. BELGIA					
7.1	Parteneriatul Werk.Waardig	Proiect	2007	• Servicii comunitare • Dezvoltarea de parteneriate • Cercetări sociale și de piață • Îngrijiri ale copiilor pe termen scurt, flexibile • Cantină • Club după orele de școală • Un serviciu pentru lucrări diverse, ajutor la cumpărături, reparații • Reciclare	• <i>Comunități</i>
7.2	Social Act	Întreprindere socială	1997	Patru linii de afaceri: • administrarea unităților de începere pentru noi afaceri • consultanță firmelor existente pentru a înființa noi departamente care să integreze persoanele șomere în cadrul forței lor de muncă • sponsorizarea unei cooperative de ajutor reciproc a antreprenorilor asociați • o inițiativă de a spori creșterea economică în domeniul economiei sociale	• <i>Grupuri dezavantajate</i> • <i>Persoane care suferă de o anumită dizabilitate</i> • <i>Muncitori șomeri pe termen lung cu nivel de calificare scăzut</i> • <i>Imigranți</i> • <i>Refugiați politic</i> • <i>Foști infractori</i> • <i>Persoane cu vârsta peste 45 de ani</i>
7.3	RREUSE	Proiect	2008	Umbrela europeană pentru întreprinderi	<i>Membrii RREUSE sunt rețele naționale</i>

Nr.	Numele organizațiilor / proiectelor	Tip	Anul înființării	Activități	Grup-țintă
				sociale cu activități în domeniul refolosirii, reparării și reciclării: • colectarea, sortarea și redistribuirea textilelor și hainelor • colectarea, repararea și refolosirea deșeurilor electrice și electronice (WEEE), a mobilierului și deșeurilor voluminoase • proiecte de tratare cu compost la domiciliu și la nivel comunitar • magazine caritabile și la mâna a doua • colectarea și reciclarea hârtiei, cartonului, lemnului, plasticului, metalelor, cărților și jucăriilor • campanii de conștientizare, proiecte internaționale, schimburi de bune practici și sprijin în afaceri	<i>și regionale care combină atât obiective sociale, cât și de mediu și le acordă o importanță egală</i>
7.4	Grupul Terre	Rețea de organizații din domeniul economiei sociale	1960	• Reciclare • Construire • Solidaritate internațională	<i>Persoane nevoiașе, șomeri</i>
7.5	Rețeaua AID			• Coordonare AID • InterAID • Asistență administrativă	<i>Proiecte și organizații din domeniul economiei sociale</i>
8. ROMÂNIA					
8.1	Agenția de Dezvoltare Comunitară	Organizație de drept	1999	• Imputernicirea femeilor rom pe piața muncii	<i>Persoanele de etnie roma</i>

Nr.	Numele organizațiilor / proiectelor	Tip	Anul înființării	Activități	Grup-țintă
	"Împreună"	privat		• Promovarea intereselor femeilor pe agendele locale • Împuternicirea comunităților de romi în monitorizarea și evaluarea agendelor locale în România • Un Moș al tuturor	
8.2	Centrul de Dezvoltare Curriculară și Studii de Gen FILIA	Centru de dezvoltare		• Derulează programe și proiecte care au ca scop implementarea principiului egalității de șanse și de tratament egal între femei și bărbați • Realizează cercetări pentru identificarea nivelului democratizării relațiilor de gen în România • Desfășoară activități de lobby și advocacy cu scopul de a crește responsabilitatea instituțiilor și a organizațiilor politice • Dezvoltă Biblioteca organizației prin achiziție de noi volume și vizibilizare. Biblioteca FILIA este singura bibliotecă de studii de gen din România • Oferă expertiză de gen instituțiilor publice și organizațiilor guvernamentale	Femeile și grupurile roma
8.3	Fundația World	Organizație creștină		• Proiectul "Centru multifuncțional, o	Tinerii

Nr.	Numele organizațiilor / proiectelor	Tip	Anul înființării	Activități	Grup-țintă
	Vision România			șansă pentru viitorul copiilor și tinerilor cu dizabilități fizice, psihice și sociale din Regiunile Nord-Vest, Sud-Est și Sud-Vest Oltenia” • Proiectul “Alege Școala II” • Proiectul “Educație civică și participare comunitară a tinerilor”	
8.4	Policy Center for Roma and Minorities	Organizație nonguvernamentală	2008	• Clubul de Educație Alternativă • Campania publică de conștientizare REACT • Serviciile adresate grupurilor vulnerabile de către organizație, în special cele acordate femeilor și grupurilor roma	<i>Copiii Grupurile roma</i>
8.5	Asociația Pakiv România	Organizație civică nonprofit	2005	<i>Principale arii de interes analiza și dezvoltarea de politici publice, precum și strategii și intervenții în comunitățile cu romi în vederea îmbunătățirii situației socioeconomice a membrilor acestei minorități</i>	<i>Romii</i>

Bibliografie

- Aiken, Mike (2006), *Towards market or state? Tensions and opportunities in the evolutionary path of three UK social enterprises* (Către piață sau stat? Tensiuni și oportunități în calea evoluției celor trei întreprinderi sociale din Marea Britanie). În ediția Marthe Nyssens, *Social Enterprise. At the crossroads of market, public policies and civil society* (Întreprinderea socială. La intersecția dintre piață, politici publice și societatea civilă), p. 259-271, Routledge, Londra și New York.
- Alianța Nordică pentru Sustenabilitate (ANPED) (2007), *Social and community enterprise. A European perspective* (Întreprinderea socială și comunitară. O perspectivă europeană).
- Amin, A.; Cameron, A.; Hudson, R. (2002), *Placing the Social Economy* (Plasarea economiei sociale), Routledge, Londra.
- Borzaga, C. și Santuari, A. (eds.) (1999), *Social Enterprises and New Employment in Europe* (Întreprinderi sociale și noile locuri de muncă din Europa), Regione Autonoma Trentino-Alto Adige, Trento.
- Borzaga, C.; Santuari, A., *Social Enterprises and New Employment in Europe*, DGV, CGM, editor Autonomous Region of Trento-South Tylor.
- Cabinet Office, *A Guide to Social Return on Investment* (Un ghid al randamentului social în investiții), p. 8, http://www.thesroinetwork.org/publications/cat_view/29-the-sroi-guide-2009.
- Cabinet Office, *The future role of the third sector in social and economic regeneration: Final report* (Rolul viitor al celui de-al treilea sector în regenerarea socială și economică: raport final), iulie 2007, <http://www.official-documents.gov.uk/document/cm71/7189/7189.pdf>.
- Centrul pentru Strategii Economice Locale, *Către un nou val al activismului economic local: Viitorul pentru strategiile economice* (iulie 2009), <http://www.cles.org.uk/files/104252/FileName/Newwave%28webversion%29.pdf>.

- Chrysakis, M.; Ziomas, D.; Karamitopoulou, D.; Xatzantonis, D. (2002), *Prospects of Employment in the Social Economy Sector (Perspective ale locurilor de muncă în sectorul economiei sociale)*, Thessaloniki, Skouzas (disponibil doar în limba greacă).
- Comisia Europeană (2005), *Pathways to social integration for people with mental health problems: The establishment of social co-operatives in Greece (Căi către integrarea socială pentru persoanele cu probleme de sănătate mintală: înființarea cooperativelor sociale în Grecia)*, Evaluare a incluziunii sociale.
- Comisia Europeană, D.G. Întreprindere și Industrie (2008), *Study on the Impact of Co-operative Groups on the Competitiveness of Their Craft and Small Enterprise Members (Studiu privind impactul grupurilor cooperative asupra competitivității meșteșugurilor și a membrilor întreprinderilor mici)*, p. 230-231.
- Defourny, J.; Borzaga, C. (2001), *The Emergence of Social Enterprise in Europe (Apariția întreprinderii sociale în Europa)*, Londra, Routledge.
- Defourny, J.; Nyssens, M.; Perista, Heloísa (2008), *Social Enterprise in Europe: recent trends and developments (Întreprinderea socială în Europa: tendințe și dezvoltări recente)*, p. 30-31.
- Defourny, Jacques; Nyssens, Marthe (2010), *Conceptions of Social Enterprise and Social Entrepreneurship in Europe and the United States: Convergences and Divergences (Concepte ale întreprinderii sociale și ale antreprenoriatului social din Europa și Statele Unite: convergențe și divergențe)*, Jurnalul Antreprenoriatului Social, Volumul 1, Numărul 1, martie 2010.
- Departamentul Marii Britanii pentru studiul anual al afacerilor mici din comerț și industrie, 2005.
- EMES (1999), Rețeaua Europeană, *The Emergence of Social Enterprises in Europe: A short overview (Apariția întreprinderii sociale în Europa: o scurtă prezentare)*, Bruxelles.
- *Evaluarea incluziunii sociale: Căi către integrarea socială pentru persoanele cu probleme de sănătate mintală: înființarea cooperativelor sociale*, Procese-verbale, 2005.
- Finanțe sociale: <http://www.socialfinance.org.uk/about/how-we-work>

- Franco, Raquel Campos (2005), *Defining the Non-profit Sector: Portugal (Stabilirea sectorului nonprofit: Portugalia)*, Working Papers of the Johns Hopkins Comparative Non-profit Sector Project (Documente de lucru ale Proiectului comparativ Johns Hopkins privind sectorul nonprofit), nr. 43, Baltimore, Centrul Johns Hopkins pentru Studii asupra Societății Civile.
- GEO (Grassroots Economic Organising), Vanek, Wilda M., *Italian Social Cooperatives (Cooperativele sociale italiene)*, www.caledonia.org.uk/papers.
- Guardian Professional, Cahalane, Claudia, *The state of the social enterprise sector in Poland (Starea sectorului întreprinderilor sociale din Polonia)*, articol (10/02/2011).
- *Infrastructura economiei sociale în Marea Britanie* (2010), <http://www.benmetz.org/?p=447>.
- Institutul Austriac pentru Cercetarea IMM-urilor (2007), *Studiul practicilor și politicilor în cadrul sectorului întreprinderilor sociale din Europa*, raportul final, http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/files/craft/social_economy/doc/report_study_kmu_social_entreprises_fin_en.pdf
- Levitas, Ruth (1999), *Defining and Measuring Social Exclusion: A Critical Overview of Current Proposals (Stabilirea și măsurarea excluziunii sociale: o prezentare critică a propunerilor prezente)*, *Radical Statistics*, nr. 71, disponibil la: <http://www.radstats.org.uk/no071/article2.htm>.
- *Map of European and national social economy institutions and organisations (Harta instituțiilor și organizațiilor pentru economie socială europeană și națională)*, 2008, Proiectul de egalitate PROMES.
- Mitrosili, M. (2007), *A study on the Institutional and Legal Framework of the Social Economy in Greece (Un studiu al cadrului instituțional și legal al economiei sociale în Grecia)*.
- Noya, Antonella (2009), *The Changing Boundaries of Social Enterprises. Local Economic and Employment Development (LEED) (Hotarele schimbătoare ale întreprinderilor sociale. Dezvoltarea economică locală și a locurilor de muncă)*, Editura OECD.
- Nyssens, Marthe (ed.) (2006), *Social Enterprise. At the crossroads of market, public policies and civil society (Întreprinderea socială. La intersecția dintre piață, politici sociale și societatea civilă)*, Routledge, Londra și New York, p. 7.

- OECD (2007), *The Social Economy: Building Inclusive Economies (Economia socială: Construirea economiilor incluzive)*, OECD, Paris.
- OECD/Noya, A.; Clarence, E. (2008), *Improving social inclusion at the local level through the social economy (Îmbunătățirea incluziunii sociale la nivel local prin intermediul economiei sociale)*, 12 septembrie 2008, document de lucru, CFE/LEED, OECD, <http://www.oecd.org/dataoecd/38/3/44688716.pdf?contentId=446887%2017>.
- *Peer review on the social economy's role in active inclusion (Evaluare a rolului economiei sociale în incluziunea activă)* (Bruxelles, 12–13 iunie 2008).
- Perista, H.; Nogueira, S. (2002), *National Profiles of Work Integration Social Enterprises in Portugal (Profile naționale ale întreprinderilor sociale de integrare a muncii din Portugalia)*, Working Papers Series 02/09, Liege, Rețeaua Europeană de Cercetare EMES.
- Perista, H.; Nogueira, S. (2004), *Work Integration Social Enterprises in Portugal (Întreprinderile sociale de integrare a muncii din Portugalia)*, Working Paper Series, 04/06, Liege, Rețeaua Europeană de Cercetare EMES.
- Perista, H.; Nogueira, S. (2006), *Work Integration Social Enterprises in Portugal. A Tool for Work Integration? (Întreprinderile sociale de integrare a muncii din Portugalia. Un instrument pentru integrarea muncii?)*, în Nyssens, M. (ed), *Social Enterprise - At the crossroads of market, public policies and civil society (Întreprinderea socială – La intersecția dintre piață, politici publice și societatea civilă)*, Londra și New York, Routledge.
- Programul de dezvoltare al Națiunilor Unite (UNDP) și proiectul Rețelei Europene de Cercetare EMES, 2008, *Social Enterprise: A New Model for Poverty Reduction and Employment Generation (Întreprinderea socială: un nou model pentru reducerea gradului de sărăcie și generarea de locuri de muncă)*, O anchetă privind conceptul și practicile din Europa și Federația Statelor Independente, http://www.euricse.eu/sites/default/files/db_uploads/documents/1265734028_n325.pdf.
- Rebelo, M. J.; Ventura, S. (2006), *Mercado Social de Emprego: 10 Anos a Promover a Inclusão. MTSS / Comissão do Mercado Social de Emprego*.
- Rețeaua Europeană de Cercetare EMES (2009), Borzaga, Carlo; Loss, Monica, *Work – Întreprinderile sociale de integrare în Italia*, http://www.emes.net/fileadmin/emes/PDF_files/PERSE/PERSE_WP_02-02_I.pdf.

- *Rețeaua SROI cu răspundere limitată*, <http://www.thesroinetwork.org/>.
- Thomas, Antonio (2004), *Creșterea cooperativelor sociale în Italia*, *Voluntas: Jurnalul internațional al organizațiilor non-profit și de voluntariat*, vol. 15 (3), p. 243-264.

Resurse electronice:

- <http://www.industria.regione.lombardia.it/>
- <http://www.casatcoop.it/>
- <http://www.ngo.pl/>
- <http://www.milanomet.it/en/chi-siamo/milano-metropoli-development-agency-2.html>
- http://www.emes.net/fileadmin/emes/PDF_files/ELEXIES/ELEXIES_WP_03-04_I.pdf
- http://www.eesc.europa.eu/groups/3/index_en.asp?id=1405GR03EN
- <http://www.socialeconomy.eu.org/spip.php?rubrique190&lang=en>
- <http://www.socialeconomy.eu.org/spip.php?rubrique60&lang=en>
- http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/social-economy/index_en.htm
- http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/social-economy/co-operatives/index_en.htm
- http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/social-economy/mutual societies/index_en.htm
- http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/social-economy/associations-foundations/index_en.htm
- http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/social-economy/social-enterprises/index_en.htm
- http://ec.europa.eu/employment_social/equal/activities/etg2_en.cfm
- <http://www.benmetz.org/?p=447>
- http://www.euricse.eu/sites/default/files/db_uploads/documents/1265734028_n325.pdf

- http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/files/craft/social_economy/doc/report_study_kmu_social_entreprises_fin_en.pdf
- www.actus.free.ngo.pl
- www.ekonomiaspoczna.pl
- www.pfsl.pl
- www.ngo.pl
- www.mps.gov.pl